R.P. LAURENTII ALTICOTII CORTONENSIS ... DISSERTATIONES DE MENDACIIS, ET...

Lorenzo Alticozzi

2. 3. 122

R. P.

LAURENTII ALTICOTII

CORTONENSIS

SOC. JESU PRESBYTERI

DISSERTATIONES

DE MENDACIIS, ET FRAUDIBUS

ISAACII BEAUSOBRII

CALVINIANI GREGIS PASTORIS

IN HISTORIA CRITICA

MANICHÆI, ET MANICHÆISMI.

ROMÆ MDCCLXVII.

EX TYPOGRAPHIA GENEROSI SALOMONI

Superiorum permissu.

PRÆFATIO
AD LECTOREM.

I. CUM adornassem dissertationem Historico-Criticam de antiquis, novisque Manichæis, quam propediem daturus eram in lucem, idque percrebruisset, doctissimi quidam, meique amantissimi viri, qui plurimum apud & auctoritate, & gratia valebant, a severioribus studiis cessantem incitaverunt, ut confutandam susciperem Historiam Criticam Manichæi, & Manichæismi, quam Isaacus Beausobrius, gente Gallus, superstitione Calvinianus, munere Pastor Calviniani Gregis, læsæ Majestatis crimine profugus, hospitio ultimo Berlinensis, Gallica lingua conscriptam, & in duo volumina dispertitam Amstelædani ex domesticis tenebris in publicam lucem ediderat. Narrabant, Beausobrium commemorata historia in id potissimum incubuisse, ut sectæ suæ vetustatem venditaret. Cum enim tum majores, tum æquales ejus Calviniani a Valdensibus & Albigensibus originem suam repeterent, Beausobrius, vetustate hac repudiata, quod sibi adhuc novitatem oleret, Valdenses & Albigenses tanquam rivulos aspernatus, ad Manichæos tertio Christi sæculo exortos, tanquam ad verum Calvinianismi fontem, digitum suum intendit; perinde ac si sola vetustas, insignibus ceteris denudata, satis idonea sit ad statuen-

dam veram Christi Domini Ecclesiam. Docebant præterea opus illud perniciosissimum esse, quod cum a multis divinarum rerum ignaris, quæ in media theologia retrusæ sunt penitus atque abditæ, ob eruditionis ostentationem & orationis pigmenta avidissime legeretur, in absurditates a christiana religione abhorrentes, tanquam in latentes syrtes, scopulosque cæcos incurrerent: quos ad scopulos traditæ sibi fidei navicula, qua ad sempiternæ salutis portum provehebantur, vel rimas ageret, vel penitus frangeretur. Addebant, neminem adhuc inventum vel inopia otii, vel molestia laboris, vel operis difficultate, vel alia quavis de causa, qui Calvinianorum omnium vaferrimum solide graviterque refelleret. Paucissimi vero illi, qui contra Beausorium hastas potius jactare, quam districto gladio congre di visi sunt, non nisi exiliter, leviter, atque cursim, & aliud quiddam spectantes, eo munere sunt perfuncti. His ego rationibus incitatus, quibus auctoritas etiam meorum Moderatorum accessit, tali operi perlustrando, abjecta omni cunctatione, subitam sedulamque operam collocavi.

II. Cum igitur legendo Beausobrium, ejus mentem sedulo investigarem, deprehendi hominem malitiosum, fraudolentum, mendacem, calumniatorem, qui nunc, cum maxime fallit, id agit, ut scriptor simplex, ingenuus, sincerusque esse videatur. Animadverti præterea hominem maxime contumeliosum in Sanctos Patres, Cyrillum Jerosolymitanum, Epiphanium, Leonem

nem Magnum, potissimum autem in Augustinum, quem simulatis quandoque laudibus, verisque semper vituperationibus cumulat. Omnes denique Manichæorum oppugnatores, tanquam credulos, imperitos, ignaros; quin etiam tanquam mendaces, temerarios, calumniatores mendax ipse, temerarius, & calumniator vituperat. Patrocinium vero Manichæi, & Manichæorum fallacem hominem suscepisse, quos sectæ suæ præcursores, prolusores, & tanquam parentes primos non diffitetur, quorum maxime absonas, absurdasque sententias, partim negat, partim minuit, partim callidius interpretatur, in oculos ipsos non oscitantis, nec dormitantis lectoris incurrit. In publicis autem & celeberrimis disceptationibus Augustinum inter & Manichæos, in libris ex utraque adversa parte conscriptis, & pervulgatis, Manichæos superiores, victores, triumphatores, contra vero Augustinum victum, superatum, oppressum prædicat. Ubi vero ea refert, quæ falso catholicis Manichæi exprobrabant, ibi occasionem arripit Beausobrius, cum clientibus suis Manichæis, vituperandi sanctissimos Ecclesiæ Catholicæ ritus, mores, disciplinam, doctrinam, ita ut, vel ubi maxime absurdi sunt, tolerabiliores, probabilioresque catholicis Manichæos esse contendat. Persona vero, quam sibi in scena Beausobrius imposuit, non æqui judicis, non censoris integri, non sinceri scriptoris est; sed accusatoris iniqui, vafri declamatoris, suisque salibus inurbanis, impudentissimi scurræ.

 III. Vi-

III. Vides igitur, Amice Lector, necessitatem confutandi hominem in primis callidum, fraudolentum, mendacem, calumniatorem. Sed quis ego sum, qui onus mihi Ethna gravius imponere audeam. Haud illud aptum est viribus meis, senilesque humeri tantam sustinere molem recusant. Hæc ætas, hoc munus, hoc domicilium, ne talia moliar non modo admonent, verum etiam vehementer deterrent. Octavum enim supra septuagesimum annum ago. Curis distentus sum a Literarum studio prorsus alienis. Sed cohortantur amici, patroni postulant, urgent moderatores. Quid igitur consilii capiam? Expediam brevi deliberationem meam, qua his quoquo modo obsequar, qui me ad scribendum his de rebus compellunt. Insigniora quædam Beausobrii mendacia seligo, quæ in sexdecim dissertationes dispertio, quibus mendacem hominem, & quidem in rebus maximis, quæque ad fidem pertinent, fraudolentumque demonstro: item contumeliosum in sanctos Patres, maxime vero in S. Augustinum: præterea impium in deridendis veritatibus divinitus patefactis, Calvinianisque absurditatibus propugnandis. Neque vero omnes fraudes, omniaque Beausobrii mendacia depromo, quibus recensendis, confutandisque prope infinitus evaderem, adeo omnes fere Beausobrii paginæ fraudibus, mendaciisque redundant. Satis, superque sit mendacem sæpenumero, & fraudolentum hominem demonstrare. Si enim, ut est in veteri proverbio, Semel mendax, semper censetur mendax,

dax, quanto magis centies, & eo magis mendax, qualem Beausobrium demonstro, semper censendus est mendax.

IV. Quod autem pertinet ad sanctitas historiæ leges, omnes omnino Beausobrius violavit, & fregit. Quatuor enim, optimo auctore Tullio lib. 2. de Orat. cap. 15, leges historiæ sunt, nimirum prima, Ne quid falsi dicere audeat: altera, Ne quid veri non audeat: tertia, Ne qua suspicio gratiæ sit in scribendo: quarta, Ne qua simultatis. Has ergo leges quantum coluerit, quantumque Beausobrius servaverit videamus. Nihilne falsi dicere Beausobrius audet, qui universam Manichæorum historiam conquisitis undique mendaciis corrupit, & depravavit, quem falsum, atque mendacem veteres omnes Patres, ceterique rerum Ecclesiasticorum Scriptores, qui de hæresi Manichæa scripserunt, ab Archelao, qui primus sæculo tertio cum Manichæo disceptavit, usque ad hæc nostra tempora, consensione summa demonstrant? Num quidquid est veri in sua Manichæi, & Manichæismi Historia Critica dicere Beausobrius audet, qui exploratissimas Manichæorum turpitudines, qui patefacta & pervulgata execranda eorum mysteria, contra publicas tabulas, contra certissimos testes, contra Judices integerrimos pernegat? Num de gratia in scribendo Beausobrius non est suspectus, qui Manichæorum manifestum suscipit patrocinium, quos tuetur, quos probat, quos laudat? Num simultatis contra Catholicos nulla cadit

in

in Beausobrium suspicio, qui spectatissimos Ecclesiæ Catholicæ Patres, qui probatissimos in ea Scriptores, qui doctrinæ catholicæ professores omnes insectatur acerrime? Quæ cum ita sint, habes Amice Lector in hoc nostro opusculo de Mendaciis, & Fraudibus Isaacii Beausobrii in ejus Historia Critica Manichæi, & Manichæismi omnem consilii deliberationisque nostræ patefactam rationem. Quod si consilio, diligentia, industriaque nostra de Lectorum manibus, qui in theologicis studiis minus versati sunt, delapsa Beausobrii historia mendaciis, fraudibusque redundans ceciderit, non prorsus inutilem in confutando Beausobrio operam me navasse arbitrabor. Vale.

LAURENTIUS RICCI

Præpositus Generalis Societatis Jesu.

CUm librum a P. Laurentio Alticotio Societatis nostræ Sacerdote conscriptum, cui titulus, *Dissertationes de Mendaciis, & Fraudibus Isaaci Beausobrii Calviniani Gregis Pastoris in Historia Critica Manichæi, & Manichæismi*, aliqui ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lucem edi posse probaverint, facultatem facimus, ut typis mandetur, si iis ad quos pertinet ita videbitur. Cujus rei gratia has literas manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Romæ 20. Augusti 1766.

Laurentius Ricci.

IMPRI-

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendissimo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici.

D. Jordani Archiep. Nicomed. Vigesg.

APPROBATIONES.

Opus hoc, cui titulus *R. P. Laurentii Altieroti* jussu Rmi P. Thomæ Augustini Ricchini S. P. A. Magistri accurate, cogitateque perlegi. Nihil in eo reperire potui, quod a Fide Catholica, aut a sanctioribus morum regulis alienum sit. Quin imo miram, solidamque Cl. Auctoris eruditionis copiam percepi, qua Beausobrii mendacia, atque calumnias in Sanctos Ecclesiæ Patres, potissimum autem in magnum Augustinum feliciter detegit, ac nervose dispellit. Quare opus hoc absolutissimum, & limatissimum tanta dignitatis, utilitatisque esse censeo, ut publicam in lucem recta, ac merito prodire valeat.

Romæ ex Aracœlitano Cœnobio quarto nonas Augusti Anno Domini 1766.

Frater Ambrosius Erba de Mediolano O. M. O., Sacræ Congreg. Indicis Consultor, & Apostolicus Cleri Examinator.

Jubente Rmo P. M. Thoma Ricchini O. P. S. P. A. M. legi Ad. R. P. Laurentii Altieroti S. J. P. dissertationes *De mendaciis, & fraudibus Isaaci Beausobrii Calviniani gregis Pastoris in Historia Critica Manichæi, & Manichæismi*. Opus neque mediocri eruditione refertum, neque perfectum labore modico, Catholicæ veritati fulciendæ, probisque moribus confirmandis, apprime utile esse censeo.

Romæ in Cœnobio ad SS. XII. Apostolos xiii. Kal. Sept. 1766.

Fr. Laurentius Suarini Min. Conv. S. T. M. Publ. Philos. Prof.

IMPRIMATUR.

Fr. Thomas Augustinus Ricchini Ordinis Prædicatorum, Sacri Palatii Apostolici Magister.

IN-

INDEX DISSERTATIONUM.

DIS-

DISSERTATIO XI.

DISSERTATIO XII.

DISSERTATIO XIII.

DISSETATIO XIV.

DISSERTATIO XV.

DISSERTATIO XVI.

R. P.

LAURENTII ALTICOTII CORTONENSIS

SOCIETATIS JESU PRESBYTERI

DE MENDACIIS, ET FRAUDIBUS

ISAACII BEAUSOBRII

CALVINIANI GREGIS PASTORIS

IN HISTORIA CRITICA

Manichæi, & Manichæismi,

DISSERTATIO PRIMA

De nonnullis contra S. Augustinum Beausobrii mendaciis, fraudibus, & contumeliis.

I. BEausobrius in Præfat. ad p. 2. Histor. Dogmat. Manich. pag. 227, & 228 tom. 1 hoc Problema proposuit, Utrum S. Augustinus bene noverit Manichæismum? Et quamvis alienum ab omni partium studio, & in utramque partem se disputantem simulet; quamvis studiosum maxime S. Doctoris se prædicet, ad extremum, ut loco suo videbimus, causam Manichæis contra Augustinum adjudicat. Hæc autem sunt argumenta, quæ in rem suam hic Beausobrius producit: Manichæos Augustino exprobrasse; quod mysteria magistri sui penitus ignoraverit; quod in suis contra Manichæos libris consentaneus sibi non fuerit; quod pro Manichæo Hannibalem, & Mithridatem sit insectatus. Itane vero apud Beausobrium una eademque res est objicere & exprobrare, ac evincere & demonstrare? Si ita est, ad obti-

Beausobrii mendacium de ignoratia ab Augustino hæresi Manichæa.

A nen-

nendam causam, nihil aliud requiritur, nisi mutum non esse, sed blateronem. At enim quos producit Beausobrius auctores, qui hæc Augustino exprobraverint? Unum scilicet Secundinum, qui epistola apud Augustinum tom. 8. num. 3. pag. 370: *Visus, inquit, mihi es, & pro certo sic est, te nunquam fuisse Manichæum, nec ejus te potuisse arcano incognito secreti cognoscere, atque sub Manichæi nomine persequi te Hannibalem, atque Mithridatem*. Quid tum? Ergone, quia ignorantiam Manichææ doctrinæ Secundinus Augustino exprobravit, idcirco Augustinus novem annos, ab undevicesimo ad octavum supra vicesimum in Manichæa secta versatus, Secundino auctore, hospes omnino ac peregrinus erat in hæresi Manichæa? At quis est Secundinus iste apud Beausobrium testis locupletissimus Augustinianæ de Manichæismo ignorantiæ? nimirum homo quidem Romanus, sed nullius celebritatis & nominis, nec Manichæorum Electus, sed merus Auditor: & Augustino, qui frequentissimus Romæ erat cum celebrioribus Manichæis, prorsus ignotus. *Secundinus quidam*, loquit S. Doctor lib. 2 retract. cap. 10 tom. 1 *non ex eis quos Manichæi Electos, sed ex eis quos Auditores vocant, quem nec facie quidem noveram, scripsit ad me velut amicus*. Explorata est igitur Beausobrii fraus, atque mendacium.

Secundinus Manichæus quis, & qualis?

Beausobrii mendacium de ignorato, vel corrupto ab Augustino Manichæorum systemate.

II. Duplicem sententiam, loco supra commemorato de Manichæorum systemate, quale ab Augustino proponitur, arbitratu suo Beausobrius depromit, quarum alterutri assentiendum esse decernit. Prima est, Augustinum non bene Manichæorum systema percepisse altera est, Augustinum Manichæorum systema depravasse. At ex iis, quæ hoc eodem loco Beausobrius affirmat, utraque ejus sententia exploditur, qua secum ipse turpissime pugnat. Affirmat Augustinum novum annos Manichæum fuisse. Affirmat Latinorum Patrum præstantissimum esse Augustinum, ingeniosissimum, atque oraculum occidentalis Ecclesiæ. Hæc enim ejus verba sunt, At vero, si post novem annos ab undevicesimo ad duodetricesimum, quibus in Manichæorum hæ-

hæresi versatus est Augustinus, quam contra Catholicos acerrime propugnavit; eoque magis, si a Manichæa hæresi elapsus post tot disceptationes cum Manichæis habitas, post tam multa lecta, dicta, scripta, meditata, ac disputata in Manichæorum causa, adhuc Manichæorum systema non bene Augustinus percepit, fieri omnino non potest, ut Latinorum Patrum ingeniosissimus, præstantissimus, & oraculum occidentalis Ecclesiæ, qualis a Beausobrio describitur, Augustinus fuerit. quinimo dicendum erit omnium hominum tardissimum, atque hebetissimum Augustinum fuisse, ne saxum dicam, vel truncum, vel quidvis generis ejusdem. Exsibilata est igitur atque explosa ipsiusmet testimonio Beausobrii, prima ejus temeraria sententia, quod Manichæorum systema non bene perceperit Augustinus. Altera Beausobrii sententia est, Augustinum Manichæorum systema adulterasse. Id autem his rationibus confirmare audet; quòd fraudolentis, fallacibusque argutiolis contra Manichæos usus sit; quòd male exhibuerit Manichæorum sententias; quòd fabulis, quæ Manichæis oberant, fidem adhibuerit; quod innoxia Manichæorum verba in malam partem interpretatus sit; quòd adulterinos quosdam rerum Manichæarum locos, utpote sibi faventes usurpaverit. At hæc cujus, & qualis hominis sunt? simplicisne, aperti, ingenui, justi bonique viri, qualem ab omni memoria hominum Augustinum fuisse accepimus; an non versuti potius, malitiosi, fallacis, veteratoris, vafri? Caditne non dico in virum sanctissimum, qualis Augustinus fuit, sed in virum honestum, simplicem, apertum, ingenuum decipere, criminari, corrumpere, depravare? At eodem loco profitetur Beausobrius, nolle se malæ fidei Augustinum arguere, cujus egregias animi dotes permagni facit, cujus virtutes, piosque labores admiratur. At si ea, quæ supra de Augustino narravit, ad malam fidem non pertinent, quid sit mala fides prorsus ignoro. Quod autem Augustini laudes & vituperationes Beausobrius simul permiscet, libere dicam quod sentio. Talia maledicta in Augustinum evomere, summæ

Beausobrius temerarius, dum vituperat; infanus, dum Augustinum loco eodem laudat.

 impu-

impudentiæ est & temeritatis. Laudes illas talibus contumeliis adspergere, summæ dementiæ est, & insaniæ.

Beausobrii fraus & mendacium, quod Augustinum Hipponensem subrogaverit Evodium Uzalensem.

III. Promiserat Beausobrius daturum se nobis manifesta exempla vel de ignorantia, vel de mala Augustini fide in expositione systematis Manichæorum, ut autem datam nobis fidem exsolvat, loco supra commemorato, pag.229.& 230 duas affert sententias ex libro de Fide contra Manichæos excerptas cap.28, item cap.35, & 36, admodum absonas, & absurdas, quas alienas omnino esse a Manichæorum systemate affirmat. Nolo hic disputare, utrum Manichæorum fuerint sententiæ illæ, quas Manichæis attribuit scriptor libri de Fide. Id autem est quod affirmo, liber, qui de Fide contra Manichæos inscribitur, Augustini non est. Ab Augustino illum abjudicant Bellarminus, Vindingus, Gulielmus Cave, PP. Maurini, qui in appendicem ad tomum VIII illum rejecerunt, maxime vero dicendi & disputandi ratio, quæ ab Augustiniana prorsus abhorret. Evodio Afro, episcopo Uzalensi vulgo opus illud tribuitur. Hæc non ignorabat Beausobrius. Quid hinc igitur contra Augustinum inferre poterat? Profecto nihil. Evodius Uzalensis male interpretatus est Manichæi verba. Esto. Id modo mea nihil interest. Sed quid tum? Num Evodius Uzalensis est Augustinus Hipponensis? Unusne atque idem homo est Evodius & Augustinus? At Evodius familiaris atque discipulus Augustini fuit. Ab Augustino igitur absonam illam Manichæi interpretationem est mutuatus. Indicet mihi Beausobrius in omnibus Augustini libris locum unum, in quo Augustinus ea referat Manichæi verba; item locum unum, in quo interpretationem illam, quam Evodius adhibuit, Augustinus usurpet. Constat igitur de fraude, & mala fide Beausobrii, qui, ut Augustinum invisum sibi vituperet, & clientes suos Manichæos defendat, contra pacta & promissa, pro Augustino Hipponensi Evodium Uzalensem in scenam producit.

Beausobrii mendacia & calumniæ de allegorica Augustini in-

IV. Calumniatur iterum Augustinum Beausobrius, quod duobus libris de Genesi contra Manichæos, falsa & inepta interpretatione allegorica, adversariis suis neganti-

gantibus creationis historiam, Moysen, & Testamentum vetus, turpissime victoriæ palmam concesserit. quod lib.2. cap.2 ejusdem operis confessus sit, nullam patere viam conservandi sensum litteralem trium priorum capitum libri Geneseos, quin violetur pietas, quin Deo tribuantur indigna Deo. Ut Moyses ejusque historia servetur incolumis, ad allegorias confugiendum esse. Hæc sunt, quæ Beausobrius Augustino exprobrat Histor. Dogmat. Manich. p.2. lib.1. cap.4. pag.285. & 286. tom.1. Ecce tibi nova Beausobrii contra Augustinum mendacia, atque calumnias, quem ferro & igne, ut ajunt, ubique infestatur. Nec victoriam, nec palmam vituperantibus Manichæis Testamentum vetus, maxime vero historiam libri Geneseos, Augustinus concedit; quinimmo ut eorum vituperationes opprimat, librum Geneseos contra eosdem allegorice interpretatur: non ita tamen, ut sensum litteralem excludat, quem laudat, probat, & vehementer exoptat, quamvis subdifficilem esse, ut revera est, fateatur. Audiatur objecto loco, idest, lib.2. Genes. contr. Manich. cap.2. num.3. pag.494. tom.1. *Quisquis*, inquit, *voluerit omnia quæ dicta sunt secundum litteram accipere, idest, non aliter intelligere, quam littera sonat, & potuerit evitare* (Manichæorum) *blasphemias, & omnia congruentia fidei catholicæ prædicare, non solum ei non est invidendum, sed præcipuus, multumque laudabilis intellector est habendus*. Quod autem Augustinus eo loco dixerit, nullam patere viam conservandi sensum litteralem trium priorum capitum libri Geneseos, quin violetur pietas, quin Deo tribuantur indigna Deo; utque Moyses, ejusque historia servetur incolumis, ad allegorias confugiendum esse, intollerabile Beausobrii mendacium est. Propositio Augustini absoluta non est, sed conditionalis, in quo sensu verissima est, quam Beausobrius ex conditionali malitiosissime convertit in absolutam. Sic enim continuo post superiora verba S. Doctor prosequitur: *Si autem nullus exitus datur, ut pie, & digne Deo, quæ scripta sunt intelligantur, nisi ut figurate atque in ænigmatis posita ista credamus,... modum, quem intendimus*

terpretatione in duobus libris de Genesi contra Manichæos.

dimus teneamus ... non præjudicantes meliori diligentiorique tractatui, sive per nos, sive per alios, quibus Dominus revelare dignabitur. At meliorem illum, diligentioremque de Genesi non in sensu allegorico, sed litterali tractatum, & in duodecim libros digestum, & de Genesi ad litteram inscriptum edidit Augustinus, ubi lib. 8. cap. 2. num. 5. cap. 171. tom. 8. causam affert, excusatione maxime dignam, cur olim in sensu allegorico librum Geneseos contra Manichæos fuerit interpretatus; quoniam præpropere, necessitate urgente, & sub initium suæ conversionis commemoratos libros conscripsit. *Contra Manichæos*, inquit, *qui has litteras veteris Testamenti non aliter quam oportet accipiendo errant, sed omnino non accipiendo & detestando blasphemant, duos conscripsi libros recenti tempore conversionis meæ, cito volens eorum vel confutare deliramenta, vel erigere attentionem ad quærendam in litteris, quas oderunt, christianam & evangelicam fidem. Et quia mihi tunc non occurrebant omnia, quemadmodum proprie possent accipi, magisque non posse accipi videbantur, aut vix posse, aut difficile; ne retardarer, quid figurate significarent ea quæ ad litteram non potui invenire, quanta valui brevitate, & perspicuitate explicavi.* Detecta est igitur nova fraus, novumque Beausobrii mendacium.

Beausobrii de Fausto, & Augustino judicium mendax.

V. Redundat Beausobrius fraudibus, & mendaciis in judicio, quod iniquissime fert de Manichæis, deque Augustino simul decertantibus. Faustus Manichæorum episcopus, Beausobrio auctore, emicat magnitudine ingenii, elegantia orationis, ingenioso suarum difficultatum usu. Scriptor est alacris, clarus, concisus. In congressu fortis, in defensione prudens & cautus. Vitia, quæ insunt in Manichæo systemate, a nemine possunt dissimulari solertius. Ab omni contumelia contra suum adversarium abstinet, ut oportet; quod in controversiis rarum admodum est. Contra vero Augustinus non superat Faustum venustate orationis. Diffusus est, & sæpenumero obscurus. In eadem assidue objecta relabitur, & invehendo nimium effunditur. Hæc fere verba Beausobrii sunt in Præfat. ad p. 2. Histor. Dogmat. Manich. num. 7.

num.7.pag.224.tom.1. At vero Augustini judicium, qui multa cum Fausto contulit, ejusque scientiam in multis cum eo congressionibus sæpe tentavit. quam maxime discrepat a Beausobrii judicio. Audiatur S. Doctor lib.5. Confes. cap.6. num.10. pag.80. tom.1. *Per annos, inquit, ferme novem, quibus eos animo vagabundus audivi, nimis extento desiderio venturum expectabam istum Faustum. Cæteri enim eorum, in quos forte incurrissem, qui talium rerum quæstionibus a me objectis deficiebant, illum mihi promittebant, cujus adventu collatoque colloquio, facillime mihi hæc, & siqua forte majora quærerem, enodatissime expedirentur*. At in ea, quam S. Doctor habuit cum Fausto congressione, post propositas ipsi quæstiones, post multas percunctationes. *Expertus sum*, inquit ibidem pag.81. *prius hominem expertem liberalium disciplinarum, nisi grammaticæ, atque ejus ipsius usitato modo*. Hinc factum est, ut Augustinus ætatis suæ anno duodevicesimo, comperta Fausti ignorantia, spem omnem in Manichæa secta proficiendi abjecerit, ab eaque se abalienatum animum habere ceperit. *Conatus*, inquit ibidem cap.7. n.12. *omnis meus, quo proficere in illa secta statueram, illo homine cognito, prorsus intercidit ... Ille Faustus, qui multis laqueus mortis extitit; meum quo captus eram relaxare jam ceperat, nec volens, nec sciens*. Itaque comperta sibi Fausti ignorantia, præcipua causa Augustino fuit alienationis ejus, ut narrat, & disjunctionis ab hæresi Manichæa. Quis autem, qualis, & cujas fuerit Faustus, his verbis Augustinus refert lib.1. contra Faustum cap.1. pag.131. tom.8. *Faustus quidam genere Afer, civitate Milevitanus, eloquio suavis, ingenio callidus, secta Manichæus, ac pro hoc nefando errore perversus. Noveram ipse hominem, quemadmodum eum commemoravi in libris Confessionum mearum*. Quod autem, Beausobrio auctore, Faustus ab omni contumelia contra adversarios suos abstinuerit, quam contumeliosus contra catholicos fuerit, exordium ipsum altercationis ejus demonstrat apud Augustinum lib.2. contra Faustum cap.2. pag.132. tom.8, quod est hujusmodi. *Satis superque in lucem jam traductis erroribus, ac Judaicæ supersti-*

Faustus solius artis Grammaticæ mediocriter gnarus.

Faustus quis, qualis, & cujas fuerit.

tionis

Faustus contra Catholicos contumeliosus,

tionis simul, & semi-christianorum detecta fallacia a doctissimo scilicet, & solo nobis, post beatum patrem nostrum Manichæum, studendo Adimanto, non ab re visum est, Fratres carissimi, hæc quoque brevia vobis & concinna responsa, propter callidas & astutas conferentium nobiscum propositiones scribere, quo, cum iidem vos ex more parentis sui serpentis captiosis circumvenire quæstiunculis voluerint, & ipsi ad respondendum vigilanter eis sitis instructi. Catholicos Judæos esse, semi-christianos, filios serpentis diaboli, auctore Beausobrio, contumeliæ non sunt. Ad hæc vero Augustinus paribus paria referens. *Tu semi-christianos*, inquit ibidem cap.3, *cavendos putas, quod nos esse dicis. nos autem pseudo-christianos cavemus, quod vos esse ostendimus .... Cur autem serpentem patrem nostrum dixisti? An excidit tibi quemadmodum soleatis vituperare Deum, qui homini præceptum in paradiso dedit, & laudare serpentem, quod ei per suum consilium oculos aperuit? Puto justum esse serpentem illum diabolum a vobis laudatum, tu potius agnoscas parentem tuum. Nam ille te filium etiam modo vituperatus agnoscit*. Jam vero judicio Beausobrii Augustini judicium opponere desino. Prodeat Guilielmus Cave contra Isaacum Beausobrium, hæreticus contra hæreticum, Anglicanus contra Calvinianum. Is lib. Histor. Litter. Script. Ecclesiast. p.a. pag.218. hæc de Fausto, deque Augustino litteris commendavit.

De Fausto judicium Cave Anglicani contrarium judicio Beausobrii Calviniani.

Faustus gente Afer, civitate Milevitanus, Manichæorum in Africa episcopus claruit anno CCCC, *Vir eloquio suavis, ingenio callidus, loquax potius, quam eloquens, sciolus magis quam solide doctus Augustino dubiis nonnullis, cum eo in errore versaretur, laboranti huic tanquam oraculum quoddam commendarunt Manichæi, quem Carthaginem venientem sæpe convenit Augustinus, & frequenter cum eo sermones serebat. At præter vultum congruum, & decorum eloquium, nihil fere in eo reperit. Erat enim in rerum naturalium scientia parum versatus, in religionis cognitione rudis & imperitus, quem tamen fama pervulgata præferebat esse honestarum doctrinarum peritissimum, & apprime disciplinis liberalibus eruditum. Scripsit volumen adversus rectam christianam fidem, & catholi-*

tholicam veritatem. Hoc rogantibus fratribus refutandum in se suscepit Augustinus, quod & magna cura, nec minore judicio, & eruditione præstitit, editis contra Faustum Manichæum libris XXXIII. Explorata sunt igitur de Fausto, deque Augustino Beausobrii mendacia.

Beausobrii mendacium de Felice Manichæo.

VI. Beausobrii judicium de Felice Manichæo, quocum Augustinus publice disputavit, nihilo minus mendax & falsum est, quam ejus de Fausto judicium. In Præfat. ad p. 2. Histor. Dogmat. Manich. pag. 232. tom. 1. nobis Felicem exhibet Beausobrius, tanquam hominem penitus illiteratum, ignarum, rudem, quin etiam tanquam truncum & caudicem, qui & quod negat, ut inquit, & quod affirmat, ignorat. Arbitror Beausobrio Manichæorum patrono Felicem displicuisse, quod Augustini argumentis oppressus Manichæam tandem hæresim ejuravit; & turpissimam illam fabulam, quam falsò Manichæo abjudicat Beausobrius, simul cum auctore ejusdem turpitudinis Manichæo, Felix in judicio publico est exsecratus. At vero, Augustino teste locupletissimo lib. 2. retract. cap. 8, tom. 1. *Felix unus erat ex Doctoribus Manichæorum versutior Fortunato*. Teste vero Possidio in Augustini vita cap. 16. *Felix unus erat ex numero eorum, quos Electos dicunt Manichæi, qui Hipponem venerat, eundem seminaturus errorem*. Verisimilis admodum est suspicio PP. Maurinorum in Augustini vita lib. 3. cap. 7, num. 3, pag. 83. tom. XI, hunc Felicem presbyterum illum Manichæorum esse, quem Manichæi, post Fortunati fugam, Hipponem occulte miserant, Fortunati cladem restauraturum, ad quem est Augustini epistola 79, ad cujus calcem num. 1. pag. 141. tom. 2. hæc sunt Augustini verba Felicem illum satis aperte demonstrantia. *Denuntio tibi in nomine Christi, ut si paratus es, solve quæstionem, in qua defecit præcessor tuus Fortunatus. Et ita hinc ierat, ut non rediret, nisi cum suis disputatione collata, invenerit quid contra respondere posset disputans cum fratribus. Si autem ad hoc non es paratus, discede hinc, & noli pervertere vias Domini, & illaqueare, & venenis inficere animas infirmas, ne, adjuvante dextera Domini nostri, quod non putoveras, erubescas.*

De Felice Manichæorum Augustini, & Possidii judicium.

De Felice Manichæo judicium Maurinorum PP. Beausobrii judicio contrarium.

Felix Manichæorum Electus fatis eruditus & expolitus in hæresi Manichæa.

beseas. Ex his autem perspicuum exploratumque fit, non tardum, non rudem, non hebetem, multoque minus saxum, vel truncum fuisse Felicem, qualis a Beausobrio describitur, sed unum ex numero Electorum, & fortasse Presbyterorum, atque idcirco satis expolitum, & eruditum in hæresi Manichæa, qualem esse oportebat, quem Hipponem mitterent Manichæi ad reparandam profugi Fortunati cladem, eundemque errorem, ut dicitur, disseminandum. Quod si responsiones Felicis infirmæ sunt, & ineptæ, id non est vitium inepti hominis & infirmi, sed Manichæa doctrinæ maxime absonæ, & absurdæ.

De Fortunato Manichæorum presbytero Beausobrii judicium mendax.

VII. At, Beausobrio judice loco supra commemorato, Fortunatus Manichæorum presbyter, in ea quam habuit cum Augustino disceptatione, longe se Felice doctiorem demonstravit. Doctissimum apud Beausobrium hominem videamus. Interrogatus ab Augustino disp. 2. contra Fortun. num. 36. pag. 78. tom. 8. *Quid opus erat tanto malo animam pati, per tantum tempus, donec mundus finiatur; cum Deo, a quo dicitis missam, nocere nihil possit?* Ad hanc interrogationem audiamus, quid Beausobrii Doctor Fortunatus respondeat. *Quid ego*, inquit,

Fortunatus ab Augustino se superatum fatetur.

dicturus sum? nimirum: *Nescio, quid dicam*. O virum doctissimum Beausobrii laudibus omnino dignum? Cui protinus Augustinus: *Ego novi non te habere quid dicas*. Ad extremum se collaturum quæstionem cum suis gregalibus dixit, quibus non sibi satis facientibus, se reversurum promisit, & saluti animæ suæ consulturum. Discessit, & adhuc reditus ejus expectatur. At in responsionibus Fortunati, inquit Beausobrius, lumina quædam apparent, quæ Manichæorum doctrinam maxime illustrant. Nihil profecto minus. Quin potius spissimæ in his tenebræ se manifestant, quibus emititur quantum potest, Manichæorum deliria occultare, ut legenti pate-

Fortunatus, ut Manichæi ceteri, secum ipse pugnat disputans de Natura Dei.

bit. At enim, pergit Beausobrius, Deum inviolabilem esse, incorruptibilem, inaccessibilem Fortunatus fatetur. Quid ni fateator? Id enim commune erat omnium Manichæorum. Quamvis enim ex eorum doctrina necessario consequeretur, Deum & violabilem esse, & corrupti-

ruptibilem; tamen cum aures christianæ tantam impietatem ferre non possent, secum ipsi pugnando, Deum inviolabilem esse & incorruptibilem dicere cogebantur. Audiatur S. Doctor in ipso primæ suæ cum Fortunato disputationis vestibulo num. 1. pag. 67. tom. 8, *Summum*, inquit, *errorem puto, Omnipotentem Deum ex aliqua parte violabilem, aut coinquinabilem, aut corruptibilem credere. Hoc vestram hæresim affirmare scio, non quidem verbis, quibus nunc usus sum: nam & vos interrogati, confitemini, Deum esse incorruptibilem, & omnino inviolabilem, & incoinquinabilem; sed cum coeperitis cætera exponere cogimini eum corruptibilem, penetrabilem, & coinquinabilem profiteri. Dicitis enim aliam nescio quam gentem tenebrarum adversus Dei regnum rebellasse: Deum autem Omnipotentem, cum videret quanta labes & vastitas immineret regnis suis, nisi aliquid adversæ genti opponeret, & ei resisteret, misisse hanc virtutem, de cujus commixtione cum malo, & tenebrarum gente, mundus sit fabricatus.* Quid ad hæc Fortunatus respondit? Fatetur talem esse Manichæorum doctrinam. *Quia te medium*, inquit, *fuisse nostrum scio, idest, inter Manichæos administrasse, ista sunt principia fidei nostræ.* Itaque, ex Manichæorum doctrina, quæ Augustinum inter & Fortunatum in disputatione subtilius limata est, necessario consequitur, Deum violabilem esse. Nullum est igitur Beausobrii argumentum, quo, contra Augustinum pro Fortunato contendit partes luminis, humanas scilicet animas, in Manichæorum doctrina particulas Dei esse non posse, quoniam in Manichæorum sententia inviolabilis Deus est, animæ vero violabiles sunt.

VIII. Callidum Augustini consilium in decertatione quam habuit cum Manichæorum presbytero Fortunato Beausobrius eodem loco temere prædicat, quod superiorem aggressoris locum callide sibi usurpaverit S. Doctor, solasque defensoris partes Fortunato reliquerit. Id more suo mentitur. Etenim auditores, qui frequentissimi ad disceptationem illam convenerant, ipsi sunt, qui hanc agitandam quæstionem proposuerunt, Utrum duæ sint sempiternæ naturæ, altera bona,

Beausobrii mendacium de callido Augustini consilio in disceptatione cum Fortunato.

mala altera? Audiatur S. Doctor disput. 1. contra Fortun. num. 19. pag. 73. tom. 8. *Ut discuteremus*, inquit, *duarum naturarum fidem impositum est ab iis, qui nos audiunt*. Itaque S. Doctor in proposita a populo controversia, quid ipse sentiat confestim aperit, quidque de ea Fortunatus censeat, interrogat. *Ego*, inquit, *jam errorem puto, quem antea veritatem putabam, utrum recte existimem, te præsente audire cupio*. Id autem non aggressoris, sed defensoris est partes sibi suscipere. Contra vero Fortunatus, cum quæstio de Manichæorum fide sibi esset maxime periculosa, convertere eam subdole contendebat in quæstionem de Manichæorum moribus ad cultum divinum pertinentibus. Noverat enim Augustinum, utpote olim non Manichæorum Electum, sed Auditorem tantùm, atque idcirco ab Electorum perquam occultis mysteriis exclusum, nihil fere de Manichæorum moribus in cultu Dei vel objicere, vel reprehendere posse. Cui Augustinus ibidem n. 2. pag. 68. *Alia*, inquit, *quæstio est de Fide, alia de moribus, ego de Fide proposui*. Et infra n. 3. pag. 69. *Serva*, inquit, *si placet quæstionem de moribus, ut inter Electos vestros discutiatur, si discuti potest. Mihi fides data est a vobis, quam hodie improbo. De ipsa proposui: ad propositum meum mihi respondeatur*. In quæstione de origine animæ, quam Fortunatus Augustino proposuit. *Excellens homo Augustinus*, inquit eodem loco Beausobrius, *optime novit facilius esse difficultates proponere, quam dissolvere*. Ad hanc Beausobrii dicacitatem respondeo, Fortunatum subterfugia semper a proposita sibi controversia captantem, hanc verbis ambiguis proposuisse Augustino quæstionem: *Anima Dei est, an non?* cui præclarissime Augustinus respondit num. 11. *Ego quidem quod interrogasti dicam: tantum illud memineris, te noluisse interrogatis meis respondere. Si quæris, utrum a Deo descenderit anima, magna quidem quæstio est: sed sive a Deo descendit, sive non, illud de anima respondeo, non esse Deum; aliud esse Deum, aliud animam*. Magna illa quæstio, de qua hic S. Doctor, non nostra certe, sed Augustini ætate, in hoc vertebatur, Utrum anima nostra sit a Deo per no-

Fortunati callida tergiversatio in disceptatione cum Augustino.

De origine animæ Augustinus incertus.

novam creationem, an a primis parentibus per successivam propagationem? At vero non magna quæstio, sed magnus erat Manichæorum error, Animam partem esse divinæ naturæ, quem errorem maxime absurdum his verbis contra Fortunatum hoc loco Augustinus convellit: *Animam videmus & peccatricem esse, & in ærumna versari, & veritatem quærere, & liberatore indigere. Hæc mutatio animæ ostendit, mihi, quod anima non sit Deus. Nam si anima substantia Dei est, substantia Dei errat, substantia Dei corrumpitur, substantia Dei violatur, substantia Dei decipitur. quod nefas est dicere.*

Naturam animæ non esse naturam Dei Augustinus contra Fortunatum demonstrat.

Postremo Beausobrius concludit, eos decipi, qui arbitrantur, se in Augustino veram atque sinceram Manichæismi notitiam habere. At multo minus a Beausobrio homine mendacissimo veram atque sinceram habere possumus Manichæismi notitiam, a quo non modo Augustinus, sed cæteri fere omnes scriptores veteres, qui data opera de Manichæis, vel contra Manichæos scripserunt, quique Manichæorum ætate floruerunt, prorsus dissentiunt.

Beausobrii mendacium de fallaci Manichæismi apud Augustinum historia.

DISSERTATIO II.

De Beausobrii mendaciis in historia de nomine, atque persona Manichæi.

I. SAnctus Augustinus lib. 19. contra Faustum cap. 22. pag. 231. tom. 8. causam narrat, unde factum sit, ut auctor Manichæorum, qui antea Manes lingua Persica vocabatur, Manichæus postea apud Græcos ejus discipulos sit appellatus. Ecce verba S. Doctoris: *Manes lingua patria vocabatur; sed vos ut apud Græcos nomen insaniæ vitaretis, velut declinato & prolongato nomine, quasi fusionem addidistis, ubi amplius laberemini. Sic enim mihi quidam vestrum exposuit, cur appellatus sit Manichæus, ut scilicet Græca lingua, tanquam manna fundere videretur; quia Græce fundi* χεῖν *dicitur: ubi quid egeritis nescio, nisi ut expressius vobis semniaretis insaniam. Neque enim addidistis in parte priore nominis unam litteram*

Manes lingua Persica, Græca Manichæus, cur idem homo sit appellatus.

ram, ut agnosceretur manna, sed addidistis in posteriore duas syllabas, non appellantes Mannichæum, sed Manichæum, ut nihil aliud vobis, tam prolixis, & variis sermonibus suis, nisi insaniam fuadere sonaret. Eadem S. Doctor confirmat & supplet lib. de Hæref. ad Quodvultdeum hæref.46, quæ Manichæorum est, pag.10. tom.6. ubi hæc litteris commendavit: *Manichæi a quodam Persa exstiterunt, qui vocabatur Manes, quamvis & ipsum, cum ejus insana doctrina cœpisset in Græcia prædicari, Manichæum discipuli ejus appellare maluerunt, devitantes nomen insaniæ. Unde quidam eorum quasi doctiores, & eo ipso mendaciores, geminata N littera Mannichæum vocant, quasi manna fundentem.* Carpit hic more suo Augustinum Beausobrius lib.1. p.1. Histor. Dogmat. Manich. cap.6. pag.73, & 74. tom.3. Contenditque hæresiarcham illum, nunquam Manetem, sed Manichæum appellatum fuisse, nec nisi fictam, & commentitiam fabulam esse illam nominis permutationem, Manetis scilicet in Manichæum. Quod ut obtineat, provocat ad Acta Archelai, quamvis ille, multis in locis, ubi sibi contraria sunt, audacter repudiet. Initio, inquit, epistola Manichæi ad Marcellum, quæ in Archelai extat actis, se Manichæum appellat; eodemque nomine Marcellus initio suæ responsionis eum nominat. Præterea, quando Tyrbo Manichæi discipulus in actis commemoratis de suo Magistro loquitur, Manichæum illum appellat.

Beausobrii mendacia insignia de Manetis, & Manichæi nomine.

II. Arbitror Beausobrium cæcis simul & surdis, utràque scilicet videndi simul & audiendi facultate captis, historiam suam conscripsisse, qui neque legere ipsi per se, neque ab aliis audire possunt, quæ in scriptoribus ab eo productis continentur. Tyrbo Manetis discipulus interrogatus ab Archelao & Marcello de universa Magistri sui doctrina, his verbis narrationem suam exorditur, *Si fidem* MANETIS *discere a me vultis, audite.* Hæc Tyrbonis narratio Græco-Latina in Archelai Actis, quorum pars potissima est, continetur, pag.9. num.7. editionis Zacagni, qua editione ipsemet Beausobrius, ut fatetur, utitur. eo autem loco Græce Μάνη, Latinè *Manetis* legitur, minimè vero *Manichæi*. Præterea in teme-

temerè a Beausobrio citatis Archelai Actis, in quibus interlocutores sunt Manes & Archelaus, ubique invenitur scriptum, *Manes dixit*, nullibi vero, *Manichæus dixit*. Itaque mirari satis non possum incredibilem Beausobrii impudentiam & temeritatem, quem venditare nobis non puduit mendacium tam certum, tam perspicuum, tam exploratum. Rursum Beausobrius, qui secum ipse pugnat, in sua Manichæismi, & Manichæi historia epistolam Manetis citat, a Floro inventam, & a Juliano vulgatam, quæ apud Augustinum extat lib. 3. Oper. imperf. num. 172. pag. 828. tom. 10. Hæc autem epistola, a Beausobrio citata, his inscribitur verbis, MANES *Apostolus Jesu Christi filiæ Menoch*. Postremo immemor eorum, quæ hoc loco de Manetis & Manichæi nomine disputaverat, quandoque in opere suo ipsemet Beausobrius hominem illum non Manichæum, sed Manetem appellat. Quare laudari satis non potest tritum illud pervulgatumque silentium, *Mendacem oportet esse memorem*. At epistola Persæ illius ad Marcellum, quæ in Actis Archelai continetur, his verbis inscribitur, *Manichæus Marcello*. Epistola vero Marcelli ad eumdem, *Marcellus Manichæo*. Item hæresiarchæ hujus epistola, quæ ab ejus discipulis *Fundamenti* est appellata, hanc inscriptionem præsefert, *Manichæus Apostolus Jesu Christi*. Quid inde? Nihil aliud profecto, nisi Græcos, Latinosque interpretes ob celebritatem utriusque nominis, modo apud Persas Manetem, modo apud Græcos Manichæum unum eumdemque hominem promiscue appellasse. *Archelaus*, teste Hieronymo lib. de vir. illustr. cap. 72. pag. 899. tom. 2. edit. Veron., *Episcopus Mesopotamiæ, librum disputationis suæ, quam habuit adversus Manichæum exeuntem de Perside, Syro sermone composuit, qui translatus in Græcum habetur a multis*. Archelai Græcus interpres modo patria Persarum, modo peregrina Græcorum voce hæresiarcham illum appellat. Postremo verisimile admodum est Manetem, abjecto servili nomine, quo in servitute Curbicus appellabatur, splendidum, maximeque honorificum sibi fecisse nomen, quale apud Persas erat nomen

Beausobrius secum ipse pugnat in nomine Manetis, & Manichæi.

Manes & Manichæus idem homo promiscue appellatus.

Archelai acta Syriaca, eorumque Græca extabant ætate Hieronymi.

Manetis, non Manichæi nomen cur sibi fecerit Manes?

nomen Manetis. Etenim Chaldæorum lingua, qui Persis finitimi sunt, Man vas significat. Manes igitur apud Persas fortasse perinde erat, atque pretiosum sapientiæ vas, & receptaculum. Contra vero incredibile prorsus est, hominem Persam, non Persarum proprio, sed peregrino Græcorum nomine Manichæum appellari se voluisse. Hactenus de Beausobrii mendaciis, quæ ad nomen Manetis pertinent. Quamquam hæc jocosa Beausobrii mendacia appellari possunt. Ad graviora igitur de Manichæi persona progrediamur.

Manichæum se Paracletum dixisse Augustinus, veteres Patres, veteres anathematismi, & Manichæi ipsi testantur.

III. Quod ad Manichæi venditatam personam pertinet, S. Augustinus apertis perspicuisque verbis testatur, Manichæum se Spiritum Sanctum esse, se Paracletum esse affirmasse; quem tanquam Paracletum, tanquam Spiritum Sanctum, a Christo Domino missum, ejus discipuli palam & publice prædicabant. Jam vero Augustinus expendens illa Manichæi verba, quibus ejus epistolam, quam Fundamenti dicunt, inscribitur, *Manichæus Apostolus Jesu Christi*, hæc de Manichæo habet lib. contr. epist. Fund. cap.6. num.7. pag.112. tom.8. *Illa superbia mater omnium hæreticorum impulit hominem, ut non missum se a Paracleto vellet videri, sed ita susceptum, ut ipse Paracletus diceretur. Sicut Jesus Christus homo, non a Dei Filio missus est, sed ita susceptus, ut ipse esset Dei Filius. Sic se ille voluit a Spiritu Sancto, quem Christus promisit, videri susceptum; ut jam cum audimus Manichæum Spiritum Sanctum, intelligamus Apostolum Jesu Christi, idest, missum a Jesu Christo, qui eum se missurum esse promisit.* In hac sententia de Magistro suo discipulos Manichæi fuisse multis locis Augustinus affirmat. Lib.22. contra Faustum cap.18. pag.326. tom.8. hæc habet. *Cum lucem istam Solis & Lunæ miraremini, talia omnia vobis divina finxistis, auctore illo vaniloquo, quem decepti & deceptores Paracletum dicitis. Fingendo nullo modo valentes ostendere, quomodo sit ille Paracletus.* Lib.1. de Act. cum Felic. Manich. cap.9. pag.338. tom.8. hæc sunt verba Felicis Manichæorum Electi: *Venit Manichæus cum prædicatione sua, & suscepimus eum secundum quod Christus dixit, Mitto vobis Spiritum Sanctum ...*

ideo

ideo suscepimus Manichæum. Et quia venit Manichæus, & per suam prædicationem docuit nos .... hoc credimus, quia ipse est Paraclitus. Cui S. Doctor ibid. cap. 19. pag. 339. respondet. *Dixisti inde te probare Manichæum esse Apostolum Christi, quia Paraclitum venturum promisit Christus Spiritum-Sanctum: & quia non invenires quando venerit quem Christus promisit, hinc te credere ipsum esse Manichæum*. Lib. de Hæres. ad Quodvultdeum hæres. 46., quæ Manichæorum est, pag. 13. tom. 8. hæc de Manichæis narrat. *Promissionem Domini Jesu Christi de Paraclito Spiritu-Sancto in suo hæresiarcha Manichæo dicunt esse completam*. Lib. 13. contra Faustum cap. 17. pag. 187. tom. 8. *Cum Christus*, inquit, *promiserit sui, missurum se Paracletum, per hanc promissionis occasionem, hunc Paracletum diceretis esse Manichæum*. Præter Augustinum Archelaus, qui cum Manete ipso decertavit, Epiphanius, Cyrillus Jerosolymitanus, Leo Magnus, Eusebius, aliique plures, omnes ad unum constanter affirmant, Manetem se Spiritum-Sanctum a Christo Domino missum discipulis suis venditasse. Ad hæc vetustissimi accedunt Græci anathematismi, quibus cum Manete, ejusque discipulis, execrabilem hanc blasphemiam ejerare compellebantur, qui ab hæresi Manichæa ad Catholicam se recipiebant Ecclesiam. Apud Coteleriun tom. 1. PP. Apostolic. not. ad recogn. S. Clemen. lib. 4. pag. 543. edit. Amsteled. talis extat anathematismus: *Anathemate ferio Manetem, seu Manichæum, & Cubricum, qui se ausus est Paracletum & Apostolum Jesu Christi appellare*. Apud Tollium Insign. Itiner. Ital. pag. 137. edit. Traject. hujusmodi anathematismus legitur: *Exsecror eos, qui Spiritum-Sanctum, quem Dominus se missurum promiserat, infelicem esse Manetem dicere sustinuerunt. Neque verum Paracletum veritatis Spiritum confitentur, aut agnoscunt, qui Sanctis Christi Discipulis & Apostolis die quinquagesima supervenit*.

IV. Quid ad hæc Beausobrius? *Augustini*, inquit, *misereor, cum angustias video in quas eum impugnandi Manichæi amor detrudit*. Hæc ille Histor. dogmat. Manich. p. 2. lib. 1. cap. 2. num. 4. pag. 256., & 257. tom. 1. Ego vero,

Beausobrii mendacia, & calumniæ contra Augustinum, quod

C

docuerit Manichæum se Paracletum dixisse.

vero, ut liberè dicam, Beausobrium ferre non possum, cum ejus mendacia lego, quæ ab eo accusandi Augustinum, & defendendi Manichæos amor, quin potius dira libido extrudit. Quamquam misereri Beausobrium necesse est, non unius Augustini, sed omnium fere scriptorum veterum, qui uno ore fatentur, Manichæum Spiritum Sanctum se prædicasse, eundemque tanquam Spiritum Sanctum a suis discipulis prædicatum esse. Sed ad Augustinum me refero. Cujusnam, non dicam audaciæ, sed dementiæ Augustinum fuisse, arbitrabimur, qui publice, palam, & passim impietatem perquam exsecrabilem, eamque falsam Manichæis exprobraverit; de cujus falsitate redargui facillime poterat, quin Manichæorum ullus unquam, vel uspiam reclamaverit; quid dico, quin reclamaverit, ut eam Felix Manichæorum Electus in publica disceptatione, coram frequentissimo populo libera voce affirmaverit? at Manichæus, inquit, Jesu Christi Apostolum ubique se nominat, nullibi vero Apostolum Paracleti. Græcè *Apostolus* est idem ac latine *Missus*. Itaque si Paracleti Apostolum, idest, si se a Paracleto missus Manichæus dixisset, eoipso, se Paracletum esse negasset. Quia vero se Paracletum esse prædicabat, ideo se Apostolum Jesu Christi, nimirum se Paracletum missum a Jesu Christo dicebat. At, inquit, ipsemet Augustinus imbecillitatem agnoscens argumenti sui, lib. contra Epist. Fundam. cap. 7. num. 8. pag. 112. tom. 8. fatetur se nescire, *Utrum se missum, sive susceptum a Paracleto Manichæus affirmet*. O insigne mendacium hominis impudentissimi! Ecce genuina S. Doctoris verba, quibus dilemma suum contra Manichæos concludit: *Quapropter quoniam sive missum, sive susceptum a Paracleto se Manichæus vester affirmet, nihil horum poterit obtinere*. Hæc Augustini verba nec dubitantis, neque nescientis sunt, sed insolubili prorsus dilemmate Manichæos constringentis. Si enim Manichæus se a Paracleto missum affirmat, jam non Jesu Christi, qualem se dicit esse, sed Paracleti Apostolus est. Quod si Paracleti est Apostolus, idest, si missus a Paracleto est, Paracletus, a quo missus est, esse non potest. Sin autem se

Beausobrii mendacium de Augustino nesciente, utrum Manichæus se Paracletum dixerit.

se susceptum a Paracleto affirmet, negare non potest, hominem Jesum a Filio Dei susceptum. Si enim Paracletus potuit hominem Manichæum suscipere, quin ab eo coinquinaretur, potuit profecto hominem Jesum suscipere Dei Filius, quin ab eo contaminaretur; quod impie ac præfracte cum discipulis suis Manichæus negabat. Hanc autem esse S. Doctoris sententiam locum integrum legenti patebit. Vides igitur hominis fraudolentissimi & mendacissimi fraudem, atque mendacium. Urget homo vafer, & inquit, Manichæum Pauli exemplum esse imitatum, qui Jesu Christi se, non Spiritus-Sancti Apostolum nominat. At Paulus dicendo se Apostolum Jesu Christi, se hominem esse dicebat missum a Jesu Christo. Contra vero Manichæus, testibus non modo Patribus antiquissimis, sed ipsismet Manichæis, dicendo se Apostolum Jesu Christi, se Paracletum esse dicebat missum a Jesu Christo. Una utriusque vox, sed non ejusdem vocis apud utrumque significatio. At Manichæus affirmabat Dei naturam, & carnem conjungi simul non posse. Manichæus igitur se a Spiritu-Sancto susceptum prædicare non poterat. Superior illa quidem erat Manichæorum doctrina, qua secum ipsi pugnabant. Omnium quidem hæreticorum commune est simul pugnantia docere. Hinc Augustinus, loco supra commemorato: *Cur*, inquit, *hominem susceptum a Spiritu Sancto Manichæum, non putatis turpe, natum ex utroque sexu prædicare. Hominem autem susceptum ab Unigenita sapientia Dei, natum de Virgine credere formidatis? Si caro humana, si concubitus viri, si uterus mulieris non potuit* (in Manichæo) *inquinare Spiritum-Sanctum; quomodo potuit uterus Virginis inquinare Dei Sapientiam?* Vides objectam ab Augustino Manichæis doctrinæ repugnantiam, qua se triumphare Beausobrius existimat.

Manichæus non eo modo quo Paulus se Jesu Christi Apostolum nominavit.

Manichæi ipsi sibi repugnant affirmantes Manichæum a Paracleto, & negantes hominem Jesum a Filio Dei susceptum.

V. Præterea Beausobrius testimonium Augustini contra Augustinum producit ex lib. de util. creden. cap.3. num.7. tom.8. ubi hæc habentur: *Nosti enim, quod ingerere sui Manichæi personam in Apostolorum numerum inducere molientes dicunt, Spiritum-Sanctum per ipsum ad nos advenisse.* Item ex lib.7. contr. Faust. cap.2. pag.153.

Beausobrius male intelligit Augustinum interpretatus de Manichæis dicentibus Spiritum-Sanctum ad nos per Mani-

chæum advenisse, & in Manichæo fuisse.

tom.8. *Spiritus-Sanctus hoc sciebat qui erat in Manichæo.* Verba Manichæorum sunt. Atqui si, Manichæis testibus ab Augustino productis, Spiritus-Sanctus ad nos per Manichæum venit, si Spiritus-Sanctus erat in Manichæo, iisdem testibus, Manichæus non erat Spiritus-Sanctus. Hæc Beausobrius Histor. Dogmat. Manich. p.2. lib.1. cap.2. num.xi. pag.266. tom.1. O miseram, o puerilem mendacis hominis animadversionem! Dicimus, & rectissime dicimus, Filium Dei per Jesum Christum ad nos advenisse, num idcircò dicimus, Jesum Christum Dei Filium non esse? Dicimus, & rectissimè dicimus, Dei Filium in Jesu Christo esse, num idcirco negamus Jesum Christum Dei Filium esse? Ex eo igitur, quod Manichæi dixerint Spiritum-Sanctum ad nos per Manichæum venisse, & Sanctum Spiritum in Manichæo fuisse, perversissime infertur, eos idcirco negasse, Manichæum Spiritum-Sanctum esse. Addit Beausobrius ibidem pag.267., & 268. Augustinum dubitasse, utrum se Manichæus Paracletum dixerit, an vero ministrum Paracleti. Id autem se eruere Beausobrius affirmat ex illis Augustini verbis lib.13.contr.Faust.cap.17.pag.187. tom.8. *Cum Christus promiserit suis, missurum se Paracletum, per hanc promissionis occasionem, hunc Paracletum dicentes esse Manichæum, vel in Manichæo.* Omnino, inquit, discrepant inter se duæ istæ propositiones, *Paracletus fuit in Manichæo; Manichæus fuit Paracletus:* quemadmodum aliæ duæ similis generis propositiones, *Spiritus-Sanctus fuit in Sancto Petro; Sanctus Petrus fuit Spiritus-Sanctus.* Jam vero insigne Beausobrii mendacium est de Augustino dubitante, num Manichæus se Paracletum dixerit. Etenim S. Doctor clara & libera voce locisque pluribus narrat, tanquam rem sibi penitus notam & exploratam, tum Manichæum se, tum discipulos ejus magistrum suum Paracletum dixisse. Quatuor selecta, eademque præclarissima testimonia hac de re protuli ex libris Sancti Doctoris decerpta, superiore numero III. Ad ea Augustini verba ex libro 13. contra Faustum, quibus Beausobrius contendit, dubitasse Augustinum, utrum se Manichæus, discipulis ejus testibus, Paracletum

Beausobrii mendacium de Augustino dubitante, Num Manichæus se Paracletum dixerit.

cletum dixerit, respondeo, Incredibile prorsus est, Augustinum libro 13. contra Faustum de illa re dubitasse, quam libro 22. contra eumdem Faustum sine ulla dubitatione tanquam certissimam, atque exploratissimam affirmavit. Hæc enim habet commemorato lib. 22. contra Faustum cap. 18. pag. 326. tom. 8. *Cum lucem istam Solis, & Lunæ miraremini, talia vobis omnia divina finxistis, auctore illo vaniloquo, quem decepti, & deceptores Paraclitum dicitis. Prorsus ullo modo valentes ostendere, quomodo sit ille Paraclitus*. Quis ergo sibi suaderi poterit Augustinum in unâ eademque disceptatione, contra unum eundemque Faustum, de una eademque re certum se simul dixisse, atque incertum. Tales profecto repugnantiæ in Augustinum cadere omnino non possunt. Itaque verba illa, *Hunc Paracletum dicentes esse Manichæum vel in Manichæo*, non dubitantis Augustini sunt, sed narrantis. Etenim ex Manichæis alii dicebant Paracletum esse Manichæum; alii verò, esse in Manichæo. Qui aptius ad errorem suum loquebantur, dicebant, Paracletum esse Manichæum, idest, in sola figura & imagine Manichæi; Quemadmodum dicebant, Filium Dei esse hominem Jesum, idest, in sola figura & imagine hominis, qui dicebatur Jesus. Qui vero minus apte ad errorum suum loquebantur, dicebant, Paracletum esse in Manichæo, quibus verbis dabatur locus interpretandi, Paracletum non in sola figura & imagine, sed etiam in Manichæi esse natura, quemadmodum nos Catholici dicimus, Filium Dei esse in humana Jesu Christi natura; quod consentaneum non erat Manichæorum errori. Verumtamen sicut non pugnant secum hæ duæ catholicæ veritates, sed optime inter se consentiunt, nimirum, Filius Dei est in Christo Domino, Christus Dominus est Filius Dei; ita non pugnant secum, sed inter se consentiunt hæ duæ Manichæorum hæreticæ falsitates, Paracletus est in Manichæo, Manichæus est Paracletus. Quod autem pertinet ad Sanctum Petrum, Spiritus-Sanctus fuit in Sancto Petro non per physicam, sed per moralem cum eo conjunctionem. Hinc rectissime dicitur, Spiritus-Sanctus fuit in Sancto Petro; perversissimè autem diceretur, Sanctus Petrus fuit Spiritus-Sanctus.

Manichæum Paracletum esse, Paracletum in Manichæo esse, in quo sensu dicerent Manichæi.

VI. Po-

Beausobrii mendacium de Augustino, quod censuerit, cum Manichæus esset tam Manichæum quam Christum Dominum purum & merum hominem esse.

VI. Postremo, eodem loco supra commemorato, Beausobrius concludit, Augustinum, quamdiu Manichæus fuit, tam Manichæum, quam Christum Dominum, purum & merum hominem existimasse. Ad hæc respondeo, Augustinum, quamdiu Manichæus fuit, purum & merum hominem Manichæum censuisse, purum & merum est Beausobrii mendacium. Etenim Augustinus, quamdiu Manichæus fuit, non aliud de magistro suo Manichæo censere potuit, quam ceteri omnes Manichæi de eo censuerunt. Atqui ceteri omnes Manichæi, Augustino supra producto teste locupletissimo, censuerunt magistrum suum Manichæum Paracletum esse, Ergo Augustinus, quamdiu Manichæus fuit, censuit magistrum suum Manichæum Paracletum esse. Rursum, Augustinum, quamdiu Manichæus fuit, purum & merum hominem Christum Dominum censuisse, purum & merum alterum est Beausobrii mendacium, ab ipsismet Manichæis tanquam mendacium exsibilandum, qui omnes ad unum, ne hominem quidem esse Christum Dominum prædicabant, sed purum & merum hominis simulacrum; quod Beausobrius ipse immemor illius proverbii, *Mendacem oportet esse memorem*, aliis locis fatetur. Quid autem de Christo Domino, quamdiu Manichæus fuit, Augustinus censuerit, ipsemet verbis his lib.5.confess. cap.10. num.20. pag.84. tom.1. declarat. *Ipsum Salvatorem nostrum Unigenitum tuum, tamquam de massa lucidissimæ molis tuæ, porrectum ad nostram salutem ita putabam, ut aliud de illo non crederem, nisi quod possem vanitate imaginari. Talem itaque naturam ejus nasci non posse de Maria virgine arbitrabar, nisi carni concerneretur. Concerni autem, & non inquinari non videbam, quod mihi tale figurabam. Metuebam itaque credere in carne natum, ne credere cogerer ex carne inquinatum. Nunc spirituales tui blande & amanter ridebunt me, si has confessiones legerint. Sed tamen talis eram.* Qui ergo fieri potest, ut Augustinus, eo tempore quo Manichæus erat, purum & merum hominem Christum Dominum esse censeret, qui eo tempore, nec hominem quidem esse, nec esse posse putabat? At dixerit fortasse quispiam, Augustinum

lib.7.

lib.7. Confes. cap.19. num.25. pag.103. tom.1. fatetur se censuisse Christum Dominum merum, & purum hominem esse. Non repugno, sed fateor. At enim in hunc errorem prorsus contrarium Manichæorum errori primum Augustinus incidit anno trigesimo primo ætatis suæ, idest, tribus elapsis annis postquam a Manichæis discesserat, nec Manichæus amplius erat, & annis duobus antequam fieret catholicus, quod contigit anno ætatis suæ tertio supra trigesimum. Quæ enim eo loco, idest lib.7. Confessionum ab Augustino narrantur, ad annum pertinent primum supra trigesimum vitæ ejus, quando, ipsomet teste, nec Manichæus, nec Catholicus erat. Factum igitur satis est Beausobrianis mendaciis in his, quæ Manichæi nomen atque personam spectant.

DISSERTATIO III.

De Beausobrii mendaciis in his quæ spectant obscenissimam Manichæorum fabulam.

I. Obscenissimam, celeberrimam, & maxime impiam, atque exsecrabilem Fabulam a Manichæo excogitatam, & traditam Augustinus testis locupletissimus multis locis narrat, atque confirmat, eamque publicè & palam, & verbis & scriptis, Manichæis non modo non reclamantibus, sed etiam confitentibus, exprobat. Et primo quidem lib.20. contra Faustum cap.6. pag.238. tom.8. hæc narrat de Sole, quem navim esse pulcris puellis, & pueris onustam Manichæi delirabant; *Illud est intolerabiliter sceleratum, quod de ipsa navi puellas pulcras & pueros proponi dicitis, quorum formosissimis corporibus inardescant principes tenebrarum, ad feminas masculi, & ad masculos feminæ; ut in ipsa flagranti libidine, & inhianti concupiscentia, de membris eorum, tamquam de tetris fortissime compedibus Dei vestri membra solvantur.* Rursum lib. de nat. Boni cont. Manichæos cap.44. pag.365. tom.8. eadem his verbis de Manichæis narrat. *Dicunt virtutes lucis transfigurari in masculos pulcros, & opponi feminis gentis tenebrarum; & easdem rursus virtutes lucis transfigura-*

De Manichæorum perquam impia, & obscena fabula certissima testimonia.

gurari in feminas pulcras, & opponi masculis gentis tenebrarum, ut per pulcritudinem suam inflammeat sparcissimam libidinem principum tenebrarum, & eo modo vitalis substantia, hoc est, Dei natura, quam dicant in eorum corporibus ligatam teneri, ex eorum membris per ipsam concupiscentiam relaxatis, soluta fugiat, & suscepta vel purgata liberetur. Hoc infelices legant, hoc dicunt, hoc audiunt, hoc credunt, hoc in libro septimo Thesauri eorum (sic enim appellant scripturam quamdam Manichai, ubi istæ blasphemiæ conscriptæ sunt) ita positum est. Affert huc Augustinus fragmentum ingens ex libro septimo operis Manichæi, quod Thesaurus inscribitur, quem locum sommatim quidem, sed ipsismet Manichæi verbis exhibeo, quæ talia sunt: *Tunc beatus ille Pater suas virtutes, quæ in clarissima hac navi habentur, partim specie puerorum investium parere jubet generi adversa feminarum, partim virginum lucidarum forma generi adverso masculorum. Hoc autem visu decora illarum ardor, & concupiscentia crescit, atque hoc modo vinculum solvitur, vivaque anima, quæ in eorumdem membris tenebatur, hac occasione laxata evadit.* Præterea S. Doctor lib. de Hæres. ad Quodvultdeum hæres. 46. quæ Manichæorum est, pag. 11. tom. 8. *Esse autem*, loquit, *in eis navibus*, idest in Sole & Luna, *sanctas virtutes, quæ se in masculos transfigurant, ut illiciant feminas gentis adversæ, & rursus in feminas, ut illiciant masculos ejusdem gentis adversæ: & per hanc illecebram commota eorum concupiscentia, fugiat de illis lumen, quod membris suis permixtum tenebant, & purgandum suscipiatur ab Angelis lucis, purgatumque illis navibus imponatur ad regna propria reportandum.* Postremo lib. 2. de Actis cum Felic. Manich. cap. 7. pag. 348. tom. 8 turpissimam hanc turpitudinem in publico, solemnique judicio his verbis Manichæis exprobrat. *Dicitis, quod audire nefas est, sed ad vos confundendos & forte salvandos tacere non possumus, ut purgetur inde pars Dei, dicitis in nave lucis, quam Solem appellatis, facientes injuriam Creatori Solis, & ipsi Soli, quem sic dicitis factum, ubi tanta turpitudo celebretur. dicitis enim illic positum Deum, virtutes suas convertere in masculos ad irritandum concupiscentias*

tiom Dæmonum feminarum ; & eosdem rursus convertere in feminas, ad irritandum concupiscentiam Dæmonum masculorum ; ut cum Dæmoniis injiciant libidinem, accensi in formas conspicuas a Deo, relaxentur membra eorum, & sic evadat pars Dei quæ ibi fuerat colligata. Hoc tantum opprobrium, hoc tantum sacrilegium credere ausi estis, & prædicare non dubitatis. Felix objectam sibi ab Augustino teterrimam hanc turpitudinem a Manichæis traditam, non modo eam non negavit, sed coram universo populo confessus est, eamque cum ejus auctore Manichæo exsecratione solemni his verbis est exsecratus ibid. cap. 22. pag. 356. : *Ego Felix, qui Manichæo credideram, nunc anathemo eum, & doctrinam ipsius, & spiritum seductorem qui in illo fuit, qui dixit, Deum partem suam genti tenebrarum miscuisse, & eam tam turpiter liberare, ut virtutes suas transfiguraret in feminas contra masculina, & ipsas iterum in masculos contra feminina Dæmonia, ita ut postea reliquias ipsius suæ partis configat in æternum globo tenebrarum. Hos omnes, & ceteras blasphemias Manichæi anathemo*. Ad hæc accedit testimonium ex libro de Fide contra Manichæos, qui Evodio Uzalensi, Augustino perquamfamiliari, tribuitur ; & extat in Appendice ad tomum VIII. S. Augustini. Is cap. 14. pag. 27. illud ipsum fragmentum ex libro septimo Manichæi Thesauri, quod Augustinus exhibuit libro de Natura boni, iterum exhibet, in quo superior Manichæi obscenitas continetur. Adest denique testimonium ab anathematismis petitum, qui Manichæis ad Ecclesiam venientibus pronuntiandi præscribebantur, quos ex veteri Codice Lugdunensi Sirmondus edidit tom. I. Concilior. Galliæ pag. 210. quorum quintus ex ipsissimet fere Manichæi verbis ex libro VII. Thesauri decerptis partim constructus hujusmodi est. *Qui credit principes tenebrarum ligatos esse in Cælo, habentes colligatum in angustiis atque angoribus vitalem substantiam, hoc est, partem Dei: & eo modo liberari de membris eorum, cum beatus Pater, qui lucidas naves habet diversoria & habitacula, idest, Solem & Lunam, virtutes suas transfigurat in feminas pulcras, quas opponit concupiscendæ masculis principibus tenebrarum ; & in masculos pul-*

 cros,

cret, quos apponit concupiscendos feminis principibus tenebrarum, ut per ipsam concupiscentiam solvatur ex eis vitalis substantia, idest, pars Dei ex eorum membris liberata purgetur, anathema sit.

Beausobrii mendacia de horribili fabula ab Augustino Manichæis falso attributa.

VII. Quid ad hæc Beausobrius? Quod ad Augustinum pertinet, Opinio, inquit, horribilis est, falso ab Augustino Manichæis attributa. Hæc ille. In Præfat. ad p. 2. Histor. Dogmat. Manich. pag. 230. tom. 2. At unde habes horribilem hanc opinionem falso ab Augustino Manichæis fuisse attributam? Quoniam, inquit eodem loco, incredibile prorsus est, Augustinum tantæ turpitudinis a Manichæis traditæ conscium, quam, licet Manichæorum Auditor tantum, ignorare certe non poterat, cum in manibus libros Thesauri haberet, incredibile, inquit, est Manichæam sectam novem annos secutum esse, eamque defendendam ac suadendam pro viribus, tam longo tempore, suscepisse. At longe incredibilius est Augustinum episcopum, summæque apud omnes sanctitatis, auctoritatis, atque prudentiæ virum, tot libris a se usque ad extremum fere spiritum promulgatis, qui plurimorum manibus terebantur, adversariis suis Manichæis, quibus referta erat Africa, & quibuscum confligebat, falso crimine, atque per summam calumniam, opinionem horribilem, tanquam a Manichæis excogitatam, attribuisse, quam ejus discipuli, rem fictam & commentitiam esse, dumtaxat negando, poterant demonstrare, nisi dicamus, Augustinum ab anno cccc, usque ad annum ccccxxviii. idest, usque ad biennium ante suum obitum, quibus hæc litteris commendavit, non solum mendacem, & calumniatorem, qualem nobis Beausobrius omnium hominum mendacissimus, & calumniosissimus sanctum Doctorem exhibet, verum etiam prorsus insanum, & mentecaptum fuisse. Quid? quod Augustinus in publico solemnique judicio, cui frequentissime aderant cum catholicis Manichæi, horribilem hanc opinionem his exprobravit, quam Beausobrius Augustinianam calumniam esse impudentissime affirmat? Extant apud Augustinum legitima, & genuina acta cum Felice Manichæo a pu-

Beausobrii calumnia horribilis contra S. Augustinum evidentissime explodi-tur.

a publicis notariis, adstante populo, excepta, in Ecclesia Pacis, & in publicis tabulis relata, quæ diem habent, & Consulem, quorum est hoc exordium: *Honorio Augusto sextum, septimo Idus Decembris*, idest anno CCCCIV. die 7. Decembris Augustini episcopatus anno IX. De his autem Actis hæc Augustinus posteritati mandavit lib. 2. retract. cap. 8. tom. 1. *Contra Manichæos, quemdam nomine Felicem, præsente populo, biduo in Ecclesia disputavi. Hipponem quippe venerat eumdem seminaturus errorem. Unus enim erat ex Doctoribus eorum, quamvis ineruditus liberalibus disciplinis, sed tamen versutior Fortunato. Gesta sunt Ecclesiastica, sed inter meos libros computantur.* De publicis iisdem Actis Possidius Calamensis in Augustini vita cap. 16. pag. 180. in Append. ad tom. X. S. Aug. hæc litteris commendavit. *Cum quodam etiam Felice, de numero eorum, quos Electos dicunt Manichæi* (Augustinus) *publice in Hipponensi Ecclesia, Notariis excipientibus, disputavit, populo adstante: & post secundam vel tertiam collationem ille Manichæus, frustrata vanitate, & errore hujus sectæ, ad nostram conversus est fidem, atque Ecclesiam, sicut eadem relecta docere poterit scriptura.* Jam vero ad atrocissimam illam Augustini, Beausobrio auctore, calumniam, fieri omnino non poterat, quin vehementissime Felix commoveretur, ad eamque exardescens magna voce exclamaret, Mentiris, Augustine, mentiris. nunquam & nuspiam hæc Manichæus docuit. nunquam & nuspiam hæc nos Electi credidimus. Contra vero Felix ad hæc nihil omnino respondet, obmutescit, tacet, & alio protinus sermonem convertit; perinde ac si ad turpissimam illam sectæ suæ notam surdus omnino fuisset. Hoc Felicis silentium, etiam si cetera desint, satis superque est ad demonstrandam confirmandamque fœdissimam Manichææ fabulæ obscenitatem. Quid, quod Felix Augustini argumentis ab errore revocatus, non modo objectam sibi turpitudinem non negavit, sed publice & palam coram universo populo confessus est, eamque exsecratione solemni a publicis Notariis excepta, ejeravit? Hæc tandem publica gesta, publicis tabulis, a Notariis

Felicis Manichæi cum Augustino disputantis acta publica summæ auctoritatis sunt.

tatiis publicis consignata his Augustini atque Felicis subscriptionibus confirmata sunt, atque corroborata. *Augustinus episcopus his in Ecclesia coram populo Gestis subscripsi. Felix his Gestis subscripsi.*

Augustino Manichæorum Auditori verisimile est ignotam fuisse obscenissimam Manichæorum fabulam.

III. At incredibile prorsus est Augustinum talem sectam secutum esse, quæ horribilem obscenitatem illam docebat. Quid si eam penitus ignoravit? At verisimile maxime est Augustino, cum Manichæorum Auditor dumtaxat esset, turpitudinem illam omnino ignotam fuisse. Certum est enim Augustinum, ut Auditores ceteri Manichæorum, execranda Electorum mysteria, maximeque nefariam illorum Eucharistiam omnino ignorasse. Urgebat Fortunatus S. Doctorem, quocum publice disceptavit, ut siquid contra Manichæorum mores, atque in cultu religionis haberet, palam ediceret. Hæc ille disp. 1. num. 3. cap. 68. tom. 8. Ad hæc Augustinus. *De moribus*, inquit, *vestris plane scire possunt, qui Electi vestri sunt. Nostis me non Electum vestrum, sed Auditorem fuisse.* Mox de ignota sibi eorum Eucharistia hæc habet: *Eucharistiam audivi a vobis sæpe quod accipiatis: tempus autem accipiendi cum me lateret, quod accipiatis, unde nosse potui?* Profecto si Auditores Manichæorum execrandam Eucharistiæ illius turpitudinem rescivissent, vel omnes, vel eorum plerique ab eis defecissent. At eadem omnino ratio est de teterrima, & maxime impia fabula illa a Manichæo excogitata. Ne igitur Auditores a Manichæa secta discederent, verisimile admodum est, Manichæorum Electos tum nefariam Eucharistiam, tum fabulam illam nefariam Augustino Auditori occultasse. Præterea Augustinus non prius quam anno quadringentesimo, quo contra Faustum scripsit, turpitudinem illam Manichæis exprobravit. At ab anno trecentesimo septuagesimo octavo, quo contra Manichæos Augustinus scribere incepit, ad annum quadringentesimum, quo primum turpitudinis illius mentionem fecit, duo & viginti anni effluxerunt. At incredibile prorsus est tam diuturno temporis spatio, totque libris a se contra Manichæos editis, semper Augustinum abstinuisse ab ea turpitudi-

ne

ne Manichæis objicienda, si ab eo tempore, quo Auditor erat, ipsi nota fuisset. Urget Beausobrius Turpitudo illa, Augustino auctore, continetur septimo libro Thesauri, qui in manibus erat omnium Manichæorum. Augustino igitur Manichæorum Auditori ignota minime erat. Nego librum Thesauri non in solis Electorum, sed in manibus etiam Auditorum fuisse. Bis tantum in omnibus suis contra Manichæos controversiis Thesauri librum Augustinus commemorat. Primum anno ccccIV, episcopatûs sui anno IX, idest, lib. de Act. cum Fel. Manich. cap. 5. pag. 347. tom. 8. Iterum anno ccccV, episcopatûs sui anno X, idest, lib. de Nat. Boni contra Manich. cap. 44. pag. 365. tom. 8. Probabile igitur est Thesauri librum diligentissime a se conquisitum, non prius in manus Augustini venisse, quam factus esset episcopus; quoniam si ab Electis, a quibus custodiebatur, hujusmodi libri copia facta Augustino fuisset, non dubito, quin jam ab anno trecentesimo septuagesimo octavo, quo contra Manichæos scribere incepit, Manichæis eum objecisset. Fatetur quidem Augustinus traditam sibi, cum Auditor esset Manichæi epistolam, quæ dicitur Fundamenti, idque affirmat lib. contra epistolam Manichæi cap. 5. num. 6. pag. 37. tom. 8. At de credito sibi libro Thesauri cum Auditor Manichæorum esset, nunquam & nulpiam mentionem facit. Itaque, ut potestas Sibyllinos libros legendi & interpretandi primum Tarquinii Superbi lege apud solos Sacerdotes duumviros erat, deinde apud solos decemviros, tandem apud solos quindecemviros, a quibus in subterranea Capitolii cella, & in arca lapidea custodiebantur; ita verisimile admodum est, simile quid constitutum fuisse de arcano libro Thesauri a solis Electis custodibus legendo, & in arcanis eorum mysteriis usurpando. At de nefario delirio illo, *Hoc infelices legunt*, inquit Augustinus, *hoc dicunt, hoc audiunt, hoc credunt*. Quid inde? Nihil aliud profecto, nisi Manichæorum Electos custodes credulos fabulæ illius fuisse, quin eam suis Auditoribus communicarent. Finge tibi catholicum hominem horridam Calvini doctrinam de Prædestinatione, & Reprobatione

Thesauri librum, Manichæi opus, verisimile admodum est Augustino Manichæorum Auditori fuisse ignotum.

Thesauri liber solis Electis notus, ut Sibyllini libri paucis quibusdam Romæ Sacerdotibus noti erant.

Cal-

Calvinianis objicere, & exprobrare, is aptissimis uteretur verbis dicendo, *Hæc infelices legant, hæc dicant, hæc audiant, hæc credant*. Num idcirco ex his verbis posset quispiam inferre, doctrinam hanc Calvinianam non solis Calvinianis Pastoribus, ministris, presbyteris, sed universo Calviniano populo, sed Calvinianis rusticis, & mulierculis notam esse? Nihil profecto minus. Nec tota traditur Christiano populo catholicæ Ecclesiæ doctrina, quam scire non expedit christianis rudibus & illiteratis; tamen siquis dicat. *Hæc catholici legant, hæc dicant, hæc audiant, hæc credant*, rectissime, aptissimeque loquitur, quo nihil aliud significatur, nisi talem esse doctrinam catholicam: exempli gratia de Trinitate, de Incarnatione, de Gratia, de Prædestinatione, quæ tamen christianæ plebi non tota traditur.

IV. Sed esto Augustinum, quo tempore Manichæorum Auditor erat nefariam fabulam illam cognovisse, esto fidem eidem adhibuisse. Quid tum? Nonne Augustinus Manichæorum Auditor alia plura Manichæorum deliria perquam impia, perquam absona, perquam absurda se credidisse testatur? Pauca quædam attingo: *Sensim, atque pauletim*, inquit lib. 3. Confes. cap. 10. num. 18. pag. 68. tom. 1. *perductus sum ad eas nugas, ut crederem ficum plorare, cum decerpitur, & matrem ejus arborem lacrimis lacteis. Quam tamen ficum si comedisset aliquis sanctus, aliena sane non suo scelere decerptam, misceret visceribus, & anhelaret de illa Angelos, immo vero particulas Dei gemendo in oratione atque ructando, quæ particulæ summi & veri Dei ligatæ fuissent in illo pomo, nisi Electi sancti dente & ventre solverentur.* Huic Manichææ fabulæ tam impiæ, tam absonæ, tam ridiculæ plenam se exhibuisse fidem Augustinus, cum Manichæus esset, ingenue fatetur. Quam impie vero eum Manichæis de Dei natura sentiret, quem molem quamdam corpoream esse late diffusam arbitrabatur, cui putabat oppositam molem alteram tetram atque deformem, quam malam naturam esse Deo adversariam censebat, his Augustinus verbis a Manichæis elapsus deplorat lib. 5. Confes. cap. 10. num. 19. & 20. pag. 84. tom. 1. *Cum de*

Augustinus Manichæorum Auditor incredibilibus Manichæorum fabulis fidem adhibuit.

Deo

Deo meo cogitare vellem, cogitare nisi moles corporum non noveram, neque enim mihi videbatur esse quidquam quod tale non esset: ea maxima & prope sola causa erat inevitabilis erroris mei. Hinc enim & mali substantiam quamdam credebam esse talem, & habere suam molem tetram & deformem, sive crassam quam terram dicebant, sive tenuem atque subtilem, sicut est aeris corpus, quam malignam mentem per illam terram repentem imaginantur. Et quia Deum bonum nullam malam naturam creasse qualiscumque pietas me credere cogebat, constituebam ex adverso sibi duas moles utramque infinitam, sed malam angustius, bonam grandius. Et ex hoc initio pestilentiosa me cetera sacrilegia sequebantur. Præterea annos natus viginti sex, vel septem, ut Augustinus ipse fatetur, hanc de Dei & animæ suæ natura, cum Manichæus esset, impiam, absurdamque opinionem habebat, quam his verbis significat lib.4.Confes.cap.16.num.15.tom.1. *Quid mihi proderat putanti, quòd tu Domine Deus veritas corpus esses lucidum & immensum, & ego frustum de illo corpore?* Et rursum ibidem multo majori, quam deplorat perversitate cap.15. num.26. *Quid autem superbius, quam ut assererem miro dementia me id esse naturaliter, quod tu es? Et contendebam magis incommutabilem tuam substantiam cogi errare, quam meam mutabilem sponte deviasse.* In his ergo fabulis plusquam anilibus, in his deliriis plusquam senilibus, & impietatibus prorsus incredibilibus secernendus est Augustinus ab Augustino, nimirum Augustinus adultus, & ætate constanti ab Augustino adolescente, & ætate inconstanti, Augustinus Rhetor ab Augustino Theologo, Catechumenus a Fideli, Hæreticus a Catholico, pius ab impio, ignarus a docto, continens a voluptario, illuminatus a cœco. Quibus animadversis malitiosa illa Beausobrii admiratio cessabit, Qui fieri potuit, ut in ea secta Augustinus maneret, quæ turpitudines tales docebat! Qui fieri potuit ut contra catholicos talem sectam defenderet! At contra quos catholicos? nimirum rudes, simplices, & imperitos acerrimo ipse ingenio, & eloquentia præstans. Audiatur lib. de duab.

Am-

Animab. cap.9. num.11. pag.61. tom.8. *Quadam*, inquit, *noxia victoria pene mihi semper in disputationibus proveniebat, disserenti cum christianis imperitis*.

V. Validioribus armis narrationem sancti Doctoris de obscenissima maximeque impia Manichæorum fabula adoriri se Beausobrius gloriatur lib.6. c.8. pag.388. & 389. tom.2. Histor. Dogmat. Manich. At validiora hæc arma non sunt nisi plumbei pugiones. Maria, inquit, apud Manichæum sancta quidem femina erat, sed eam negabat Christi Domini matrem esse, quòd indignum putaret Dei Verbum habitasse in utero feminæ, naturali via ex feminæ utero prodiisse, humanoque corpori copulatum esse. Multo igitur magis nec credere, nec scribere poterat Manichæus, substantiam & majestatem Divinam, ut ajunt Evodius & Augustinus, habitasse corpora dœmonum masculorum & feminarum, eamque cum eorum substantia ligatam fuisse, ex eaque evasisse modo omnium fœdissimo & obscenissimo. At hoc Beausobrii argumentum, siquid probat, illud dumtaxat probat, delirum illum Manichæum senem in sua illa perquam ridicula, & impia fabula consentaneum sibi non esse, sed secum ipsum pugnare. Hoc autem vitium commune est omnium hæreticorum, eorumque maxime, qui incredibiles fabulas ut Manichæi venditarunt. Quamquam ab intestina secum ipse pugna aliquo modo hac de re vindicari Manichæus potest. Etenim apud Manichæos non omnes partes divinæ naturæ ejusdem erant rationis, sed disparis, atque dissimilis. Deum enim corpoream lucem esse Manichæi docebant, cujus partes dispares inter se, atque dissimiles essent, qualem nos lucem oculis nostris perspicimus. Alia enim lux Solis est, alia Lunæ, alia Stellarum, alia lucernæ, alia denique cicindelæ. *Lucem istam corpoream*, inquit de Manichæis Augustinus lib. de Hæres. ad Quodvultdeum hær.46. pag.11. tom.8. *animantium mortalium oculis adjacentem, non solum in his navibus* (in Sole, & Luna) *ubi eam purissimam credunt, verum etiam in aliis quibusque lucidis rebus, ubi secundum ipsos tenetur admixta, credunturque purganda, Dei dicunt esse naturam*.

Beausobrii joculum Augustini narrationem infirma admodum argumenta.

Manichæus, ut cæteri hæretici, secum ipse pugnat.

Deum lucem corpoream esse Manichæi docebant non ejusdem, sed diversæ rationis.

Jam

Jam vero apud Manichæos Verbum Dei lux erat purissima ac nitidissima, eaque de causa indignum putabant, ut conjunctione materiæ, quod apud eos fieri necesse erat, coinquinaretur. Hinc Augustinus lib.5. Confess. cap.10. num.20. pag.84. tom.1. de se quondam Manichæo loquens. *Ipsum*, inquit, *Salvatorem nostrum Unigenitum tuum, tanquam de massa lucidissimæ molis tuæ, porrectum ad nostram salutem putabam ... Talem itaque naturam ejus nasci non posse de Maria Virgine arbitrabar ... Metuebam itaque credere in carne natum, ne credere cogerer ex carne inquinatum.* At longe alia apud Manichæos erat ratio de extremis & debilioribus partibus lucis suæ, quas Deus necessitate compulsus, ut sibi consuleret, devorandas tradidit principibus tenebrarum, quibuscum permistas, & confusas esse dicebant, quæ gradibus claritatis atque nitoris distabant longissime a puritate & splendore lucis illius, qua Dei Filium constare affirmabant. Quinetiam in ipsamet Trinitate gradus lucis Manichæi statuerunt, teste Fausto Manichæorum episcopo apud Augustinum lib.20. cap.2.pag.237. tom.8, cujus hæc verba sunt; *Nos Patris quidem Dei Omnipotentis, & Christi Filii ejus, & Spiritus Sancti unum idemque sub triplici appellatione colimus Numen; sed Patrem quidem ipsum lucem incolere credimus summam ac principalem, quam Paulus aliàs inaccessibilem vocat. Filium vero in hac secunda ac visibili luce consistere ... Virtutem quidem ejus in Sole habitare; Sapientiam vero in Luna; nec non & Spiritus-sancti, qui est majestas tertia, aeris hunc omnem ambitum sedem fatemur ac diversorium ... Hæc nostra fides est.* Quod autem Maria apud Manichæum sancta femina fuerit, unum est ex insignioribus apud Beausobrium mendaciis. Manichæus epistola ad Marcellum, quæ extat in Act. Manich. num.5. pag.6. edit. Zacagn. sic de Maria loquitur? *Utinam nec Unigenitum Dei Filium Christum Dominum, qui de Patris sinu descendit, Mariæ cujusdam muliercula filium esse* (Catholici) *dicerent.* Manichæo de seipso teste, Maria nonnisi muliercula quædam est. contra vero, Beausobrio de Manichæo teste, Maria apud Manichæum sancta femina est.

Manichæi cur negaverint Dei Verbum assumpsisse corpus humanum.

Manichæorum absurda de Trinitate doctrina.

Beausobrii mendacium de veneratione Manichæi erga Mariam Virginem.

Græcorum Patrum silentium de Manichæorum obscœnitate ab Augustino narrata levissimum est Beausobrii argumentum.

VI. Alterum argumentum, quo Beausobrius commemorato loco Augustinum adoritur, Græcorum Patrum Augustino antiquiorum silentium est, qui obscenissimam illam Manichæorum fabulam ab Augustino testatam tacent omnino. At argumentum hoc negativum est, genere ac natura sua non parum infirmum ac debile, quod idcirco apud æquos criticæ artis cultores non magni ponderis est. Si divinare licet, credo obscenitatem illam maximè tetram & impiam, ut ignota Augustino fuit usque ad annum cccc., Episcopatûs sui anno ix., quo primum illam commemorat post tot editos contra Manichæos libros, ita Græcis Patribus Augustino antiquioribus, qui contra Manichæos scripserunt, eatenus non fuisse perspectam. Certum est enim Manichæos summam adhibuisse curam ac diligentiam, ut secretiorem doctrinam suam, & arcana mysteria penitus occultarent. Testis est Petrus Siculus, sagacissimus Manichææ fabulæ investigator, quique Tibricæ cum Manichæis Armenis novem menses, ut ipse de se fatetur, versatus est, & quibuscum sæpenumero disputavit. Is de disciplina arcani, qua severissime doctrinam suam Manichæi occultabant, libro de vana, & stolida Manichæorum hæresi hæc litteris commendavit pag. 816. *Manichæorum fuliginosa, cœnosaque, spurcissimaque secta ab ipsismet hæreticis alto silentio colitur, & observatur*. Et paulo infra. *Id maximè*, inquit, *student, ne sacra sua & hæreses possim omnibus, etiam suis, non dico peregrinis, sed familioribus enuntient. Cum paucis illo tantum, & quos in impietate plus cæteris sciunt promovisse communicant*. Priscillianistæ propago, & soboles Manichæorum fuerunt, apud quos talis arcani lex sancita erat: *Jura, perjura, secretum prodere noli*. De quibus Augustinus lib. 2. retract. cap 60. pag. 45. tom. 1. hæc habet: *Priscillianistæ hæresim suam non solum negando, atque menticndo, verum etiam pejerando existimant occultandam*. Verisimile est igitur Manichæorum Electos teterrimam illam, & obscenissimam fabulam Græcis Patribus, suis acerrimis adversariis, tam cauta diligentia occultasse, ut ad eorum notitiam pervenire nequaquam potuerit.

Manichæorum summa solertia in sua doctrina, suisque mysteriis occultandis.

Priscillianistæ Manichæorum soboles summo studio, etiam pejerando, impietates suas occultabant.

VII. Po-

VII. Postremo Beausobrius loco commemorato Augustinum redarguit, quod in ea narratione sua totam Manichæorum sententiam permutaverit, & unum factum alteri facto substituerit. Factum enim, inquit, quod Tyrbo apud Zacagnium pag. 14. narrat, ad causam pluviarum pertinet, & est hujusmodi; *Princeps ille magnus producit nebulas ex semetipso, ut obscuret in ira sua omnem mundum, qui cum tribulatus fuerit plurimum, sicut homo sudat post laborem, ita & hic Princeps sudat ex tribulatione sua, cujus sudor pluviæ sunt.* Ad hanc Beausobrii calumniam nego Augustinum in ea narratione de obscenissima Manichæorum fabula quidquam permutasse, nego quidquam adulterasse, nego factum unum alteri facto substituisse. Duæ sunt Manichæorum fabulæ ambæ perquam impiæ, & obscenæ. Una, quam hic detruncatam Beausobrius prodit, ad causam pertinet imbrium, & nebularum. Altera de qua Augustinus, ad rationem pertinet separandi naturam divinam a natura dæmonum, quæ in Manichæorum fabula simul permistæ sunt. De causa imbrium & nebularum, Manichæo auctore, audiatur Tyrbo Manichæi discipulus a Beausobrio productus apud Zacagn. de Act. Archel. pag. 13. cujus hæc verba sunt. *Virgo quædam decora & exornata, elegans valde furto appetit principes (tenebrarum) qui sunt in firmamento a vivente spiritu educti, & crucifixi, quæ cum apparuerit maribus femina decora apparet, feminis vero adolescentem speciosum & concupiscibilem demonstrat, sed principes quidem cum eam viderint exornatam, amore ejus in libidinem moventur, & quia eam apprehendere non possunt, vehementer instigantur amoris incendiis exciti, rapti sunt enim libidinis calore: cum enim currentes post eam anxie effecti fuissent, virgo subito nusquam comparuit.* Hinc imbres, hinc nebulæ, hinc pestilentiæ ex copioso sudore, ex ira, ex furore principum tenebrarum virginem illam frustra insectantium. Quid obscenius, quid impius, quid Deo indignius excogitari poterat, quandoquidem virgo hæc, auctoribus Manichæis, ad Dei naturam pertinet, cujus pars quædam est atque emanatio, atque idcirco Deus ipse est, ut Manichæo-

Beausobrii mendacium de Augustino permutante, & adulterante Manichæorum sententiam.

Manichææ doctrinæ maximam impietatem, & obscenitatem, præter Augustinum, Tyrbo Manichæi discipulus, & Cyrillus Jerosolymitanus testantur.

 nichæo-

nichæorum fabula fert. Paulo aliter, sed non absimili obscenitate, rem narrat Cyrillus Jerosolymitanus Catech. VI. pag. 39. edit. Touttée, ubi hæc de Manichæis habet; *Audent dicere esse quamdam in cælo speciosam virginem cum juvene formoso eam, quo tempore cameli aut lupi, sua fœdæ cupiditatis tempora habere. Itaque hiberno tempore hunc in virginem insano furore incurrere; illam vero fugere ajunt; istam persequi, atque inde sudorem emittere, quo ex sudore imbrem existere. Hæc in Manichæorum libris scripta sunt. Ea nos legimus, dum narrantibus noluimus fidem adhibere.* Talis erat apud Manichæos pluviarum obscenissima causa, quam Beausobrius reticet, similis omnino obscenissimæ illi causæ, de qua Augustinus, cujus beneficio, auctoribus Manichæis, obscenissimo modo, pars naturæ divinæ a natura dæmonum separatur. Cum igitur de maxima obscœnitate, & impietate causæ a Manichæo excogitatæ summa consensione inter se conveniant Tyrbo, Cyrillus, & Augustinus; effectuum differentia, nec Augustini narrationem elevat, nec Beausobrii provocationem ab Augustino ad Tyrbonem, Græcosque Patres adjuvat, ut ab infamia obscenitatis & impietatis eatenus inauditæ Manichæi liberentur.

DISSERTATIO IV.

De Beausobrii mendaciis, quæ ad causam pertinent, cur Deus in Manichæorum sententia animas in materiam immiserit.

I. Causam, cur Manichæorum Deus animas in materiam immiserit, pluribus locis Augustinus, ut fert Manichæa hæresis, affert. Et primo quidem lib. de vera relig. cap. 9. num. 16. pag. 562. tom. 1. auctoribus Manichæis, narrat, *Gentem tenebrarum quodam tempore adversus Deum rebellasse, Deum autem cum aliud facere non haberet, & quomodo aliter posset resistere, non inveniret, necessitate oppressum misisse huc animam bonam, & quamdam particulam suæ substantiæ, cujus commistione,*

Manichæi docuerunt, Deum necessitate oppressum bonas animas huc misisse.

ne, atque miscela hostem temperatum esse somniant, & mundum fabricatum. Item lib. contr. Fortun.Manich. disput.2. num.1. pag.67.tom.8. *Dicitis*, inquit, *alium nescio quam gentem tenebrarum adversus Dei regnum rebellasse. Deum autem Omnipotentem cum videret, quanta labes & vastitas immineret regnis suis, nisi aliquid adversæ genti opponeret misisse hanc virtutem, de cujus commistione cum malo, & gente tenebrarum mundus sit fabricatus ... Hoc ego nefas puto credere, Deum omnipotentem aliquam adversam gentem timuisse, aut necessitatem esse passum, ut nos in ærumnas præcipitaret.* Rursum lib. de Agone christiano cap.4. num.4. pag.180.tom.6.de Manichæis hæc habet: *Dicunt ante mundi constitutionem fuisse gentem tenebrarum, quæ contra Deum rebellavit, in quo bello credunt miseri omnipotentem Deum non aliter sibi potuisse consulere, nisi partem suam contra eam mitteret. Cujus gentis principes, sicut illi dicunt, devoraverunt partem Dei, & temperati sunt, ut posset mundus de illis fabricari ... Quæ membra Dei dicunt esse commista tenebrosis visceribus principum illorum, ut eos temperarent, & a furore compescerent.* Julianus apud Augustinum non repugnantem, sed ut mox videbimus consentientem, lib.1.Oper. Imperf. num.49. pag.671. tom.10.eadem de Manichæis his verbis narrat. *Pugnasse quidem cum principe tenebrarum Deum lucis, Manichæus finxit, & credidit, addiditque ejus captivam teneri in hoc orbe substantiam: sed tantam infelicitatem colore pietatis nititur excusare, affirmans eum quasi bonum pro patria dimicasse civem, atque ideo abjecisse membra, ne perderet regna.* Augustinus autem libro eodem sub num.120.pag.706. eadem his verbis confirmat. *Manichæi fingunt Deum crudeliter lasirmum, qui partem suam, substantiam suam, membra naturæ suæ dilanianda & contaminanda hostibus tradidit, a quibus vastitatem sibi imminere cernebat.* Itaque, Augustino teste, Manichæorum Deus necessitate compulsus, metuque coactus, ut sibi consuleret, rebusque suis provideret, suaque regna ab imminente vastitate servaret, animas, partes naturæ suæ, in materiam, qua gens tenebrarum constat, immisit.

II. Re-

Beausobrius inique Augustinum reprehendit, quod dixerit, Manichæos docuisse, Deum necessitate oppressum bonas animas huc misisse.

II. Repugnat hic more suo Augustino Beausobrius, atque contendit, Manichæos perspicue negare, quod Augustinus affirmat. Etenim Fortunatus apud Augustinum disp.2.num.27.pag.77.tom.8. *Non necessitate*, inquit, *sed voluntate Deum misisse animam*. Hanc esse Manichæorum sententiam Damascenus docet, cujus hæc verba sunt; *Dicunt* (Manichæi) *Deum, cum sciret materiam sibi bellum inferre, voluntaria permisisse, ut materia sibi aliquid detraheret, ex eo quod ad se pertinebat.* Hæc Beausobrius Histor.Dogmat.Manich.lib.6. cap.2. pag.308.num.3.tom.2. Ergo Augustinus, auctore Beausobrio, eò dementiæ devenit, ut passim & publice Manichæis exprobraret impietatem fictam & commentitiam, quam, auctore eodem, a se Manichæi rejecerunt. At, quæso te, quinam sunt Manichæi isti? Fortunatus est, inquit. Equidem arbitrabar, Fortunatum unum hominem singularem esse, quem modo intelligo Manichæorum esse legionem. Cum hac ergo Beausobriana Manichæorum legione congredior. Augustinus disputationem primam cum Fortunato exorditur ab impietate illa, quam Manichæis exprobrat. Qua recitata his verbis narrationem concludit. *Hoc ego nefas puto credere, Deum Omnipotentem aliquam adversam gentem timuisse, aut necessitatem esse passum, ut nos in ærumnas præcipitaret*. Quid ad hæc Fortunatus? *Ista sunt*, inquit, *principalia fidei nostræ*. Fatetur ergo non negat, quod Augustinus exprobrat. Præterea S.Doctor disput.2.num.26. & sequentibus sic Fortunatum interrogat. *Si Deo noceri non poterat, quare huc nos misit?* Cui Fortunatus, *Si necessitas fuit mittendi animam, merito est & voluntas liberandi eam*. Tum Augustinus, *Premitur ergo Deus necessitate?* Ad hæc Fortunatus in maximum ab Augustino horribilis impietatis discrimen adductus, pedem refert, quodque affirmaverat, negat; Et, *Nolo*, inquit, *ad invidiam excitare id quod dictum est, quòd non necessitati fecimus subditum esse Deum, sed voluntarie misisse animam*. Hæc sunt Fortunati verba, non ea quæ Beausobrius supra corrupit. Tum Augustinus ad publicum notarium conversus, *Recita*, inquit,

Fortunatus fatetur Deum necessitate oppressum bonas animas huc misisse.

Fortunatus ab Augustino coactus, quod affirmaverat negat, Deum scilicet necessitate non voluntate animas huc misisse.

quod supra dictum est: Et recitatum est, Si autem necessitas fuit mittendi animam, merito est voluntas liberandi eam: Mox ad populum S. Doctor conversus: *Audivimus*, inquit, *Si autem necessitas fuit mittendi animam, merito est & voluntas liberandi eam. Tu ergo dixisti, Fuisse necessitatem mittendi animam. Sed si modo voluntatem vis dicere, & hoc addo. Cui noceri nihil poterat, crudelis voluntas fuit mittendi animam ad tantas miserias.* Itaque tanquam admotis tormentis extorsit a Fortunato Augustinus contrariam hanc Manichæorum doctrinæ confessionem: *Non necessitate facimus subditum esse Deum, sed voluntarie misisse animam.* Patefactum est igitur Beausobrii de Fortunato mendacium. Quod pertinet ad Damascenum hæc ejus Græca verba sunt Dialog. contra Manichæos pag.440. edit. Lequien. ἑκὼν συγχώρησεν ἁρπαγῆναι τὶ αὐτῶ ἀπ' αὐτῆς: idest de verbo ad verbum, *Deum voluntarie permisisse rapi quid sui a se.* Itaque, Damasceno auctore, metuens Deus, φοβηθεὶς, impendentem sibi a materia, seu a tenebrarum gente vastitatem, voluntarie quidem, non tamen libere a timore gravissimo, atque idcirco necessitatem inducente timore, permisit rapi quid sui a se, partem scilicet naturæ suæ. Confirmatur igitur auctoritate Damasceni quod Augustinus de Manichæorum fabula dixerat, *Deum necessitate oppressum*, timore scilicet vehementissimo, *misisse huc animam bonam.* At Beausobrius inveterata sibi consuetudine sic fraudolenter Damascenum interpretatur: *Voluntarie Deum permisisse, ut materia sibi aliquid detraheret ex eo quod ad se pertinebat.* Nimirum ut persuadeat, in Manichæorum sententia, quod materia detraxit, Dei partem non esse.

De anima cur a Deo missa juxta Manichæos Damascenus cum Augustino consonet.

Beausobrius malitiose interpretatur Græca Damasceni verba.

III. Urget Beausobrius loco supra commemorato pag.308. & 309, & demonstrare nititur, Deum in Manichæorum sententia, nec metu, nec necessitate, nec impotentia, nec tandem ut salvam faceret boni sui partem, partem alteram dæmoni tradidisse. Quod ut obtineat, Simplicium producit in Epitectum pag.164. cujus auctoritatem Augustini anteponit auctoritati. Item Damascenum Dialog. contr. Manich. pag.456. Tandem Manichæum ipsum apud Augustinum lib.1. contr.

Beausobrius ioique præfert auctoritatem Simplicii gentilis philosophi auctoritati Augustini Doctoris Ecclesiæ.

contr. Felic. cap. 19. pag. 343. tom. 8. Jam vero apud Beausobrium longe majoris auctoritatis est in Ecclesiastica historia Simplicius homo superstitione gentilis, schola Peripateticus, Christianæ religionis hostis acerrimus, Scriptor sæculi vi, quam Augustinus, catholicus episcopus, Ecclesiæ Doctor egregius, diuturnus olim Manichæus, mox invictissimus Manichæorum expugnator, præclarissimusque sæculi v. Scriptor. Vides impudentissimam Calviniani hominis audaciam. Quanquam Simplicii verba, qualia Beausobrius producit, non repudio, quæ sunt hujusmodi. *Malum cum ad boni confinia appropinquaret, Deus qui impediret velait ne ultra progrederetur, seipsius partes aliquas ei projecit, & ut Manichæi se explicant, aliqua membra sua, idest, Animas. Deus hac occasione se gessit, ut Imperator exercitus, qui videns hostem contra se irruentem, nonnunquam partem unam sui exercitus devovet, ut partem alteram salvam faciat.* At enim hæc Simplicii narratio non modo non prodest, sed maxime obest Beausobrio.

Simplicius a Beausobrio pro se citatus eum mendacem manifeste declarat.

Negat Beausobrius in Manichæorum sententia humanas animas partes esse Divinæ naturæ, a Deo traditas principio malo. At hoc illud est, quod hic præclarissime Simplicius affirmat. Docet enim, auctoribus Manichæis, Deum tradidisse principio malo suipsius partes & membra, quæ animæ nostræ sunt. Μ'ερη ἑαυτῦ καὶ μέλη τὰς ψυχὰς ὄντος. Negat Beausobrius Manichæos credidisse, Deum vel impotentia, vel metu, vel necessitate, vel tandem ut salvam faceret boni sui partem, partem alteram dæmoni tradidisse. At omnino contraria de Manichæis narrat Simplicius. Illud enim Imperatoris exemplum a Manichæis usurpatum præclarissime mendacem impudentissimum Beausobrium declarat. Etenim Imperator, qui irruentium contra se hostium impetum sustinere non potest, non nisi impotentia, metu, ac necessitate coactus devovet hostibus exercitus sui partem unam, ut partem alteram salvam faciat. Quare si, auctoribus Manichæis, eo modo se gessit Deus, quo Imperator in exemplum adductus, profecto impotentia, metu, & necessitate coactus ea ratione se gessit.

sit. Verba autem Damascen, qualia Beausobrius describit, hæc sunt ex Dialog. contr. Manichæos pag. 430. *Bonus Deus non tradidit malitiæ partem aliquam sui boni, nisi ut eam domaret.* Jam vero germana & genuina verba Damasceni produco, quæ sunt hujusmodi: Φοβηθεὶς ἵνα μὴ κατακυριεύσωσι τῆ τόπῳ αὐτῆ, τῆτο ἐποίησεν, ἵνα διὰ τῆς μοίρας, ἧς παρέδωκε, κατακυριεύσῃ τῆς κακίας. Scilicet: *Metuens Deus, ne gens tenebrarum dominaretur ditioni suæ, fecit hoc, ut per partem quam tradidit, dominaretur malitiæ.* Itaque juxta Manichæam fabulam, qualem Damascenus refert Dialog. contr. Manich. pag. 430. tom. 1. edit. Lequien, Deus metu perculsus, ne tenebrarum principes regnum suum occuparent, partem sui cum ipsis permiscuit, ut per eam commistionem eorum malitiæ dominaretur, ne iterum possent bellum instaurare, atque in suum regnum rursum irrumpere. Verba igitur Damasceni mendacem & fraudolentum Beausobrium declarant. Tandem hæc sunt Manichæi verba, ex ejus epistola Fundamenti excerpta, & ab Augustino in disput. cum Felic. Manich. lib. 1. cap. 19. pag. 343, & 344. tom. 8. recitata, atque a Beausobrio pro se, cum sint contra se, stultissime allata. *Lucis vero beatissimæ Pater, sciens labem magnam ac vastitatem, quæ ex tenebris surgeret, adversus sua sancta impendere sæcula, nisi quod eximiam ac præclarum ac virtute potens numen opponat, quo superet simul ac destruat stirpem tenebrarum, qua extincta perpetua quies lucis incolis pararetur.* Quibus recitatis Augustinus ad Felicem conversus: *Dic*, inquit, *quid ista gens tenebrarum, quam videtur Deus timuisse, ne magna labes & vastitas ex tenebris in regna ejus irrueret, nocere poterat Deo?* Ad hæc nihil Felix respondit, sed alio sermonem transtulit. Cum autem eadem Augustinus urgeret, tum Felix: *Dilationem*, inquit, *peto, ut possim respondere.* Ex his autem Manichæi verbis, ineptissime a Beausobrio citatis, eruitur, Deum timuisse impendentem regnis suis labem & vastitatem ob irruptionem gentis tenebrarum, & hoc timore perculsum misisse, quod Manichæus modo numen, modo virtu-

Damascenus a Beausobrio citatus mendacem eum esse demonstrat.

Manichæi verba a Beausobrio producta de mendacio eum redarguunt.

virtutem appellat, idest partem sui, eamque cum tenebrarum gente permiscuisse, ne gens illa iterum bella moveret, & in suum regnum irrumperet. Mendacissimum igitur ipsum se prodit Beausobrius, suisque se laqueis obstringit, dum probare contendit testimoniis sibi contrariis, Deum nec impotentia, nec metu, nec necessitate, nec tandem ut salvam faceret boni sui partem, partem alteram tenebrarum genti in Manichæorum sententia tradidisse.

IV. Causa mittendi animam in materiam, pergit Beausobrius loco supra commemorato, Manichæo auctore, Dei voluntas fuit, ut poneret ordinem ubi nullus erdo, ut materiam domaret, ut in ipsa mali causa malum destrueret. Hanc vero fuisse Manichæi sententiam ipsa ejus verba declarant epistola ad Filiam suam Menoch apud Augustinum lib. 3. Oper. Imperf. n. 186. pag. 832. tom. 10., quæ sunt hujusmodi: *Prima anima, quæ a Deo luminis manavit, accepit fabricam istam corporis, ut eam fræno regeret.* Idipsum Fortunatus affirmat apud Augustinum disp. 2. sub num. 33. pag. 78. tom. 8., cujus hæc verba sunt: *In contraria natura esse animam diximus, ut contrariæ naturæ modum imponeret.* Similia Alexander Lycopolita, similia Joannes Damascenus narrat. Hæc Beausobrius. Ad hæc respondeo, duplex, Manichæo auctore, Dei fuisse consilium, quo animam, partem naturæ suæ, materiæ tradidit, eique permiscendam dimisit. Prima atque potissima causa fuit, ut in ea materiæ, seu tenebrarum gentis in regnum suum irruptione, sibi consuleret, rebusque suis provideret. Quod sub numero 1. præclarissimis, hisque non paucis testimoniis, demonstratum est. Altera causa fuit, ut tenebrarum gentem, seu materiam, ex qua gens illa tota constat, fræno regeret, ut ejus furorem compesceret, ut aliquem ei modum imponeret. Quamquam hæc altera causa ad primam illam refertur, nimirum, ne gens tenebrarum, qualem materiam esse dicebant, ab omni soluta vinculo, suoque juri, ac potestati relicta, bellum iterum instauraret, iterumque in regnum lucis irrumperet.

Manichæus docuit Deum duplici de causa misisse animam in materiam: prima, ut sibi consuleret; altera, ut materiam frænaret.

V. Re-

V. Reprehendit Beausobrius Philosophos, & veteres Patres, maxime vero Augustinum in Hist. Dogmat. Manich. lib.6. cap.4. pag.334, 335, & 336. tom.2, quòd Manichæo ejusque discipulis exprobraverint, in eorum sententia de animarum immissione in materiam, earumque punitione, vel impotentiæ, vel imprudentiæ, vel malitiæ Deum accusari. Sed impudenter, temere, atque inique eos reprehendit. Jure enim meritoque Philosophi, veteres Patres, maxime vero Augustinus Manichæo, ejusque discipulis exprobrarunt, quod in perridicula illa, & maxime impia a Manichæo excogitata fabula vel impotentem, vel imprudentem, vel malitiosum fecerint Deum, qui, utilitatis suæ causa, utque sibi consuleret, cum impetum tenebrarum gentis sustinere non posset, sanctissimas, & innocentissimas animas, partes, & membra naturæ suæ, nullius prorsus sibi culpæ conscias, seducendas ac depravandas tradiderit tenebrarum genti, quin in earum potestate esset nec illecebris, nec sævitiis gentis hujusmodi obsistere: quarum plurimæ, propter crimina, quæ cavere non poterant, in tenebrarum globo perpetuo essent cruciandæ. Sed audiatur S. Doctor lib.20. contr. Faustum cap.17. pag.245. tom.8, qui sic Manichæos in eorum sententia alloquitur. *Quid enim mali apud illum commiseratis, ut in pœna ista nunc ad eum gemitis, quem non propria voluntate peccando deseruistis, sed ab illo dati estis hostibus illius, ut pax regni ejus compararetur? Nec saltem sicut obsides dari solent, cum honore custodiendi: nec sicut pastor ad capiendam bestiam tendit insidias: pecus enim suum solet ponere in illa capteria tendicula, non membrum suum, & plerumque ita, ut ante bestia capiatur, quam pecus lædatur. Vos autem membra Dei dati estis hostibus, non valentes eorum a Deo vestro compescere feritatem, nisi eorum contaminati feditate, non habentes peccatum proprium, sed hostili veneno tabefacti.* Item lib.1. Oper. Imperf. sub num.120. pag.706. tom.10. *Manichæi*, inquit, *fingunt Deum crudeliter infirmum, qui partem suam, substantiam suam, membra naturæ suæ dilanianda & contaminanda hostibus tradidit, a quibus vastitatem sibi immi-*

Beausobrius inique & impudenter reprehendit veteres omnes fere scriptores hæresis Manichæorum.

Manichæi, teste Augustino, quem fingunt Deum, & infirmum, & injustum, & crudelem faciunt.

nere cernebat. Præterea lib.22.contr. Faustum cap.22. pag.266.tom.8. *Si ergo istis*, inquit, *membris Dei vestri, velut animæ humanæ ac rationali, esset, ut dixi, peccandi vel non peccandi liberum arbitrium, recte fortasse pro gravibus criminibus illo globi supplicio plecterentur. nunc libertatem voluntatis illas particulas* (animas) *habuisse dicere non potestis, quam totus Deus ipse non habuit; quia si eas non mitteret in peccatum, totus a tenebrarum gente pervasus peccare cogeretur*. Tandem lib.13.contra Faustum cap.6. pag.182.tom.8. *Quid fecit*, inquit, *anima misera ut in globo tenebrarum perpetuo vinculo puniatur, quæ non suo vitio, sed alieno maculata, Deo suo deficiente, mundari non potuit, quo mittente polluta est*.

Beausobrius iniquo in Augustinum reprehendit doctrinæ infirmitatem & inconstantiam.

VI. Ad hæc Beausobrius loco supra commemorato respondet, mirari se non animadvertisse Augustinum nihil facilius esse, quam ut ejus omnes difficultates contra ejus systema retorqueantur. Mox malitiose simulans se excusare Augustinum, quamquam excusatione, quæ omni accusatione deterior est, Forsitan, inquit, eo tempore non in ea sententia Augustinus erat, in qua postea fuit, quando certamen habuit cum Pelagianis. Certum tamen est, inquit, Augustinum in suis contra Pelagianos disceptationibus quædam posuisse principia, quæ cum ejus systemate non bene cohærent. Quodnam autem apud Beausobrium est hoc Augustini systema contra Pelagianos, repugnans ejusdem doctrinæ adversus Manichæos? Non aliud profecto, Beausobrio auctore, nisi peccatum originale ab Augustino contra Pelagianos affirmatum, in quod omnia Augustini tela contra fabulam Manichæam intorta, quammaxime potest, retorquere nititur Beausobrius. At peccatum originale non Augustini systema est, sed universæ Ecclesiæ, ipsiusque Augustini certa doctrina. In hac Ecclesiæ doctrina de peccato originali, in qua Augustinus fuit, quando pugnavit cum Pelagianis, jam pridem fuerat, cum decertaret cum Manichæis. Nihil contra Manichæos Augustinus docuit, quod non cohæreret cum Ecclesiæ doctrina de peccato originali, quemadmodum

Originale peccatum constanter ab Augustino & contra Pelagianos & contra Manichæos affirmatum.

modum nihil contra Pelagianos affirmavit, quod Manichæis faveret, negantibus arbitrium liberum a necessitate peccandi. Si modo Pelagius, Cælestius, Julianus viverent, maximas haberent Beausobrio gratias, quòd velis equisque, ut ajunt, contra doctrinam Ecclesiæ de peccato originali pugnaverit. Sed jam videamus quid Cælestianis suis interrogatiunculis ad labefactandam Ecclesiæ doctrinam de peccato originali novus hic Pelagianus moliatur, quas ab eo concisas concisis responsionibus concido. *Nonne, inquit, Deus est, qui animas creat?* Profecto Deus. *Nonne illas innocentes creat?* Deo creante, innocentes, Adam peccante, non innocentes. *Nonne in hæc corpora immittit?* Non in hæc corpora immittit, sed in his corporibus creat. *Quin ullam antea voluntarium peccatum commiserint?* Quin ullum antea voluntarium peccatum commiserint voluntate sua; secus vero voluntae primi parentis, posterarum voluntatum arbitra. *Nonne culpa fiunt obstrictæ statim atque corpori conjunguntur, quod propagatione trahant ex Adam?* Statim atque corpori conjunguntur, non a corpore, sed in corpore culpa fiunt obstrictæ, non personali, sed originali. *Nonne major animarum hujusmodi numerus sine ullo deinceps remedio æterna perit ruina?* Major profecto numerus, partim propter solum originale, ut pueri infantes decedentes sine baptismo, partim propter solum personale, ut adulti baptizati, partim propter originale simul & personale, ut adulti infideles. *Num in earum electione positum est ex nihilo suo vel prodire vel in eo remanere, humanumque corpus animare vel non animare?* Hæc omnia non in animarum electione, sed in sola libera Dei potestate posita sunt. *Suane defectione sunt originali peccato contaminatæ?* Non sua personali, sed originali sua defectione originali peccato contaminantur. *Partemne aliquam in defectione Adami habuerunt?* Non personalem, sed originalem partem in Adami defectione habuerunt. *In earumne potestate erat defectionem illam vel prævenire, vel impedire?* Nequaquam in personali, sed in originali earum potestate erat & prævenire, & impedire defectionem

Peccatum originale contra Beausobrium, novum Pelagianum demonstratur.

nem illam. *Potueruntne a contagione sui se præservare?* Potuerunt quidem, verumtamen non personali, sed originali dumtaxat potestate, a contagione sui se præservare. Fregimus igitur atque compressimus restauratos a Beausobrio Pelagianos conatus contra Catholicæ Ecclesiæ de peccato originali doctrinam: quibus omnino extinguendis satis superque esse debet testimonium illud Apostoli ad Rom. 5. 12. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Itaque hæc est Ecclesiæ, & Augustini doctrina de peccato originali: *Peccavit Adam, & omnes in eo animæ peccaverunt.* At in fabula Manichæa nec Manichæorum Deus peccavit, nec animæ, divinæ illius naturæ partes, peccaverunt. Ergo in Ecclesiæ doctrina de peccato originali, nulli divinæ perfectioni repugnat, quod in pœnam originalis peccati plectantur animæ, quæ peccaverunt in Adam. Contra vero in fabula Manichæa multis repugnat Dei perfectionibus, ut diris afficiantur suppliciis innocentes animæ, quæ nihil in Deo suo, cujus partes erant, peccaverunt.

VII. Multas Manichæorum responsiones congerit Beausobrius lib. 6. histor. Manich. cap. 4. pag. 338, & 339. tom. 2, quibus Augustini, aliorumque scriptorum veterum argumenta contra traditam a Manichæis immissionem animæ in materiam eludat, quas lectoribus, utrum satis idoneæ probabilesque fuerint, dijudicandas dimittit. Hac facultate nobis a Beausobrio concessa utor, & dico, Manichæorum responsiones illas ineptas esse, improbabiles, infucatas, inconstantes, fallaces. Responsio Manichæorum, Beausobrio teste, 1. Non quòd mali aliquid sibi timeret Deus animas tradidit principibus tenebrarum. Deus enim, in Manichæorum sententia, inviolabilis est. *Cum eis dicimus*, inquit Evodius lib. de Fide contra Manich. cap. 35. pag. 30. apud Aug. in append. ad tom. 8. *Quid factura erat Deo gens tenebrarum, si nollet cum illa pugnare? Dicunt, nihil fieri potuit Deo incorruptibili.* Ad hanc responsionem dico, Manichæos re vera docuisse, Deum tradidisse animas

Manichæi dicebant Deum sibi timentem, & consulentem tradidisse animas principibus tenebrarum.

mas principibus tenebrarum, quòd regni sui vastitatem ob eorum irruptionem timuerit. ex quo necessario consequebatur Deum violabilem esse. Id autem cum qualicumque pietate auditores ferre non possent, secum ipsi pugnando, negabant violabilem esse Deum. Omnium enim hæreticorum commune est secum pugnantia docere, quod malæ causæ insigne argumentum est. Hæc est Augustini objectio in exordio primæ disputationis suæ cum Fortunato Manichæorum presbytero pag. 67. num. 1. tom. 8. *Summum errorem puto omnipotentem Deum ex aliqua parte violabilem credere. Hoc vestram hæresim affirmare scio, non quidem verbis, quibus nunc usus sum: nam & vos interrogati confitemini Deum esse omnino inviolabilem, sed cum cœperitis cetera exponere, cogimini eum corruptibilem, penetrabilem, & coinquinabilem profiteri. Dicitis enim alium nescio quam gentem tenebrarum adversus Dei regnum rebellasse: Deum autem omnipotentem cum videret quanta labes & vastitas immineret regnis suis, nisi aliquid adversæ genti opponeret, & ei resisteret, misisse hanc virtutem, de cujus commistione cum malo & tenebrarum gente mundus sit fabricatus. Hinc esse quod hic animæ bonæ laborant, serviunt, errant, corrumpuntur, ut necessariam haberent liberatorem, qui eos ab errore purgaret, & a commistione solveret, & a servitute liberaret.* Hæc est summa universi systematis, seu potius universæ fabulæ Manichææ. Qua recitata hoc de ea fert Augustinus judicium: *Hoc ego nefas puto credere, Deum omnipotentem aliquam adversam gentem timuisse, aut necessitatem esse passum, ut nos in ærumnas præcipitaret.* Quid ad hæc Fortunatus? His continuo verbis confirmat, quæ de Manichæorum sententia Augustinus narraverat. *Quia te medium fuisse nostrum scio, id est inter Manichæos adversitasse, ista sunt principalia fidei nostræ.* Prima igitur, Beausobrio auctore, Manichæorum ad objectiones Augustini responsio, nec primum est, nec ultimum erit Beausobrii mendacium.

Manichæi verbis negabant, re ipsa affirmabant, Deum violabilem esse.

VIII. Responsio Manichæorum, Beausobrio teste, II. Deum non necessitate, sed voluntate misisse animam,

Fortu-

Fortunatus enim apud Aug. disp. 2. pag. 77, & 78. tom. 8. *Non necessitate*, inquit, *sed voluntate Deum misisse animam. Non necessitati facimus subditum esse Deum, sed voluntate misisse animam*. Item disp. 1. sub n. 8. Pag. 70. hæc habet, *Si voluntate Patris descendit Christus in passionem & mortem, & nos*. Rursus ibidem pag. 73. *Anima*, inquit, *missa ad voluntatem Dei consignandam*. Ad hæc dico, Fortunatum perspicuis expressisque verbis primùm affirmasse, Deum necessitate, nimirum vehementi timore perterritum ob irruptionem gentis tenebrarum, ut sibi rebusque suis consuleret, misisse animam in materiam, idest, partem naturæ suæ tenebrarum genti, cum ea permiscendam, tradidisse. Hæc enim perspicua verba Fortunati sunt disp. 2. pag. 77. *Si autem necessitas fuit mittendi animam, merito est & voluntas liberandi eam*. Cui Augustinus. *Premitur ergo Deus necessitate?* Tum Fortunatus. *Jam hoc est*, inquit, *Noli ad invidiam excitare id quod dictum est, quòd non necessitati facimus subditum esse Deum, sed voluntate misisse animam*. Ad hæc Augustinus ad Scribam conversus: *Recita*, inquit, *quod supra dictum est. Et recitatum est: Si autem necessitas fuit mittendi animam, merito est & voluntas liberandi eam*. Quibus recitatis: *Audivimus*, inquit S. Doctor, *Si autem necessitas fuit mittendi animam, merito est & voluntas liberandi eam. Tu ergo dixisti, fuisse necessitatem mittendi animam. Sed si modo voluntatem vis dicere, & hoc adde: Cui noceri nihil poterat, crudelis voluntas fuit mittendi animam ad tantas miserias*. Dixit quidem Fortunatus & Christum, & animas nostras missas esse voluntate Patris; sed in Manichæorum fabula missus est Christus voluntate Patris, ut nos liberaret a captivitate gentis tenebrarum, in quam, ut sibi consuleret, nos ipse conjecit. Animæ vero nostræ missæ sunt voluntate Patris, ut se liberaret ab irruptione gentis tenebrarum. Dixit præterea, Animam missam ad Dei voluntatem consignandam, id est, ad exequendam Dei voluntatem frœnando furorem gentis tenebrarum, ne posset iterum bellum movere, iterumque in suum regnum irrumpere.

Fortunatus primo affirmat, secundo negat Deu necessitate, non voluntate misisse animam.

IX. Re-

IX. Responsio Manichæorum, Beausobrio teste, III. Ad creaturam non pertinet causas & rationes consiliorum ejus a Creatore suo intelligere, quod vetat Apostolus: *Quæritur a nobis*, inquit Fortunatus apud Aug. disp. 2. num. 26. pag. 77. tom. 8. *Quare hæc anima missa fuerit. Quod in ea manifestum fit, quod ait Apostolus* (Rom. 9. 21.) *Numquid dicit figmentum ei qui se finxit, cur me ita formaveris?* At hæc Fortunati responsio ineptissima est, nullumque in impietatibus illis locum habere potest, in quibus Deo tribuuntur actiones, quæ ejus sapientiæ, bonitati, potentiæ, atque justitiæ omnino repugnant. Talis est in Manichæorum fabula Dei actio illa, qua ut sibi consuleret, innocentes animas partes naturæ suæ genti tenebrarum tradidit, ab ea seducendas, & depravandas. Figmentum autem illud, de quo Paulus Apostolus, innocens neququam est, utpote ex ea argilla, quæ originali peccato vitiata est; multoque minus pars est divinæ naturæ.

Manichæorum fabula utpote repugnans attributis Dei, fulciri non potest inscrutabilibus judiciis Dei.

X. Responsio Manichæorum, Beausobrio teste, IV. Catholicorum systema eisdem subiacet difficultatibus, quibus systema Manichæorum. Etenim systema catholicum, vel ignarum, vel crudelem arguit Deum, si talem arguit Manichæorum systema. Quod Fortunatus his verbis exprobrat Augustino disp. 2. num. 28. pag. 78. tom. 8. *Nos dicere asseveras crudelem esse Deum, mittendo animam: fecisse vero Deum hominem, & insufflasse in eam animam, quam utique præscivit in futuram miseriam involvi, & beneficio* (idest causa) *malorum non posse hereditati repræsentari. Hoc aut ignorantis est, aut dantis animam, ad hæc mala, quæ supra memorata sunt.* Ad hæc dico, in primæ animæ creatione, ut Ecclesia Catholica docet, nullum omnino crudelitatis vestigium, quinimmo præclarissimam suavitatis, caritatisque divinæ imaginem apparere. Etenim creavit Deus animam primam in corpore perfecto, nulla penitus labe vitiato, ac sine ulla resistentia prorsus subiecto prædominantis animæ imperio, quo summa facilitate, & jucunditate poterat primus homo beneficio originalis justitiæ ab omni prorsus peccato

De Anima Catholicorum systema sanctissimum, Manichæorum turpissimum.

cavere, suavissimaque, atque perpetua felicitate, sine ullo labore ac dolore, sine ullo angore & solicitudine, sine ullo mortis metu gaudere. Contra vero in Manichæorum systemate, Deus, ut sibi consulat, tradit innocentissimam animam, partem naturæ suæ æternæ naturæ malæ, quam ab ea prævidet necessario seducendam & depravandam, & sic vitiatam & depravatam, quin in ejus potestate fuerit vel liberari, vel expiari, æterno tenebrarum globo excruciandam affigit. Prævidit quidem Deus primam animam peccaturam, & in summa deinceps miseria futuram, sed omnino libere sine ulla non modo necessitate, sed etiam sine ulla proclivitate & propensione ad peccandum, eam peccaturam, & in peccati pœnam justissimam in magna miseria deinceps futuram prævidit. Contra vero in Manichæorum systemate prævidit Deus animam, partem naturæ suæ, quam, ut sibi consuleret, in potestatem tradidit principum tenebrarum necessario non libere peccaturam, & sine ullo peccati merito, utpote necessario, in magna miseria futuram; quod a summa Manichæorum Dei crudelitate, & immanitate vindicari non potest. Maxima igitur impudentia Beausobrius mentitur, doctrinamque Ecclesiæ catholicæ temere infamat, affirmando systema catholicum eisdem subjacere difficultatibus, quibus subjacet systema Manichæorum.

XI. Responsio Manichæorum, Beausobrio teste, V. Carnem solam non esse liberam, quoniam natura sua mala est: at vero anima, quæ sua natura est bona, potestatem habet resistendi malo, quod si non fiat, *Ideo dignas illas animas fieri tali supplicio, quod errare se a priore lucida sua natura passæ sunt, & inimicæ lumini sancto extiterunt*, ut est apud Aug. lib.21. contr. Faust. cap.16. pag.257, & 258. tom.8. Ad hæc dico, carnem quidem non esse liberam, non quòd natura sua mala est, in quo Manichæi delirabant; sed cum expers rationis sit, libertatis etiam expertem esse necesse est. At neque anima in Manichæorum hæresi libera est, nec potestatem habet, post sui conjunctionem cum contraria natura mala, resistendi malo, *Hoc nos dicimus*,

Anima juxta Manichæos post conjunctionem sui cum materia libera non est, nec potestatem habet resistendi malo.

in-

inquit Fortunatus Manichæorum presbyter apud Aug. disp.a. pag.75. tom.8, *quod a contrario natura anima cogitur delinquere*. Utrum vero animæ illæ, cum partes essent divinæ naturæ conjunctæ, invitæne, an vero Deum suum servare volentes, errare se passæ sint a priore lucida sua natura, & inimicæ lumini sancto extiterint, ex Manichæi verbis erui non potest; verumtamen, si invitas eas Deus tenebris tradidit, injustus fuit Deus ut eas cogeret, inquit eo loco Augustinus, si autem volentes ab irruentibus tenebris Deum liberare, ingratus est, ut damnet. Sed audiatur integer S. Doctoris locus: *Dicit*, inquit, *Manichæus in epistola Fundamenti*, Ideo dignas illas animas fieri tali supplicio, quòd errare se a priore lucida sua natura passæ sunt, & inimicæ lumini sancto extiterunt, *Cum eas in illum errorem, quo ita tenebrarentur, ut inimica lux luci fieret, ipse miserit: si invitas, injustus, ut cogeret; si volentes, ingratus, ut damnet.* Mendacium igitur Beausobrii est, Manichæos libertatem animæ, ejusque potestatem resistendi malo, in statu conjunctionis ejus cum tenebris, non negasse.

XII. Responsio Manichæorum, Beausobrio teste, VI, In Manichæi systemate de immissione animæ in materiam, naturamque malam, vindicari Deum ab omni crudelitate; quandoquidem Manichæus apud Acta Archelai eadem ad has vindicias usus similitudine est, quam Augustinus ipse ad eundem finem adhibuit. Mirari satis non possum Beausobrii impudentem audaciam, & effrænatam temeritatem. Is Acta Archelai cum Manichæo, quamquam a Cyrillo Jerosolymitano, ab Epiphanio, a Hieronymo, ab Heracliano Calcedonensi, ab Isocrate, a Petro Siculo, a Photio, a Lambecio, a Valesio, a Zacagnio vindicata & probata, attamen in Præfat. ad Histor. Manich. pag.6. item lib.1. cap.53. num.3. pag.112. tom.1. ea rejicit, repudiat, explodit, exsibilat tanquam puram & meram fabulam a Græco scriptore editam, sexaginta fere annis post Manichæi mortem, eo consilio, ut Manichæum confutaret, & tanquam in Manichæo oppresso, triumphum orthodoxæ fidei de Manichæismo adscriberet.

Beausobrii improbitas modo impudentia, modo recipientis eadem Acta Archelai.

 Hoc

Hoc autem loco, mutato consilio, & incredibili temeritate, Manichæi testimonium ex Archelai actis excerptum in rem suam producit. Hanc sibi licentiam peritissimus criticæ artis magister, & ab omni studio partium alienus, qualem assidue se venditat, Beausobrius attribuit, qua testes eosdem, ubi commodos sibi arbitratur, probat; ubi autem incommodos, improbat. Jam vero Manichæi verba a Beausobrio deprompta ex Archelai actis pag.41. edit. Zacagn. talia sunt: *Dæmon similis est Leoni, qui se in Pastoris gregem insinuat. Quod cum cognoverit Pastor altam effodit foveam, hædum apprehendit, quem dimittit in foveam. Leo, qui hæda potiri vult, cumque voraro se in foveam præcipitat, ex qua evadere nequit. Tunc Pastor vinculis Leonem constringit, & modum invenit liberandi hædum, qui simul est cum Leone.* At hæc similitudo, a Manichæo inducta ad vindicandum Deum suum ab immanissima crudelitate, quammaxime discrepat ab ejus sententia, in qua Deus non agnos suos, sed animas partes naturæ suæ, non ut eis provideret, sed ut sibi consuleret, devorandas tradidit, tanquam leonibus principibus tenebrarum. Quod eandem persequens similitudinem Archelaus, in ea celebri disceptatione Manichæo objecit, & exprobravit his verbis pag.42. *Ridiculum jam autem illud est si agnum, quem retinebat in finibus, Pastor extimescens Leonis ingressum, projecit eum devorandum & dicitur, quia in futurum salvabit eum. Quomodo non totum hoc ridiculo plenum est? Nam & in hoc etiam judicium adimitur. Deus enim satanæ animam tradidit in perditionem ab eo assumendam. Quando enim Pastor hoc fecit? Nonne David de ore Leonis vel Ursi eruit eum? Hoc dicimus propter quod ait, De ore Leonis, aut de ventre ejus potest educere, quod jam ille devoravit.* Contra vero similitudo ab Augustino inducta & a Beausobrio callide detruncata, tota est ad demonstrandum Manichæorum Deum crudelem, qui contraria prorsus ratione se gessit cum membris suis ab ea, qua bonus Pastor utitur pro agnis suis. Ecce integra S. Doctoris verba lib.21. contr. Faust. cap.17. pag.245. tom.8. quibus

Manichæi fraus ad vindicandum Deum suum ab omni crudelitate.

In Manichæorum fabula vindicari non potest Deus ab injustitia, & crudelitate.

bus sic Manichæos alloquitur. *Ab illo dati estis hostibus ipsius, ut pax regno ejus compararetur. Nec saltem sicut obsides dari solent cum honore custodiendi: nec sicut Pastor ad capiendam bestiam tendit insidias. Pecus enim suum solet ponere in illa capturæ tenacula, non membrum suum; & plerumque ita, ut ante bestia capiatur, quam pecus lædatur. Vos autem membra Dei dati estis hostibus non valentes eorum a Deo vestra compescere feritatem, nisi eorum contaminati fæditate, non habentes peccatum proprium, sed hostilis veneno tabefacti.* Vides igitur malacos Calviniani hominis fidem, fraudes, mendacia.

XIII. Responsio Manichæorum, Beausobrio teste, VII. Animarum jactura, Manichæo auctore, quæ materiæ illecebris consenserunt, non est futura æterna; quoniam post probationes diversas omnes animæ in regnum luminis sunt recipiendæ. *Salvabitur omne genus animarum, & restituetur, quod perierat proprio gregi*, inquit Manichæus apud Acta disceptationis cum Archelao pag. 40, & 41. Itaque ab omni crudelitatis specie vindicatur Deus in Manichæi systemate de immissione animarum in materiam. Mentitur etiam hic more suo Beausobrius, affirmando Manichæos æternam animarum jacturam, atque supplicia non docuisse. Docebant enim non omnes, sed plerasque animas a tenebris separandas, atque in regnum lucis, a quo præcisæ fuerunt, revocandas esse. Reliquas vero animas, quæ a tenebris separari non potuerunt, æterno tenebrarum globo instar integumenti atque corticis adhærescentes, in perpetuis futuras esse cruciatibus. Hæc Augustinus, hæc Theodoretus, aliique plures testes locupletissimi narrant. Augustino contenti erimus uno. Is lib. de Hæres. ad Quodvultdeum hæres. 46. pag. 13. in fine. tom. 8. hæc testatur de Manichæorum deliriis: *Substantiam istam mali, finito isto sæculo, post conflagrationem mundi in globo quodam tamquam in carcere sempiterno esse victuram. Cui globo affirmant accessurum semper, & adhæsurum quasi coopertorium, atque tectorium ex animabus natura quidem bonis, sed tamen quæ non potuerint a natura mali contagione mundari.* Tale deli-

Manichæi docuerunt æternam animarum jacturam, atque æterna supplicia.

delirium exprobrans Manichæis S. Doctor lib. 13. contra Faustum cap. 6. pag. 182. tom. 8. *Quid fecit*, inquit, *anima misera, ut in globo tenebrarum perpetuo vinculo puniatur, quæ non suo vitio, sed alieno maculata, Deo suo deficiente, mundari non potuit, quo mittente polluta est? Hæsitantibus vobis, & quid respondeatis non invenientibus, conspuuntur tam multi, & tam grandes, & pretiosi codices vestri*. Et rursum ibidem pag. 188. *Projicite*, inquit, *libros Manichæi, quibus testibus credidistis lucem pugnasse cum tenebris, qua lux ipse Deus erat, & ut posset ligare lux tenebras, prius esse lucem a tenebris devoratam, & ligatam, & inquinatam, & dilaniatam, quam vos manducando recreatis, & solvitis, & purgatis, & sanatis, ut vobis merces retribuatur, ne, cum illa quæ liberari non potuerit, in globo æterno damnemini*. Manichæus igitur, apud Archelaum loco supra citato, non docuit, omnes omnino, sed plures dumtaxat animas ex omni animatorum corporum genere salvandas esse, nimirum exceptis illis, quæ cum purgari & separari a tenebrarum gente nequiverint, instar innati corticis, perpetuo adhærebunt tenebrarum globo, ne tenebræ regnum lucis amplius invadere valeant.

XIV. Talem fuisse Manichæi, Manichæorumque doctrinam, qualis se manifestat in eorum supra productis responsionibus, Beausobrius loco supra commemorato, contendit: idque confirmat Fortunati verbis apud Augustinum disp. 2. num. 33. pag. 78. tom. 8. quæ sunt hujusmodi. *Nihil nocere Deo jam diximus, & in contraria natura esse animam diximus, ideo ut contrariæ naturæ modum imponeret: modo imposito contrariæ naturæ, sumit eamdem Deus. Ipse autem dixit, Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem sumendi eam. Hanc Pater mihi dedit potestatem ponendi animam meam, & sumendi eam. Deus ergo, qui loquebatur in Filio, de qua anima diceret? Constat esse animam nostram, quæ in his corporibus habetur, quod de ejus voluntate venerit, & de voluntate ipsius iterum assumatur*. At hæc Fortunati verba non vindicant Manichæorum Deum ab horribili crudelitate, quæ ab infinita Dei bonitate prorsus abhor-

Fortunatus ad objectam sibi Dei crudelitatem in Manichæa sententia, se superatum fatetur, & Hippone profugit.

abhorret. Quod cum Augustinus vehementissime contra Fortunatum urgeret, is ad extremum, ne verbum quidem, quod faceret ad objectam sibi horribilem impietatem, se habere his verbis confessus est: *Quid ergo dicturus sum?* Cui continuo Augustinus; *Et ego*, inquit, *novi non te habere quid dicas. & me cum vos audirem in hac quæstione nunquam invenisse quod dicerem, & inde fuisse admonitum divinitus, ut, illum errorem relinquerem, & ad fidem catholicam me converterem, vel potius revocarem, ipsius indulgentia, qui me huic fallaciæ semper inhærere non sivit. Sed si confiteris te, non habere, quod respondeas, omnibus audientibus, & recognoscentibus, quoniam fideles sunt, catholicam fidem, si permittunt & volunt, exponam.* Ad hæc Fortunatus se consultum iturum dixit sectæ suæ primarios Doctores, quibus ad quæsita non respondentibus, se rediturum, doctrinamque catholicam auditurum promisit. Sed datam fidem fefellit. Hippone profugit, nec se deinceps Hipponem recepit. Atque hic Fortunatus is est egregius, Beausobrio auctore, Manichæismi defensor, quem Calvinianus homo summis laudibus in cœlum effert. Ut autem præclarissime appareat in commemorata Manichæa fabula, qua dicitur Deus, cui nihil nocere potest, tradidisse animas partes naturæ suæ principibus tenebrarum contra se pugnantibus, non vindicari Deum ab immani crudelitate, fingamus, quando Apoc. 12. 7. 8. *Factum est prælium magnum in cælo*; cumque *Michael & Angeli ejus præliabantur cum dracone, & draco pugnabat & Angeli ejus, & non valuerunt, neque locus inventus est eorum amplius in cælo*; fingamus, inquam, Deum, cui nihil nocere potest, tradidisse bonos Angelos malis angelis, cum eis permiscendos, eorumque contagione vitiandos, & excruciandos, partim perpetuo, partim diuturno temporis spatio; idque ad eum finem, ut modum imponeret malis angelis, quis non videat in hoc exemplo crudelem exhiberi Deum? Atqui talis crudelitas in commentitia Manichæorum fabula se manifestat, eoque major, quod in ea, non Angelos suos, sed animas partes naturæ suæ dicitur Deus

In Manichæorum fabula vindicari non posse Deum ab horribili crudelitate, aptissima similitudine demonstratur.

Deus tenebrarum principibus tradidisse. Et hanc adeo tetram & execrabilem fabulam, jampridem explosam, exsibilatamque, audet iterum Beausobrius in scenam producere, eamque tot conquisitis mendaciorum pigmentis infucare!

DISSERTATIO V.

De Beausobrii mendaciis, quæ ad naturam animæ pertinent, qualem Manichæi docuerunt.

Animae hominum particulas esse divinæ naturæ Manichæi cum antiquis Pythagoreis docuerunt.

I. HUmanas animas partes esse divinæ naturæ, ex eaque excerptas atque præcisas, humanis corporibus permistas esse capitalissimus error Manichæi, ejusque discipulorum fuit, qui jampridem ex longe antiquiori fonte, nimirum ex Pythagora, Pythagoricisque philosophis defluxerat. Cato apud Tullium lib. de senect. p. m.369. *Audiebam*, inquit, *Pythagoram, Pythagoricosque, incolas pene nostros, qui essent Italici philosophi quondam nominati, nunquam dubitasse, quin ex universa mente divina delibatos animos haberemus*. De Manichæorum sententia, præter scriptores ceteros, testis locupletissimus est Augustinus. Is lib.2. de morib. Manich. cap.11. num.21. pag.540, tom.1. hæc Manichæos alloquens habet: *Animam Deum esse dicitis, vel partem Dei. Nec video quomodo Deus non sit, quæ pars Dei dicitur*. Item lib.de vera relig. cap.9. num.16. pag. 562. tom.1. hæc de Manichæis testatur. *Duas animas esse in uno corpore existimant. Unam de Deo, quæ naturaliter hoc sit quod ipse, alteram de gente tenebrarum*. Rursum lib.de duab. animab. cont. Manich. cap.12. num.16. pag.63. tom.8. hæc narrat de Manichæis: *Duo animarum genera esse dicunt, unum bonum, quod ita ex Deo sit, ut non ex aliqua materia, vel ex nihilo ab eo factum est, sed de ipso ejus omnino substantia pars quadam processisse dicatur; alterum autem malum, quod nulla prorsus ex parte ad Deum pertinere credunt, credendumque commendant. & ideo illud summum bonum, hoc vero summum malum esse prædicant. atque ista duo genera*

vero fuisse aliquando discreta, nunc esse commista. Postremo aliis plurimis prætermissis lib. 1. retract. cap. 15. pag. 17. tom. 1. hæc in extrema sua senectute S. Doctor posteritati mandavit: *Scripsi adhuc presbyter contra Manichæos de duabus animabus, quarum unam dicunt partem Dei esse, alteram de gente tenebrarum, quam non condiderit Deus, & quæ sit Deo coæterna, & has ambas animas, unam bonam, alteram malam in uno homine esse delirant; istam scilicet malam propriam esse carnis dicentes, quam carnem etiam dicunt gentis esse tenebrarum, illam vero bonam ex adventitia parte Dei, quæ cum tenebrarum gente conflixerit, atque utramque miscuerit. & omnia quidem bona hominis, illi bonæ animæ, omnia vero mala illi malæ animæ tribuunt.* Tot testimoniis, tam perspicuis, tam exploratis, tam certis sancti Augustini Beausobrius Manichæorum patronus more suo repugnat, atque contendit, nunqnam & nuspiam Manichæos docuisse humanas animas partes esse divinæ naturæ, ut videre est lib. 6. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. a pag. 339. usque ad pag. 356. tom. 2. At incredibile prorsus est Augustinum perpetua firmitate & constantia, assidue, publice, & palam Manichæis exprobrasse sententiam ab eorum doctrina, ut Beausobrios inquit, prorsus alienam, eamque maxime impiam, & exsecrandam: eoque magis, quod de falsitate, mendacio, & calumnia ab adversariis suis Manichæis redargui facillime poterat. Jam vero ad trutinam Beausobrii argumenta revocemus: quo facto, nullius ea neque ponderis, neque momenti esse facile intelligemus, utpote quæ calumniis undique, atque mendaciis redundant.

II. Et primo quidem provocat Beausobrius ad Acta Archelai, in quibus Tyrbo Manichæi discipolus testatur, humanas animas non esse nisi particulas quinque cœlestium elementorum, quibus Mater vitæ, Manichæo auctore, armavit, & induit primum hominem, quibus armis & vestimentis, ut Augustinus narrat, tenebrarum principes cum primo homine confligentes potiti sunt, eaque devoraverunt. Iterum Beausobrius incredibili plane impudentia objicit Acta Archelai, quæ to-

ties tanquam fabulam fictam, & commentitiam explo-
serat. quodque incredibilius est Tyrbonis auctoritatem
producit, qui proxime præcedentibus verbis clara voce
testatur, Docere magistrum suum Manetem humanas
animas partes esse divinæ naturæ. Percunctantibus enim
Archelao & Marcello de Manetis sententia hæc Tyrbo
respondet Act. Archel. pag.9. num.7, edit. Zacago. *Si
fidem Manetis discere a me vultis breviter audite. Hic
duos colit Deos innatos, ex semetipsis extantes, æternos,
unum uni adversantem, & alterum quidem bonum, alte-
rum autem malum introducit. Lux uni nomen imponit,
& alteri tenebras. Et lucis quidem partem esse animam,
quæ in hominibus est; tenebrarum autem, corpus.* Itaque
Tyrbone teste, auctore autem Manete, humana ani-
ma pars lucis est; lux vero Deus est. Ergo Tyrbone
teste, auctore vero Manete, anima humana pars est di-
vinæ naturæ. Deinde pergit narrare Tyrbo Manichæi
fabulam de pugna tenebrarum cum luce, de commi-
stione lucis cum tenebris, de homine illo primo, de
Matre vitæ, de quinque cœlestibus elementis, quibus
Mater vitæ primum hominem pugnaturum cum tene-
bris armavit. At homo ille primus, Mater illa vitæ,
quinque illa cœlestia elementa, arma, & vestimenta
illa hominis primi, aliud quidpiam apud Manichæos
non erant, nisi divinæ partes naturæ. Testis est ipse
Faustus Manichæorum episcopus, quem Augustinus
producit lib.11. cap.3. pag.158. tom.8. de quo hæc
S. Doctor refert; *Ille autem* (idest Faustus) *annuntiat
nescio quem primum hominem, nec de terra terrenum,
nec factum in animam viventem, sed de substantia Dei,
idipsum existentem, quod Deus est, membra sua, vel ve-
stimenta sua, sed arma sua, idest quinque elementa, cum
& ipsa nihil aliud essent, quam substantia Dei, in tene-
brarum gente mersisse, ut inquinata caperentur.* Ex hoc
Augustini loco, qui totus ipsi contrarius est, consueta
sibi fraude & inveterata nequitia, non citat Beausobrius
nisi paucula verba illa; *Vestimenta ejus, arma ejus*, quæ
nec ipsi etsi detruncata prosunt, adversantibus sibi ce-
teris prætermissis.

Animam partem esse divinæ naturæ Tyrbone teste, Manichæus docuit.

III. A

III. A Tyrbone, a quo de mendacio arguitur, ad Fortunatum se Beausobrius transfert. Dicit Fortunatum disp. 1. pag. 69. affirmare: *Omnem emanationem divinam incorruptibilem esse*. Atqui animæ humanæ vitiis corrumpuntur, & in deterius commutantur. Ergo, Fortunato auctore, emanationes divinæ non sunt, atque idcirco auctore eodem partes non sunt divinæ naturæ. Respondeo, hæc sunt Fortunati verba loco a Beausobrio citato; *Quod nihil ex sese corruptibile Deus proferat, nec tenebras, nec dæmones, nec satanam, nec aliquid adversum in regno ejus reperiri possit*. Fortunatus igitur hic affirmat, Malam non esse naturam ullam, nec ullo corruptam, & depravatam vitio, qualem ex sese Deus profert, atque idcirco malam non esse naturam animæ, nec ullo corruptam, & depravatam vitio ex Deo prodivisse: malam autem esse dæmonum, satanæ, & tenebrarum naturam, quæ idcirco in regno Dei esse non potest. Hæc autem optime conciliantur cum eo, quod animæ humanæ, auctoribus Manichæis, partes sint divinæ naturæ. Hanc esse Fortunati sententiam ex ejus verbis colligitur disp. 2. pag. 74. quibus planius sic explicat mentem suam: *Quæ ab ipso diximus facta esse ut opifice Deo, uti ab ipso creata & genita incorruptibilia haberi*. Docet igitur Fortunatus, animas in quantum ex opifice Deo sunt, in quantum ex Deo ortæ & genitæ, in quantum partes sunt divinæ naturæ cohærentes, incorruptibiles & inviolabiles esse: in quantum vero a Dei natura præcisæ, & commistæ cum tenebris, a quibus peccare coguntur, violari, & corrumpi: *Inviti peccamus*, inquit eodem loco, *& cogimur a contraria, & inimica nobis substantia*. Et rursum pag. 75. *Hoc nos dicimus*, inquit, *quod a contraria natura anima cogitur delinquere*. Disputationem secundam his exorditur Fortunatus verbis. *Dico quod nihil mali ex se proferat Deus omnipotens, & quòd quæ sua sunt incorrupta maneant, uno ex fonte inviolabili orta & genita*. His autem verbis nihil aliud Fortunatus significat, nisi nullum malum a Deo produci, nec ullam ab eo fieri naturam malam. Ad hæc continuo Augustinus:

Animas, in quantum a Deo manant, cujus partes sunt, incorruptibiles vitiis esse; in quantum commistæ cum tenebris ob hic necessario corrumpi, & violari Fortunatus docuit.

stious: *Et nostra*, inquit, *fides hæc est*, *quod malorum genitor non sit Deus*, *neque ullam naturam fecerit malam*. Quoniam vero Fortunatus cum ceteris Manichæis sentiebat animas divinæ naturæ partes, commistione cum materia, & cum tenebris, vitiis violari atque corrumpi, continuo Augustinus contrarias Manichæorum, & Catholicorum sententias his verbis dijudicandas proponit: *Prudentium est æstimare & fidelium*, *quæ sit fides purior*, *& majestate Dei dignior*. *Illa* (Manichæorum) *ubi asseritur vel virtus Dei*, *vel pars aliqua Dei*, *vel sermo Dei posse commutari*, *violari*, *corrumpi*, *ligari*; *an ea*, (Catholicorum) *ubi dicitur*, *& omnipotentem Deum*, *& omnem ipsius naturam*, *& substantiam nulla parte umquam posse corrumpi*. Ad hæc Fortunatus ne verbum quidem fecit, quo a Manichæorum doctrina sententiam de humanis animis naturæ divinæ partibus propulsaret.

Beausobrii sententia mendax de Felice Manichæorum Electo.

IV. Reprehendit Beausobrius Felicem, quocum Augustinus publice disceptavit, cujus insicientiæ, temeritati, & habitæ ex tempore disputationi attribuit, quod apud Augustinum lib. 1. de Act. cum Fel. Manich. cap. 18. pag. 343. tom. 8. dixerit, & animas, & elementa cœlestia, & regnum lucis ejusdem esse cum Deo substantiæ, quod nullus Manichæorum probabit. At falso injuria, temere, conquisitisque undique mendaciis hæc dicentem Felicem Beausobrius reprehendit.

Felix in Manichæorum doctrina satis eruditus.

Felix enim Augustino teste lib. 2. Retract. cap. 8. tom. 1. *Unus erat ex Manichæorum doctoribus*, *quamvis ineruditus liberalibus disciplinis*, *sed tamen versutior Fortunato*. Teste vero Possidio in Augustini vita cap. 16. *Ex numero eorum erat*, *quos Electos dicunt Manichæi*, *qui Hipponem venerat eamdem seminaturus errorem*. Felix igitur, utpote Manichæorum Electus, & Doctor, non prorsus illiteratus & rudis, sed satis eruditus erat in Manichæorum doctrina. Quod autem subito, & de

Felix meditatus, & præparatus cum Augustino disceptavit.

improviso Felix disputaverit cum Augustino, alterum est Beausobrii mendacium. Etenim meditatus antea & bene præparatus, armatusque Manichæi, & Manichæorum libris, maxime vero epistola Fundamenti, Felix ad

ad certamen cum Augustino descendit. Audiatur S. Doctor lib. 1. de Act. cum Felic. Manich. cap. 1. pag. 334. tom. 8. his verbis Felicem alloquens. *Hesterno die scis te dixisse, quod possis defendere scripturas Manichæi, & asserere, quod veritatem habeant.* Et rursum ibidem cap. 12. pag. 340. *Cum hesterna die libellum Curatori dederis, & publice clamitaveris cum codicibus tuis te paratum esse incendi, si aliquid mali in ipsis fuerit inventum.* Profecto qui tanta præfidentia & audacia ad certamen suos adversarios vocat, qui ad conflictum descendit armatus Manichæis codicibus, maxime vero celeberrima Manichæi epistola Fundamenti, qua in eo congressu pugnatum est, is nec tyro nec rudis in Manichæa palæstra, nec imparatus, nec de repente manus cum Augustino conseruit. At incredibile videtur docuisse Manichæos & humanas animas, & elementa cœlestia, & regnum lucis Deum esse. Quid tum? Longe incredibilius est docuisse Spinosam, *Omnia Deum esse*. Et tamen docuit. Nec defuerunt, & fortasse non desunt, qui tale delirium profiteantur. Num idcirco incredibilis hæc absurditas, & longe major, quam absurditas Manichæorum, abalienanda est a Spinosa? Quis est enim, quem lateat, veteres præsertim hæreticos incredibiles omnino fabulas, maximeque exsecrabiles docuisse?

Spinosæ doctrina multo incredibilior doctrina Manichæorum.

V. Pergit Beausobrius mendaciis, & calumniis insectari Augustinum cum Patribus ceteris, quibus non facilem adhibendam fidem contendit in omnibus, quæ de hæreticis, eorumque doctrina narrant. Augustinus lib. 2. de Act. cum Felic. Manich. cap. 1. pag. 345. tom. 8. testatur Manichæos docuisse: *Deum miscuisse naturæ dæmonum polluendam, & ligandam partem suam, quæ hæc est, quod ipse.* Hanc autem sententiam, tanquam Augustini mendacium & calumniam, Beausobrius a clientibus suis Manichæis propulsat. At vero non Augustinus, quod non modo dictu, sed etiam cogitatu maxime est nefarium, sed impudentissimus mendax, & calumniator maxime temerarius hoc ipso loco Beausobrius est. In ea publica celeberrimaque discepta-

Beausobrius temere de mendacio, & mala fide Augustinum, & ceteros Patres accusat.

Manichæus docuit, Deum miscuisse naturæ dæmonum polluendam partem naturæ suæ.

ptatione, quam Augustinus habuit cum Felice Manichæorum Electo, adstante populo, publicisque scribis disceptantium verba in publicas tabulas referentibus, Honorio Augusto sextum Consule, prid. Id. Decembr. idest, anno Christi 404. die duodecima Decembris, exhibita a Felice est famosa illa Manichæi epistola, quæ ob Manichææ doctrinæ firmitatem, epistola Fundamenti a Manichæis est appellata. Hanc legendam in eo publico & frequenti conventu his verbis Felix proposuit: *Ista epistola Fundamenti est. Ipsa legatur.* Tum Augustinus initio hujus epistolæ lecto: *Quoniam*, inquit, *fateris hanc esse epistolam, ubi doctrinæ vestræ initium, medium, & finis continetur, hoc initium quam sit sacrilegum, ubi Deum dicitis pugnasse contra gentem tenebrarum, & miscuisse naturæ dæmonum polluendam & ligandam partem suam; quæ hoc est quod ipsa, tam sacrilegum est, ut ferri vix ab audientibus posset, hoc objicitur primo sectæ vestræ; sive initium hoc vocet, sive medium, sive finem non valde id curo; hoc tamen de hac epistola, quam fateris esse Manichæi lectam esse non negas: hoc vobis objicitur, hoc defende si potes, ut ad alia veniamus.* Constat igitur: *Deum miscuisse naturæ dæmonum polluendam & ligandam partem suam, quæ hoc est, quod ipsa*, non Augustini calumniam, sed Manichæi sententiam, in ejus epistola Fundamenti contentam, atque ex eadem epistola patefactam, & Felici ab Augustino assidue objectam, & exprobratam, quam Manichæi esse sententiam nunquam Felix ausus est negare, quinimmo tandem aliquando post multas tergiversationes, diverticula, & subterfugia coactus est fateri; *Manichæus dicit, quia polluta est pars Dei.* Ibidem cap. 20. pag. 353. in fine. Ergo perspicuum exploratumque est mendacem & calumniatorem esse Beausobrium, qui consueta sibi temeritate affirmare audet, Nunquam & nuspiam Manichæos dixisse, vel cogitasse impietatem, quam eis Augustinus adscribit, & exprobrat. Itaque non Patribus, ut impudens homo loquitur, sed Beausobrio fides nulla adhibenda est, cum de Manichæis, aliisque hæreticis, eorumque doctrina nobis aliquid narrat.

Beausobrii insigne calumnia & mendacium contra Augustinum, & ceteros sanctos Patres.

VI. Nun-

Manichæi docuerunt lucem corpoream Dei esse naturam.

VI. Nunquam Manichæos docuisse animam partem esse divinæ naturæ ex eo contendit Beausobrius, quod docuerint Deum indivisibilem esse. At hoc unum est ex innumerabilibus Beausobrii mendaciis. Lucem corpoream, quæ indivisibilis profecto non est, Dei esse naturam apertissime Manichæi docuerant, teste Augustino lib. de Hæres. ad Quodvultdeum hæres.46. quæ Manichæorum est hæresis, pag.11. tom.8. de quibus hæc narrat. *Lucem corpoream animantium mortalium oculis adjacentem, non solum in his navibus*, (in Sole, & Luna) *ubi eam purissimam credunt, verum etiam in aliis quibusque lucidis rebus, ubi secundum hos tenetur admista, crediturque purganda, Dei dicunt esse naturam*. Arbitror Augustinum novem annos Auditorem Manichæorum ab eis intellexisse, quid statuerent de natura Dei, quod omnis religiosi cultus principium primum est. At Fortunatus apud Augustinum disp.1. pag.69. affirmat, Verbum esse simile Deo, quod de Anima negat, atque idcirco negat animam partem esse divinæ naturæ. Ad hæc dico, Anima in corpore humano, quamvis in Manichæorum sententia, pars Dei sit, tamen contagione materiæ, ut fert hæresis Manichæorum, vitiatur, atque idcirco Dei amittit similitudinem, quin Dei naturam amittat. Fortunatus autem, etsi verbis ambiguis, ne capiatur, satis tamen significat animam Dei partem esse. Sic enim Augustinum interrogat: *Anima Dei est, an non?* Tum Fortunati sententiam assecutus statim Augustinus respondet *Illud de Anima respondeo. Non esse Deum, aliud esse Deum, aliud animam. Nam si anima substantia Dei est, substantia Dei corrumpitur*. Tum Fortunatus Augustinum negantem ex substantia Dei esse animam his verbis reprehendit, *Ex substantia Dei negas esse animam*. Ad extremum apertissime sententiam suam, quamvis fortasse imprudens, de natura animæ his verbis ibidem pag.71. Fortunatus indicat: *Duæ sunt substantiæ in hoc mundo, quarum est una corporis, alia vero æterna Patris omnipotentis, quam Dei esse credimus*. Atqui, Fortunato ipso auctore, substantia animæ non est substantia corporis: Ergo

Anima juxta Manichæos contagione materiæ vitiatur, & Dei amittit similitudinem, quin Dei naturam amittat.

Animam ex substantia Dei esse Fortunatus significat.

Ergo auctore eodem, substantia animæ æterna Patris omnipotentis substantia est, quam Manichæi credunt Dei esse substantiam. Urget Beausobrius, ipsumque Augustinum testem appellat, qui lib.3. Oper. Imperf. num.186. tom.10. hæc de Manichæi sententia litteris commendavit: *Animam primam Manichæus dicit a Deo lucis manasse, & accepisse istam fabricam corporis, ut eam fræno suo regeret*. Non igitur polluendam, & ligandam naturæ dœmonum Deus animam miscuit. Ad hæc respondeo, Nullus est, qui contendat, Manichæum in sua epistola Fundamenti docuisse, Deum ad hunc finem animas partes naturæ suæ materiæ conjungendas tradidisse, ut a materia vitiarentur, atque pollucrentur. Illud est quod dicimus cum Augustino, Manichæorum Deum, cum certissime sciret animas partes naturæ suæ conjunctione sui cum materia necessario vitiandas & polluendas, nihilo tamen minus, ut sibi rebusque suis etiam in futurum consuleret, materiæ permiscendas animas tradidisse, ut materiæ furorem frænarent, ne iterum sibi bellum inferret, suumque lucidum regnum invaderet. Qua agendi ratione, & natura infirmum, & voluntate crudelem in animas nullo originali, vel actuali crimine reas, se Manichæorum Deus exhibuit. Huc frænum illud refertur, quo regi corpus, atque frænari ab anima, Augustino teste, & Manichæo auctore, Deus Manichæorum voluit.

Animam a Deo lucis manasse, ut fræno suo regeret corpus, quid significet in Manichæi sententia.

VII. Beausobrius iterum ad Fortunatum se refert, contenditque in ea celeberrima duorum dierum spatio disceptatione Augustinum inter & Fortunatum, agitatam fuisse quæstionem de Origine animæ. Insigne hoc Beausobrii mendacium est. Arbitror non ignorasse Augustinum quæstionem, quam habuit cum Fortunato. Ab Augustino igitur repetenda est. Is lib.1. retract. cap.16. num.1. pag.19. tom.1. hæc de quæstione cum Fortunato agitata litteris commendat. *Versatur ibi quæstio, Unde sit malum, me asserente*], *exortum fuisse hominis malum ex libero voluntatis arbitrio, illo autem* (idest Fortunato) *naturam mali Deo coæternam persuadere moliente*. Contendebat igitur Fortunatus hominis ma-

Beausobrii insigne mendacium de quæstione agitata Fortunatum inter & Augustinum,

malum exortum esse ex conjunctione animæ cum natura mala, in quam Deus immisit animam bonam, occasione pugnæ illius commentitiæ, quam habuit cum natura mala. Ad hæc Augustinus, quærit a Fortunato, Cur Deus, qui violari & lædi a natura mala non poterat, in hanc malam naturam, idest materiam & tenebrarum gentem, animam innocentem immisit, quam ab ea vitiandam & polluendam necessario noverat? Ad hanc interrogationem Fortunatus molestissimum sibi negotium exhiberi sensit. Quare ad interrogata obmutescens, aliò disputationem detorsit. Hinc Augustinus disp. 1. pag. 70. *Rodeo*, inquit, *ad illud brevissimum: Si poterat Deo nocere, non est inviolabilis Deus: si non poterat, crudeliter huc nos misit.* Quid ad hæc Fortunatus? *Anima*, inquit, *Dei est, a non?* Vides effugia & diverticula illaqueati hominis. Cui protinus Augustinus. *Si justum est*, inquit, *ut non interrogatis meis respondeatur, & ego interroger, respondebo.* Et iterum, *Memineris te noluisse respondere interrogatis meis, me autem tuis respondere.* Mox S. Doctor cursim & breviter ad Fortunati diverticulum de origine animæ respondet, eaque responsione refellit etiam hominis Manichæi sententiam de natura animæ: *Illud*, inquit, *de anima respondeo, Non esse Deum; aliud esse Deum, aliud animam... Nam si anima substantia Dei est, substantia Dei errat, substantia Dei corrumpitur, substantia Dei violatur, substantia Dei decipitur, quod nefas est dicere.* Itaque a capitali quæstione cum Fortunato, Unde hominis malum? facili gradu descensum est ad hanc quæstionem, Cur Deus animam innocentem in naturam malam immisit, quam ab ea natura necessario vitiandam, & polluendam noverat? in qua totum fere biduum consumptum est, maxime vero disputatione secunda diei secundæ, ubi pag. 38. *Ego abs te*, inquit, *iterum, atque iterum quæro, Si Deo nihil nocere poterat, cur huc animas misit?* Tandem aliquando assidue novata, & iterata quæstione oppressus se victum superatumque ab Augustino Fortunatus confessus est, & nihil se habere dixit, quod ad quæstionem, de causa mitten-

De causa mittendi animam in materiam controversia præcipua fuit Augustinum inter & Fortunatum.

Fortunatus ad propositam ab Augustino quæstionem diverticula quoquat.

Animam nec Deum, nec partem Dei esse Augustinus contra Fortunatum tuetur.

Fortunatus se superatum ab Augustino fatetur in quæstione de causa mittendi animam in materiam.

tendi animas, assidue sibi propositam responderet. Cui S. Doctor ibidem num. 37. *Et ego*, inquit, *novi non te habere, quid dicas; Et me cum vos audirem in hac quæstione nunquam invenisse quod dicerem*. Exploratissimum igitur, & maxime insigne Beausobrii mendacium est, In ea celeberrima duorum dierum disceptatione Fortunatum inter & Augustinum propositam & agitatam fuisse quæstionem de origine animæ, quam diverticula aucupans Fortunatus obiecit, Augustinus vero cursim & breviter extremisque digitis tetigit.

VIII. Instat Beausobrius. Manichæi negabant Verbi divini Incarnationem, quoniam indignum putabant, Dei naturam cum materia conjungi. quod confirmabant testimonio illo Jo. 1. *Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt*. Itaque docere non poterant animam, utpote cum materia conjunctam, ad Dei naturam pertinere. In promptu responsio est. Apud Manichæos alia Verbi divini, alia erat animarum ratio, quamvis dicerentur ab eis partes divinæ naturæ. Natura enim Verbi divini in eo longe perfectior est animarum natura, quod illa, ut fert fabula Manichæa, luce perfectissima constat, animarum autem, admodum imperfecta. Item Verbum divinum juxta Manichæos non est missum ad frænandam naturam malam, quæ sibi adhæresceret, sed ad liberandas animas nostras a contagione materiæ, quacum fuerunt conjunctæ, ut coercerent conjunctione sui ferocitatem tenebricosæ materiæ, ne iterum Dei regnum invaderet. Hoc autem consilio optime sibi rebusque suis Manichæorum Deus consuluit. Tandem Manichæi in suis absurditatibus, ut hæreticorum plerique, secum ipsi pugnabant.

Animæ juxta Manichæos, cur conjunctæ materiæ; secus autem Verbum divinum?

Quod autem Manichæi docuerint humanas animas particulas esse divinæ naturæ ex ipsamet disceptatione Augustini cum Fortunato, ad quam iterum hic Beausobrius audacissime provocat, manifestissime ostenditur, In ea enim Fortunatus affirmat: *Quidquid corpus non est, substantiam Dei esse: Animam esse ex substantia Dei. Venire animam de Dei substantia. Animas a conjunctione materiæ separatas ad propriam substantiam revocari*. Quid ad

Animas juxta Manichæos partes esse divinæ naturæ ex disputatione Augustini cum Fortunato demonstratur.

ad hæc repugnans Fortunato Augustinus? Audiatur: *Illud de anima respondeo, Non esse Deum, aliud esse Deum, aliud animam: Mutatio animæ ostendit mihi, quod anima non sit Deus. Nam si anima substantia Dei est, substantia Dei errat. Animam sic negavi esse substantiam Dei, ut negem illam esse Deum.* At, auctore Beausobrio, criminationes falsæ Augustini sunt istæ. At si falsæ Augustini criminationes sunt, cur non eas Fortunatus refellit? Cur obmutescit? Cur tacet? Cur ne verbum unum quidem contra gravissimas criminationes facit? At enim, revocari animas ad propriam substantiam, ut loquitur Fortunatus, nihil est aliud, inquit Beausobrius, nisi ad cœlestem substantiam, ad Elementa cœlestia, ad regnum lucis revocari. Esto. At, auctoribus Manichæis, cœlestis substantia, elementa cœlestia, regnum lucis, non sunt nisi Deus ipse, seu divinæ naturæ partes. Quidquid enim, auctoribus Manichæis, terrena hæc materies non est, vel Deus est, vel pars aliqua Dei. Talem enim rerum omnium divisionem Fortunatus instituit. At hæc elementa cœlestia in Manichæorum sententia Deum non esse efficitur, inquit Beausobrius, ex ipsomet Augustino, qui lib. de Hæres. ad Quodvultdeum hæres.46. quæ Manichæorum est hæresis, pag.11. tom.8. hæc habet: *His quinque elementis mali debellandis alia quinque elementa de regno, & substantia Dei missa esse, & in illa pugna fuisse permista, fumo aera, tenebris lucem, igni malo ignem bonum, aquæ malæ aquam bonam, vento malo ventum bonum.* Miror Beausobrium provocare ad Augustini testimonium, quod sibi prorsus contrarium est. Affirmat enim ibi Augustinus bona illa elementa juxta Manichæos esse: *De regno & substantia Dei*, nimirum de substantia Dei, quæ idem est ac regnum Dei. At substantia & natura Dei una eademque res est, diversis vocabulis significata. Ergo ex S. Augustino Manichæi docuerunt bona illa elementa partes esse naturæ Dei. Faustus Manichæorum episcopus, Augustino teste, lib.11. cap.3. pag.157. tom.8. præclarissimis verbis affirmat, bona illa elementa, *Nihil aliud esse, quam*

Elementa cœlestia, cœlestis substantia, & regnum lucis, auctoribus Manichæis, non sunt, nisi Deus, seu partes Dei.

sub-

substantiam Dei. Tyrbo Manichæi discipulus, cujus testimonio, ubi sibi commodum putat, Beausobrius utitur, ubi incommodum, rejicit, apud Zacagnium pag. 10. narrat magistrum suum Manichæum docere: Bonum Patrem Deum ex se, idest, ex natura & substantia sua produxisse bona illa elementa, de quibus supra Augustinus, quæ virtus & Mater vitæ sunt, quibus elementis hominem primum armavit. Ecce tibi Tyrbonis verba: *Cum cognovisset bonus Pater tenebras ad terram suam pervenisse, produxit ex se virtutem, quæ dicitur Mater vitæ, qua virtute circumdedit primum hominem, quæ sunt quinque Elementa.* At incredibile Beausobrio est Manichæum docuisse Dei naturam constare ex aere, luce, igne, aqua, & vento. At vero, nonne docuit Spinosa, omnia esse Deum? Nonne ejus discipuli, qui idcirco Pantheistæ dicuntur, non modo aerem, lucem, ignem, aquam, & ventum, sed omnes omnino res Dei dicunt esse naturam. Manichæus igitur, quamquam absurditate minori, Spinosæ longe capitaliori praelusit.

IX. Urget Beausobrius pro clientibus suis Manichæis, atque contendit, Manichæos dixisse quidem animas membra Dei, sed membra Dei mystica, quæ vere & proprie partes non sunt naturæ illius, cujus membra dicuntur; quemadmodum fideles dicuntur membra corporis Christi, nimirum mystica, quæ partes non sunt constituentes corpus naturale Christi. Præterea Augustinus lib. 11. contra Faustum cap. 3. pag. 157. tom. 8. loquens de quinque Elementis regni Dei, appellat illa, *Membra sua, vel vestimenta sua, vel arma sua*. Atqui vestimenta, & arma non pertinent ad substantiam personæ, nec partes ejus sunt. Ergo nec animæ in Manichæorum sententia, quamvis ab eis Dei membra, etiam Simplicio teste, dicantur. Respondeo, Manichæos appellasse animas membra Dei in significatione admodum communi, & pervulgata, qua partes, quibus totum aliquod constat, popularibus usitatisque verbis, membra appellamus. Sic orationis, sic navigii, sic ædificii partes membra vulgo dicuntur. Itaque perin-

Animæ membra Dei a Manichæis dicebantur, quod partes essent Divinæ naturæ.

perinde se habent membra atque partes rei alicujus. Tullius lib. 3. de Fin. optimus verborum latinorum interpres ipsamet humani corporis membra pro partibus interpretatur. *Membrorum*, inquit; *idest partium corporis, alia videntur propter eorum usum a natura esse donata, ut manus, crura, pedes; alia autem nullam ob utilitatem, quasi ad quendam ornatum*. Simplicius vero, quem nec nominare quidem hoc loco Beausobrius debuerat, apertissime affirmat, Manichæos dicere, animas membra & partes esse Dei. Μέρη ἑαυτοῦ καὶ μέλη τὰς ψύχας ἔστιν, ὡς φασιν. Quod autem de Augustino Beausobrius affirmat, merum ejus mendacium est, quod & ipsum est sibi contrarium. Quare mirari satis non possum os Beausobrii durissimum, qui ea pro se testimonia producit, quæ maxime sibi adversantur, eaque, quæ Manichæorum sunt, Augustino tribuit. Narratio illa, de qua pauca verba Beausobrius decerpsit, non Augustini est, sed Fausti Manichæorum episcopi, de quo hæc S. Doctor litteris commendavit. *Annunciat* (Faustus) *nescio quem primum hominem, nec de terra terrenum, nec factum in animam viventem, sed de substantia Dei, idipsum existentem quod Deus, membra sua vel vestimenta sua, vel arma sua, idest, quinque elementa, cum & ipsa nihil aliud essent quam substantia Dei, in tenebrarum gente mersisse*. Faustus igitur Manichæorum episcopus, cui Beausobrius Augustinum substituit, docet, primum illum Manichæorum hominem, ejus vestimenta, arma, membra, & elementa quinque omnia hæc nihil aliud esse nisi substantiam Dei, atque ipsum Deum.

Hominem primum, ejus membra, arma, vestimenta, & elementa quinque substantiam Dei esse Faustus docebat.

X. Insurgit iterum Beausobrius, & inquit, si animæ partes sunt divinæ naturæ, vitia omnia, errores, perturbationes, & ægritudines animæ, Dei vitia, errores, perturbationes, & ægritudines sunt. Hoc argumentum assidue Augustinus contra Manichæos inculcat, quin eorum defensionem usquam significet, de qua tamen dubitari non potest. Etenim Manichæi Deum inviolabilem, impeccabilem, impassibilem esse affirmabant. Felix ab Augustino interrogatus lib. 2. de Act.

cum

cum Fel. Manich. cap. 14. pag. 351. tom. 8. *Qui dicit corruptibilem Deum esse, anathemandus est, an non?* Ultro respondet, *Valde*. Hinc Beausobrius infert 1. non potuisse Manichæis attribui exsecrandas illas consecutiones, quas eis Augustinus adscribit. Infert 2., igne & ferro insectandos Manichæos non fuisse propter impietates, a quibus ipsi non minus quam catholici omnes abhorrebant. Jam vero omnia illa vitia & calamitates, quas Beausobrius recenset, in Dei naturam recidunt, si animæ partes sunt naturæ divinæ, ut Manichæi docebant, si ex universa mente divina delibatos animos habemus, ut Pythagoras & Pythagorici affirmabant, si omnia sunt Deus, ut Spinosa, & Spinosistæ tuentur. Has exsecrandas absurditates Augustinus assiduus Manichæorum impugnator jure meritoque eis objicit, atque exprobrat, quin ab his se expedire valeant Manichæi. Hoc Manichæorum silentium putida & inepta admiratione excipit Beausobrius. Illæ etenim consecutiones adeo horribiles & exsecrandæ necessario manant & fluunt ex pestifero illo Manichæorum fonte, scilicet, humanas animas partes esse divinæ naturæ, a qua præcisæ & avulsæ in corpora humana a Deo dicebantur immissæ. Dictitabant quidem Manichæi nec inquinari, nec violari, nec pati posse in sua natura Deum. Si enim talibus vitiis atque calamitatibus obnoxiam Dei naturam fecissent, non ignorabant se communibus odiis & exsecrationibus obruendos. Itaque in maximas angustias se conjecerant Manichæi, a quibus ipsorum presbyter Felix, malo suo a Beausobrio citatus, se expedire non posse, quamvis invitus declarat. Malitiose obtruncatum a Beausobrio Dialogismum expono. Interrogat Augustinus Felicem: *Anathemandus est error, qui dicit, corruptibilem Deum, an non est anathemandus?* Ad hæc Felix, quasi Augustinus surdum interrogasset, *Iterum dic*, respondet. Iterum Augustinus, *Anathemandus est error, qui dicit, corruptibilem Deum, an non est anathemandus?* Tum Felix, *Quæratur*, inquit, *si dicit*. Hic quæstionem juris ad quæstionem facti Felix conatur transferre. Instat tertio Augustinus eadem

Ex animis divinæ naturæ partibus consequuntur exsecrandæ contra Deum sententiæ.

Felix Manichæus Deum incorruptibilem esse sustinere non potest.

eadem interrogando, *Ego*, inquit, *interrogavi*, *qui dicit corruptibilem Deum, anathemandus est, an non?* Neutrum respondet Felix, nec anathemandum esse, nec anathemandum non esse, sed simulat, nondum se Augustini interrogationem percepisse, quem sic interrogat, *Qui dicit corruptibilem Deum, anathemandus est, hoc mihi objicis?* De hoc se interrogare Augustinus confirmat, &, *Hoc*, inquit, *interrogo*. Tum Felix, quasi ignoraverit adhuc, qualem quæstionem sibi Augustinus proponeret, iterum S. Doctorem interrogat, eumque ad aliam quæstionem conatur abducere: *Corruptibilem* inquit, *Deum dicis, an autem quod primo dixisti, quia partem suam dedit adversariis?* Perstat immotus in prima sua interrogatione Augustinus, nec se ad aliam quæstionem deduci sinit, *Interim*, inquit, *quod interrogo responde. Qui dicit, corruptibilem Deum esse, anathemandus est, an non?* Tandem aliquando, tanquam adhibitis sibi tormentis, post inculcatam quinquies eamdem interrogationem coactus est Felix respondere *Valde*. Et hoc est illud *Valde* vix a Felice extortum, in quo pueriliter Beausobrius exultat, atque inepte triumphat, perinde ac si primarium esset Manichæorum dogma, Deum incorruptibilem esse.

XI. Quoniam vero Beausobrius iterum provocat ad Felicem, quem locis aliis sæpenumero explodit, ut eo teste demonstret, nunquam Manichæos docuisse humanas animas Dei partes esse contagione materiæ necessario pollutas, audiat quid Felix Manichæorum Electus & Doctor, quem Fortunato versutiorem Augustinus affirmat, in ea publica disceptatione, quam cum Augustino habuit, adstante populo frequentissimo, in qua lecta est Manichæi epistola, quæ Fundamenti dicitur, audiat inquam, quid Felix de Magistri sui Manichæi doctrina, quæ ad animæ naturam pertinet, testificetur. Hæc sunt verba Felicis cap. 20. pag. 353. *Manichæus dicit, quia polluta est pars Dei, & Christus dicit, quia polluta est anima, & venit liberare illam de pollutione.* Cui protinus Augustinus, *Sed anima*, inquit, *non est pars Dei. Nam jam tu confessus es,*

Animam partem esse divinæ naturæ, Manichæo auctore, assidue Felix testatur.

es, quia Manichaus dixit pollutam partem Dei. Tum Felix iterum, quæ dixerat, his verbis confirmat, *Si polluta est anima, quæ ex Deo est, & potest purgari a Christo, qui pro illa venit, & illa pars Dei, quam Manichaus dicit, pollui potest, & mundari per mundatum Dei*. Cui iterum Augustinus repugnans, *Anima*, inquit, *nec Deus est, nec pars Dei. Tu autem Manichaum dicis dixisse pollui partem Dei, quam dicit purgari, ut confirmet quia polluitur*. Animam ex Manichæo & Dei partem esse, & pollutam esse, iterum iterumque Felix confirmat, & inquit, *Si anima ex Deo est, & polluta est, & venit Christus liberare eam, & eam liberavit a peccato, quid culpamus Manichaum, qui dicit partem Dei pollutam esse, & iterum mundari?* Ad hæc S. Doctor, *Anima*, inquit, *non est ex Deo tanquam pars ejus, vel tanquam proles ejus. Quid intersit inter nostram fidem, & vestram perfidiam omnibus manifestum est*. Ad extremum Felix dat manus, seque superatum, & convictum fatetur Augustini argumentis, ejusque se potestati his verbis committit, *Dic jam tu, quid vis faciam?* Itaque ad Augustini exemplum his verbis, quæ publicis tabulis mandata sunt, Manichæum, ejusque hæresim exsecratur: *Ego Felix, qui Manichæo credideram, nunc anathemo eum, & doctrinam ipsius, & spiritum seductorem qui in illo fuit, qui dixit Deum partem suam genti tenebrarum miscuisse*. Ex his autem contra Beausobrium consequitur 1., horribiles illas sacrilegasque sententias jure meritoque tributas fuisse Manichæis de Deo errante, peccante, patiente, utpote quæ necessario profluebant ex impia eorum doctrina de animis naturæ divinæ partibus, & in corpora humana dispersis. Sequitur contra eumdem 2. Manichæos jure meritoque igne & ferro fuisse cohibitos, tum propter humani generis propagationem, ab eis interdictam; tum propter nefaria eorum mysteria, & exsecrandam eucharistiam; tum propter cetera eorum flagitia teterrima, quæ ex pestifera eorum doctrina consequebantur.

Manichæi jure meritoque igne & ferro cohibiti.

DIS-

DISSERTATIO VI.

De Beausobrii mendaciis in his, quæ ad libertatem in Manichæorum sententia pertinent.

I. SAnctus Augustinus lib. 2. de Act. cum Fel. Manich. cap. 4. pag. 346. tom. 8. verba illa Christi Domini Math. 12. 13. *Aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum; aut facite arborem malam, & fructum ejus malum*, de libero arbitrio hominis interpretatur, quod Manichæi olim negabant, ut modo nostræ ætatis Janseniani cum suis adjutoribus negant. Ecce verba S. Doctoris loco supra commemorato. *Ipsum Dominum audi dicentem, aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum, aut facite arborem malam, & fructum ejus malum. Cum ergo dicit, aut hoc facite, aut illud facite, potestatem indicat, non naturam. Nemo enim nisi Deus facere arborem potest; sed habet unusquisque in voluntate aut eligere quæ bona sunt, & esse arbor bona; aut eligere quæ mala sunt, & esse arbor mala.* Hanc Augustini de libero arbitrio divinorum verborum interpretationem audacissimus homo Beausobrius, Histor. Dogmat. Manich. lib. 7. cap. 2. pag. 432., & 433., nota 1. & 2. tom. 2. reprehendit, quod illis Christi Domini verbis Augustinus evidenter abusus fuerit, quibus dumtaxat convincere Judæos Christus Dominus voluit, quod perperam tribuerent fructus bonos arbori malæ, idest, opera ejus bona dæmonibus. Nam *Facere*, inquit, hoc loco idem est ac *Judicare*. Addit, cum Julianus lib. 1. Oper. Imperf. num. 93. hunc locum Augustino objecisset, ille nihil omnino respondit. Ad hanc Beausobrii calumniam respondeo, non abutitur Augustinus, sed utitur optime eo Christi Domini loco, *Aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum, Aut facite arborem malam, & fructum ejus malum*, quem verissime interpretatur de libero humanæ voluntatis arbitrio. Etenim verba illa quæ Christus Dominus sub allegoria arboris & fructus ad Judæos habuit, perinde

Liberum arbitrium contra Manichæos ab Augustino demonstratum.

Beausobrii calumnia de Augustino perperam interpretante verba Evangelii.

Augustinus optime interpretatur de libero arbitrio Christi Domini verba.

se habent, ac si dixisset, *In vestra potestate est tum bona voluntas, & opus ejus bonum: tum voluntas mala, & opus ejus malum*. Ut enim optime animadvertit Augustinus, *Cum Dominus dicit, aut hoc facite, aut illud facite, potestatem indicat, non naturam*, potestatem scilicet aut hoc, aut illud faciendi, non autem naturam mali, necessitantem ad malum; nec naturam boni, necessitatem ad bonum, quales naturas Manichæi docebant, quibus Janseniani consentiunt, docentes indeliberatam delectationem malam necessitantem ad malum, & indeliberatam delectationem bonam necessitantem ad bonum. Quid enim aliud modus ille loquendi in communi usurpatione significat, nisi liberam potestatem faciendi aliquid, vel non faciendi? Nonne his, quibus optionem, seu potestatem aliquid eligendi damus, dicere solemus, *Aut hoc, aut illud eligito: aut hoc, aut illud facito*; quod perinde se habet, ac, *In potestate vestra est, aut hoc, aut illud eligere; aut hoc, aut illud facere*. Contra vero acutissimus homo Beausobrius, explosa communi verborum significatione, novam, atque reconditam Christi Domini verbis adhibet interpretationem. Itaque apud Beausobrium *facere*, non est amplius *facere*, sed *judicare*. Quando igitur Christus Dominus dixit, *Aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum; aut facite arborem malam, & fructum ejus malum*, nihil aliud auctore Beausobrio dixit, nisi, *Aut judicate arborem bonam, & fructum ejus bonum; aut judicate arborem malam, & fructum ejus malum*. Nimirum, *Aut judicate me bonum, si opera mea bona sunt; Aut judicate me malum, si opera mea mala sunt*. O egregium interpretem Divini verbi Beausobrium! Viden quid boni afferat singularis illa licentia, & singulare illud hæreticorum jus arbitratu suo sacras litteras interpretandi?

Beausobrii interpretatio pessima verborum Christi Domini.

II. Quamquam hanc Calviniani Beausobrii laudem jamdudum præripuit Pelagianus homo Julianus. Is enim eamdem quam Beausobrius & Augustini reprehensionem, & loci illius adhibet interpretationem. Cum enim Augustinus alias dixerit, quod & lib. 5. Oper. Im-

Beausobrii Calviniani interpretatio mala eadem ac interpretatio Pelagiani Juliani.

imperf. num. 21. pag. 915. tom. 10. confirmat, *Dominus loquebatur de duabus voluntatibus hominum, bonâ scilicet & mala; istam bonam, illam malam arborem dicens, quia de bona voluntate opera bona nascuntur, & mala de mala*. His Julianus repugnans, & Beausobrio proludens, *Falleris*, inquit *non tibi Dominus loquitur de duabus voluntatibus, sed de persona sua*. Mox Christi Domini sententiam illam affert, quam copiose contra Augustinum interpretatur eadem prorsus interpretatione, qua contra S. Doctorem abusus est Beausobrius. Ecce tibi verba Juliani, cujus sententiam, suam fecit Beausobrius, *Dominus ait, aut facite arborem bonam, & fructus ejus bonos; aut facite arborem malam, & fructus ejus malos. Id est, aut opera mea vituperate, quæ bona esse infirmitates pulsæ, & restitutæ sanitates loquuntur, ut improbum me operum meorum testimonia comprobent; aut si hæc tanta beneficia non audetis arguere, reddito bonæ arbori, mihi videlicet, testimonium fructuum meorum*. Mira plane consensio hominis Calviniani cum homine Pelagiano in ea commemorati loci interpretatione. Jam vero utrumque Augustinus & Julianum, & futurum Beausobrium his verbis ibidem pag. 916., & 917. redarguit, *Utrum Dominus duas voluntates, sicut nos dicimus, in duabus arboribus insinuare voluerit, unam bonam, qua bonus est homo, quæ non potest facere opera mala, idest, fructus malos; alteram malam, qua malus est homo, quæ non potest facere opera bona, idest, fructus bonos; an sicut tu dicis de seipso Judæis ista locutus sit, qui nosse volunt, Evangelium legunt, te negligunt*. Deinde plura affert Evangelii testimonia, quibus evidenter demonstrat, Christum Dominum non de se, & operibus suis; sed de voluntate & operibus Judæorum locutum esse, quando ad eos hæc verba fecit, *Aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum &c.* Quibus verbis significavit, in Judæorum potestate esse voluntates eorum vel bonas vel malas, & opera eorum vel bona vel mala, ex bonis malisve eorum voluntatibus exoritura. At nihil Augustinus ad locum illum objectum sibi a Juliano respondit lib. 1. Oper.

Beausobrius, & Julianus mali divinorum verborum interpretes ab Augustino confutati.

Beausobrii mendacium de Augustino non respondente objectis a Juliano.

Oper. imperf. pag.93. Quid tum? Multa ad eumdem locum lib. 5. respondit & contra exortum Julianum, & contra exoriturum Beausobrium. Quæstio de qua agebatur uno loco postulabat, altero loco Augustini responsionem non postulabat. Levissima hæc Beausobrii animadversio est.

Liberum hominis arbitrium ab Augustino Christi testimonio demonstratum.

III. S. Augustinus disputans pro libero arbitrio, quod Fortunatus Manichæorum presbyter negabat, disput. 2. num. 22. pag. 76. tom. 8. hæc habet. *Ut intelligas istas duas arbores sic esse a Domino positas, ut ibi significetur liberum arbitrium, non naturas esse istas duas arbores, sed voluntates nostras, ipse ait in Evangelio, Aut facite arborem bonam, aut facite arborem malam. Quis est qui possit facere naturam? Si ergo imperatum est nobis, ut faciamus arborem aut bonam aut malam, nostrum est eligere quod velimus.* Extrema hæc Augustini verba Beausobrius, loco sub num. 11. commemorato pag. 435., & 436., graviter reprehendit, quæ tanquam aculei delicatissimam ejus mentem non modo compungunt, sed etiam lacerant. Religiosus enim homo est Beausobrius, & religioni habet, quod Augustinus dixerit, imperatum nobis a Domino esse, ut faciamus arborem aut bonam aut malam; quoniam nonnisi arborem bonam, bonam scilicet voluntatem, nobis poterat Dominus imperare. Caritas ergo postulat, ut omnes ab ejus animo scrupulos auferamus, omnesque evellamus aculeos. Religioni non habuit Moyses, populum Judæorum alloquens, quo minus diceret Deuteron. 30. 15. *Considera, quod hodie proposuerim in conspectu tuo vitam & bonum, & e contrario mortem & malum.* Item ibidem v. 19. *Testes invoco hodie cælum & terram, quod proposuerim vobis vitam & mortem, benedictionem & maledictionem.* Præterea Ecclesiast. cap. 15. 17. & 18. de Deo dicitur, *Apposuit tibi aquam & ignem: ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit, ei dabitur illi.* Quid est hoc Beausobri? Moyses populo sibi commisso proponit vitam & mortem, bonum & malum, benedictionem & maledictionem? Quinetiam Deus ipse appo-

Beausobrius maliliose S. Augustini verba interpretatur.

apponit homini aquam & ignem, vitam & mortem, bonum & malum? Et, *Ad quod volueris*, inquit, *porrige manum tuam?* Hoc *Porrige* imperativum est, cui consonat Augustinianum illud *Imperatum est*. Sed abstergamus a Beausobrii animo molestias omnes, quæ sollicitum illum & anxium habent. Verba illa, illæ formulæ, modi illi loquendi, juxta communem, popularem, & pervulgatam consuetudinem, nihil aliud significant, nisi, in libera hominis potestate positam a Deo esse boni & mali electionem. Itaque Augustinianum illud, *Si imperatum est nobis*, nihil aliud significat, nisi, Si nobis significatum, si declaratum, si denuntiatum a Domino est, in nostra potestate esse voluntatem bonam vel malam, nostrum est eligere utram velimus.

IV. Beausobrius loco supra commemorato pag. 437. Augustinum reprehendit, quod disp. 2. contra Fortun. pag. 75., & 76. num. 22. tom. 8. negaverit cum Pelagianis concupiscentiam originalis peccati esse pœnam; atque idcirco in suis contra Manichæos disputationibus ad Pelagianos accesserit. Pura & mera calumnia Beausobrii est, Augustinum contra Manichæos disputantem, non aliam docuisse moralem peccandi necessitatem, nisi malam peccandi consuetudinem, atque idcirco sensisse cum Pelagianis, quam experimur in nobis concupiscentiam, nequaquam pœnam esse originalis peccati. Etenim eo ipso loco, quem Beausobrius depromit ad confirmandam calumniam suam evidentissime demonstratur, Augustinum disputantem cum Manichæis, præter malam peccandi consuetudinem, & agnovisse, & docuisse innatam nobis hereditariam concupiscentiam, quæ moralis quædam nobis est peccandi necessitas. Hæc enim sunt S. Augustini verba, a Beausobrio inconsulte citata, in ea quam habuit cum Fortunato Manichæorum presbytero disceptatione: *Postquam primus homo libera voluntate peccavit, nos in necessitatem præcipitati sumus, qui ab ejus stirpe descendimus*. Jam vero peto a Beausobrio, num post Adæ peccatum omnes nos, qui ab ejus stirpe descendimus,

Beausobrii calumnia de Augustino contra Manichæos Pelagianizante, & originalem concupiscentiam negante.

Concupiscentiam nobis innatam contra Fortunatum Augustinus disputans docet.

in

in malam peccandi consuetudinem præcipitati simus? Negabit id profecto, & necessario quidem Beausobrius negabit. Neque enim pueri infantes, qui ante rationis usum excedunt e vita; neque utentes rationis usu, qui ad extremum usque diem restauratam in baptismo innocentiam retinuerunt; neque quamplurimi, qui quamvis interdum peccaverint, in nulla tamen ullius singularis peccati frequentia sunt volutati, in malam peccandi consuetudinem præcipitati sunt. Ergo necessitas illa, in quam post Adæ peccatum, Augustino teste, præcipitati omnes sumus, non mala peccandi consuetudo est, quæ non est omnium hominum, sed hereditaria ex Adam concupiscentia, in quam omnes, utpote originalis peccati pœnam, sumus præcipitati. Constat igitur Augustinum verbis illis temere a Beausobrio citatis, *Postquam primus homo libera voluntate peccavit, nos in necessitatem præcipitati sumus, qui ab ejus stirpe descendimus*, non de mala consuetudine, quæ non est omnium, qui ab Adæ stirpe descendunt, sed de innata omnibus cum originali peccato concupiscentia locutum esse.

V. At post hujusmodi verba, inquit Beausobrius, hæc Augustinus continuo persequitur. *Potest unusquisque nostrum mediocri consideratione invenire verum esse quod dico*. Mox statim affert exempla malæ consuetudinis. Respondeo Augustinum adhibere exempla malæ consuetudinis non ad statuendam necessitatem illam, in quam præcipitati omnes sumus, qui ab Adæ stirpe descendimus: hæc enim non est mala consuetudo, sed mala concupiscentia; sed utatur exemplis illis ex consuetudine mala petitis ad demonstrandam vim, & vehementiam innatæ nobis concupiscentiæ, cui similis est mala consuetudo. Sagacissime autem & prudentissime se gessit S. Doctor cum Manichæis, quibus nec peccatum originale, nec exortam ex eo concupiscentiam intempestive & importune objecit. Neque vero ignorabat peccatum originale, cum calamitatibus quæ ex eo consequtæ sunt, probari non posse nisi auctoritate sacra novi, & veteris Testamenti. At Testamentum ve-

De originali peccato, deque concupiscentia, cur Augustinus contra Manichæos cursim & parce tractaverit.

vetus, tanquam opus principum tenebrarum, universum Manichæi repudiabant; novum autem a Judæis, qui ad christianam religionem venerant, corruptum esse dicebant. Itaque arbitratu suo quod volebant ex eo accipiebant, quod autem nolebant, repudiabant: maxime vero peccatum originale; quoniam auctoribus Manichæis, omnium prorsus malorum causa æterna quædam erat natura mala, ab ipsis temere excogitata. Hoc suum consilium in suis congressionibus cum Manichæis, quo S. Doctor decrevit, abstinere quoad fieri posset a commemorando peccato originali, nobis depromit lib. 1. retract. cap. 9. num. 6. pag. 11. tom. 1. ubi recenset ea, quæ contra Manichæos disputavit lib. 3. de Libero Arbitrio, de qua disputatione hæc habet: *Quæ disputatio contra Manichæos habenda est, qui non accipiunt scripturas sanctas veteris instrumenti, in quibus originale peccatum narratur; & quidquid inde in litteris apostolicis legitur, detestabili impudentia immissum fuisse contendunt a corruptoribus scripturarum, tanquam non fuerit ab Apostolis dictum*. Patefacta est igitur Beausobrii de Augustino calumnia, quod Sanctus Doctor in suis contra Manichæos disputationibus Pelagianis proluserit, substituendo originali concupiscentiæ malam peccandi consuetudinem, quæ sola nobis sit moralis quædam peccandi necessitas.

De libero arbitrio interdum ab Augustino negato eadem Beausobrii, atque Juliani calumnia est.

VI. Instat eodem loco calumniis contra Augustinum Beausobrius, affirmando Augustinum, quamdiu decertavit cum Manichæis arbitrium liberum tutatum esse; & naturæ, quæ rationis est particeps, liberam boni malive faciendi potestatem conservasse; perinde ac si S. Doctor illud ipsum arbitrium liberum, eamque ipsam liberam hominis potestatem contra Manichæos propugnatam, contra Pelagianos negaverit. Nova non est Beausobrii de Augustino calumnia. Eadem jampridem S. Doctori fuerat a Pelagianis illata. Augustino, ejusque discipulis exprobrabat Pelagianus Julianus liberum arbitrium ab eis negatum, quos idcirco Manichæos appellabat. Hæc enim verba Juliani sunt apud Augustinum lib. 2. de Nup. & Concup. cap. 3. num. 7.

pag.

pag.203.tom.10. *Siquis liberum in hominibus arbitrium dixerit, Cælestianus & Pelagianus vocatur. Ne igitur fiant hæretici, fiunt Manichæi.* Refellit continuo Pelagianam calumniam his Augustinus verbis ibidem num.8. *Non est ita ut loqueris quicumque ista dixisti. multum falleris, vel fallere meditaris: non liberum negamus arbitrium .... Sed siquis ad colendum recte Deum sine ipsius adjutorio dicit esse in hominibus liberum arbitrium, ipse Pelagianus & Cælestianus vocatur. Liberum itaque in hominibus esse arbitrium utrique dicimus: non hinc estis Cælestiani & Pelagiani, liberum autem esse quemquam ad agendum bonum sine adjutorio Dei, hoc vos dicitis; hinc estis Cælestiani & Pelagiani. Quid obtendis ad fallendum communis dogmatis tegmen, ut operias proprium crimen, atque ut nefario vocabulo terreas imperitos dicis, Ne igitur vocentur hæretici, fiunt Manichæi.* Vides hic explosam ab Augustino & Pelagianam, & Beausobrianam calumniam de negato a se in suis contra Pelagianos disceptationibus arbitrio libero. ubi clara voce testatur, se non negare nisi Pelagianum arbitrium, quod liberum Pelagiani affirmabant a necessitate interioris gratiæ ad omnes omnino actus salutares. Iterum Julianus, quem imitatur Beausobrius, catholicos Augustino consentaneos, quos Manichæos appellat, tanquam negantes post Adæ peccatum arbitrium liberum, his calumniatur verbis apud Augustinum lib.1.contr.2.epist. Pelagian. cap.2. num.4. tom.10. *Dicunt illi Manichæi, quibus modo non communicamus, idest, toti isti cum quibus dissentimus, quia primi hominis peccato, idest, Adæ, liberum arbitrium perierit, & nemo jam potestatem habeat bene vivendi, sed omnes in peccatum carnis suæ necessitate ducantur.* Quid ad hanc Pelagiani Juliani calumniam a Beausobrio restauratam Augustinus respondet? Audiatur ibidem sequenti num.5. *Quis nostrum*, inquit, *dicat, quod primi hominis peccato perierit arbitrium de humano genere? Libertas quidem periit per peccatum, sed illa quæ in Paradiso fuit habendi plenam cum immortalitate justitiam.* Augustinus igitur cum Pelagianis disputans docet, post Adæ peccatum, non pe-

Liberum arbitrium ab Augustino tum contra Manichæos, tum contra Pelagianos affirmatur.

periisse, nisi libertatem a Deo ornatam cumulatamque dono immortalitatis, & originalis justitiæ. vi cujus liber erat Adam in statu innocentiæ, & a necessitate subeundæ mortis, & tolerandi indeliberatos motus effrænatæ concupiscentiæ.

VII. Quid autem Augustinus senserit de libero arbitrio, quando acerrime decertatum ab eo est cum Pelagianis, nusquam luculentius apparet, quam libro de Gratia & Libero Arbitrio, ad hunc finem edito, ut mentem suam hac de re apertissimis verbis significaret. *Propter eos*, inquit lib. 2. retract. cap. 66. tom. 2. *quibus cum defenditur Dei gratia, putantes negari liberum arbitrium, sic ipsi defendunt liberum arbitrium, ut negent Dei gratiam, asserentes eam secundum merita nostra dari, scripsi librum, cui titulus est, De Gratia, & Libero Arbitrio.* Jam vero ex his, quæ commemorato libro contra Pelagianos Augustinus docet, tota evertitur Beausobrii calumnia. Hæc enim ibi S. Doctor statuit cap. 2. num. 3. & 4. tom. 10. *Revelavit nobis Deus per scripturas suas sanctas esse in homine liberum voluntatis arbitrium, primum quia ipsa divina præcepta homini non prodessent, nisi haberet liberum voluntatis arbitrium, quo ea faciens ad promissa præmia perveniret: Ipse ab initio* (Ecclesiast. 15. 11.) *fecit hominem, & reliquit eum in manu consilii sui, si volueris, conservabit mandata, & fidem bonam placiti. Apposuit tibi ignem, & aquam, ad quodcumque volueris extende manum tuam. In conspectu hominis vita & mors, & quodcumque voluerit dabitur ei. Ecce apertissime videmus expressum liberum humanæ voluntatis arbitrium. Quid illud quod tam multis locis omnia mandata sua custodiri, & fieri jubet Deus? Quomodo jubet, si non est liberum arbitrium? Deinde tam multa mandata, quæ ipsam quodammodo nominatim conveniunt voluntatem, sicut est, Noli vinci a malo, & alia similia; Nempe ubi dicitur, Noli hoc, & noli illud, & ubi ad aliquid faciendum vel non faciendum in divinis monitis opus voluntatis exigitur, satis liberum demonstratur arbitrium. Nemo ergo causetur Deum in corde suo, sed sibi imputet quisque cum peccat. Neque cum aliquid secundum*

Liberum arbitrium ab Augustino contra Pelagianos pugnante demonstratum.

dum Deum operatur, abnuet hoc a propria voluntate. Constat igitur contra Beausobrii calumniam Augustinum cum Pelagianis disputantem eamdem de libero arbitrio doctrinam retinuisse, quam primum tradiderat disputans cum Manichæis.

Concupiscentia originalis peccati primo ab Augustino contra Manichæos disputante tradita.

VIII. Explosa Beausobrii calumnia de Augustini Manichæismo contra Pelagianos disputantis, me refero ad alteram ejus calumniam de sancti Doctoris Pelagianismo contra Manichæos disceptantis. Pelagianismum Augustinus olet, auctore Beausobrio, in suis cum Manichæis disceptationibus. Unde hoc probas? Quia, ut ex te audio, cum Manichæis pugnans docet, impotentiam hominis lapsi non oriri, nisi ex mala consuetudine, quod Pelagianus Julianus docebat. Mentiris. Deprome vel paucula verba, quibus contra Manichæos pugnans, quæ fingis Augustinus doceat. Docet quidem contra Manichæos Augustinus impotentiam hominis lapsi sæpenumero oriri ex mala consuetudine, nunquam vero & nuspiam docet, non oriri nisi ex mala consuetudine; quin potius contra Manichæos tradit ex innata nobis concupiscentia profluere. Num Felix, quocum in acie S. Doctor conflixit, Manichæus non erat? Immo vero Manichæorum Electus & Doctor. Audi igitur contra Felicem Manichæum Augustinum non Pelagianum, sed catholicum integerrimum tribuentem infirmitatem & impotentiam nostram non solum malæ consuetudini, verum etiam, eoque magis, malæ concupiscentiæ, ex originali peccato nobis ingenitæ. Etenim lib.2. de Act.cum Felic.Manich. cap.8. pag.348.tom.8. Apostoli testimonio his verbis docet hereditariam nobis ex originali peccato concupiscentiam: *Siquid*, inquit, *infirmitatis patiuntur, qui non possunt implere, quod volunt, unde Apostolus Paulus* (Rom.7.23.) *dicit, Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis: manifestum est, hoc venisse de traduce primi peccati Adam, & de consuetudine mala*. Eadem S.Doctor significat disp.2. contra Fortun. Manichæorum presbyterum pag.76. num.22. tom.8., cujus testimonium

nium exposui supra sub num. IV. Præterea tres Augustini de Libero Arbitrio libri contra Manichæos sunt. Jam vero lib. 3. de Lib. Arb. cap. 18. num. 51. pag. 468. tom. 1. congestis Apostoli testimoniis ingenitam nobis concupiscentiam demonstrat, ex qua indeliberati motus in nobis turpes erumpunt: *Unde*, inquit, *sunt illæ voces* (Rom. 7. 20.) *Non enim quod volo facio bonum, sed quod nolo malum, hoc ago. Et illud, Velle, adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio. Et illud* (Gal. 5. 17.) *Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem. Hæc enim invicem adversantur, ut non ea quæ vultis faciatis. Sed hæc omnia hominum sunt ex illa mortis damnatione venientium.* Similia S. Doctor habet ibidem num. 52. Similia sequenti cap. 19. num. 54. Pura igitur, atque mera Beausobrii calumnia est, qua Pelagianismi notam Augustino inurit, perinde ac si S. Doctor contra Manichæos disputans talem impotentiam hominis non tribueret supplicio hereditariæ in nobis concupiscentiæ, sed malæ dumtaxat peccandi consuetudini.

IX. Beausobrius supra commemorato cap. 7. Histor. Dogmat. Manich. pag. 440. tom. 2. inquirit, quo sensu Manichæi dixerint, Animam cogi ad peccandum; deinde quæstionem dirimit affirmando Manichæos eo sensu locutos, quo Paulus ad Rom. 7. 20. dixit: *Non quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo malum, hoc ago.* Item ibidem v. 23. *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ & captivantem me in lege peccati.* Id autem ut obtineat & clientes suos Manichæos a scelere sublatæ funditus libertatis vindicet, non pauca Manichæorum testimonia congerit, sed quæ ipsi maxime obsunt & adversantur, ejusque temeritatem luculentissime manifestant. Etenim ex illis ipsis testimoniis a Beausobrio productis eruitur, Manichæos omnem omnino animæ libertatem, tum quæ a necessitate, tum quæ a coactione dicitur, eamque ad omnes omnino actus turpes & flagitiosos funditus evertisse. Contra vero Paulus locis productis non loquitur, nisi de indeliberatis, & involuntariis motibus concupiscentiæ, qui

Peccata omnia animæ non libera, sed coacta Manichæi docuerunt, quod Beausobrius temere negat.

qui in potestate nostra non sunt, & fiunt in nobis etiam nolentibus & repugnantibus nobis. Jam vero testimonia singula a Beausobrio producta expendamus. Fortunatus Manichæorum presbyter apud Augustinum disp. 2. pag. 74. tom. 8. *Inviti*, inquit, *peccamus*, & *cogimur a contraria & inimica nobis substantia*. Nullum hic Fortunatus peccatum, nullum scelus, nullum flagitium excludit, ad quod non inviti cogamur a contraria & inimica nobis substantia, nimirum ab anima mala particula æternæ naturæ malæ, quæ auctoribus Manichæis, in nobis est simul cum anima bona, particula æternæ naturæ bonæ. Item Fortunatus ibidem temere a Beausobrio citatus pag. 75. *Anima*, inquit, *bona factione illius, quæ legi Dei non est subjecta, peccare videtur, non sua sponte*: scilicet, Anima bona factione animæ natura sua malæ, quæ idcirco legi Dei subjecta esse non potest, quidquid peccat, peccare videtur non sua sponte, idest invita, & coacta peccat. Præterea Secundinus a Beausobrio male citatus apud Augustinum num. 2. pag. 369. tom. 8. hæc habet. *Carnis commistione ducitur anima, non propria voluntate*. scilicet, Anima hominis bona quidquid peccat, non voluntate propria, sed commistione carnis naturaliter malæ invita & coacta rapitur ad peccandum. Hinc paulo supra consentanea sententia subdit: *Anima non punitur, quia peccavit*. Postremo ipsamet Manichæi verba Beausobrius producit a Juliano contra Augustinum objecta lib. 3. Oper. Imperf. num. 187. pag. 832. tom. 10, quæ Manichæi sunt; *Videsne concupiscentiam mali esse originem, per quam miseræ animæ libidini serviunt, non sponte, quia hoc est quod nolente animo gerimus solum?* At enim verbis his Manichæus contendit, malam hominis concupiscentiam, substantiam esse naturaliter malam, quæ causa necessaria est, per quam miseræ animæ non sponte sua, sed nolentes, atque coactæ libidini serviunt, & peccant.

De concupiscentia Manichæi a doctrina Apostoli maxime discrepabant.

X. Discordiam igitur carnis & spiritus ab Apostolo significatam verbis illis Galat. 5. 17. *Caro concupiscit adversus spiritum; spiritus autem adversus carnem*. hæc

enim

enim sibi invicem adversantur, ut non quæcumque vultis illa faciatis; itemque Rom.7. 19. & 23. aliisque locis, Manichæi interpretabantur de lucta inter duas in homine animas & naturas, bonam unam, partem æternæ naturæ bonæ; malam alteram, partem æternæ naturæ malæ. Cum autem Pelagianus Julianus lib.3. Oper. Imperf. num.178. pag.830. tom.10., Augustino exprobrasset Manichæam illius sententiæ interpretationem, tres exhibet S. Doctor de commemorata discordia sententias, quarum prima est Ambrosii cum Catholica Ecclesia, Pelagianorum altera, tertia Manichæorum. Audiatur: *Discordiam carnis & spiritus esse in hominibus nec nos dubitamus, nec vos, nec Manichæi; sed unde sit in homine uno ista discordia, inde dissensio est; & tres proferuntur in hac dissensione sententiæ, una nostra, vestra altera, tertia Manichæorum. Dicit Ambrosius, hanc discordiam carnis & spiritus per prævaricationem primi hominis accidisse nostræ naturæ. Vos autem dicitis, Ex vi consuetudinis. Manichæi dicunt, Ex commistione duarum naturarum, boni scilicet & mali.* Itaque ex effrænata concupiscentia originalis peccati pœna catholici cum Ambrosio: ex mala peccandi consuetudine Pelagiani; ex commistione duplicis contrariæ naturæ bonæ, atque malæ in uno eodemque homine Manichæi discordiam illam, de qua Paulus, quamque experimur in nobis, exoriri dicebant. Ex hac autem commistione duplicis contrariæ naturæ, duplicis in uno homine animæ, quarum una vi & natura sua bona erat, altera similiter mala, necessario in Manichæorum fabula consequebatur, peccata hominis quædam esse solius animæ malæ; quæ vero animæ bonæ erant, ipsi libera omnino non esse. Quod ad peccata pertinet primi generis, quæ solius animæ malæ sunt, hæc de seipso Augustinus, cum Manichæus esset, testatur lib.5. Confes. cap.10. num.18. tom.1. *Adhuc enim mihi videbatur non esse nos, qui peccamus, sed nescio quam aliam in nobis peccare naturam; & delectabat superbiam meam extra culpam esse, & cum aliquid mali fecissem, non confiteri me fecisse, ut sanaret animam meam, quoniam peccabat*

Peccata hominis quædam esse solius animæ malæ; quæ vero animæ bonæ, ipsi libera omnino non esse, Manichæi docuerunt.

cabat tibi; sed excusare eam amabam, & accusare nescio quid aliud, quod mecum esset & ego non essem. Hanc autem fuisse Electorum sententiam, qui Manichæis ceteris doctrina præstabant, Augustinus lepido dialogismo in Psal. 140. num. 10. tom. 4. confirmat. Audiatur: *Qui sunt isti Electi? Quibus si dixeris, Peccasti, statim illam defensionem impiam, & pejorem ceteris, magisque sacrilegam proferunt. Non ego peccavi, sed gens tenebrarum. Et ipsa peccat, cum tu peccas? Ipsa, quia commistus sum illi. Non anima de ipsis membris Dei sumus, sed premimur hic visceribus gentis tenebrarum, & quidquid peccare dicimur, illa gens peccat;* idest anima mala, quæ pars gentis tenebrarum est. Quod autem pertinet ad peccata animæ bonæ, tunc se peccare Manichæi dicebant, cum natura mali, qualis est anima mala, viribus prævalebat naturæ Dei, qualis est anima bona: *Tunc se peccare dicunt*, inquit Augustinus lib. de Continen. cap. 5. num. 14. tom. 6. *quando natura mali prævalet naturæ Dei. Hæc est Manichæorum immundissima insania.* Eadem Fortunatus, Secundinus, & Manichæus ipse supra commemorati, apud Augustinum confirmant.

De vi & coactione eodem sensu quo Paulus & Augustinus Manichæos locutos esse Beausobrii mendacium est.

XI. Manichæos de vi & coactione eodem sensu locutos esse, quo Paulus & Augustinus Beausobrius contendit loco supra commemorato pag. 440., & 441. Quod ut obtineat hæc Augustini verba ex lib. 1. de Nup. & concupisc. cap. 6. num. 7. pag. 190. tom. 10. affert: *Et aliquando non facit animo volente, cum aliquando faciat & nolente.* Item ejusdem verba ex lib. 4. contra Julian. cap. 14. num 65. pag. 406. tom. 10., quæ talia sunt. *Libido sentiendi est, quæ nos ad sentiendum sive consentientes mente, sive repugnantes, appetitu carnalis voluptatis impellit.* Ipse vero sapientissimus judex Beausobrius sententiam hanc de vi & coactione pronuntiat: *Quando ratio cedit, non libenter cedit, sed a violentia libidinis trahitur.* Addit Manichæos in hoc errasse, quod putarent malum dæmonem auctorem esse concupiscentiæ. Jam vero, de vi & coactione eodem sensu quo Paulus & Augustinus Manichæos locutos esse, pu-

purum & merum mendacium Beausobrii est. Paulus enim & Augustinus nonnisi indeliberatos concupiscentiæ motus, ob jacturam originalis integritatis, coactos & violentos nobis esse docent. Extant hac de re præclarissima Apostoli testimonia supra commemorata. His multo plura Augustini sunt. Ne autem in re non dubia testimoniis otar non necessariis, unum dumtaxat depromo ex lib. 3. contr. Julian. cap. 13. num. 27. tom. 10. Cum enim dixisset Julianus ad arbitrium honesti hominis pertinere modum concupiscentiæ præscribere, ad hæc Augustinus, *Si modus*, inquit, *appetitus hujus ad arbitrium pertinet honestatis, cujus tandem honesti arbitrium conjugati velit hunc appetitum, nisi quando opus est, commoveri? Et tamen quod vult non potest. Cujus honesti continentis arbitrium velit aliquando hunc appetitum moveri? Et tamen quod vult non potest.* Contra vero Manichæi omnes omnino actiones turpes & flagitiosas, nulla prorsus excepta, quibus animæ libidini serviunt, non spontaneas sed coactas esse affirmabant, easque solas esse, quas animo nolente facimus. Hæc enim verba Manichæi sunt apud Augustinum lib. 3. Oper. Imperf. num. 187. pag. 832. tom. 10. *Videsne concupiscentiam mali esse originem per quam miseræ animæ libidini serviant non sua sponte; quia hoc est quod nolente animo gerimus solum?* Usum conjugii inter actiones turpes & flagitiosas Manichæus numerabat. Hinc talem usum, Apostolum pessime interpretando, non voluntarium, sed coactum esse perquam absurde dicebat. Hæc enim ibidem num. 177. pag. 829. de conjugibus Manichæus habet. *Animo nolente coeunt. Cujus rei gratia ait Apostolus, Non est volentis, ut subaudiatur hoc opus.* Rursum Manichæus ibidem. *Sive bonum*, inquit, *gerimus, non est carnis, ... sive malum gerimus, non est animæ.* At enim si non est animæ, & ad animam nequaquam pertinet ullum malum, quod facimus, nulla mala, nulla peccata sunt animæ voluntaria, nulla spontanea. Sed omnia violenta, & coacta. Eadem Fortunatus Manichæorum presbyter frequenter inculcat, ut demonstratum est supra.

XII. Quod

Coactionem a Manichæis propugnatam Augustinus non docuit.

XII. Quod ad testimonia Augustini a Beausobrio deprompta pertinet, quibus Manichæam coactionem probare nititur, refero non detruncatum, sed integrum primum S. Doctoris locum ex lib. 1. de Nupt. & Concupisc. cap. 6. num. 7. tom. 10. qui est hujusmodi: *Ubi ventum fuerit ut filii seminentur, ad voluntatis nutum membra in hoc opus creata non serviunt, sed expectatur, ut ea velut sui juris libido commoveat: & aliquando non facit animo volente, cum aliquando faciat & nolente.* His verbis nihil aliud Augustinus significat, nisi partes corporis ad procreandum datas ad libidinis potius, quam ad voluntatis imperium excitari. Quid hic de Manichæa coactione, quæ, auctoribus Manichæis, omnes omnino flagitiosas actiones suo subdit imperio? Alterum Augustini testimonium a Beausobrio productum extat lib. 4. contra Julian. cap. 14. num. 65. pag. 406. tom. 10. quod tale est: *Libido sentienda est, qua nos ad sentiendum sive consentientes mente, sive repugnantes appetitu carnalis voluptatis impellit.* Ergo ex Augustino a libidine, seu mala concupiscentia ita ad sentiendum impellimur, ut in nostra potestate sit concupiscentiæ consentire vel repugnare. Contra vero in Manichæorum sententia ad consentiendum concupiscentiæ necessitamur; nec in nostra potestate est concupiscentiæ consentire, vel repugnare. Ad illud vero Beausobrii, *Quando ratio cedit, non libenter cedit, sed a violentia libidinis trahitur*, dico deterrimam hanc ejus esse sententiam. Ratio enim, seu voluntas boni malique notitia illustrata, sæpenumero, quinetiam plerumque illecebris voluptatis illecta, libenter libidini cedit, in quo non admodum intolerabilis error Beausobrii est. Quod autem voluntas a violentia libidinis ad consensionem trahatur, tolerari omnino non potest. Nihil enim violentiam inferre voluntati potest. Ad illa Beausobrii verba, *Errabat Manichæus, quia putabat malum dæmonem auctorem & causam esse concupiscentiæ*, respondeo vel errat, vel mentitur Beausobrius affirmando, Manichæum existimasse malum dæmonem auctorem & causam esse concupiscentiæ.

Concupiscentiæ vel consentire, vel repugnare in nostra potestate juxta Augustinum est.

A concupiscentiæ violentia voluntatem ad consensionem trahi absurditas Beausobrii est.

Concupiscentiæ auctorem juxta Manichæos non esse malum dæmonem ex Augustino contra Beausobrium demonstratur.

tiæ. Etenim Manichæus cum discipulis suis docebat, concupiscentiam nihil aliud esse nisi ipsummet malum dæmonem, quem & malam in nobis animam de tenebrarum gente, & æternam naturam mali esse dicebat, humanæ partem naturæ. Cum enim Julianus assidue Augustino exprobraret Manichæorum de concupiscentia sententiam, S. Doctor quæ & qualis esset apud Manichæos concupiscentia: & quantum Catholici a Manichæis discrepent in doctrina concupiscentiæ his verbis declarat, lib. 3. Oper. Imperf. num. 176. pag. 829. tom. 10. *Spiritum concupiscentiæ Manichæi substantiam dicunt esse malam, non vitium substantiæ bonæ*. Item ibidem num. 177., *Nos carnis concupiscentiam non substantiam naturæ malæ esse dicimus, quod dicunt Manichæi; sed dicimus eam esse vitium substantiæ bonæ, quod in nostram naturam per prævaricationem primi hominis versum est, quod dicunt catholici christiani*. Rursum ibidem num. 186., *Manichæus concupiscentiam, quod sæpe inculcatum est, non vitium substantiæ bonæ, sed malam vult esse substantiam*. Tandem tres de concupiscentia sententias Augustinus refert, Manichæorum primam, alteram Pelagianorum, Catholicorum tertiam lib. 2. contr. duas epist. Pelagian. cap. 2. num. 2. pag. 285. tom. 10. *Manichæi*, inquit, *carnis concupiscentiam non tanquam accidens vitium, sed tanquam naturam ab æternitate malam vituperant. Pelagiani eam tanquam nullum vitium, sed naturale sit bonum insuper laudant. Catholica utrosque redarguit, Manichæis dicens, Non natura, sed vitium est. Pelagianis dicens, Non a Patre, sed ex mundo est*.

XIII. In Manichæorum hypothesi incolumem servari justitiam Dei mendax Beausobrius affirmat lib. 7. Histor. Dogmat. Manich. cap. 2. pag. 441., & 443. tom. 2. quo nihil alienius e veritate affirmari poterat. Etenim in Manichæorum hypothesi Deus punit animas ab origine innoxias & sanctas propter peccata ipsis prorsus necessaria & involuntaria. Objecerat Felici Augustinus lib. 2. cap. 7. pag. 348. tom. 8. Manichæorum Deum crudelem esse, & immanem, atque idcirco in-

Beausobrii mendacium est, Manichæorum hypothesim in tuto collocare justitiam Dei.

justum, quod animas, quæ nihil mali sua sponte commiserant, tenebrarum globo affigendas & excruciandas perpetuo traderet. *Finis*, inquit, *doctrinæ vestræ quis est? Quis, nisi quia non potuit Deus totum purgare? Et quia non potuit, facturum inde dicitis velut tectorium genti tenebrarum, ut ibi in æternum damnetur quod purgare non potuit, & nihil sua sponte commisit. Ita fit ut Deus vester partem suam misceat infeliciter, purget turpiter, damnet crudeliter.* Quid ad hæc Felix? Confirmat talem esse Magistri sui Manichæi doctrinam, quam Christi exemplo temere & impie vindicare nititur. *Si crudele est*, inquit ibidem sequenti cap. 8., *quod Manichæus dixit, Quia aliqua pars Dei, quæ se purgare non potuit, in globo ligata est; hoc crudele non est, ut Christus qui dixit, Ego propter peccatores veni, modo ad ignem æternum illos mittat, cujus nomen portaverunt?* Itane vero in tuto collocatur justitia Dei affirmando bonam animam particulam boni Dei, quod a Deo suo mundari a labe prorsus non sua nulla ratione potuit, perpetuo tenebrarum globo excruciandam affigi? At hoc illud est, quod Manichæi docebant, quodque Augustinus Fausto Manichæorum episcopo exprobravit lib. 13. cap. 6. pag. 182. tom. 8. *Quid fecit*, inquit, *anima misera, ut in globo tenebrarum perpetuo vinculo puniatur, quæ non suo vitio, sed alieno maculata Deo suo deficiente mundari non potuit, quo mittente polluta est?* Id ipsum Augustinus confirmat libro contra Adimantum Manichæi discipulum cap. 7. tom. 8., cujus hæc verba sunt. *Manichæi dicunt, Deum genti tenebrarum æternum carcerem præparare, quam dicunt esse inimicam Deo. Et parum est, sed enim etiam sua membra simul cum ipsa gente puniturum esse affirmare non dubitant.* Item lib. de Hæres. ad Quodvultdeum, hæres. 46., quæ Manichæorum est, pag. 13. tom. 8. narrat Augustinus Manichæos docere, *Substantiam istam mali, finito isto sæculo, post conflagrationem mundi, in globo quodam tamquam in carcere sempiterno esse victuram. Cui globo affirmant accessurum semper & adhæsurum quasi coopertorium atque tectorium ex animabus natura quidem bonis,* sed

sed tamen qua non potuerint a natura mala contagione mundari. Manifestum est igitur Manichæos non modo Dei justitiam in tuto non collocasse, sed etiam omnem divinæ justitiæ rationem in infligendis pœnis funditus sustulisse.

XIV. Manicheos docuisse animam in statu gratiæ liberam esse, novis fraudibus & mendaciis Beausobrius contendit lib. 7. Histor. Dogmat. Manich. cap. 2. pag. 442., & 443. tom. 2. Quod ut obtineat, affirmat Fortunatum Manichæorum presbyterum docere, in animæ potestate esse malo resistere, illudque vincere. Item citat pro se Evodium apud Aug. in Append. ad tom. 8. lib. de Fide cap. 5., & 6. pag. 25. Præterea Augustinum lib. 2. de Act. cum Fel. Manich. cap. 3. pag. 346. tom. 8. Tandem Manichæum ipsum apud Augustinum ibidem cap. 5. pag. 347. Ad hæc mendacia dico, in libera hominis potestate esse malo resistere, illudque vincere nec Fortunatus, nec Manichæorum ullus unquam docuit. Fortunatus quidem apud Aug. disp. 2. pag. 74. tom. 8. hæc docet, *Si originem non haberet quod cogitamus delicta facere, non cogeremur ad peccatum venire, vel ad delictum. Nam quia inviti peccamus, & cogimur a contraria, & inimica nobis substantia, ideo sequimur scientiam rerum*. Quid autem præstet hæc rerum scientia his continuo verbis explicat Fortunatus, *Qua scientia admonita anima, & memoria pristinæ reddita recognoscit ex quo originem trahat, in quo malo versetur, quibus bonis iterum emendaret, quod nolens peccavit, possit per emendationem delictorum suorum, bonorum operum gratia meritum sibi reconciliationis apud Deum collocare*. Itaque hujus beneficio scientiæ, Fortunato auctore, habet quidem potestatem anima dolendi de peccatis præteritis, eaque emendandi; minime vero se continendi a peccatis futuris, in quæ invita cogitur a contraria secum commista natura. Hinc ibidem sequenti pag. 75., *Hoc nos*, inquit, *dicimus, quod a contraria natura anima cogatur delinquere*. Item ibidem, *Patet*, inquit, *quod anima bona factione illius*, (idest animæ malæ) *quæ legi Dei non est*

Libertatem animæ in statu gratiæ Manichæos docuisse novum Beausobrii mendacium est.

Libertas hominis apud Manichæos nulla, sed summa potius necessitas & coactio.

subjecta, peccare videtur, non sua sponte. Profecto si non sua sponte peccat, re vera non peccat, sed dumtaxat peccare videtur. Hæc est præclara Fortunati de libertate doctrina a Beausobrio mirifice laudata. Venio nunc ad Evodium temere & fraudolenter a Beausobrio citatum. Is loco indicato nihil aliud significat, nisi Manichæum libro secundo Thesauri sui nolentem imprudentemque, & eorum, quæ alias sæpe docuerat, prorsus immemorem, sibique turpiter repugnantem, verbis quæ imprudenti nolentique exciderant, libertati animæ suffragatum esse. Ecce Evodii verba a Beausobrio citata. *Ipse etiam Manichæus non potuit nisi fateri, animas quas dicit ad substantiam Dei pertinere, propria voluntate peccare.* Mox Evodius recitatis Manichæi verbis quibus libertas animæ vel a nolente significatur, Manichæos alloquens, *Rogo vos*, inquit, *ubi audiuntur hæc verba, dubitatis adhuc Manichæum adactum esse confiteri, esse peccatum propriæ voluntatis?* Jam vero si adactus est Manichæus, si non potuit nisi fateri peccatum animæ voluntarium, nolens, invitus, imprudens, & secum ipse pugnans hanc veritatem confessus est. Manichæi vero magistri sui doctrinæ adhærentes pertinaciter & præfracte peccata animæ voluntaria negabant. Itaque Evodius recitatis Manichæi verbis, quæ veritas ab eo nolente extorserat, sic Manichæos redarguit. *Et vos dubitatis dicere propria voluntate peccari?* Negatum autem a Manichæis liberum animæ arbitrium his præclarissimis verbis testatur Evodius stulte ac temere a Beausobrio citatus, sequenti cap. 9. commemorati libri de Fide. *Peccatum fit ab anima rationali, cui liberum voluntatis arbitrium est: & pœna infligitur justitia Dei, quæ nihil facit injustum. Adversus hæc solita cæcitate Manichæi latrant, & cum convincuntur naturam non esse malam, sed in potestate esse hominis facere bene, aut male; dicunt, non esse animæ liberam voluntatem, & non vident cæcitatem suam. Quis enim non clamet, stultum esse præcepta dari ei, cui liberum non est quod præcipitur facere; & iniquum esse eum damnare, cui non fuit potestas jussa complere? Et has injustitias miseri non intelligunt se Deo adscribere.*

Voluntarium esse peccatum imprudens sibique repugnans quandoque Manichæus significavit.

Liberam voluntatis animam esse Manichæi negabant.

XV. Quod

Google

XV. Quod ad S. Augustinum pertinet, is locis a Beausobrio commemoratis contra Manichæos liberum negaotes arbitrium, ex illis ipsis Manichæi verbis, quæ nescienti quid loqueretur exciderant, liberi arbitrii hominem esse demonstrat. Etenim, Augustino teste, Manichæus quidem nova fabula a se excogitata liberum arbitrium hominis funditus sustulit: at non potuit efficere, quo minus veritas quæ lucet ipsa per se, & naturalis notio quæ hominibus omnibus inest, interdum arbitrii liberi confessionem ab incauto nec volente, nec advertente extorquerent. Audiatur S. Doctor loco a Beausobrio supra producto. *Esse*, inquit, *liberum arbitrium, atque inde peccare quemque si velit, non peccare si nolit, non solum in divinis scripturis, quas non intelligitis, sed etiam in verbis ipsius Manichæi vestri probo. Circumclusus enim vidit potentiam veritatis contra quam conatus fuerat aliam naturam, quam non fecit Deus, contra Deum inducere, non solida veritate, sed inani phantasmate: tamen ad confitendum verum de libero arbitrio plus in eo valuit natura humana, in qua eum Deus effecit, quam fabula sacrilega quam sibi ipse confinxit.* Mox S. Doctor locum ipsum Manichæi exhibet ex ejus libro, qui Thesaurus inscribitur, in quo quamvis nolens, imprudens, & aliud spectans, naturæ voce, quæ in ipso locuta est, arbitrium liberum indicavit, & Felicem alloquens, *Audi ergo jam*, inquit, *quemadmodum Manichæus ipse tam perversus, tam superbus confessus sit tamen esse liberum arbitrium. In Thesauro vestro sic certe loquitur, quod & tu ipse cognoscis.* Verba autem Manichæi ex ejus Thesauro deprompta arbitrium liberum significantia, ab Augustino ibi relata sunt hæc: *Qui legem sibi a suo liberatore datam plenius servare noluerint.* Quibus recitatis sic continuo prosequitur S. Doctor, *Vides in his verbis confirmatum esse etiam a nesciente quid loqueretur liberum arbitrium.* Tandem his verbis S. Doctor Felicem aggreditur, & ceteros omnes Manichæos negantes arbitrium liberum, quos, quamvis invita ipsiusmet Manichæi confessione, redarguit, qua sibi repugnans dixerat, *Qui servare legem nu-*

Libertatis confessionem naturalis ratio a Manichæo, etsi nolente extorsit.

noluerint. His objectis, & atque propositis, *Qui servare legem*, inquit, *non vult, in potestate ejus est si velit. Non enim* (*Manichaei*) *dicit, non potuerint, sed noluerint. Hoc certe quod nolunt servare legem, non a gente tenebrarum coguntur: Si enim coguntur, non nolunt, sed non possunt. Si autem nolunt, non utique coguntur ut non faciant, sed voluntate sua nolunt. Hoc ergo quod in eorum voluntate est ut nolint, peccatum est sine aliqua necessitate gentis tenebrarum. Hoc agnosce esse peccatum sine necessitate gentis tenebrarum: & inde vides, unde veniant omnes culpae, unde merita culparum, unde distributiones poenarum*. Nimirum ex libera hominis voluntate, sine qua nullæ sunt culpæ, nulla culparum merita, nullæ justæ pœnarum distributiones. Patefactæ sunt igitur Beausobrii fraudes atque mendacia, quibus, malitiose productis Evodii & Augustini testimoniis de Manichæi loco, suadere contendit, Manichæos docuisse, animam in statu gratiæ liberam esse.

Necessitas peccandi nulla, qua posita, nulla esset vera culpa, nulla justa pœna.

XVI. Notionem Systematis Manichæorum de libero arbitrio lib. 7. Histor. Dogmat. Manich. cap. 2. pag. 447. tom. 2. tradere se Beausobrius arbitratur; seque hac de re plura demonstrasse censet: & ut homo verecundus est, *Nisi fallor*, addit. Jam vero multa quæ se demonstrasse existimat hoc loco Beausobrius, utpote manifeste falsa nec demonstravit, nec demonstrare unquam potuit. Bene vero, quod exceptionem illam adhibuit, *Nisi fallor*. Fallitur enim 1. affirmando Manichæos agnovisse animam ab origine sua, & in suæ innocentiæ statu potestatem habuisse resistendi malo, illudque vincendi. Profecto nec Deus ipse Manichæorum, cujus partem animam esse dicebant, eam potestatem habuit, qui eum gentis tenebrarum impetum sustinere non posset, ut sibi consuleret, objecit ei animam, partem naturæ suæ, cujus commistione frænaretur furor gentis illius malæ, ne iterum in regnum suum posset irrumpere. Fert enim Manichæa fabula, teste Augustino lib. de vera relig. cap. 9. num. 16. pag. 562. tom. 1. *Gentem tenebrarum quodam tempore adversus Deum rebellasse: Deum autem cum aliud facere non*

Animam in suæ innocentiæ statu potestatem non habuisse resistendi malo, illudque vincendi Manichæi docuerunt.

non haberet, & quomodo aliter possit resistere non inveniret, necessitate oppressum misisse huc animam bonam, & quamdam particulam suæ substantiæ, cujus commistione atque miscela hostem superatum esse somniant. Itaque si Manichæorum Deus potestatem non habuit resistendi malo, illudque vincendi; multo magis hac potestate caruit anima bona, quando instar partis ante separationem sui cohærebat Manichæorum Deo. Fallitur 2. affirmando Manichæos censuisse animam post suum lapsum potestatem resistendi malo non omnino amisisse, sed usum dumtaxat hujusmodi potestatis. Si enim anima post suum lapsum, idest, post commistionem sui cum æterna natura mala, ab hac natura coacta, nolens, & invita peccat, non modo potestate resistendi malo, sed usu quoque caret hujusmodi potestatis. At vero animam invitam, nolentem, & coactam ab æterna natura mala, qua cum est permista, peccare, Manichæi, ut sæpenumero demonstravimus, docuerunt. Fallitur 3. affirmando Manichæos censuisse Jesu Christi Evangelium ab hac servitute, idest a peccandi necessitate, animam liberare. Etenim Secundinus Manichæorum Auditor apud Augustinum pag. 369. num. 2. tom. 8. ad quem inepte, stulte, ac temere Beausobrius provocat, hæc sunt quæ docet: *Si cum seipsum cognoverit*, (Anima) *consentiat malo, & non se armet contra inimicum, voluntate sua peccavit. Quam si iterum pudeat peccasse, paratum inveniat misericordiarum auctorem. Non enim punitur quia peccavit, sed quia de peccato non doluit.* Ex his Secundini rudis & illiterati hominis, teste Augustino, verbis, nihil aliud eruitur, nisi animam, post acceptam beneficio Manichæi Evangelii Manichæam non veritatem sed falsitatem, falsamque sui notitiam, liberam esse libertate a coactione, quoniam, ut inquit, *Sua voluntate peccavit*: non autem liberam esse libertate ab irresistibili necessitate, quoniam: *Non punitur*, ut inquit, *quia peccavit, sed quia de peccato non doluit.* Profecto si libera ab irresistibili peccandi necessitate peccasset anima, non solum quia non doluit, quin etiam, eoque magis, quia peccavit, pu-

Animam post suum lapsum & potestatem & usum resistendi malo amisisse, Manichæi docuerunt.

Animam post acceptam notitiam veritatis beneficio Evangelii liberæ quidem dolere, non autem liberæ peccare Manichæi docuerunt.

punienda erat. Itaque, Secundino auctore, Jesu Christi Evangelium nequaquam a peccandi necessitate liberat animam, in cujus potestate adhuc non est non peccare, sed dolere dumtaxat quod peccaverit. In his omnibus si non mentitur, ut solet, certe fallitur Beausobrius.

De libero arbitrio a Manichæis negato quæstio agitata est inter illos & orthodoxos.

XVII. Mendaciis referta sunt, quæ Beausobrius persequitur lib. 7. Histor. Dogmat. Manich. cap. 2. pag. 447., & 448. tom. 2. Singula ordinatim refero & refello. Mendacium 1. Manichæos inter & Orthodoxos non agitabatur quæstio de libero arbitrio, quod Manichæus nunquam negavit. Mentitur hic more suo Beausobrius. Augustini libri contra Manichæos editi, & disceptationes cum Manichæis habitæ copiosissimis validissimisque argumentis redundant, quibus S. Doctor contra Manichæos, maxime vero contra Fortunatum, apertissimum humanæ libertatis adversarium, liberum demonstrat arbitrium. In re non dubia paucis testimoniis nec necessariis utor. Lib. 1. retract. cap. 9. num. 3. pag. 9. tom. 1. hæc S. Doctor de suis contra Manichæos editis de libero arbitrio libris testatur: *In his libris dixi pro libero arbitrio, quia illius disputationis causa poscebat.* Præterea lib. 2. retract. cap. 8. pag. 32. tom. 1. hæc habet: *Contra Manichæum quemdam nomine Felicem, præsente populo in Ecclesia biduo disputavi. Duo libri sunt, in quorum secundo disputatum est de libero voluntatis arbitrio sive ad malum operandum, sive ad bonum.* In hoc autem lib. 2. de Act. cum Fel. Manich. cap. 3. pag. 346. tom. 8. contra Felicem Manichæorum Electum negantem arbitrium liberum sic disputat: *Esse liberum arbitrium, atque inde peccare quemque si velit, non peccare si nolit, non solum in divinis scripturis, quas non intelligitis; sed etiam in verbis ipsius Manichæi vestri probo.* Mox recitatis Manichæi verbis, quibus significatur peccatum voluntarium, quæque imprudenti, nec advertenti, ejusque doctrinæ contraria exciderant, sic contra Felicem concludit. *Vides in his verbis confirmatum esse a nesciente quid loqueretur liberum arbitrium.*

XVIII. Men-

XVIII. Mendacium 2. Manichæi dicebant malum æternæ substantiæ proprietatem esse, seu malam qualitatem, perpetuo materiæ inhærentem. Mentitur iterum Beausobrius. Manichæi dicebant æternam quamdam esse naturam malam, malam substantiam, malam natura sua materiam, quam & Hylen, & malum naturaliter dæmonem appellabant; non autem proprietatem, & qualitatem malam inhærentem materiæ. S. Augustinus lib. de Hæres. ad Quovultdeum hæres. 46., quæ Manichæorum est, pag. 11. tom. 8. hæc de Manichæi sententia litteris commendavit: *Manichæus duo principia inter se diversa & adversa, eademque æterna & coæterna, duasque naturas boni scilicet & mali, sequens alios antiquos hæreticos, opinatus est.* Faustus Manichæorum episcopus apud Augustinum lib. 21. pag. 249. tom. 8. *Duo*, inquit, *principia confitemur, sed unum ex his Deum vocamus, alterum Hylen, aut, ut communiter & usitate dixerim, Dæm.* Et paulo infra, *Vim omnem maleficam Hylæ assignamus, & beneficam Deo, ut congruit.* Item Felix Manichæorum Electus apud Augustinum lib. 2. de Act. cum Fel. Manich. cap. 2. pag. 345. tom. 8. *Manichæus dicit duas esse naturas, & modo inde culpatur, quia dixit duas esse, bonam & malam.* Præterea Augustinus lib. 1. de Mor. Eccl. Cathol. cap. 10. num. 16. tom. 1. *Cum exceptione*, inquit, *vobiscum loquendum est, quando Deus nominatur. Duos enim Deos unum bonum, alterum malum esse perhibetis.* Postremo Tyrbo Manichæi discipulus apud Archel. pag. 9. edit. Zacagn. *Si fidem*, inquit, *Manetis discere a me vultis, breviter audite. Hic duos Deos colit innatos, ex semetipsis extantes, æternos, unum uni adversantem: & alterum quidem bonum, alterum autem malum introducit.* Exploratum est igitur Beausobrii mendacium, scilicet, Manichæi dicebant, malum eternæ substantiæ proprietatem esse, seu malam qualitatem, perpetuo materiæ inhærentem.

Naturam æternam malam contrariam æternæ naturæ bonæ Manichæi statuebant.

XIX. Mendacium 3. Patres arbitrati sunt, primum hominem creatum fuisse in quodam æquilibrio bonum inter & malum, Mentitur. 3. Beausobrius. Primus ho-

Arbitrium Adami liberum in statu innocentiæ non

Non fuit æquilibrium inclinationis bonum inter & malum. æquilibrium autem indifferentiæ omnium hominum commune est.

homo in prima sui origine, & in statu innocentiæ ornatus a Deo munitusque fuit gratuito integritatis dono, cujus divini muneris beneficio, nullam omnino ad malum, magnam autem ad bonum inclinationem propensionemque in seipso sentiebat. Quare æquilibrium inclinationis bonum inter & malum, quo nec in bonum, nec in malum, aut in utrumque æque inclinaret, in homine primo, originali innocentia prædito, omnino non fuit. De primo homine in originalis innocentiæ statu hæc Augustinus tradit lib. de Correp. & Grat. cap. 11. num. 29. pag. 506. tom. 10. *Quid ergo Adam non habuit Dei gratiam? Imo vero habuit magnam, sed disparem*, omnium a nostra gratia. *Ille nulla rixa de seipso adversus seipsum tentatus atque turbatus in illo beatitudinis loco sua secum pace fruebatur*. Itaque, Augustino teste, gratia Adami in primo innocentiæ statu gratia pacis fuit, qua nihil in malum, quocum pugnaret, inclinabatur; maxime vero in bonum, in quo quiesceret, propendebat. Item de primo homine in statu innocentiæ condito ibidem cap. 12. num. 37. pag. 509. hæc S. Doctor habet. *Tales vires habebat ejus voluntas, quæ sine ullo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex seipso concupiscentialiter resistebat, ut digne tantæ bonitati, & tantæ bene vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium*. Nimirum liberum a necessitate gratiæ ad pugnam necessariæ. Æquilibrium autem indifferentiæ, quo nec in bonum, nec in malum irresistibiliter homo impellitur, non singulare primi hominis in statu innocentiæ donum fuit, sed commune omnium hominum beneficium est, etiam in statu naturæ lapsæ.

Animam partem esse divinæ naturæ Manichæi docuerunt.

XX. Mendacium 4. Anima juxta Manichæos pars est cœlestis substantiæ. Mentitur 4. Beausobrius. Manichæi non cœlestis substantiæ a Deo conditæ partem, sed ipsiusmet naturæ divinæ partem animam esse docuerunt. S. Augustinus lib. de Hæres. ad Quodvultdeum hæres. 46., quæ Manichæorum est, pag. 11. tom. 8. hæc de animarum natura in Manichæorum fabula narrat: *Ex his suis fabulis vanis atque impiis co-*

gun-

Google

gantur dicere animas bonas, quas censent ob animorum malarum, naturæ scilicet contrariæ, commistione liberandas, ejus cujus Deus est esse naturæ. Præterea lib. 1. retract. cap. 15. num. 1. pag. 17. tom. 1. hæc Augustinus testatur. *Scripsi adhuc presbyter contra Manichæos de duabus animabus, quarum dicunt unam partem Dei esse, alteram de gente tenebrarum, quam non condiderit Deus, & quæ sit Deo coæterna: & has ambas animas, unam bonam, alteram malam, in uno homine esse delirant: & omnia quidem bona homini illi bonam animam, omnia vero mala illi malam animam tribuunt.* Hanc magistri sui sententiam esse Felix Manichæorum Electus ultro fatetur apud Augustinum lib. 2. de Act. cum Fel. Manich. cap. 20. pag. 353. tom. 8. cujus hæc verba sunt, *Manichæus dicit, quia polluta est pars Dei; & Christus dicit, quia polluta est anima, & venit liberare illam de pollutione.* Cui confestim Augustinus respondet ibidem pag. 354. *Anima non est pars Dei. Nam jam tu confessus es, quia Manichæus dixit, pollutam partem Dei: nos autem dicimus pollutam animam ex voluntate peccati: non esse autem animam partem Dei, non de Deo genitam, sed a Deo factam.* Perspicuum est igitur Beausobrii mendacium.

XXI. Mendacium 5. Manichæi de concupiscentia loquebantur ut Paulus. Mentitur 5. Beausobrius. S. Augustinus lib. de Hæres. ad Quodvultdeum, hæres. 46. pag. 13. tom. 8. quid, & quomodo de concupiscentia locuti sint Manichæi his verbis testatur: *Carnalem concupiscentiam, qua caro concupiscit adversus spiritum, non ex vitiata in primo homine natura nobis inesse infirmitatem; sed substantiam volunt esse contrariam, sic nobis adhærentem, ut quando liberamur atque purgamur, separetur a nobis, & in sua natura etiam ipsa immortaliter vivat: easque duas animas, vel duas mentes, unam bonam, alteram malam, in uno homine inter se habere conflictum, quando caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem.* Profecto intolerabiles hujusmodi Manichæorum absurditates nunquam in mentem Pauli venerunt. Manifestum est igitur Beausobrii mendacium.

> Concupiscentiam malam hominis animam esse pugnantem cum ejus anima bona Manichæi docuerunt.

Ignorantia & concupiscentia non impediunt animam quo minus malo culpæ resistat, cui resistere potest, si velit.

XXII. Mendacium 6. Ignorantia & concupiscentia impediunt animam ne usum faciat suæ libertatis. Mentitur 6. Beausobrius. Libertas animæ in hoc statu naturæ lapsæ non est libertas carendi pœna, qualis est ignorantia & concupiscentia, sed est libertas resistendi culpæ. Usus autem libertatis hujus non est exemptio a malo pœnæ, sed resistentia contra malum culpæ. Atqui nec ignorantia nec concupiscentia impedire animam possunt, quominus malo culpæ resistat, si velit; nec impedire possunt, quo minus velit. Etenim S. Augustinus lib. 3. de lib. arb. contra Manichæos negantes arbitrium liberum disputans cap. 18. num. 50. pag. 468. tom. 1. hæc declarat. *Si laboriosum est omnia mandare memoriæ, hoc brevissimum teneo. Quæcumque ista est causa voluntatis, si non ei potest resisti, sine peccato ei ceditur; si autem potest, non ei cedatur, & non peccabitur. An forte fallit incautum? Ergo caveat ne fallatur. An tanta fallacia est, ut caveri omnino non possit? Si ita est, nulla peccata sunt. Quis enim peccat in eo, quod nullo modo caveri potest? Peccatur autem. Caveri igitur potest.* Hoc Augustini loco abusus Pelagius est in quodam libro a se edito in laudem humanæ naturæ contra necessitatem divinæ gratiæ. Cui Augustinus respondet lib. de nat. & Grat. contra Pelagium cap. 66. num. 80. pag. 108. tom. 10. ubi iterum, iterumque confirmat quæ loco illo de libero arbitrio contra Manichæos docuerat: nec aliud addit contra Pelagium, nisi divinæ gratiæ necessitatem, quam Pelagius negabat, a se prætermissam contra Manichæos, quibuscum nulla erat controversia de Gratia. Audiatur S. Doctor loco supra commemorato. *Potest ergo & causæ, quæcumque illa est, resisti. Potest plane. Nam in hoc adjutorium postulamus, dicentes, Ne nos inferas in tentationem. quod adjutorium non posceremus, si resisti nullo modo posse crederemus. Potest peccatum caveri, sed opitulante illo, qui non potest falli.* Itaque, Augustino teste, ignorantia & concupiscentia non impediunt animam, ne usum faciat suæ libertatis resistendo malo culpæ, quæ resistentia ad usum pertinet illius libertatis,

tis, quam habet anima in hoc statu naturæ lapsæ constituta. Insigne est igitur superius Beausobrii mendacium.

Liberum hominis Arbitrium in quovis statu pari potestate posse bonum & malum facere Pelagiani ejusdem docuerunt.

XXIII. Mendacium 7. Patres, & Augustinus, sibi suaserunt, hominem in quocumque statu versetur pari potestate & bonum & malum facere posse. Mentitur 7. Beausobrius. Nec Patres, nec Augustinus, sed Pelagiani, quos Augustinus redarguit, sibi suaserunt hominem, in quocumque statu versetur, potestate pari bonum malumque facere posse. Testem locupletissimum Augustinum ipsum produco. Is epist. 186. ad Paulinum, quem de Pelagianis erroribus certiorem facit, cap. 10. num. 24. tom. 2., hæc de Pelagio testatur: *Ita paribus momentis potestatem voluntatis æqua lance perpendit, ut quantum ad peccandum, tantum etiam ad non peccandum valere definiat*. Item lib. 3. Oper. Imperf. num. 114. tom. 10. contra Julianum Pelagianum statuentem in hoc statu hominem in æquilibrio inclinationis versari bonum inter & malum, paribus hinc illinc momentis suspenso, ut non magis in unam, quam in alteram partem propendeat, hæc habet: *Hic libra tua, quam conaris ex utraque parte per æqualia momenta suspendere, ut voluntas quantum est ad malum, tantum etiam sit ad bonum libera, vergendo in unam partem* (idest in malum) *te indicat delirantem*. S. Prosper epist. inter Augustinianas 225. num. 4. tom. 2. de presbyteris Massiliensibus, vulgo Semipelagianis, qui ad Pelagianos errores inconsulto accesserant, hæc ad Augustinum scribit: *Quidem horum in tantum a Pelagianis semitis non declinant . . . at quia prævaricator ideo dicitur non obedisse quia noluit, fidelis quoque non dubitetur ob hoc devotus fuisse quia voluit: & quantumquisque ad malum, tantum habeat facultatis ad bonum; parique momento animum se vel ad vitia, vel ad virtutes movere*. Constat igitur superius Beausobrii mendacium temere affirmantis, Patres & Augustinum sibi suasisse, hominem in quocumque statu versetur, potestate pari bonum & malum facere posse.

XXIV. Mendacium 8. Augustinus systema suum de

Libertatem indifferentiæ tum contra Manichæos, tum contra Pelagianos constantissime Augustinus docuit.

de libero arbitrio, quod disputans contra Manichæos docuerat, contra Pelagianos differens commutavit. Mentitur 8. Beausobrius. Augustini contra Manichæos disputantis sententia fuit, arbitrium hominis liberum omnino esse tum ab omni violenta coactione, tum ab omni irresistibili necessitate. Atqui S. Doctor in eadem sententia contra Pelagianos disputans summa constantia, firmitate, & stabilitate usque ad extremum spiritum permansit. Multa & præclara S. Doctoris testimonia pro hoc libero arbitrio in suis contra Pelagianos disceptationibus protuli superioribus numeris VI., & VII. hujus VI. Dissertationis, quæ reiterare molestum est. Satis superque sit S. Doctoris librum de Gratia & Libero Arbitrio consulere, Adrumetinis quibusdam Monachis, qui ad Pelagianos inconsulto accesserant, inscriptum, ubi a cap. 2. usque ad caput 4. illud ipsum arbitrium liberum quod cum Manichæis dimicans propugnaverat, invictissime contra Pelagianos armis divinæ scripturæ pugnans tutatur. Aureum suum opusculum de Gratia & Libero Arbitrio his exorditur S. Doctor verbis cap. 1. num. 1. pag. 473. tom. 10. quibus sententiam suam pro libero humanæ voluntatis arbitrio pollicetur: *Quoniam sunt quidam, qui quando gratia defenditur, negari existimant liberum arbitrium; hinc aliquid scribere ad vestram caritatem, Valentine frater & ceteri qui simul Deo servitis, curavi*. Dubitari ergo non potest de hoc Beausobrii mendacio, quod a Juliano ceterisque Pelagianis Calvinianus homo est mutuatus.

Liberi arbitrii servitus quæ & qualis apud Manichæos: quæ & qualis apud Augustinum.

XXV. Mendacium 9. Sententia Augustini in hoc tantum differebat a sententia Manichæorum, quod Augustinus repetebat servitutem liberi arbitrii a corruptione peccati originalis, Manichæi vero a qualitate mala perpetuo naturæ inhærente. Mentitur 9. Beausobrius. Apud Manichæos servitus arbitrii, non quidem liberi, sed coacti, irresistibilis quidem erat peccandi necessitas, quam non a qualitate mala, sed ab altera hominis anima naturaliter mala, particula æternæ naturæ malæ, referebant. Etenim Augustino teste lib. 2. retract,

retract. cap.15. pag.17. tom.1. cujus testimonium, cum aliis ad eamdem rem pertinentibus num.xx. supra produxi, Manichæi duas in homine animas affirmabant, bonam unam, particulam æternæ naturæ bonæ, seu Dei boni, ex qua hominis bona omnia; malam alteram, particulam æternæ naturæ malæ, seu Dei mali, ex qua omnia hominis mala necessario repetebant. Eadem S. Doctor confirmat lib. de duabus animabus contra Manichæos cap.12. num.16. & 17. pag.63. & 64. tom.8. Item ibidem cap.14. num.22. pag.66. hæc in Manichæis reprehendit: *Animarum illa duo genera, unum ex quo nihil mali, alterum de quo nihil boni fit, dicere atque docere jam desinant, quod si faciant Manichæi esse utique jam desinent. nam illa secta, ista bicipiti, vel potius præcipiti animorum varietate fulcitur.* Contra vero Augustinus arbitrii liberi servitutem ab originali concupiscentia repetebat, qua carere quidem non potest; sed cui resistere homo si velit potest; neque vero irresistibilis est peccandi necessitas, sed quædam ad peccandum proclivitas atque propensio, cui obsistere possumus, si velimus. Audiatur S. Doctor lib. 5. contr. Julian. Pelagian. cap. 6. num. 24. tom.10. quem Manichæismum temere catholicis exprobrantem his verbis confutat: *Non enim, sicut insimulas cum Manichæis* (catholici) *dicunt, Inesse carni suæ mali necessitatem. Quod malum illi substantialem, & Deo coæternum esse mentiuntur: sed dicunt saue cum Apostolo* (Rom.7.13.) *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ. Esse tamen eam sub animæ potestate ..., resistendo concupiscentiæ carnis, quod hic fieri potest; non ea prorsus carendo, quod hic fieri non potest.* Item serm.151, qui est contra Pelagianos cap.8. num.8. tom.5. ad illa Apostoli verba Rom.7.25. *Igitur ego ipse mente servio legi Dei, carne autem legi peccati,* hæc habet: *Mente servio legi Dei, non consentiendo; carne autem legi peccati, concupiscendo ... Nunc ergo fratres, tenete istum modum. Mente servite legi Dei, carne autem legi peccati. Sed ex necessitate, quia concupiscitis, non quia consentitis.* Patefactum est igitur superius Beausobrii mendacium.

DIS-

DISSERTATIO VII.

De Beausobrii mendaciis, quæ ad Manichæorum sententiam de Nuptiis, & Cælibatu pertinent.

I. QUÆ de Nuptiis Manichæorum sententia fuerit sæpenumero, multisque locis Augustinus docet. Et primo quidem lib.2. de Morib. Manich. cap.18. num.65. pag.550. tom.1. hæc Manichæos alloquens tradit: *Non enim concubitum, sed ut longe ante ab Apostolo dictum est vere Nuptias prohibetis, quæ talis operis una est honesta defensio*. Et paulo infra, *Nonne vos estis*, inquit, *qui nos solebatis monere, ut quantum fieri posset observaremus tempus, quo ad conceptum mulier, post genitalium viscerum purgationem, apta esset, eoque tempore a concubitu temperaremus, ne carni anima implicaretur?* Item lib.22. contra Faustum cap.30. pag.270. tom.8. *Perversa lex Manichæorum*, inquit, *ne Deus eorum, quem ligatum in omnibus seminibus plangunt, in conceptu feminæ arctius colligatur, prolem ante omnia devitari a concumbentibus jubet, ut Deus eorum turpi lapsu potius effundatur, quam crudeli nexu vinciatur*. Rursum lib.30. contr. Faustum cap.6. pag.318. tom.8. hanc Manichæorum de Nuptiis doctrinam litteris commendavit: *Vos enim præcipue concubitum detestamini, qui solus honestus & conjugalis est, & quem matrimoniales quoque tabulæ præ se gerunt liberorum procreandorum causa. Unde vere non tam concumbere, quam nubere prohibetis .... Non sic vobis Maria displiceret, si concubuisset, & non concepisset, quomodo displicet quia non concubuit, & tamen peperit*. Præterea lib. contr. Secundin. Manich. cap.21. pag.385. tom.8. *Non tibi*, inquit, *tam fornicaria displicet in fornicatione, quam quod in matrimonium commutata est, & conversa ad pudicitiam conjugalem*. Tandem lib. de Hæres. ad Quodvultdeum hæres. 46, quæ Manichæorum est hæresis, pag.12. tom.8, hæc de usu conjugis Auditoribus suis ab

ab Electis indultæ S. Doctor testatur. *Moneat etiam eosdem Auditores suos, ut si utuntur conjugibus, conceptum tamen, generationemque devitent, ne divina substantia, quæ in eos per alimenta ingreditur, vinculis carnis alligetur in prole.* Similia narrat S. Leo M. de Priscillianistis Manichęorum surculis epist.15. cap.7. *Nuptias*, inquit, *damnant, & procreationem nascentium perhorrescunt... Conjugalem copulam detestantes, quia non est illic libertas turpitudinis, ubi pudor matrimonii servatur, & spes sobolis.*

II. Hęc tam multa, tam clara, & illustria testimonia de prohibitis, & exsecratis in Manichęorum secta solis legitimis nuptiis, non veretur Beausobrius referre, atque una impudenter explodere lib.7. cap.4. pag.470. & 471. tom.2. Exaggeraras quinetiam falsas omnino esse superiores Augustini adversus Manichęos accusationes Beausobrius contendit. Arbitratur igitur Augustinum, tanquam rem prorsus certam exploratamque affirmantem, idque assidue multisqoe locis, Manichęos Auditoribus suis pręcepisse, ut in usu conjugis caverent a procreandis liberis, non modo mendacem, temerarium, & calumniatorem, & quidem in re gravissima; verum etiam prorsus insanum, furiisve agitatum. Quis enim nisi calumniator insanus Manichęis omnibus Auditoribus & Electis fictum falsumque crimen, illudque teterrimum assidue exprobraret, quod sciret negando tantummodo ab eis refellendum. Reclamassent enim omnes dicendo, Nec nos Electi Auditoribus nostris hęc unquam præcepimus: nec nos Anditores ab Electis nostris hęc unquam audivimus. At quibus argumentis Beausobrius adductus Augustini testimonia illa de Manichęis explodit? Nunquam, inquit, Manichęi censuerunt humanam animam Deum esse, eumque ligari posse cum carne, qui nec tangi, neç prehendi, nec ligari Deum posse affirmabant. In his omnibus mentitur more suo Beausobrius. Infinita fere scriptorum veterum testimonia sunt, quę testantur Manichęum censuisse bonam hominis animam partem esse divinę naturę, atque idcirco Deum esse; quę

Manichęos Auditoribus suis pręcepisse ut in usu conjugis a procreandis liberis caverent res est certo posita & explorata.

Animam divinæ naturæ partem esse, & idcirco Deum Manichæi censuerunt.

O

quę loco suo non pauca produximus. S. Augustinus lib. 2. de Act. cum Fel. Manich. cap. 1. pag. 345. tom. 8. Manichęi sententiam ex ejus epistola Fundamenti, quę in publica illa disceptatione recitata est, his verbis declarat: *Deum dicitis pugnasse cum gente tenebrarum, & miscuisse naturæ dæmonum polluendam & ligandam partem suam, quæ hoc est, quod ipse. Hæc de hac epistola, quam fateris esse Manichæi, lectum esse non negas.* Deum igitur ligari posse cum carne, quę Manicheo auctore ad naturam dœmonum pertinet; atque idcirco tangi, prehendi, & ligari Deum posse Manichęus docuit. Quod si Manichęi adversariorum argumentis coacti his contraria quandoque dixerunt, non est spectandum quid dicerent, sed quid consentaneum eis esset, ut dicerent. Quod pertinet ad Marię personam, quam loco supra commemorato importune & inepte intrudi ab Augustino, quamque tanquam Virginem sanctam haberi a Manichęis Beausobrius affirmat, dico, non eam intrudi, sed aptissimo per eam exemplo absurditatem Manichęę sententię ab Augustino patefieri. Etenim Manichęi non concubitum sine procreatione, sed solam liberorum procreationem, conceptionem, ortum damnabant. Itaque aptissime Augustinus contra Manichęos non infęcundum concubitum, sed liberorum procreationem vetantes dixit: *Non sic vobis Maria displiceret, si concubuisset, & non concepisset, quo modo displicet, quia non concubuit, & tamen peperit.* Quam bene autem de Maria Virgine senserint Manichęi ex illis communis magistri verbis apparet epistola ad Marcellum apud Archel. num. 5. pag. 6. edit. Zacagn., quę sunt hujusmodi. *Utinam nec Unigenitum Dei Filium Christum Dominum, qui de Patris sinu descendit, Mariæ cujusdam mulierculæ filium esse dicerent; atque ex sanguine carneque, cum vero reliqua mulierum fœtore prodisse.*

Deum ligari posse cum carne Manichæi censuerant.

Manichæi in concubitu solam procreationem damnabant.

Manichæus in Mariam Virginem impie contumeliosus.

III. Beausobrius loco supra commemorato pag. 472: quasdam Manichęi sententias producit ex Archel. Act. pag. 30. edit. Zacagn. Item ex Manichęi epistola ad filiam Menoch apud Augustinum lib. 3. Oper. Imperf. num. 187.

num.187. pag.803. tom.10, quibus Manicheus apertissime reprobat, damnat, & detestatur fornicationem, adulteria, concupiscentiam, seu libidinem. His testimoniis contendit Beausobrius Manicheum, si non favebat nuptiis, multo minus ad obscenitates, voluptatesque turpes indulgentem fuisse. Quibus superiora Augustini testimonia refelluntur. Ad hęc respondeo. Manicheus filiorum procreationem detestabatur, per quam natura Dei, ut delirabat, qualis est bona hominis anima, coagulatur cum carne, quam partem naturę malę, seu mali dœmonis esse docebat. Hac una de causa fornicationem, adulteria, libidinem, seu concupiscentiam Manicheus reprehendit, quòd causę sunt vel proximę vel remotę, quibus liberi procreantur. Ex adulterio, & fornicatione non secus atque ex conjugio legitimo generantur homines. Quid ergo mirum si Manicheus procreationis osor in adulteria & fornicationes, unde liberi procreantur, invehitur. Concupiscentiam vero reprobat Manicheus, tum quia, *Concupiscentiam non vitium substantiæ bonæ, sed malam vult esse substantiam*, ut inquit S. Doctor loco supra commemorato pag.832, tum quia concupiscentia appetitus est conjunctionis, qui omnium animantium communis est, qua conjunctione procreantur liberi, & sine qua procreari non possunt. Itaque non castitatis amor, sed procreationis odium Manicheum impulit ad concupiscentiam, seu libidinem vituperandam.

Manichæus fornicationem, & adulteria improbat, quod generationis sunt causæ.

IV. Manicheos non prohibuisse nuptias, ex eo probare nititur Beausobrius, loco supra commemorato pag.473. quòd Auditoribus suis nuptias permiserint. Hoc autem loco tanquam secum ipsum pugnantem Augustinum exhibet, qui, cum lib.2.de Morib. Manich. cap.18. num:65. pag.551. tom.1. dixerit: *Non enim concubitum, sed vere nuptias prohibetis*, statim adjunxit: *Hic non dubito vos esse clamaturos, invidiamque facturos, dicendo castitatem perfectam vos vehementer commendare, atque laudare, non tamen nuptias prohibere: quandoquidem Auditores vestri, quorum apud vos secundus est gradus, ducere, atque habere non prohibeantur*

uxorei. Beausobrius hoc loco, ut a teterrima obscenitate clientes suos Manicheos defendat, Augustinum inducit tanquam scriptorem fatuum, sibimet repugnantem, qui eodem loco, eodem tempore, eademque narratione affirmaverit, Manicheos nuptias simul permittere ac prohibere. At vero non amens Augustinus scriptor, sed calumniator improbus est Beausobrius. Dico igitur, Nuptias, quę vere nuptię sunt, legitimam conjunctionem esse viri cum femina, non explendę libidinis, sed procreandorum liberorum causa institutas. Jam vero, si, Augustino teste, Manichęi prohibebant filiorum procreationem, eodem teste, nuptias, quę verę nuptię sunt, prohibebant, legitimam nimirum conjunctionem viri cum femina, cui illegitimam, nefariam, ac detestabilem conjunctionem, contra naturę legem, substituebant. Audiatur S. Doctor objecto a Beausobrio loco. Ad Manichęos forsitan exclamaturos, se castitatem perfectam magnopere commendare, atque laudare, hęc sunt quę S. Doctor respondet, a Beausobrio malitiosissime prętermissa, quęque eum mendacem aperte declarant. *Nonne vos estis*, inquit, *qui filios gignere, eo quod animę ligentur in carne, gravius putatis esse peccatum, quam ipsum concubitum? Nonne vos estis, qui nos solebatis monere, ut quantum fieri posset, observaremus tempus, quo ad conceptum mulier apta esset, eoque tempore a concubitu temperaremus, ne carni anima implicaretur. Ex quo illud sequitur, ut non liberorum procreandorum causa, sed satiandæ libidinis habere conjugem censeatis. Nuptiæ autem, ut ipsæ nuptiales tabulæ clamant, liberorum procreandorum causa marem feminamque conjungunt: quisquis ergo procreare liberos, quam concumbere gravius dicit esse peccatum, prohibet utique nuptias, & non jam uxorem, sed meretricem feminam facit, quæ donatis sibi certis rebus, viro ad explendam ejus libidinem jungitur. Si enim uxor est matrimonium est. Non autem matrimonium est, ubi datur opera, ne sit mater. Non igitur uxor. Quocirca nuptias prohibetis, nec ab hoc crimine ulla vos ratione defenditis.* Item lib. 15. contra Faustum Manichęorum Episcopum c. 7. pag. 197. lib. 8,

Nuptias liberos procreandi causa institutas Manichęi prohibuerunt.

lib. 8. Nuptias, quę verę nuptię sunt, a Manichęis prohibitas, his verbis Fausto exprobrat. *Præceptum quod est, Non mœchaberis, ita violatis, ut hoc maxime in conjugio detestemini, quod filii procreantur; ac sic Auditores vestros, dum cavent ne feminæ, quibus miscentur concipiant, etiam uxorum adulteros faciatis .... Quomodo ergo non prohibes nubere, quando id conaris auferre de Nuptiis, unde sunt nuptiæ. Quo ablato, mariti erunt turpiter amatores, meretrices uxores, thalami fornices, soceri lenones.* Eadem S. Doctor inculcat, atque confirmat lib. 22. contra eumdem Faustum cap. 30. pag. 270. tom. 8. Item lib. de Hæref. ad Quodvultdeum hæref. 46. quæ Manichæorum est hæresis pag. 12. tom. 8.

V. Manichæos non prohibuisse nuptias, sed de servanda virginitate dumtaxat consilium dedisse, ad eamque cohortationes suas adhibuisse contendit Beausobrius lib. 7. Histor. Dogmat. Manich. cap. 4. pag. 473., & 474. tom. 2. Quod probare nititur præposteris ac perturbatis a se de industria Fausti verbis apud Augustinum lib. 30. cap. 4. pag. 316. tom. 8. Tandem concludit, Manichæos solis Electis prohibuisse nuptias, eodem prorsus modo, quo eas nunc Catholici prohibent Ecclesiasticis suis. atque idcirco de cælibatu eamdem esse Manichæorum, atque Catholicorum disciplinam. Mera hæc mendacia, meræ Beausobrii calumniæ sunt. Etenim Manichæi ita suadebant, ita laudabant umbratilem quamdam virginitatem, ad eamque cohortabantur, ut veras nuptias vituperarent, atque detestarentur, ab eisque, tanquam a re pessima, Auditores suos deterrerent. Contra vero Catholici ita suadent sinceram virginitatem, ita laudant, ad eamque cohortantur, ut doceant, nuptias quidem bonas esse, sed meliorem nuptiis virginitatem. Hæc Fausto, quem temere & impudenter Beausobrius jactat, Augustinus respondet, loco supra commemorato. Ecce verba S. Doctoris, *Si ad virginitatem sic adhortaremini, quemadmodum adhortatur catholica doctrina* (1. Cor. 7. 38.) Qui dat nuptum bene facit, qui non dat nuptum melius facit: *ut bonum esse nuptias diceretis, sed meliorem*

Nuptias malas, virginitatem bonam Manichæi; nuptias bonas, hisque meliorem virginitatem Catholici dicunt.

rem virginitatem, sicut facit Ecclesia, quæ vere Christi est Ecclesia; non vos ita Spiritus Sanctus prænuntiaret dicens, Prohibentes nubere. *Ille enim prohibet, qui hoc malum esse dicit; non qui huic bono aliud melius anteponit. Denique vos eum præcipue concubitum detestamini, qui solus honestus & conjugalis est, & quem matrimoniales quoque tabulæ præ se gerunt, liberorum procreandorum causa: unde vero non tam concumbere, quam nubere prohibetis. Concubitur enim etiam causa libidinum; nubitur autem non nisi filiorum. Nec ideo vos dicatis, non prohibere, quia multos vestros Auditores in hoc obedire nolentes, vel non valentes, salva amicitia toleratis. Illud enim* (malas esse nuptias) *habetis in doctrina vestri erroris: Hoc* (falsas Auditorum nuptias) *in necessitate societatis*: nimirum, ne vestri Auditores, a nubendo prohibiti, vos deserant. Hæc est summa Augustinianæ responsionis ad falsas Fausti redargutiones, & ad veras Beausobrii calumnias, atque mendacia.

Nuptias Electis suis Manichæi prohibebant detestatione procreationis: eas catholici prohibent clericis suis veneratione consecrationis.

VI. Quod autem Manichæi eodem modo prohibuerint nuptias Electis suis, quo Catholici eas nunc prohibent clericis suis: quodque eadem Manichæorum, catholicorumque hac in re disciplina sit, impudentissimum Beausobrii mendacium est. Manichæi enim prohibebant nuptias Electis suis detestatione procreationis: contra vero Catholici nuptias prohibent clericis suis veneratione consecrationis. Itaque Manichæorum de cælibatu disciplina turpissima. Contra vero Catholicorum sanctissima est. Illud vero Beausobrii NUNC maxime fraudolentum & malitiosum est; perinde ac si disciplina de cælibatu majoris cleri nova sit in Catholica Ecclesia, & antiquitus inaudita. Audiat igitur Beausobrius cum ceteris secum mentientibus etherodoxis, quæ fuerit de cælibatu majoris cleri vetustissima Ecclesiæ Catholicæ disciplina. Leo M. Scriptor Sæculi V. epist. 2. ad Rustic. cap. 3. de continentia præscripta majoribus clericis, qui a conjugio ad majorem clericatum transferuntur, hæc habet. *Ut de carnali fiat spiritale conjugium, oportet eos nec dimittere uxores; & quasi non habeant, sic habere: quo & salva sit caritas connubio-*

Cælibatus majoris cleri ex pervetusta Ecclesiæ disciplina.

biorum, *& cesset opera nuptiarum*. S. Augustinus & ipse V. Sæculi scriptor lib. 2. de Adulterin. Conjug. cap. 20. num. 22. pag. 306. tom. 6. De continentia eorum, qui ad clericatum eliguntur invitι, quam ad extremum usque spiritum servant, hæc testatur: *Istos, qui virilem excellentiam non putant nisi peccandi licentiam, quando terremus ne adulterinis conjugiis hærendo pereant, solemus eis proponere etiam continentiam clericorum, qui plerumque ad eamdem sarcinam subeundam capiuntur inviti, eamque susceptam, usque ad debitum finem, Domino adjuvante, perducunt*. Siricius Papa epist. 1. ad Himerium, scripta anno Christi 385., cap. 7. num. 8. pag. 630. edit. Coustant, his verbis ætatis suæ clericorum incontinentiam deplorat. *Plurimos Sacerdotes Christi, atque Levitas, post longa consecrationis suæ tempora, tam de conjugibus propriis, quam etiam de turpi coitu sobolem didicimus procreasse*. Mox ibidem num. 10., ex divinis, ut ipse inquit, sanctionibus hanc majoribus clericis legem inculcat: *Omnes Sacerdotes, atque Levitæ insolubili lege constringimur, ut a die ordinationis nostræ sobrietati, ac pudicitiæ & corda nostra mancipemus, & corpora*. Item Epist. 5. ad Episc. Africæ, scripta anno 386. pag. 655. hæc sancit Siricius. *Sacerdotes & Levitæ cum uxoribus suis non coeant; quia in ministerio, ministerii quotidianis necessitatibus, occupantur*. His Siricii monitis Africani Patres permoti in Concilio Carthaginensi II., anno 390. celebrato, can. II. hæc de majoribus clericis sanxerunt. *Cum in preterito Concilio de continentia & castitatis moderamine tractaretur, gradus isti tres conscriptione quadam castitatis per consecrationes annexi sunt*. Hanc autem disciplinam ab Apostolica traditione, & ab ipsis, ut ita dicam, Ecclesiæ incunabulis ad ea usque tempora defluxisse his verbis confirmant: *Ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit antiquitas, nos quoque custodiamus*.

VII. Præterea Siricius epist. 10. ad Episc. Gal. cap. 2. num. 5. pag. 689. edit. Coustant hæc decrevit: *Statutum est de Episcopis, Presbyteris, & Diaconibus, quos sacri-*

sacrificiis divinis necesse est interesse, per quorum manus & gratia baptismatis traditur, & corpus Christi conficitur, quos non solum nos, sed & scriptura divina compellit esse castissimos, & Patres quoque jusserunt continentiam corporalem servare debere. Confirmat Innocentius I. quæ Siricius sanxerat, epist. 6. ad Exsuperium Tolos. cap. 1. num. 2. pag. 790. his verbis: *Proposuisti quid de his servari debeat, quos in Diaconii ministeriis, aut in officio presbyterii positos incontinentes esse, aut fuisse generati Filii prodiderunt. De his & divinarum legum manifesta est disciplina, & beatæ recordationis viri Siricii Episcopi monita evidentia commearunt, ut incontinentes in officiis talibus positi omni honore ecclesiastico priventur, nec admittantur accedere ad ministerium, quod sola continentia oportet impleri.* Accedit eodem auctoritate sua Hieronymus lib. 1. contra Jovinian. pag. mihi 33. edit. Manut., cujus hæc verba sunt *Certe confiteris non posse esse Episcopum, qui in Episcopatu filios faciat, alioquin si deprehensus fuerit, non quasi vir tenebitur, sed quasi adulter damnabitur.* Verba autem Pauli 1. Tim. 3. *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum*, quæ contra cælibatum Episcopi jactare solent Protestantes, sic Hieronymus pro cælibatu Episcopi interpretatur. *Oportet ergo Episcopum irreprehensibilem esse, ut nulli vitio mancipatus sit, unius uxoris virum, qui unam uxorem habuerit, non habeat.* Paulo supra de Sacerdotibus omnibus Hieronymus dixerat, *Si Sacerdotibus non liceat uxores tangere, in eo sancti sunt, quia imitantur pudicitiam virginalem ... Sacerdoti, cui semper pro populo sacrificia offerenda sunt, semper orandum est. si semper orandum est, ergo semper carendum matrimonio.* Quod autem ea ætate mariti potius, quam virgines ad Sacerdotium eligerentur, id ex eo fieri tradit Hieronymus, quod ætate sua numerus virginum satis non esset ad implendum necessarium tunc numerum Sacerdotum, vel quod virtutibus illis carerent virgines, quibus ornati erant mariti. *Eligantur*, inquit, *mariti in Sacerdotium, non nego. quia non sunt tanti virgines, quanti necessarii sunt Sacerdotes ...*

Et

Et quomodo, inquies, frequenter in ordinatione sacerdotali virgo negligitur, & maritus assumitur? Quia forte (respondet) *cætera opera non habet virginitati congruentia.* Contra vero Vigilantium, qui cælibatum majoris cleri improbabat, sic invehitur Hieronymus pag. mihi 82. *Pro nefas! Episcopos sui sceleris dicitur habere consortes, si tamen Episcopi nominandi sunt, qui non ordinant Diaconos, nisi prius uxores duxerint; nulli cælibi credentes pudicitiam, immo ostendentes quam sancte vivant, qui male de omnibus suspicantur. & nisi prægnantes viderint uxores clericorum, infantesque de ulnis matrum vagientes, Christi sacramenta non tribuunt. Quid facient Orientis Ecclesiæ? Quid Ægypti, & Sedis Apostolicæ, quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes, aut si uxores habuerint, mariti esse desistunt?* Maximi ponderis de cælibatu universi majoris cleri extrema hæc verba Hieronymi sunt. Is, qui Ecclesias fere universas peragraverat, maxime vero orientales, testatur ætate sua, nimirum Sæculo IV., & V. cælibatum majoris cleri communem fuisse in universa Ecclesia, quæ tripartita tunc erat, in Alexandrinam totius Ægypti, in Antiochenam totius Orientis, in Romanam & Apostolicam totius Occidentis. Claudat agmen Latinorum Patrum scriptor IV. Sæculi Ambrosius. Is lib. 1. de Officiis cap. 50. num. 257. hæc de cælibatu majoris cleri litteris commendavit. *Inoffensum exhibendum, & immaculatum ministerium, nec ullo conjugali coitu violandum cognoscitis, qui integro corpore, incorrupto pudore, alieni etiam ab ipso consortio conjugali sacri ministerii gratiam recepistis.*

VIII. Quid autem Græci Patres de cælibatu majoris cleri censuerint, ex Epiphanio, & Eusebio conjicere possumus. Epiphanius quidem hæresi LIX. quæ Catharorum est, num. 2. ad illa Apostoli verba 1. Tim. 3. *Oportet ergo Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum*, quæ sicut Hieronymus supra commemoratus de impedimento bigamiæ interpretatur, hæc posteritati mandavit. *Eum, qui adhuc in matrimonio degit, ac liberis dat operam, tametsi unius sit uxo-*

P ris

ris vir, nequaquam tamen ad Diaconi, Presbyteri, Episcopi, aut Hypodiaconi ordinem Ecclesia Catholica admittit. Sed eum dumtaxat, qui ab unius uxoris consuetudine sese continuerit, aut ea sit orbatus: quod in illis locis præcipue fit, ubi ecclesiastici canones accurate servantur. Cum autem Epiphanius sibi objecisset: *At enim nonnullis in locis adhuc Presbyteri, Diaconi, & Hypodiaconi liberos suscipiunt, Respondeo*, inquit, *non illud ex canonis auctoritate fieri, sed propter hominum ignaviam.* Quibus verbis pravam illam consuetudinem improbat, & in quibusdam dumtaxat locis ob ignaviam Episcoporum usitatam contra perantiquos Ecclesiæ canones. Eusebius vero Græcus Episcopus Cæsariensis lib. I. Demonstrat. Evangel. cap. 9. pag. mihi 298. in fine, *Eos*, inquit, *qui sacrati sunt, atque in Dei ministerio cultuque occupati, continere deinceps seipsos a commercio uxoris decet.* Demonstratum est igitur contra Beausobrii mendacium, cælibatum majoris cleri haud esse novam Ecclesiæ Catholicæ consuetudinem, sed vetustissimam disciplinam, remque esse apostolicæ traditionis.

IX. Beausobrius lib. 7. Histor. Dogmat. Manich. cap. 4. pag. 475, tom. 2. contendit communia esse Manichæorum & Augustini principia, ex quibus deducitur consecutio communis de prohibendis nuptiis tanquam malis atque vitiosis. Mentitur hic more suo Beausobrius. Tale est Manichæorum principium, propter quod nuptias tanquam malas & illicitas prohibebant. In liberorum procreatione, cujus Nuptiæ sunt causa, anima bona, quæ pars est naturæ divinæ constringitur & commiscetur cum mala anima carnis, particula æternæ naturæ malæ, a qua necessario vitiatur. Hoc Manichæorum principium, ex quo consequitur turpitudo nuptiarum, tantum abest, ut Augustini principium sit, ut illud tanquam horribilem absurditatem assidue S. Doctor refellat, & exsecretur. Itaque non propter concupiscentiam, originalis peccati pœnam, sed propter commistionem animæ illius bonæ cum illa anima mala, nuptias, ex quibus liberi procreantur, Manichæi prohibebant: quod anima hominis bona juxta Ma-

Nuptias Manichæi prohibebant, ne anima bona particula divinæ naturæ cum mala anima constringatur, particula æternæ naturæ malæ.

Manichæos pars esset divinæ substantiæ, *Ne divina substantia vinculis carnem ligetur in prole*, inquit Augustinus lib. de Hæres. ad Quodvultdeum hæres. 46., quæ Manichæorum est hæresis, pag. 13. tom. 8. Neque mala concupiscentia, quod temere Beausobrius affirmat, commune Manichæorum & Augustini principium est, ex quo prohibendæ Nuptiæ a Catholicis cum Manichæis videantur. Quid enim Manichæi, quid Catholici, quid Pelagiani de concupiscentia senserint plenissime planissimeque Augustinus declarat lib. 3. Oper. imperf. sub num. 187. tom. 10. Ad hanc enim Juliani Pelagiani calumniam, *Asseris istam concupiscentiam carnis, quam etiam pudendam vocas, per diabolum admissam esse humanis corporibus*, hæc sunt quæ S. Doctor respondet. *Nos carnis concupiscentiam nec substantiam naturæ malæ esse dicimus, quod dicunt Manichæi; nec omnis ejus usus reprobatur a nobis, sicut a Manichæis, nec eam rursus bonam dicimus, quod dicunt Pelagiani; nec ejus contra spiritum motus laudatur a nobis, sicut a Pelagianis: sed dicimus eam esse vitium substantiæ bonæ, quod in nostram naturam, per prævaricationem primi hominis, versum est, quod dicunt catholici christiani: ejusque mali usus licitus & honestus liberorum procreandorum causa approbatur a nobis, sicut a Catholicis Christianis. Ita & Manichæos, & Pelagianos superamus, & vitamus*. Itaque patefactum est impudentissimum Beausobrii mendacium de communibus Manichæorum & Augustini principiis ex quibus tamquam de communi sententia nuptiarum fœditas & turpitudo consequitur.

De concupiscentia contraria Manichæorum, Pelagianorum, & Catholicorum cum Augustino sententiæ.

X. Pergit contra Augustinum Beausobrius lib. 7. Histor. Dogmat. Manich. cap. 4. pag. 475. tom. 2., atque contendit in Augustiniana de concupiscentia hypothesi ab omni culpa vindicari nuptias omnino non posse, non minus quam in hypothesi Manichæa. Ut id Beausobrius extorqueat illis ipsis utitur argumentis, quibus Pelagiani utebantur ad explodendam honestatem nuptiarum in Augustiniana de concupiscentia hypothesi. At vero non Augustini hypothesis, ut cum Pelagianis Beausobrius contendit, sed universæ Ecclesiæ

Beausobrius Pelagianos contra Augustinum defendit.

 do-

doctrina est, quam de concupiscentia Augustinus tradit, ex qua turpitudo nuptiarum nullo modo consequitur. Jam vero, Augustino cum catholicis ceteris auctore, mala quidem ingenita nobis concupiscentia est, tum quia pœna est peccati primi parentis, tum quia ad peccandum nos vehementer impellit, tum quia repugnet rectæ rationis imperio, quod Dei dono in statu innocentiæ non contigit. Sed quamvis mala concupiscentia sit, *ejus tamen usus procreandorum liberorum causa licitus est & honestus*, ut supra ab Augustino accepimus, quo auctore, rei malæ bonus fieri potest usus. Prima igitur Beausobrii calumnia evanescit. Concupiscentiam vero, sine qua liberi non procreantur, auctore Augustino, causam nobis esse originalis peccati, novum est Beausobrii mendacium. Neganti Pelagiano Juliano omnem originalis peccati causam lib. 2. de Nup. & Concupisc. cap. 27. num. 47. pag. 217. tom. 10. per hæc verba: *Non peccat iste qui nascitur, non peccat ille qui genuit, non peccat iste qui condidit. per quas rimas inter tot præsidia innocentiæ peccatum fingit ingressum?* Augustinus auctoritate Apostoli fretus non concupiscentiam causam hujusmodi affert, sed peccatum primi parentis, hisque verbis respondet: *Quid quærit latentem rimam, cum habeat apertissimam januam? Per unum hominem, ait Apostolus; unius delictum, ait Apostolus; per inobedientiam unius hominis, ait Apostolus. Quid quærit amplius? Quid quærit apertius? Quid quærit inculcatius?* Non igitur concupiscentia conjugum, sed peccatum primi parentis, Augustino auctore, causa nobis est originalis peccati. Neque concupiscentia principium procreationis est. Quamvis enim in hoc statu non procreentur liberi sine concupiscentia, hæc tamen non causa, multoque minus necessaria causa, sed dumtaxat procreationis comes appellari potest. Si enim non peccasset Adam, procreatio liberorum esset, concupiscentia vero, qualis nunc est, non esset. *Hæc pudenda concupiscentia, nulla esset, nisi homo ante peccasset: nuptiæ vero essent, etiamsi nemo peccasset: fieret quippe sine isto morbo seminatio filiorum*

Concupiscentia quamvis mala sit, bonæ tamen sunt nuptiæ.

Concupiscentia peccati originalis causa non est, sed peccatum primi parentis.

rum in corpore vitæ illius, sine quo nunc fieri non potest in corpore mortis hujus, inquit Augustinus lib. 2. de Nup. & Concupisc. cap. 1. num. 1. pag. 187. tom. 10. Hanc ergo contra Augustinum & catholicos ceteros calumniam Beausobrius a Pelagianis mutuatus est. Tria nuptiarum bona commemorantur ab Augustino lib. 1. de Nupt. & Concupisc. cap. 17. num. 19. pag. 194. tom. 10., quæ talia sunt. Proles, Fides, Sacramentum. At vero concupiscentiæ malum non impedit, quo minus Christiani conjuges ad hæc tria bona christianas referant nuptias. Quomodo autem concilientur simul malum concupiscentiæ cum nuptiarum bono, aptissimo exemplo Augustinus declarat lib. 1. de Nupt. & Concupisc. cap. 7. num. 8. pag. 190. tom. 10., cujus hæc verba sunt. *Si quispiam pede vitiato ad aliquod bonum etiam claudicando perveniat, nec propter claudicationis malum mala est illa perventio, nec propter illius perventionis bonum bona est illa claudicatio: ita nec propter libidinis malum nuptias condemnare, nec propter nuptiarum bonum libidinem laudare debemus.* Desinat ergo Beausobrius suffragari erroribus Pelagianorum, ut ab absurdissimis Manichæos erroribus vindicet.

Nuptiarum tria bona, quamvis earum usus sine concupiscentiæ malo modo haberi non possit.

XI. Eamdem incudem frustra tundit Beausobrius lib. 7. Histor. Dogmat. Manich. cap. 4. pag. 475. & 476. tom. 2. Contendit enim, si catholicorum principia non evincunt catholicos nuptias omnino prohibere, nec Manichæorum principia probant eos nuptias prohibuisse, a quibus soli Manichæorum Electi se continebant. Ad hæc respondeo, nullum catholicorum principium est, ex quo consequatur turpitudo Nuptiarum, nulla catholicorum disciplina est, quæ volentibus nubere, nuptias tanquam natura sua malas prohibeat. Contra vero Manichæorum principium erat, nuptiarum causa naturam Dei, cujus animam partem esse dicebant, arctissime cum mala dæmonis natura constringi, cujus partem carnem esse affirmabant. De hoc Manichæorum principio aliàs plurima dedimus S. Augustini testimonia, quæ iterare non expedit.

Nuptias malas esse non ex Catholicorum, sed ex Manichæorum principiis consequitur.

Qui-

Digitized by Google

Quibus addo aliud S. Doctoris testimonium ex lib. contra Secundin. Manich. cap. 21. pag. 385. tom. 8. quod est hujusmodi: *Deum creditis vestrum in procreanda suas arctioribus carnis vinculis colligari. cui putatis parcere meretrices, quæ dant operam ne concipiant, ut ab officio pariendi liberæ, libidini serviant. Feminæ quidem conceptus apud vos carcer est & vinculum Dei*. Hac de causa nuptiæ Manichæis displicebant; hac eadem de causa liberorum procreationem vetabant. *Hinc tibi*, prosequitur Augustinus, *etiam illud displicet*, Erunt duo in carne una. *cum hoc in Christo atque Ecclesia sancta magnum mysterium commendet Apostolus. Hinc displicet*, Crescite, & multiplicamini, *ne Dei vestri multiplicentur ergastula*. Hac ego de causa, ne in liberorum procreatione natura Dei devinciretur cum carne, particula æternæ naturæ malæ, eoque vinculo per generationum successiones diutius detineretur, Manichæorum Electi a nuptiis se continebant, quas Auditoribus suis vel nolentibus, vel non valentibus cælibatum servare, ne se ab his desertos cernerent, modo a liberis procreandis caverent, indulgebant.

XII. Beausobrius, ut persuadeat Catholicos nuptias damnare, iisdem utitur argumentis, quibus Pelagiani utebantur ad explodendum peccatum originale, seque Pelagianum egregium, deque Pelagio, Cœlestio, & Juliano optime meritum exhibet. Hinc lib. 7. Histor. Dogmat. Manich. cap. 4. pag. 476. tom. 2. ad obtinendum vel nullum esse peccatum originale, vel malas esse nuptias, hæc præ ceteris tanquam catholicorum principia proponit. 1. Deum creare animam puram, sanctam, & omnino innocentem. 2. Animam in sua origine prorsus puram, & innocentem esse. 3. Nuptiarum opera ligari animam puram, & innocentem cum carne veneno concupiscentiæ tabida, quam contaminabit statim ac cum ea conjungetur. Jam vero ad has callidas, & fallaces Beausobrii sententias respondeo. Et primo quidem ad primam dico. Deum creare animam puram, sanctam, & omnino innocentem, in quan-

quantum animæ auctor est Deus, non in quantum animæ vitiator fuit Adam. Itaque in anima, statim ac a Deo creatur in corpore, duo religiose sunt decernenda, natura scilicet, atque vitium. Naturam, quæ imago Dei est, habet anima a Deo creatore; vitium, quod divinæ imaginis sordes est, habet anima ab Adam prævaricatore. Secrevit hæc jampridem Augustinus contra Juliani calumnias, cui se comitem Beausobrius adjungit lib. 2. de Nup. & Concupisc. cap. 29. num. 49. pag. 218. tom. 10; cujus hæc verba sunt. *In parvulo non unum est tantum, idest, natura, in qua creatus est homo a Deo bono: habet enim & vitium, quod per unum in omnes homines pertransiit, sicut sapit Apostolus, non sicut desipit Pelagius, vel Cælestius, vel eorum quicumque discipulus. Horum itaque duorum, quæ in parvulo esse diximus, unum adscribimus Deo; alterum diabolo.*

Anima naturam habet a Deo creatore; vitium ab Adam prævaricatore.

Ad alteram Beausobrii sententiam, quam catholicis tribuit, quæ anceps est & ambigua, respondeo, Anima in sua origine, quam habet a Deo conditore, pura prorsus, & innocens est: in ea autem origine, quam habet a primo homine corruptore, in quo peccavimus omnes, nec innocens est, neque pura. Ad tertiam Beausobrii sententiam dico, Nuptiarum opera, non quæ in statu innocentiæ fuissent, sed quæ in hoc statu sunt vitiatæ naturæ, ligantur quidem animæ cum carne veneno concupiscentiæ tabida: sed non hoc illud est, ad quod referuntur a christianis conjugibus christianæ nuptiæ. Liberorum procreationem, eorumque ab originali peccato expiationem, sempiternamque salutem spectant in nuptiis christiani conjuges: hisque de causis nubunt, & procreandis liberis honestam operam locant. Quod autem in liberorum procreatione, quæ fructus nuptiarum est, caro complexu & conjunctione sua contaminet animam, Ecclesiæ catholicæ doctrina non est, sed Beausobrii calumnia. Fieri enim non potest, ut materia, qualis est caro, contaminet spiritum, qualis est anima humana. Fateor hæc verba Augustini esse lib. 5. contr. Julian. cap. 6. num. 17. pag. 421. tom. 10. de anima & carne in prima utriusque procreatio-

Anima in sua origine quam habet a Deo creatore innocens & pura est; secus autem in origine quam habet ab Adam prævaricatore.

Animam in sui creatione contaminari a carne concupiscentiæ veneno infecta, nec Ecclesia, nec Augustinus docent.

tione : *Aut utrumque vitiatum ex homine trahitur, aut alterum in altero, tanquam in vitioso vase corrumpitur.* At hæc non sunt verba docentis, affirmantis, statuentis, perinde ac si anima innocens a corpore originali peccato vitiato in sui cum eo conjunctione vitietur, sed inquirentis, perscrutantis, investigantis, quibus assensum cohibens continuo adjungit; *Quid autem horum sit verum libentius disco, quam dico.* Tandem ad hanc maxime abstrusam de peccato originali quæstionem, dico, quod anima peccato originali vitietur, ad fidem pertinet; modus autem, quo vitietur, ad fidem non pertinet, sed ad theologorum disputationes: quemadmodum, quod Verbum caro factum sit, ad fidem pertinet, modus autem, quo id factum sit, non ad fidem, sed ad theologorum pertinet disceptationes.

Originali peccato vitiari animam ad fidem pertinet; modus autem quo vitietur ad fidem non pertinet.

XIII. Insigne Beausobrii mendacium est, quod nobis venditat lib. 7. Histor. Dogmat. Manich. cap. 4. pag. 476, & 477. tom. 2. quo contendit hanc sibi objectionem proposuisse Augustinum, quam dissolvere omnino non potuit, scilicet, *Si Deus animas assidue creat, easque in corpore peccato contaminata inserit, Dei justitiam incolumem esse non posse.* Ut id Beausobrius suadeat, citat Augustini locum ex lib. 1. de Anim. & ejus Orig. cap. 7. num. 7. pag. 427. tom. 10, qui est hujusmodi: *Si Deus eat animas liberat a peccato, quas innocentes, & mundas implicuit ipse peccato, vulnus sanat, quod intulit nobis, non quod invenit in nobis. Avertat autem Deus & omnino absit ut dicamus, quando lavacro regenerationis Deus mundat animas parvulorum, tunc eum mala sua corrigere, quæ ille ipsis fecit, cum eas nullum habentes peccatum peccatrici carni, cujus originali peccato contaminarentur, immisceat.* Jam vero superior Augustini argumentatio non est objectio, quam ipse sibi dissolvendam proponit; sed confutatio est, qua Vincentium Victorem juvenem audacem & imperitum redarguit, qui in secundo ex quatuor contra Augustinum a se editis libris intolerabili absurditate dixerat, *Animam, ut inciperet renasci per carnem, meruisse inquinari per carnem.* Quibus Vincentii verbis impie significatur,

Animarum creationem, earumque peccatum originale justitiæ Dei repugnare, Augustinum, sibi objecisse, nec dissolvisse Beausobrii mendacium est.

Google

catur, *Deum eas animas liberare a peccato, quas innocentes & mundas implicuit ipse peccato.* Absurdissimam hanc Vincentii Victoris sententiam iterum ad trutinam revocans Augustinus lib. 4. de Anima, & ejus origine cap. 11. num. 16. pag. 267. tom. 10, sic eam execratur: *Absit, ut ego dicam, quod tu ipse dixisti, Quod anima per carnem meruerit inquinari, & esse peccatrix, nullum habens ante peccatum, quo recte id meruisse dicatur.* Itaque Augustinus verbis a Beausobrio malitiose & fraudolenter supra citatis, nullam sibi dissolvendam objectionem proponit, sed absurda recenset, atque redarguit, quæ ex absona Vincentii Victoris sententia consequebantur. Negat itaque Deum implicare peccato animas innocentes & mundas. Negat sanare vulnus, quod ipse intulit nobis, non quod invenit in nobis. Negat Deum expiando animas in baptismo, mala sua, quæ illis ipse fecit, corrigere. Negat Deum admiscere animas nullum habentes peccatum peccatrici carni, cujus originali peccato contaminentur. Hæc autem totidem absurda esse, quæ consequuntur absonam illam Vincentii Victoris sententiam, satis aperte significat S. Doctor verbis illis, *Avertat tamen Deus, & omnino absit, ut dicamus.* Quod autem, falso iterum Beausobrio teste supra commemorato, objectio ab Augustino excitata contra assiduam novarum animarum creationem sæpenumero inveniatur in eo S. Doctoris opere, quin cogitaverit de inquirenda saltem aliqua solutione, mera est Beausobrii calumnia. Etenim in quatuor illis Augustini libris de Anima, & ejus origine, nec semel objectio illa ab Augustino excitatur, multoque minus involuta relinquitur, quam non suam, sed Pelagianorum objectionem esse testatur lib. 4. operis commemorati cap. 11. num. 16. pag. 267. tom. 10. his verbis: *Pelagiani propterea suadere conantur ab omni noxa puras esse animas parvulorum, ne scilicet eadem noxa in auctorem Deum recurrat, quod, insontes animas dando carni peccatrici, esse compulerit peccatrices.*

XIV. Beausobrius, ut peccatum originale cum Arminiensibus Batavis collegis suis Calvinianorum frustu-

Beausobrius novam quamdam contra peccatum originale Manichæorum hæresim introducit.

lis rejiciat, novam Manichæorum hæresim arbitratu suo introducit lib.7.Histor.Dogmat.Manich.cap.9.pag.477. tom.2. Blaterat, Manichæos docuisse, animas cœlestis substantiæ particulas, antequam in humana corpora veniant, non innocentes esse, sed reas; quòd illecebris materiæ, quacum primo, ut eam frænarent, fuerant a Deo conjunctæ, & ex qua per potionem & cibum in hominum corpora transeunt, illecebris materiæ seducendas se libere permiserunt. Hæc autem confirmare audet auctoritate Augustini ex lib.4. contra duas epist. Pelagian. cap.4. num.6. pag.310. tom.10. Sed Augustini verba partim mendacem, partim falsum Augustini interpretem Beausobrium ostendunt. Etenim eo loco narrat Augustinus, Manichæos docere, *Animam bonam, partem scilicet Dei, pro meritis inquinationis suæ, per cibum & potum, in quibus antea colligata est, venire in hominem, atque ita per concubitum carnis vinculo colligari*. Jam vero Augustinus affirmat, Manichæos docere, animam bonam, non cœlestis substantiæ, ut mentitur Beausobrius, sed partem esse divinæ naturæ. Idque supra ejusdem operis lib.2.cap.2.num.2.pag.285.tom.10. his verbis Augustinus narraverat: *Manichæi dicunt, animam particulam Dei, naturæ malæ commistione, habere peccatum*. At peccatum hujusmodi quod commistione naturæ malæ, idest, materiæ, habent animæ, auctoribus Manichæis, non est liberum & voluntarium, sed coactum & necessarium. *Quid fecit anima misera*, inquit Aug.lib.13. contr. Faust. cap.6. pag.182. tom.8, *quæ non sua vitio, sed aliena maculata, Deo suo deficiente, mundari non potuit, quo mittente polluta est?* Quod autem, Augustino teste, Manichæi docuerint, *Animam bonam pro meritis inquinationis suæ venire in hominem*, non significat, animam bonam illecebris materiæ captam, libere se materiæ seducendam permisisse, ut Beausobrius frustra contendit; sed, ut conditio postulat necessariæ inquinationis suæ, inquinatam venire in hominem. Itaque merita inquinationis animæ non sunt in Manichæorum sententia, nisi durissima illa conditio, qua contagione mate-

Animæ juxta Manichæos, ante conjunctionem suæ cum materia, partes innocentes erant divinæ naturæ.

Animæ in Manichæorum hæresi invitæ, & coactæ a materia contaminantur.

materiæ innocens anima necessario, mittente Deo, inquinata est. Nego igitur contra Beausobrium in Manichæorum fabula animas non divinæ naturæ, sed alterius cujusque substantiæ partes esse. Nego, auctoribus Manichæis, animas antequam in corpora humana veniant, ullius voluntarii criminis reas esse. Nego in Manichæorum sententia animas libere se materiæ illecebris seducendas permisisse; quandoquidem invitæ & coactæ, ut fert fabula Manichæa, nequitiæ & improbitati prædominantis materiæ necessario succubuerunt.

XV. Noptiis contraria esse catholicorum principia, non secus atque Manichæorum Beausobrius inculcat Histor. Dogmat. Manich. lib. 7. cap. 4. pag. 479., & 480. tom. 2., adductisque testibus Theophilo Alexandrino contra sententiam Origenis, philosophisque gentilibus, plagas occultas tendit peccato originali, quibus se novum Pelagianum demonstrat. Jam vero Manichæorum principia erant, in liberorum procreatione innocentes animas divinæ naturæ particulas cum carne particula æternæ naturæ malæ conglutinari, a qua necessario contaminabantur. Hinc nuptias exsecrabantur Manichæi. Contra vero principia catholicorum sunt, carnem non esse natura sua malam, sed bonam; animam non contaminari a carne, quacum conjugitur; carnis quidem concupiscentiam malam esse, sed ea bene conjuges uti ad bonam liberorum procreationem; animas, ubi primum in humanis corporibus a Deo creantur, reas fieri originalis peccati, & id quidem non contagione carnis, non voluntate propria, non voluntate conjugum, multoque minus voluntate Dei, qui naturam, non vitium animæ vult, sed voluntate dumtaxat fœdifragi primi parentis, quam universæ posteritatis arbitram Deus constituit. Hæc autem catholicorum principia nuptiis contraria non sunt. Innocentes enim nuptiæ in seipsis se produnt, prorsus honesta liberorum procreandorum caussa a Deo institutæ verbis illis primum a Deo habitis ad Adam in statu innocentiæ, & iterum confirmatis ad Noe eorumque posteros post

Nuptias Manichæi reprobabant, quod censerent per eas animam divinæ naturæ particulam conglutinari cum carne, particula naturæ malæ, ab eaque contaminari.

Nuptiis contraria non sunt catholicorum principia de peccato originali.

post peccatum originale Gen. 1. 28., item 9. 1. *Crescite, multiplicamini, replete terram.* Neque vero, ut Beausobrius dictitat, in catholicorum doctrina, de peccato scilicet originali, conducunt nuptiæ ad contaminandas animas puras & innocentes peccato quod evitare non possunt; neque sempiternis suppliciis, quæ evitare ipsæ non possunt, puras & innocentes animas præparant. Etenim in catholicorum doctrina, horum omnium aliorumque malorum caosa nuptiæ non sunt, sed peccatum primi parentis: neque post tale peccatum puræ & innocentes animæ sunt, quæ ubi primum existunt, & originalis peccati culpa obstringuntur, & macula contaminantur. Conjuges autem christiani obtemperantes voluntati Dei sic præcipientis sibi, *Crescite, multiplicamini*, dum liberis procreandis incumbunt, nihil aliud spectant, nisi præceptam sibi liberorum procreationem, eorumque ab originali peccato expiationem, in vita presenti gratiam, & in futura gloriam. Hæc autem latissima via est, qua Augustinus, quidquid in contrarium Beausobrius dictitet, a Pelagianis insidiis contra peccatum originale felicissime evasit; nosque catholici ab iisdem laqueis a Beausobrio paratis evadimus. Auctoritas vero Philosophorum gentilium, in tenebris & umbra mortis sedentium, nihil nos urget. Nec Theophili Alexandrini argumenta magni facimus, qui modo pro, modo contra Origenem, ut sese occasio offerebat, repentino impetu, tanquam æstu quodam abreptus, disputavit.

Nuptiarum munus honestissime exercent christiani conjuges.

XVI. Postquam Beausobrius Pelagianis viribus & lacertis validiora Pelagianorum tela contra peccatum originale ab Augustino affirmatum intorserat, quibus Julianus cum Pelagianis ceteris contra S. Doctorem contendebat, si honestæ, si legitimæ, si innocentes sunt nuptiæ, nullum esse peccatum originale, ut omnem a se suspicionem de Pelagianismo removeat lib. 7. Histor. Dogmat. Manich. cap. 4. pag. 480. tom. 2. tria sunt, quæ in sui defensionem profitetur. 1. Nasci homines vitiosis propensionibus subjectos. 2. Hominis arbitrium liberum indigere gratia, qua corroboretur, & su-

Originale peccatum negat cum Pelagianis Beausobrius ex honestate nuptiarum.

& sustentetur. 3. Neminem esse, qui ad perfectam justitiam possit pervenire. At hæc turpissimam Pelagianismi notam de sublato a se originali peccato a Beausobrio non delent. Etenim tria hæc, quæ profitetur Beausobrius nec originale peccatum includunt, nec arguunt. In statu naturæ puræ, vel alio simili, a quo longe abest peccatum originale, nascerentur homines vitiosis propensionibus subjecti, propensi scilicet ad corporis voluptates non modo honestas, verum etiam vitiosas. Præterea liberum eorum arbitrium gratia indigeret tali statui conveniente, qua fieret ut corroboraretur, atque sustentaretur. Tandem nemo esset, qui ad perfectam justitiam pervenire posset, utpote quæ non modo actiones, sed etiam vitiosas propensiones excludit. Itaque si probabilissimam Pelagianismi suspicionem propulsare a se Beausobrius volebat, prætermissis verbis ambiguis, nec ad rem pertinentibus, libera & clara voce dicendum ipsi erat, *Ego Beausobrius peccatum originale esse profiteor*. At vero ab hac confessione alienissimum se Beausobrius declarat. Etenim extremis loci supra commemorati verbis non obscure significat, sententiam de peccato originali se in numero habere opinionum theologicarum, quæ salva fide in utramque partem defendi possunt impune. Errat hoc loco, ut in aliis plurimis, & vehementer errat Beausobrius contra certissimam universæ Ecclesiæ doctrinam. Etenim peccatum originale veritas est a Deo revelata, utque talis jampridem contra hæreticos Pelagianos in pluribus Conciliis declarata ab Ecclesia est. Testis est Augustinus jamdudum contra Julianum, & modo contra Beausobrium imitantem Julianum lib. 2. de Nup. & Concupis. cap. 27., num. 47. pag. 217. tom. 10., cujus hæc verba sunt de testimoniis divinis testantibus peccatum originale, *Adhuc quærat* (Julianus) *per quod peccatum inveniatur in parvulo? Respondeant paginæ sanctæ*. Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors; & ita in omnes homines pertransit, in quo omnes peccaverunt: Ob unius delictum multi mortui sunt; Judicium

Originale peccatum ex triplici professione Beausobrii non infertur.

Originale peccatum juxta Beausobrium non ad fidem, sed ad theologicam opinionem pertinet.

Originale peccatum ex divina pagina ab Augustino demonstratum.

ex uno in condemnationem: Ob unius delictum mors regnavit per unum: Per unius delictum in omnes homines ad condemnationem: Per unius inobedientiam peccatores constituti sunt multi. *Ecce per quid delictum inveniatur in parvulo. Jam credat originale peccatum. Quid quærit amplius? Quid quærit apertius? Quid quærit inculcatius?*

XVII. Audet Beausobrius lib. 7. Histor. Dogmat. Manich. cap. 4. pag. 480., & 481. tom. 2. singulari temeritate de mendacio, & calumnia Augustinum insimulare, quod affirmavit, Manichæos nuptiarum hostes generationem hominum evitandam præcipere. Quod ut obtineat tales captiosis interrogatiunculis difficultates proponit: *Num liberis Manichæi carebant? Solane Proselyterum accessione eorum societas conservabatur? Ergone baptismus infantium, qui apud eos erat in usu, nullum locum habebat, nisi quis improbus eorum laicus perniciose legis oblitus esset, quæ servanda erat in nuptiis?* Ad has Beausobrii cavillationes respondeo, Verisimile admodum est, prætermissis Electis, quorum plures de pellicatu liberos suscipiebant, Manichæorum Auditores, quibus uxores indulgebantur, ex concessis sibi conjugiis, vel fortuito, vel data opera, in conjugum abusu sibi permisso, liberos plurimos suscepisse. Neque vero ita religiosos Auditores censeo, ut sibi religioni ducerent, si contra Electorum monita de evitanda in abusu conjugis prole, vel casu vel de industria parentes fierent: nec eo usque severos Electos arbitror, ut Auditores suos, quibus interdictæ uxores non erant, propter susceptionem filiorum, quam ut fortuitam etiam excusare poterant, ex Auditorum suorum numero excluderent. Profecto Augustinus cum Manichæorum Auditor esset, Adeodatum filium suscepit, nec idcirco ab Electis ex Auditorum tabula expunctus est. Ex multitudine igitur Auditorum præter proselytos, eorumque copiosa sobole, sufficiebatur numerus Electorum; atque ita Manichæorum societas facile conservabatur. Comparat hoc loco Beausobrius cælibatum Monachorum, majorisque cleri, cum objecta

Ex nuptiis a Manichæis prohibitis non sequitur interitus sectæ Manichæam.

Cælibatus in Ecclesia catholica cultus naturæ legi non est contrarius.

jecta Manichæorum lege de evitanda in conjugali usu liberorum procreatione; contenditque non minus contra naturam esse præscriptum a catholicis cælibatum, quam Manichæorum decantata lex illa esset. Quod ut obtineat multa contra verecundiam persequitur, quæ nolentibus & invitis, cælibatum custodientibus accidunt: ex quibus contendit cælibatum naturæ lege esse prohibitum. Ergo, ne casus illi accidant, auctore Beausobrio, omnes homines, statim atque ad pubertatem pervenerint, ad ducendas uxores lege naturæ obligantur? Item, Beausobrio auctore, milites, nautæ, peregrini, aliique permulti contra legem naturæ peccant, vel si uxoribus careant, vel si diuturno tempore a suis uxoribus absint. Præterea Christus Dominus, qui Matth. 19. 12. verbis illis, *Sunt Eunuchi, qui seipsos castraverunt propter regnum cælorum*, futurum in Ecclesia sua cælibatum commendavit, auctore Beausobrio, rem contra naturæ legem laudavit. Rursum uterque Joannes, Baptista, & Evangelista, Paulus Apostolus, aliique permulti Christi Domini imitatores cælibatum servantes, Beausobrio auctore, contra naturæ legem peccarunt. Paulus autem qui suo exemplo ad cælibatum servandum fideles cohortatus est verbis illis, 1. Cor. cap. 7. v. 7. *Volo omnes vos esse, sicut meipsum; sed unusquisque proprium donum habet ex Deo*. Item v. 25. *De virginibus præceptum Domini non habeo: consilium autem do tanquam misericordiam consecutus a Domino, ut sim fidelis*, auctore Beausobrio, rem naturæ legi contrariam, tanquam præcipuum Dei donum, suasit. Denique, auctore Beausobrio, gregales ejus Calviniani, naturæ legam pervertunt, tum qui carent uxoribus, tum qui diutius a suis uxoribus absunt, tum qui, non statim atque ad pubertatem perveniunt, uxores ducunt, sed ad provectam ætatem nuptias protrahunt. Etenim casus ille, de quo Beausobrius loquitur, ad quem evitandum lege naturæ ad celebrandas nuptias, eo magistro, obligamur, Calvinianis gregalibus suis potest impune contingere.

Cælibatus a Christo Domino institutus, a Paolo Apostolo cultus & commendatus.

XVIII. Provocat Beausobrius lib. 7, Histor. Dogmat.

In nuptiis obscenissimum uxorum usum contra Beausobrium Titus Bostrensis praeceptum a Manichaeis testatur.

mat. Manich. cap. 4. pag. 481., & 482. ad Titum Bostrensem, quo auctore, contendit, Manichæos non præcepisse Auditoribus suis turpissimum illum uxorum usum ad evitandam liberorum procreationem, de quo eos Augustinus accusat. Verba autem Titi Bostrensis a Beausobrio citata ex lib. ejus 2. pag. 922. sunt hæc: *Procreationem liberorum contumeliose vituperantes, volentes ut corpora sine eo miscerentur, qui servis quidem sunt necessariæ successionis a Deo sancitæ, sed non voluptatis. Inimici autem per omnia veræ & germanæ virtutis ac pietatis, tanquam accusantes generis perpetuitatem, & volentes alicubi sistere processum ejus naturalem.* Hæc Titi verba perverse interpretatur Beausobrius de Gentilibus procurantibus abortus. At enim secundus ille Titi Bostrensis liber non contra Gentiles, sed contra Manichæos est inscriptus. Præterea infrequens apud Gentiles erat procuratio abortus, & in tanta apud eos omnium libidinum impunitate admodum rara caussa ejus procurandi; quorum potius consuetudo erat exponendi infantes pueros, quos alere nollent. Rursum Manichæi, secus autem Gentiles, procreationem liberorum, ut Titus loquitur, contumeliose vituperabant. Manichæi, secus autem Gentiles, accusabant humani generis perpetuitatem, volentes alicubi sistere naturalem generis humani processum, Itaque Titi verba aptissime Manichæis quadrant, in Gentiles vero minime cadunt. Postremo Beausobrius, ut suadeat Titum Bostrensem libro illo secundo, qui tamen contra Manichæos est, contra Gentiles procurantes abortus invehere, hæc ejus implexa & perobscura verba depromit. *Qui autem sæpius voluptatem capientes, quod inde necessario provenit odio habent. & mandant sic commiscere corpora præter editum, ut* (fortasse quo) *conceptus concludant & ejiciant. & partus intempestivos, & immaturos non expectare, quippe cum hoc solum sit grave & difficile.* At hæc Bostrensis verba non ad Gentiles, sed ad Manichæos, quibuscum Titus dimicat, pertinent. Etenim ubinam, vel quando lata lege mandarunt Gentiles, ut in feminarum usu non suscipiantur

tur liberi, quod Manichæi Auditoribus suis mandabant? Ubinam, vel quando mandarunt Gentiles, non expectari partus intempestivos & immaturos, abortus sciliicet, quod id grave sit ac difficile, sed impedire potius procreationem prolis; quod re vera Auditoribus suis præcipiebant Electi? Sed fac talem legem apud Gentiles fuisse, quæ apud Manichæos certe fuit, vetabat potius lex hujusmodi abortus, non ad eos procurandos, ut Beausobrius contendit, impellebat. Quid in mentem venerit Beausobrio, ut citaret hæc Titi Bostrensis verba prorsus ignoro, quæ verba sententiæ ejus prorsus repugnant. Manifesta sunt igitur Beausobrii contra Augustinum mendacia, fraudes, & cavillationes.

XIX. Contendit Beausobrius lib. 7. Histor. Dogmat. Manich. cap. 4. pag. 482., & 483. tom. 2. Manichæos de Nuptiis & Cælibatu idem sensisse, & servasse, quod Catholici sentiunt, & servant. Nimirum cælibatum ad Evangelica consilia pertinere; atque idcirco ab Electis, Manichæorum Ecclesiasticis, religiosissime custoditum: Nuptias vero Auditoribus Laicis suis, tanquam infirmis, quorum toleranda imperfectio erat, fuisse permissas. Perspicua hæc atque explorata Beausobrii mendacia sunt. Quid de Nuptiis, & liberorum procreatione Manichæi senserint ex præclarissimis S. Augustini testimoniis apparet, quæ sæpe multa, multisque locis hactenus exhibuimus: quæque nec assidue, nec omnia iterum iterumque recitanda sunt. Nuptias liberorum procreandorum causa celebrataa malas esse Manichæi sentiebant, quod talibus nuptiis anima divinæ naturæ particula arctissimo vinculo constringeretur cum materia particula æternæ naturæ malæ, a qua necessario foret contaminanda. Nuptias quidem Auditoribus suis permittebant, hac tamen lege, ut caverent quantum fieri poterat, a liberis procreandis. Testis est Augustinus lib. de Hæres. ad Quodvultdeum hæresi 46. pag. 12. tom. 8., cujus hæc verba sunt. *Monent Auditores suos, ut si utuntur conjugibus, conceptum tamen, generationemque devitent, ne divina substantia, quæ in eas per alimenta ingreditur, vinculis*

Nuptiæ, tanquam malæ, Electis prohibitæ; Auditoribus permissæ, interdicta liberorum procreatione.

R *car-*

carnis ligetur in prole. Causa vero, cur Electi toleraverint potius, quam permiserint suis Auditoribus nuptias, fuit, ne ab his, quorum opera ad victum erat eis necessaria, desererentur. Audiatur S. Doctor lib. 30. contra Faustum cap. 5. pag. 318. tom. 8. *Nec ideo vos dicatis*, inquit, *nuptias non prohibere, quia multos vestros Auditores in hoc obedire nolentes, vel non valentes, salva amicitia, toleratis. Illud enim habetis in doctrina vestri erroris, hoc in necessitate societatis*. Quamquam si ad trutinam veritatis res expendatur, prohibendo liberorum procreationem, non nuptias, sed nefariam libidinem, naturæ lege interdictam, Auditoribus permittebant Electi. Hinc S. Doctor loco supra commemorato, *Vos*, inquit, *eum præcipue concubitum detestamini, qui solus honestus & conjugalis est, & quem matrimoniales quoque tabulæ præ se gerunt, procreandorum liberorum causa: unde vere non tam concumbere, quam nubere prohibetis. Concumbitur etiam causa libidinum; nubitur autem, non nisi filiorum*. Itaque Manichæorum Electi, ne se periculo liberos procreandi committerent, quod procreatio flagitium apud eos teterrimum erat, hac de causa carebant uxoribus; quas quidem, ne se desertos viderent, Auditoribus suis indulgebant, hac tamen lege, ut a liberis procreandis caverent; quam tamen legem Manichæorum Auditores fortuito, vel consulto frequentissime violabant, & impune liberos suscipiebant. Quis Beausobrio neget hæc Evangelii consilia esse a Manichæis prædicata? Sed cujusnam Evangelii? Haud sane Evangelii secundum Matthæum, vel secundum Lucam, vel secundum Marcum, vel secundum Joannem; sed Evangelii secundum Manichæum, secundum Adimantum, secundum Fortunatum, secundum Faustum.

XX. Comparat Beausobrius lib. 7. Histor. Dogmat. Manich. cap. 4. pag. 483. tom. 2. Manichæos cum Catholicis ætate nostra, ut inquit, interdicentibus nuptias, & præcipientibus cælibatum suis servandum clericis atque Monachis: contenditque eadem Manichæorum atque Catholicorum esse principia, eademque de vir-

virginitate, & cælibatu servando argumenta: testimoniumque Fausti producit apud Aug. lib. 30. cap. 4. pag. 317. tom. 8. testantis Manichæos cum Paulo, & ad exemplum Pauli, præferre dumtaxat nuptis innuptas. Jam vero, quos malitiose nostræ ætatis catholicos appellat, noverit hos christiana professione non alios omnino esse a Catholicis antiquissimæ ætatis, quibuscum in doctrina fidei, morum, & disciplinæ præsentes prorsus conveniunt; atque ab impiis & turpibus Manichæorum principiis, rationibus, usu, & consuetudine non modo discrepant, sed summopere etiam abhorrent. Etenim Manichæi, interdicta dumtaxat liberorum procreatione, qua Deum bonum cum malo dæmone conglutinari docebant, omnem omnino libidinem, advertante etiam & repugnante natura, institutionibus suis, permittebant. Ob hanc causam, nimirum ob periculum procreationis Electis interdictæ, Auditoribus nuptiæ erant indultæ, hac tamen lege, ut vitarent liberorum procreationem, quovis vel turpissimo modo, quamquam datam Electis fidem Auditores frequentissime, idque impune, fallebant. Neque vero Manichæorum Electi anteponendo virginitatem nuptiis Apostolum imitabantur, quinimmo ab Apostolo maxime discrepabant. Paulus enim bonas esse nuptias, melioremque nuptiis virginitatem esse dicebat: contra vero Manichæi bonam quidem virginitatem, sed malas nuptias esse affirmabant. Sed Augustinus ipse audiatur qui Fausti jactantiam de suorum virginitate sic opprimit lib. 30. contra Faustum cap. 6. pag. 318. tom. 8. *Si ad virginitatem sic adhortaremini, quemadmodum hortatur apostolica doctrina* (1. Cor. 7. 38.) Qui dat nuptum bene facit, & qui non dat nuptum melius facit, *ut bonum esse nuptias diceretis, sed meliorem virginitatem, sicut facit Ecclesia, quæ vere Christi est Ecclesia, non vos Spiritus Sanctus ita pronuntiaret dicens,* Prohibentes nubere. *Ille enim prohibet, qui hoc malum esse dicit; non qui huic bono aliud melius anteponit.*

Cælibatus lex apud Manichæos fœdissima, apud Catholicos sanctissima.

Nuptiae malas esse Manichæi affirmabant, bonas esse catholici affirmant; hisque meliorem virginitatem.

XXI. Quærit loco supra commemorato Beausobrius, qui fuerint omnium primi, qui ausi sunt, ut lo-

Cælibatus majoris cleri antiquissimus, & a Christo Domino per Apostolos, horumque successores Episcopos ad nos delatus.

loquitur, nuptias Ecclesiasticis interdicere. Si id scire desiderat, Thomassinum scriptorem eruditissimum consulat, de Vet. & Nova disciplina p. 1. lib. 2. cap. 60. A Thomassino accipiet omnium primum fuisse Christum Dominum, deinceps Apostolicam traditionem per consequentes Episcopos successores Apostolorum ad nos delatam. Discipulis Christum Dominum interpellantibus verbis his Matth. 19. *Si ita est caussa hominis cum uxore, non expedit nubere*; respondit Jesus, *Non omnes capiunt verbum istud*. Item, *Sunt Eunuchi, qui seipsos castraverunt propter regnum cælorum. Qui potest capere, capiat*. Jam vero *Regnum cælorum* apud Evangelistas sæpenumero Christi Domini Ecclesiam significat. Locupletissimus testis est Gregorius M. Homil. 12., ubi verba illa Christi Domini apud Matth. 25, *Simile est regnum cælorum decem virginibus*, de Christi Ecclesia, ut alia hujusmodi, optime interpretatur, dicens, *Sciendum nobis est, quod sæpe in sacro eloquio regnum cælorum præsentis temporis Ecclesia dicitur*. Itaque verba illa, *Sunt Eunuchi, qui seipsos castraverunt propter regnum cælorum*, perinde se habent ac verba ista, *Sunt voluntarii cælibes, qui cælibatui perpetuo se devoverunt propter Ecclesiam officiis sanctioribus administrandam*. Neque vero ad obtinendum æternum regnum cœlorum necessarius est cælibatus; nec magis constat de pudicitia Laicorum cælibum, quam de pudicitia Christianorum conjugum. *Sed non omnes capiunt verbum istud: & qui potest capere, capiat*, inquit Christus Dominus. Profecto verbum istud de Monachorum, deque majoris cleri cælibatu Lutherani non capiunt, non capiunt Calviniani, Beausobrius gregis Calviniani Pastor non capit: Catholici vero qui possunt capere, capiunt. Quod pertinet ad Apostolicam traditionem, quæ per Episcopos Apostolorum successores ad nos devenit superiori num. VI., VII., VIII. pag. 88., & sequentibus testes locupletissimos de cælibatu majoris cleri produxi Patres IV. & V. Sæculi, nimirum Concilii Carthaginiensis II. Siricium Papam, Innocentium I., Eusebium, Ambrosium, Hieronymum, Augustinum, Leonem Ma-

Magnum, Epiphanium: quibus adde Cyrillum Jerosolymitanum, & Gregorium Nissenum, alioſque multos, tum per Eccleſiam diffuſos, tum in Conciliis pluribus congregatos. Præter Patres teſtem adhibeo maximæ auctoritatis Origenem ſcriptorem Sæculi III. Is Hom. 23. in Lib. Numer. hæc de Sacerdotibus habet, qui in Eccleſia Catholica indeſinens, atque perpetuum offerunt ſacrificium, quos ad cælibatum ſervandum obligari docet: *Si oratio*, inquit, *juſti ſicut incenſum offertur in conſpectu Domini, & elevatio manuum ejus ſacrificium eſt veſpertinum; dicit autem Apoſtolus iis qui in conjugiis ſunt*, Nolite fraudare invicem, niſi forte ex conſenſu ad tempus, ut vacetis orationi, & iterum in idipſum ſitis. *Certum eſt quia impeditur Sacrificium indeſinens iis, qui conjugalibus neceſſitatibus ſerviunt. Unde videtur mihi, quod illius eſt ſolius offerre ſacrificium indeſinens, qui indeſinenti & perpetuæ ſe devoverit caſtitati.* Quin etiam in veteri juſtitiæ lege Sacerdotes ex tribu Levi, quamvis non diu & ad tempus, cælibatum ſervare debebant, quibus præceptum eſt, ut anno vicis ſuæ, ab uxoribus ſegregati habitarent in templo: quo exemplo Siricius utitur ad confirmandum cælibatum majoris Cleri in nova lege gratiæ epiſt. 1. ad Himerium ſcripta anno 385. cap. 7. num. 9. pag. apud Conſtant. 330. Non paucis S. Hieronymi teſtimoniis de cælibatu a majoribus Clericis ſervando, loco ſupra commemorato productis, adde quæ habet in Apolog. pro libris contra Jovinianum, quæ ſunt hujuſmodi. *Chriſtus Virgo, Virgo Maria utriuſque ſexu, virginitatem dedicavit. Apoſtoli vel virgines, vel poſt nuptias continentes. Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certe poſt Sacerdotium in æternum pudici*, Adde præterea Epiphanium Eccleſiæ Græcæ Patrem, qui præter ea quæ in hac cauſa ſupra deprompſimus, hæreſ. 48. num. 7. hæc iterum in rem noſtram docet: *Cum Sacerdotalia Chriſtus munera & ornamenta cum iis, qui poſt unas nuptias continentiam ſervaverint, aut in virginitate perſtiterint, communicanda eſſe, velut in quodam exemplari monſtraverit,*

rit. Id quod Apostoli deinde honeste & religiose decreverunt per Ecclesiasticam Sacerdotii regulam.

Cælibatum majoris Cleri Canon XIII. Trullanæ Synodi improbatus a Romana Ecclesia repudiatus.

XXII. Neque vero Canon XIII. Synodi Quinisextæ, quæ & Trullana dicitur, exeunte Sæculo VII. celebratæ, ponderis ullius est contra vetustissimum Cleri majoris cælibatum in Ecclesia Catholica custoditum, qui Canon est hujusmodi: *Quoniam Romanæ Ecclesiæ pro Canone traditum esse cognovimus, ut promovendi ad Diaconatum vel Presbyteratum profiteantur se non amplius suis uxoribus conjungendos: nos antiquum canonem Apostolicæ perfectionis, ordinisque servantes, hominum qui sunt in sacris legitima conjugia deinceps quoque firma & stabilia esse volumus, nequaquam eorum cum uxoribus conjunctionem dissolventes, vel eos mutuo tempore convenienti consuetudine privantes. Quamobrem siquis dignus inventus fuerit, qui vel Hypodiaconus, vel Diaconus, vel Presbyter ordinetur, is ad talem gradum assumi nequaquam prohibeatur, si eum legitima uxore cohabitet. Sed neque ordinationis tempore ab eo postuletur, ut profiteatur se cum legitima uxore consuetudine abstenturum, ne ex eo a Deo constitutas, & sua præsentia benedictas nuptias injuria afficere cogamur, evangelica voce exclamante, Quæ Deus conjunxit, homo non separet; & Apostolo dicente, Honorabiles nuptias, & thorum immaculatum; &, Alligatus es uxori? Ne quæras solutionem ... Siquis autem fuerit ausus præter apostolicos canones incitatus aliquem eorum, qui sunt in sacris, Presbyterorum, inquimus, vel Diaconorum, vel Hypodiaconorum conjunctione cum legitima uxore & consuetudine privare, deponatur. Similiter & siquis Presbyter, vel Diaconus suam uxorem pietatis prætextu ejecerit, segregetur: & si perseveret, deponatur.* Etenim Canon hic XIII., quemadmodum III., LV., LVII., & LXXXII., quamvis vehementer, magnopere, importune, permoleste, & assidue ejus approbationem peteret & urgeret apud Romanos Pontifices Justinianus Junior, a Romana Ecclesia, *Quæ omnium Ecclesiarum Mater est, & Magistra*, ut definitum est a Conc. Trid. Sess. VII., Canone III., non modo approbatus unquam

quam non fuit, verum etiam fortiter & constanter rejectus semper explosus, & repudiatus est.

DISSERTATIO VIII.

De Beausobrii mendaciis, quæ ad Augustini sententiam de Animarum origine & propagatione pertinent.

I. AUgustinum de Animarum origine & propagatione disputantem in eam vere inclinare sententiam, quæ docet, Animas ut corpora generari, ingenita sibi temeritate Beausobrius pronuntiat lib. 7. Histor. Dogmat. Manich. cap. 4. pag. 480., & 481. tom. 2. Quid autem de Animarum origine & propagatione Augustinus senserit non mendax Beausobrius, sed ipsemet S. Doctor testis verax est adhibendus. Jam vero Augustinus lib. 2. retract. cap. 56. pag. 44. tom. 1. ad trutinam revocans libros suos quatuor, qui sunt de Anima, & ejus origine, contra errores nec paucos nec parvos Vincentii Victoris juvenis audacis & imperiti, quid in his libris de Anima & ejus origine dixerit, his verbis testatur: *De origine Animæ hominum singulorum, utrum ex illa una primi hominis, ac deinde ex parentibus propagentur; an sicut illi uni sine ulla propagatione singulæ singulis dentur, me nescire confessus sum.* Et paulo infra de quatuor illis de anima & ejus origine libris agens, *In iis omnibus*, inquit, *in quibus multa necessaria disseruntur, defendi de origine animarum, quæ singulis hominibus dantur, cunctationem meam.* Itaque Augustinus apertis verbis testatur se nescire, se dubitare, se incertum esse, utrum animæ hominum generentur per propagationem, an vero per creationem singulæ animæ hominibus singulis tribuantur. Profecto nescire, dubitare, incertum esse, haud est in alterutram partem vergere, & propendere. Optatus Episcopus epistolas tum Cæsaream Mauritaniæ Provinciæ, tum Muressim oppidum ad amicos suos dederat, quibus hanc solvendam ab eis quæstionem proposuerat: *Utrum animæ ut corpora propagatione nascantur; sintque*

De animarum origine in eam sententiam inclinasse Augustinum, quæ docet, Animas ut corpora generari, mendacium & calumnia Beausobrii est.

ex

illa una, quæ primo homini creata est: an Creator Omnipotens, qui utique usque nunc operatur, sine ulla propagatione novas faciat singulis proprias? Cum autem Cæsareæ, & Muressis traditæ essent Augustino tales Optati epistolæ, rogantibus fratribus, ut his S. Doctor responderet, is epist. 190. ad Optatum cap. 1. num. 2. pag. 533. tom. 2. anno 418., hæc primum respondet: *Scire te volo, in tam multis opusculis meis nunquam me fuisse ausum de hac quæstione definitam proferre sententiam, & impudenter referre in litteras ad alios informandos, quod apud me non fuerit explicatum. Quarum autem rerum atque causarum consideratione permovear, ut in neutram assertionem meus inclinetur assensus, sed adhuc inter utramque disceptem, nimis longum est hac epistola exprimere.* Itaque S. Doctor apertissime negat in tam multis opusculis suis assensum suum inclinasse vel in sententiam quæ docet, humanas animas ut corpora generari, vel in eam quæ docet novas animas in humanis corporibus a Deo creari. Quare verba ipsa S. Doctoris cum verbis ipsis Beausobrii pugnant omnino.

De animarum origine optavit Augustinus verum esse sententiam de assidua animarum creatione.

II. Quamquam optasse videtur Augustinus, ut sibi vera demonstraretur sententia de assidua novarum animarum in humanis corporibus a Deo creatione. Etenim Optato huic veræ sententiæ faventi, quæ nondum ab Ecclesia universa declarata erat, hæc sunt quæ S. Doctor ibidem rescribit cap. 4. num. 13. pag. 535. tom. 2. *Si inveneris, quod te quærere admonui, quod ipse adhuc fateor non inveni, defende quantum potes, atque assere animarum infantium ejusmodi esse novitatem; & nobiscum quod inveneris fraterna dilectione communica.* Et rursum ibidem cap. 6. pag. 538. tom. 2. *Si ita potes*, inquit, *animarum asserere sine ulla propagine novitatem, ut ratione justa, & a fide catholica non aliena, etiamsi peccato primi hominis ostendantur obnoxiæ, assere quod sentis ut potes.* De Pelagianis vero, quatenus animarum novarum creationem assiduam tuebantur, quamquam ut originale peccatum negarent, hæc habet ibidem num. 22. *Hi autem non ideo sunt hæretici, quia dicant, animas originem de illa prima peccatrice non ducere,*

cere, quod vel aliqua fortasse ratione vera dici potest, vel sine fidei labe nesciri. Marcellinus Tribunus, qui in Donatianorum persecutione Martyr occubuit, post consultum a se Augustinum de origine humanæ animæ, Hieronymum quoque per litteras in Africa datas de eadem quæstione consuluit: cui rescribens Hieronymus diversas de origine animæ sententias exponit; cetera vero, utpote multis distentus studiis, ut ab Augustino exquirat, hortatur. Ecce verba Hieronymi epistola inter Augustinianas 165. ad Marcellinum, & Anapsychiam cap. 1. num. 1. pag. 442. tom. 2. *Super animæ statu memini vestræ quæstiunculæ, immo maximæ Ecclesiasticæ quæstionis; Utrum lapsa de cælo sit ut Pythagoras philosophus, omnesque Platonici, & Origenes putant. An a propria Dei substantia, ut Stoici, Manichæus, & Hispana Priscilliani hæresis suspicantur: An in thesauro habeantur Dei, olim conditæ, ut quidam Ecclesiastici stulta persuasione confidunt: An quotidie a Deo fiant, & mittantur in corpora, secundum id quod in Evangelio* (Joan. 5. 17.) *scriptum est,* Pater meus usque modo operatur, & ego operor: *An certe ex traduce, ut Tertullianus, Apollinaris, & maxima pars Occidentalium autumant; ut, quomodo corpus ex corpore, sic anima nascatur ex anima, & simili cum brutis animantibus conditione subsistat. Super quo quid mihi videretur in opusculis contra Ruffinum scripsisse me novi.* Postremo ad propositam sibi quæstionem concludit: *Certe habes ibi* (in Africa) *virum sanctum & eruditum Augustinum Episcopum, qui viva, ut ajunt, voce docere te poterit, & suam, immo per se nostram explicare sententiam.*

III. Pervenit ad Augustini manus brevis Hieronymi ad Marcellinum epistola, ex qua intellexit, stare Hieronymum pro assidua animarum novarum creatione, tum ex Evangelicis illis a Hieronymo citatis verbis, *Pater meus usque modo operatur, & ego operor,* Tum ex citatis a Hieronymo suis contra Ruffinum libris, in quorum tertio pag. mihi 179. edit. Manut. tom. 2. hæc Hieronymi, & orientalis Ecclesiæ senten-

tia continetur, *Quotidie Deus operatur animas, & in corpora eas mittit nascentium*. Itaque Augustinus epistolam ad Hieronymum dedit *De Origine Animæ hominis*, admodum copiosam, quam idcirco lib. 2. retract. cap. 45. librum appellat. In hac epistola novo ordine 166. cap. 4. num. 8. pag. 446. tom. 2. de sententia Hieronymi se certiorem factum his verbis affirmat, *Hoc certe sentis, quod singulas animas singulis nascentibus etiam modo Deus faciat*. Quo autem animo Hieronymi sententiam de assidua animarum novarum creatione Augustinus exceperit, sic ibidem declarat. *Ecce volo, ut illa sententia mea sit, sed nondum esse confirmo*. Et infra cap. 8. num. 25. pag. 451. *Illa*, inquit, *de Animarum novarum creatione sententia, si hanc fidem fundatissimam* (de originali peccato) *non oppugnat, sit & mea: Si oppugnat, non sit & tua*. Præterea ibidem cap. 9. num. 27. *Illam*, inquit, *opinionem, quod ex una fiant omnes animæ, nec discutere volo, nisi necesse sit. atque utinam ista* (de animarum creatione) *de qua nunc agimus, si vera est, sic abs te defendatur, ut hoc* (idest discutere opinionem de animarum propagine) *necesse jam non sit*. Hæc Augustinus scribebat anno 415. ad Hieroymum. Anno vero 418. epistola 190. ad Optatum Episcopum cap. 6. num. 20. pag. 537. tom. 2. de Hieronymi epistola ad Marcellinum hæc habet; *Significavit* (Hieronymus) *in eadem brevi epistola sua, se potius fieri, quam propagari animas credere. Simul etiam admonens animarum propaginem, quia ipse in Oriente est, Occidentalium Ecclesiam solere sentire. Hac ego majore occasione comperta scripsi ad eum non brevem librum* (epistola est 166.) *consulens eum & petens, ut prius me doceat, & tunc ad me mittat, quos doceam*. At Hieronymus gravissimis occupatus negotiis ad eam Augustini epistolam, ut Augustinus inquit lib. 2. retract. cap. 45. tom. 1. *Rescripsit, laudans eamdem consultationem meam; sibi tamen ad respondendum otium non esse respondit*. Ex superioribus Augustini verbis clare intelligitur, S. Doctorem propensiorem fuisse ad tuendam sententiam de nova creatione, quam de animarum a prima anima tra-

traductione: solumque fuisse solicitum de concordia, explicatu perquam difficili, creationis animarum novarum cum diffusione originalis peccati, quo singulæ contaminantur: eoque magis quod noverat S. Doctor, Pelagianos ad explodendum peccatum originale abuti sententia, & si verissima quamvis eatenus ab universa Ecclesia non declarata, de creatione animarum novarum, qua Deus, nullius mali seu omnium bonorum auctor, singulas animas in humanis corporibus ex nihilo creat. Itaque Augustinum re vera inclinasse in animarum nostrarum, uti corporum, generationem, re vera mendacium & calumnia Beausobrii est.

De animarum origine turpissimam Leibnitii sententiam Augustino Beausobrius temere attribuit.

IV. Pergit Beausobrius Augustinum invadere lib. 7. Histor. Manich. cap. 4. pag. 481. tom. 2, cui absurdissimam Leibnitii sententiam lib. 1. Theodiceæ pag. 108, iniquissime attribuit de innumerabili animarum nostrarum multitudine latentium in minimis particulis seminalibus, eamque sententiam esse nonnullorum, quos laudat, ætatis nostræ philosophorum affirmat. Mox scurræ personam induit, in scenam prodit, in qua Turpionem veterem egregie refert, jocisque & salibus non modo scurrilibus, sed etiam impiis fœdissimam Leibnitii fabulam ludit. Jam vero, quæ de origine animæ in utramque partem Augustinus disputat, quin ullam ferat sententiam, non a mendacissimorum omnium hominum mendacissimo Beausobrio, sed ab ipsomet Augustino sunt repetenda. Et primo quidem epistola 190. ad Optatum episcopum, quæ tota est de origine animæ cap. 4. num. 14. pag. 535. tom. 2. Tertulliani sententiam de origine animæ ex traduce, ita ut anima humana non spiritus sit, sed corpus, S. Doctor maxime detestatur. Ecce verba S. Doctoris: *Illi, qui animas ex una propagari asserunt, quam Deus primo homini dedit, atque ita eas ex parentibus trahi dicunt, si Tertulliani opinionem sequuntur, profecto eas non spiritus, sed corpora esse contendunt, quo perversius quid dici potest?* Explosa Tertulliani opinione de animarum corporearum traduce, quæstionem sibi prorsus incertam, quin de ea quidquam decernat, Optato discutien-

De animarum origine ex traduce Tertulliani sententiam Augustinus repudiat.

De animarum origine ex traduce insolubilis apud Augustinum quæstio.

tiendam S. Doctor producit, quæque ab absurditate Leibnitiana prorsus discrepat. Audiatur: *Mirum*, inquit ibidem pag. 535. & 336. *si ullus sensus comprehendit humanus, quonam modo tanquam lucerna de lucerna accendatur, & sine detrimento alterius alter ignis existat, sic anima de anima parentis fiat in prole, vel traducatur in prolem: Utrum incorporeum semen animæ, sua quadam occulta, & invisibili via, seorsum ex patre currat in matrem, cum fit conceptus in femina; an quod est incredibilius in semine corporis lateat. Cum autem fluunt sine ullis conceptibus semina, utrum semen animæ non simul exeat, an summa celeritate atque atomo temporis, unde exierat, recurrat, an pereat. Et si perit, quo modo ipsa, cujus mortale semen est, immortalis est anima.* Vides implicatissimam, atque imperviam spinarum sylvam, in qua sententia de spiritualium immortaliumque animarum propagatione per traducem, Augustino teste, versatur. Vides, auctore eodem, animas in particulis seminalibus non latere, in quibus nec excogitatum latet incorporeum animæ semen, atque hinc argue quantum a veritate discrepet testimonium Beausobrii affirmantis Augustinum & inclinari in sententiam de animarum, ut corporum, generatione, & cum Leibnitio sentire de animatis, animarum multitudine prope infinita, minimis particulis seminalibus. Postremo Augustinus expositis, expensisque gravissimis difficultatibus, quibus sententia de animarum propagatione obstringitur, concludit rem esse penitus retrusam, abditam, reconditamque in occulto naturæ sinu, atque idcirco verendum nobis non esse quominus fateamur nos nescire ea, quæ necessimus: *Cum hæc atque hujusmodi*, inquit ibidem cap. 5. num. 16, *de hac re multa quærantur, quæ nullo sensu carnis explorari possunt, & a nostra experientia longe remota sunt, atque in abditissimis naturæ finibus latent, non erubescendum est homini confiteri, se nescire quod nescit.*

De animarum origine Leibnitii sententia maxime discrepat ab Augustini sententia.

Animarum originem se nescire Augustinus ingenue fatetur.

V. Narrat Beausobrius lib. 7. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 489. tom. 2. Julianum Pelagianum Augustino exprobrasse, quod a Manichæis acceperit sen-

sententiam de propagatione animarum ex traduce. Quandoquidem lib.1. de peccat. mer. & remiss. cap.10. num.11. pag.5. tom.10. verbis illis, *Omnes ille unus homo fuerunt*, satis aperte significavit, Adamum animarum omnium, ut omnium corporum esse patrem. Et quamvis Augustinus testetur lib.2. Oper. Imperf. num.178. pag.764. tom.10. se nescire hanc quæstionem solvere, Utrum Adam secundum solum corpus, an vero secundum utramque hominis partem omnium hominum pater sit, tamen lib.1. de Anim. & ejus Orig. cap.18. tom.10. secundam quæstionis partem tuetur, quod Deus in corpus Evæ, quod ex non Adam costa finxerat, novum spiraculum vitæ inspirasse non dicitur: ex quo consequitur, Animam Evæ vel particulam, vel emanationem fuisse animæ Adami; atque idcirco unam animam posse alteram generare sine ulla sui diminutione. Hactenus Beausobrius. Fateor Julianum cum ceteris Pelagianis Augustino exprobrasse, sententiam de animarum traduce S. Doctorem a Manichæis accepisse. Etenim duodeviginti Pelagiani Episcopi, quorum nomerum omnium dux complebat Julianus, epistola ad Rufum Thessalonicensem episcopum, quem a catholicis ad se abducere conabantur, opinionem illam Augustino, ceterisque catholicis attribuerunt, teste Augustino lib.3. contr. duas epist. Pelag. cap.10. num.26. pag.308. tom.10, cujus hæc verba sunt de duodeviginti supra commemoratis Pelagianis episcopis. *Ajunt nos animarum traducem cum peccati traduce contueri*. Sed quid ad hæc S. Doctor? Protinus addit, *Quod ubi, & quando in eorum, qui defendunt adversus catholicam fidem, vel sermonibus audierint, vel litteris legerint, nescio*. Animarum ergo traducem se cum catholicis propugnare Pelagianam calumniam refellens apertissimis verbis Augustinus negat. Testimonium hoc Augustini de animarum traduce nec a se, nec ab ullis catholicis propugnato Julianus Pelagianus apud Augustinum lib.2. Oper. Imperf. num.178. pag. 763, & 764. tom.10. producit, expendit, hisque verbis convellere nititur: *Credis ita esse animarum traducem*

Animarum traducem se cum catholicis propugnare Augustinus contra Pelagianam calumniam aperte negat.

cem, in Tertulliani olim & Manichæi profanitate damnatam, sicut est etiam corporum tradux: quod tam nefarium est, ut cum a nobis in ea epistola, (ad Rufum) *quam ad Orientem misimus, nobis fuisset objectum, tu in his libris* (lib. 3. contra duas epist. Pelag. cap. 10. num. 26. pag. 308. tom. 10.) *quos nuper ad Bonifacium misisti, negando a te propulsare coneris. Ait enim*. Dicunt autem nos animarum traducem consiteri, quod in cujus libris legerint, nescio, *ut a te videlicet, nihil tale doceret. Porro ut falsitas tua tuorum verborum collatione prodatur, quomodo traducem animarum, profanam re vera opinionem, tuis dicis sensibus non teneri, cum profitearis* (lib. 1. de peccat. merit. & remis. cap. 10. num. 11. pag. 5. tom. 10.) *Omnes homines illum unum fuisse? Si enim non credis partem animæ seminibus illigatam, qua ore scribis, Omnes homines Adam solum fuisse, cum homo utique nisi anima, & corpus simul esse non possit?* Hactenus Pelagianus Julianus.

De animarum traducta se propugnata sententia, Pelagiana calumnia ab Augustino confutatur.

VI. Quid ad hæc Augustinus? Audiatur quomodo S. Doctor & veterem Juliani, & novam Beausobrii calumniam evertat funditus, extirpetque radicitus: *Putas*, inquit, *hominem non posse dici solum hominis corpus*. Mox docet, ut omnes homines unus ille homo fuisse dicantur, satis esse, ut secundum solum corpus fuerint homo ille unus. Idque multis probat exemplis. Sic Christus Dominus sub Pontio Pilato mortuus & sepultus dicitur, licet secundum solum corpus mortuus sit & sepultus: sic dicitur Gen. 2. 7. *Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ*, licet secundum solum corpus de limo terræ formatus sit homo primus. sic primo homini dixit Deus post violatum divinum præceptum Gen. 3. 19. *Pulvis es, & in pulverem reverteris*, etsi non secundum animam, sed secundum solum corpus reversurus esset in pulverem. *Quia ergo fuit Adam*, pergit eo loco Augustinus, *& in illo fuimus omnes, quod ante nos catholici Doctores secundum scripturas sanctas in sancta Ecclesia didicerunt, atque docuerunt, ideo dixi, Omnes ille unus fuerunt*. Postremo contra Julianum negantem peccatum originale concludit. *Ex qua-*

libet

Google

libet ergo, & quantalibet parte, omnes qui ex illo nati sunt, ille unus fuerunt, sive secundum solum corpus, sive secundum utramque hominis partem, quod me nescire confiteor, nec me pudet, ut vos, fateri nescire quod nescio; nec ideo tamen nescio de omni homine scriptum esse, Homo vanitati similis factus est, dies ejus velut umbra prætereunt ... quod justo Deo creante non fieret, si peccatum originale non esset. Itaque Augustinus nunquam, & nuspiam sententiæ de animarum traduce, seu de animarum ab anima primi hominis propagatione suffragatus est, sed ad extremum usque vitæ suæ spiritum, quando in manus habebat opus quod dicitur Imperfectum, idest, morte intercipiente non absolutum, illudque scribens est mortuus, clara & libera voce testatus est, se animarum originem ignorare. Nihilo tamen minus Beausobrius, ut mendacium suum de Augustini sententia suadeat, depromit verba, quæ apud Augustinum sunt lib.1. de Anima & ejus origine c.18. Sed hic ut assidue in plerisque suis locis, mendacem se manifestat. Etenim eo loco Augustinus non suam tuetur, sed alienam refert sententiam, quam non probat, sed improbat. Audiatur igitur eo loco Augustinus, cujus hæc verba sunt: *Illi, qui propaginem asserunt animarum, hinc se putant invictius suam munire sententiam, quia cum scriptum sit, detraxisse Deum costam ex latere viri, eamque ædificasse in mulierem, non est additum, quod in ejus faciem sufflaverit flatum vitæ: ideo, inquiunt, quia jam de viro fuerat animata.* Quid jam de hac non sua, sed aliena interpretatione pro animarum traduce Augustinus? Audiatur quomodo sequenti num.30 eam repudiat; *Nec illi*, inquit, *qui defendunt animarum propaginem ex eo, quod non sufflavit Deus in faciem mulieris, aliquid adjuvantur.* Postremo ibidem cap.19. pag.237. num.34. admonet S. Doctor eos, qui animas a Deo novas creari docent, ut evitatis quatuor erroribus Vincentii Victoris, quos supra rejecerat, productisque certissimis sacræ scripturæ testimoniis, *Hanc sententiam suam non solum*, inquit, *me non vetante, verum etiam favente, & gratias agente de-*

fen-

fendunt. Favebat igitur S. Doctor sententiæ docenti novas a Deo animas assidue creari, quam veram esse vehementer optabat. Patefacta sunt igitur Beausobrii mendacia, & calumniæ.

VII. Sententiæ de animarum creatione prætulisse Augustinum contrariam de animarum propagatione sententiam auctor est Beausobrius lib. 7, Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 489, & 490. tom. 2. Id autem probare contendit, tum quia S. Doctor contra animarum creationem difficultates omnes, quas excogitare potuit, viribus omnibus urget; tum quia in sententia de animarum propagatione, Augustino auctore, justitia Dei servatur incolumis, secus vero in sententia de animarum creatione; tum quia posita propagatione animarum, tum propagatio originalis peccati, tum ea verba Pauli ad Rom. 5. 12. *In quo omnes peccaverunt*, facilius, Augustino auctore, explicantur, quod his verbis lib. 1. de Anima, & ejus orig. cap. 17. num. 28. pag. 235. tom. 10. affirmat: *Si autem illud verum est, quod totus homo ex toto homine propagatur, idest, corpus, anima, & spiritus, ibi proprie dictum est, In quo omnes peccaverunt*. Hactenus Beausobrius. Jam vero, hac quæstione proposita, Utrum novæ animæ singulæ in corporibus singulis a Deo creentur assidue, an vero omnes ab anima primi hominis, in quo vi quadam admirabili fuerint, propagentur, sanctus Augustinus semper, & ubique in utramque dumtaxat partem disputavit, quin unquam, & uspiam alterutri ex contrariis sententiis assensus, vel suffragatus fuerit. Se animarum traducem affirmare, Juliano, ceterisque Pelagianis episcopis calumniantibus, usque ad extremam senectutem suam apertissimis verbis negavit. De animarum nostrarum origine, utrum per traducem, an per creationem habeatur, semper & ubique se penitus ignorare testatus est. Si optio sibi daretur, mallet veram esse sententiam de creatione, quam de animarum propagatione, ut ad Hieronymum scribit, stantem pro creatione animarum. Nec mirum. Inter ea, quæ tanquam certissima ad fidem pertinere Augustinus affirmat, illud

De animarum origine, in utramque partem Augustinus assidue disputavit, tanquam de re sibi ignota, propensiorque fuit in sententiam de creatione, quam de propagatione.

lud maxime est: *Animam non corpus esse, sed spiritum*, ut inquit epist. 190. ad Optat. cap. 1. num. 4. pag. 533. tom. 2. At spiritum quomodo ex spiritu propagari possit, non intelligitur. Quocirca in sententiam de animarum creatione propensior fuit Augustinus. De his omnibus præclarissima Augustini testimonia dedimus in toto hujus dissertationis decursu. Quocirca mendacia præclarissima Beausobrii sunt, quæ supra venditat, de Augustini sententia circa animarum originem. Ad auctoritatem vero Augustini, quam Beausobrius affert ex lib. 1. de Anima, & ejus orig. cap. 17. num. 28. pag. 235. tom. 10. dico eo loco Augustinum in utramque partem disputare, & pro utraque parte verba illa Apostoli, *In quo omnes peccaverunt*, interpretari primo per Synedochen accipiendo totum pro parte, quod frequentissime usuvenit in sacra scriptura: qua interpretatione uti possunt, qui docent, creari animas. secundo proprie, & non tropice accipiendo totum pro toto, qua interpretatione uti possunt, qui docent, animas propagari. Audiatur igitur S. Doctor, ubi nihil disputat de peccato originali, nihilque decernit de creatione, vel propagatione Animarum: *Si enim hoc est verum quod isti asserunt, ut non sit anima ex anima, sed caro ex carne sit tantum, ... illud, quod dictum est, In quo omnes peccaverunt, sola omnium hominum caro intelligenda est, quæ inde transfusa est, a toto partem significante Scriptura. Si autem illud est verum quod totus homo ex toto homine propagatur, idest, corpus, anima, & spiritus, ibi proprie dictum est, In quo omnes homines peccaverunt.* Jam vero ex hactenus disputatis constant Beausobrii fraudes, atque mendacia de Augustini sententia, quæ ad animarum originem pertinet.

DISSERTATIO IX.

De Beausobrii mendaciis pertinentibus ad cultum Solis & Lunæ a Manichæis usitatum.

De Solis & Lunæ cultu a Manichæis adhibito permulta Scriptorum veterum testimonia.

I. MAnichæos Solem & Lunam cultu divino coluisse, & hæc duo sidera invocasse, hisque preces suas profudisse permulti scriptores veteres testes sunt, hique fide dignissimi. Archelaus apud Zacagnium num.36. pag.63. in ea quam habuit cum Manete disputatione, his eum verbis tanquam adoratorem Solis, quem Mithram dicebant Persæ, redarguit. *Barbare sacerdos & collusor, Solem tantum coles Mithram, locorum mysticorum illuminatorem, ut opinaris, & conscium.* Titus Bostrensis episcopus lib.2. advers. Manich. cap.3. num.6. hæc litteris de Manichæo commendavit: *Solem honorat, & ut existimavit, decernit, non habere commistionem mali. Manichæus cum Solem facit divinum tanquam ex natura bona videtur similem igni facere, immo talem qualis est ignis introducit. Nulla fides habeatur Manichæo scelestissimo, & in Deum blasphemo, qui Solem cum Deo confert, & ex substantia ejus esse dicit.* S. Epiphanius lib.2. advers. hæreses hæres.66. quæ Manichæorum est, num.88. *Manichæus*, inquit, *cum Gentilibus Gentilis est, ac Solem, Lunam, sidera, dæmonesque veneratur.* Theodoretus lib.1. hæretic. Fabul. pag.272. hæc de Manichæis narrat: *Solem & Lunam Deos nominant, ipsum quidem Solem quandoque Christum vocantes.* S. Leo Magnus serm.33. cap.4. tom.1. edit. Cacciar. hæc de Manichæis testatur. *In Sole & Luna colere Christum, & sub nomine Spiritus Sancti ipsum talium impietatum magistrum adorare Manichæum.* Hac de causa in honorem Solis & Lunæ, quibus divinum exhibebant cultum, diebus apud Gentiles Solis & Lunæ, apud christianos die dominica, & feria secunda, Manichæi jejunabant eodem Leone teste, cujus hæc ad populum verba sunt serm.41. cap.5. tom.1. *Nullo itaque vos contagio eorum error attingat, qui sua maxima obser-*

Digitized by Google

observantia polluuntur, servientes creaturæ potius, quam Creatori, & Luminaribus cæli stultam abstinentiam devoventes; quos nemo ambigat esse Manichæos, qui in honorem Solis & Lunæ die dominico & secunda feria deprehensi fuerint jejunare. Uno perversitatis suæ opere bis impii, bis profani sunt, qui jejunium suum & ad siderum cultum, & ad resurrectionis Christi instituere contemptum. Socrates lib. 1. Histor. Eccles. cap. 22. edit. Valef. hæc de Manichæo tradit; *Multos deos Manichæus colendos esse, utpote impius præcipit. Solem quoque adorandum esse docet*.

De Solis & Lunæ divino cultu, tanquam divinæ naturæ, a Manichæis præstito plura & præclara S. Augustini testimonia.

II De cultu divino Soli & Lunæ tanquam divinæ naturæ a Manichæis exhibito testis omnium locupletissimus est Augustinus. Et primo quidem S. Doctor Lib. de Hæref. ad Quodvultdeum hæref. 46., quæ Manichæorum est, pag. 11. tom. 8. De duabus navibus, quas Solem & Lunam esse Manichæi censebant, easque ex purissima Dei substantia constare, divinoque cultu adorandas esse affirmabant, hæc Augustinus testatur: *Quidquid undique purgatur luminis, per quasdam naves, quas esse Solem & Lunam volunt, regno Dei, tanquam propriis sedibus reddi. Quas itidem naves de substantia Dei pura perhibent fabricatas. Lucemque istam corpoream animantium mortalium oculis adjacentem, non solum in his navibus, ubi eam purissimam credunt, verum etiam in aliis quibusque lucidis rebus, ubi secundum istos tenetur admista, Dei dicunt esse naturam*. Hinc ad Solem & Lunam, quaque versum conversi, utpote apud eos divinæ naturæ lumina, orabant. *Orationes*, inquit ibidem pag. 13. *faciunt ad Solem per diem quaqua versum circuit: ad Lunam per noctem si apparet; si autem non apparet ad Aquiloniam partem, qua Sol cum occiderit ad Orientem revertitur, stant orantes*. Quod Manichæi ad Solem tanquam ad Deum contra regulam Christianæ fidei orarent Augustinus testis de visu tum, cum Manichæorum Auditor esset disp. 1. contra Fortun. Manich. num. 3. pag. 63. tom. 8. his verbis confirmat. *Ego in oratione in qua interfui, nihil turpe fieri vidi. sed solum contra fidem animadverti, quam po-*

stea didici, & probavi, quod contra Solem facitis orationem. Præterea lib. 20. contra Faustum cap.6. pag.238. tom. 8. *Ita fit*, inquit, *ut ad istum quidem Solem dorsum cervicemque curvetis; non autem ipsum tam clara rotunditate conspicuum, sed nescio quam navim per foramen triangulum micantem, atque lucentem, quam confictam cogitatis, adoretis*. Et rursum ibidem cap. 9. pag. 240. *Verum*, inquit, *si in istis tam eminentissimis notissimisque luminibus* (in Sole & Luna) *sic erratis, ut in eis non quod sunt, sed quod vobis dementissime fingitis, adoretis, quid de ceteris vestris fabulis dicam*. Item lib. 18. contra eumdem Faustum cap. 5. pag. 221. tom. 8. Manichæis exprobrat S. Doctor quod Solem adorent, quodque in Solis Lunæque cultu imitentur Gentiles: *Vos*, inquit, *in die, quem dicunt Solis, Solem colitis*. Quod autem imiteutur Gentiles, *Quos*, inqnit, *in hac parte etiam vos imitamini, nisi quod cum eis lucidiora duo lumina* (Solem & Lunam) *cetera vero sidera non cum eis adoretis*. Postremo epist. 236. ad Deuter. Epis. num. 2. tom. 2. de Auditoribus Electorum, *Solem, & Lunam*, inquit, *cum eis adorant*.

III. Contra vero Beausobrius lib.9.Histor.Dogmat. Manich. cap. 1.pag. 584., & 585. tom. 2. inveterata sibi temeritate negat Manichæos Solem adorasse, suoque more mentiendo unicum esse Augustini locum affirmat, in quo S. Doctor significat, Manichæos censuisse Solem esse Deum, scilicet lib. 21. contra Faustum cap. 4. pag. 251. tom. 8., ubi hæc habet. *Istum Solem tam magnum bonum putatis, ut nec factum a Deo, sed prolatum vel missum esse credatis*. Quamquam & hanc ipsam sententiam sententia altera correxisse Augustinum Beausobrius contendit lib. 1. de Gen. contra Manich. cap. 3. num. 6. pag. 481. tom. 1. quæ est hujusmodi; *Non intelligunt* (Manichæi) *lucem in qua Deus erat antequam faceret istam lucem .... Et ideo istum Solem . . . illi sic colunt, ut particulam dicant esse lucis illius in qua habitat Deus*. Insurgit hic Beausobrius, & inquit, si, Augustino teste, Manichæi dicunt, Solem istum particulam esse lucis illius in qua habitat Deus, ne-

negant Solem hunc esse Deum, Quoniam suprema lux, in qua habitat Deus, nec Deus, nec persona divina esse potest. Tandem concludit, in Manichæorum sententia Solem non ex divina substantia conditum esse, sed ex elemento ignis cœlestis, vel ignis boni, ut Augustinus loquitur lib. de Hæres. ad QuodvultDeum hæres. 46. pag. 11. tom. 8. *Duo cœli luminaria ita distinguunt, ut Lunam dicant factam ex aqua bona, Solem vero ex igne bono.* At non solus, nec uno in loco Augustinus testatur Solem a Manichæis tanquam Deum adoratum. Etenim præter Augustinum idem testantur Archelaus, Epiphanius, Titus Bostrensis, Theodoretus, Leo Magnus, Socrates, quos testes locupletissimos supra produxi. Augustini vero eadem de re testimonia, quæ supra commemoravi, multa sunt, eaque preclarissima. Neque vero quæ de natura Solis, auctoribus Manichæis, Augustinus affirmat lib. 1. de Gen. contra Manichæos pugnant cum his, ut cavillatur Beausobrius, quæ de eadem Solis natura in Manichæorum fabula docet lib. 21. contra Faustum. Quod ut clarius appareat, integrum ab Augustino, non detruncatum a Beausobrio locum depromo. Manichæi veteris Testamenti adversarii verba illa Gen. 1. 2. *Et tenebræ erant super faciem abyssi*, reprehendebant dicentes, *In tenebris ergo erat Deus ante quam faceret lucem?*

IV. Ad hæc Augustinus respondet: *Vere ipsi sunt in tenebris ignorantiæ, & ideo non intelligunt lucem in qua Deus erat, antequam faceret istam lucem, Non enim norunt isti lucem, nisi quam carneis oculis vident. Et ideo istum Solem, quem pariter non solum cum bestiis majoribus, sed etiam cum muscis & vermiculis cernimus, illi sic colunt, ut particulam esse dicant lucis illius in qua habitat Deus. Sed nos intelligamus aliam lucem esse, in qua habitat Deus.* Docebant itaque Manichæi Deum lucem esse corpoream, quæ percipitur corporeis oculis: Solem vere particulam corporeæ lucis illius, qualis apud Manichæos Deus erat; atque idcirco utpote ejusdem cum Deo naturæ Solem cultu divino

Solem particulam esse lucis illius corporeæ, quam Deum esse affirmabant, Manichæi docuerunt.

vino adorabant. Contra vero Augustinus Deum lucem intelligibilem esse tuebatur, incorpoream, inaccessibilem, qualem catholici Deum nominant. De quo loquens Apostolus 1. Tim. 6. 16. ait: *Qui solus habet immortalitatem, & lucem inhabitat inaccessibilem: quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest*. Nimirum oculis corporis. Quæro jam a Beausobrio, num Apostolus, num Augustinus qui docuerunt Deum inhabitare lucem intelligibilem, inhabitare lucem inaccessibilem, idcirco negaverint Deum lucem esse intelligibilem, Deum lucem esse inaccessibilem? Non negasse profecto affirmabit. Ita Manichæi affirmantes Deum habitare lucem corpoream, Solemque partem esse illius lucis corporeæ, non idcirco negabant Deum lucem esse corpoream; Solem vero particulam Dei esse, seu lucis illius corporeæ. Ad testimonium vero Augustini, a Beausobrio productum, affirmantis Manichæos docere, Solem factum ex igne bono; & Lunam ex aqua bona; atque idcirco ex cœlestibus elementis, dico, hæc cœlestia elementa, hunc ignem bonum, aquam hanc bonam, auctoribus Manichæis, eodemque teste Augustino, partes esse divinæ substantiæ, partes esse divinæ naturæ. Hæc enim sunt quæ Manichæi fabulantur apud Augustinum loco a Beausobrio objecto: *His quinque elementis malis debellandis alia quinque elementis malis debellandis alia quinque elementa de regno, & SUBSTANTIA DEI missa esse, & in illa pugna permista; fumo aera, tenebris lucem, igni malo ignem bonum, aqua malæ aquam bonam, vento malo ventum bonum. Naves autem illas, idest, duo cœli luminaria ita distinguunt, ut dicant Lunam factam ex aqua bona, Solem vero ex igne bono*. Quinque vero elementa nihil aliud esse quam substantiam Dei, Augustino teste lib. 11. contra Faust. cap. 3. pag. 157. tom. 8., ipsemet Faustus Manichæorum Episcopus prædicabat.

Solem factum ex igne bono, & Lunam ex aqua bona, & hæc cœlestia elementa partes esse divinæ substantiæ Manichæi dicebant.

V. Beausobrius lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 1. pag. 586., & 587. tom. 2. Fausti Manichæorum Episcopi verba producit, apud Augustinum lib. 20. contra Faustum cap. 2. pag. 257. tom. 8., quæ talia sunt:

sunt: *Nos Patris quidem Dei Omnipotentis, & Christi Filii ejus, & Spiritus Sancti unum idemque sub triplici appellatione colimus Numen. Sed Patrem quidem ipsum lucem incolere credimus summam & principalem, quam Paulus alias inaccessibilem vocat. Filium vero in hac secunda ac visibili luce consistere, qui quoniam sit & ipse geminus, ut eum Apostolus novit, Christum dicens, esse Dei Virtutem, & Dei Sapientiam; virtutem quidem ejus in Sole habitare credimus; Sapientiam vero, in Luna.* Quibus productis contendit Beausobrius in Manichæorum sententia Solem, & Lunam nihil aliud esse nisi templa & tabernacula, in quibus putabant gemino attributo virtutis & sapientiæ suæ Christum Dominum residere. Ad hæc respondeo: Manichæi non modo Solis & Lunæ, quin etiam omnium lucidorum corporum lucem Dei dicebant esse naturam, teste Augustino lib. de Hæres. ad Quodvultdeum hæres. 46. quæ Manichæorum est, pag. 11. tom. 8. *Lucem corpoream*, inquit, *animantium mortalium oculis adjacentem, non solum in his navibus* (in Sole & Luna) *ubi eam purissimam credunt, verum etiam in aliis quibusque lucidis rebus, Dei dicunt esse naturam.* Itaque secunda illa atque visibilis Solis & Lunæ lux, auctore Fausto, in Sole Dei virtus est; in Luna vero, Dei Sapientia, qualis est unigenitus Filius Patris. Atqui virtus & Sapientia Dei, quæ in Filio est, auctoribus etiam Manichæis, non est nisi divina ipsa natura Filii: quemadmodum, teste Fausto, lux illa summa & principalis, quam inaccessibilem Paulus affirmat, non est nisi divina ipsa natura Patris. Dei autem natura, auctoribus Manichæis, non est nisi corporea natura lucis, quæ oculis corporis percipitur. *De Patris quidem secreto lumine*, inquit eo lib. 20. cap. 7. pag. 237. tom. 8. contra Faustum Augustinus, *quid vobis dicam, nisi quia lumen cogitare non potestis, nisi quale videre consuestis?* Quamquam Manichæi non modo Solem, & Lunam, sed universa etiam, quod divina natura partim constare arbitrabantur, tanquam totidem Numina, cultu Latriæ, qui soli Deo debetur, ipsomet Fausto teste, colebant. *Et nobis*, in-

Solis lucem in qua virtus Filii, & lucem Lunæ in qua ejus sapientia, auctore Fausto, inhabitat, Dei esse naturam Manichæi docebant.

Cum Sole & Luna res universas cultu Latriæ Manichæi colebant.

inquit Faustus loco a Beausobrio citato, *erga universa, & vobis similiter erga panem & calicem par religio est.* Si par religio, par cultus. Atqui nos Catholici Panem Vinumque Eucharisticum cultu Latriæ colimus. Ergo Manichæi, teste Fausto, Latriæ cultu universa colebant.

VI. Fatetur quidem Beausobrius lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 1. 588. tom. 2. Manichæos Soli & Lunæ honorem aliquem exhibuisse; negat tamen cultu divino sidera hæc adorasse. Ex eo autem quod Manichæi facie ad Solem Lunamque conversa orarent; ut Augustinus testatur lib. de Hæres. ad Quodvultdeum hæres. 46. pag. 13. tom. 8., non probatur cultum divinum his sideribus eos detulisse; quandoquidem antiqui quoque Christiani facie ad Orientem conversa soliti erant orare, neque idcirco Sol oriens erat Christianorum Deus; quod falso eo Christianorum ritu permoti crediderunt Gentiles. Ad hæc in promptu responsio est. Scriptores veteres sacri & profani, non idcirco Manichæos de cultu divino Soli Lunæque exhibito accusarunt quod hi facie ad Solem Lunamque conversa orarent. Noverant enim ritum etiam Christianorum esse orandi conversa facie ad Orientem Solem, in quo errabant Gentiles putando Solem esse Christianorum Deum, teste Tertulliano in Apologet. cap. 16., cujus hæc verba sunt de Gentilibus, *Solem credunt Deum nostrum, quod innotuerit hoi* (Christianos) *ad Orientis regionem orare.* De hac Christianorum consuetudine, ætate sua, deque ejus causa, & origine hæc Damascenus habet lib. 4. de Fide Orthod. cap. 13. *Quia Deus est lux intelligibilis, & Sol justitiæ, & Oriens in Scripturis Christus nominatur, dedicandus illi oriens est ad orationem . . . Ipsum igitur expectantes ad orientem oramus. Non scripta autem est hæc Apostolorum traditio. nam multa sine scripto nobis tradita sunt.* Neque vero Augustinus, ut criminatur Beausobrius, Manichæis exprobravit, eos adorare Solem, quòd conversi ad Solem orarent. Si enim hanc eos reprehendendi causam attulisset, secum ipse pugnasset. Etenim

Ad Solem conversi piè Christiani veteres; impiè vero Manichæi orabant.

nim ætate sua inveteratus Christianorum mos erat orandi facie ad Solem orientem conversa. Audiatur S. Doctor lib. 2. de Serm. Dom. in Monte cap. 5. num. 18. pag. 148. p. 2. tom. 3. *Cum*, inquit, *ad orationem stamus, ad Orientem convertimur, unde cælum surgit: non tanquam ibi habitet & Deus, quasi ceteras mundi partes deseruerit, qui ubique præsens est; sed ut admoneatur animus ad naturam excellentiorem se convertere, idest, ad Deum, cum ipsum corpus ejus quod est terrenum, ad corpus excellentius, idest, ad corpus cæleste convertitur.* Vera igitur, solida, & genuina causa, cur Augustinus, & ceteri cum eo sacri profanique scriptores Manichæis exprobrarint, quod Solem Lunamque colerent, non fuit quælibet eorum ad Solem Lunamque in precibus suis conversio; sed quod ad hæc sidera tanquam ad duo primaria Numina orabant; eo quod docerent, Solem & Lunam ex purissima Dei natura constare, partesque esse purissimæ naturæ divinæ. Quod num. 1., & 11. productis non paucis scriptorum veterum testimoniis ostendimus.

VII. Incredibili prorsus temeritate Beausobrius lib. 9. Hist. Dogmat. Manich. cap. 1. pag. 589. tom. 2. ipsummet testem adhibet Augustinum, cujus testimonio contendit, Manichæos Solem, & Lunam non adorasse; quamquam plurima, eaque præclarissima testimonia sint, quæ superiori num. 11. dedimus, quibus apertissime S. Doctor testatur, Manichæos docuisse Solem & Lunam Dei natura constare; atque idcirco divino cultu hæc duo sidera coluisse. Argumentum autem, quinimmo deliramentum Beausobrii est hujusmodi. Interrogatus a Fortunato Augustinus in ea celebri inter utrumque disceptatione, num turpitudinem aliquam animadverterit in religioso Manichæorum cultu, quandoquidem cum Auditor esset Manichæorum cum his orationi interfuerat, S. Doctor respondit disp. 1. contra Fortunatum num. 3. pag. 68. tom. 8. *Ego in oratione in qua interfui, nihil turpe fieri vidi: Sed solum contra fidem animadverti, quam postea didici & probavi, quod contra Solem facitis orationem.* Ex his ver-

nes antiquissimæ sunt, ex militari disciplina profectæ, quæ a stando stationes sunt appellatæ. Excubiæ enim, quas stando milites in præsidiis agebant, stationes appellabantur. Stationes igitur Christianorum, quorum singularis militia est super terram, celebrabantur stando, & orando in Basilicis horis diurnis, quæ enim horis nocturnis agebantur, a vigilando vigiliæ sunt appellatæ. Peragebantur autem Christianorum stationes diebus Dominicis, in jejuniis, & in solemnitatibus Paschæ. Cum autem antelucanis horis ea ætate sacrificium celebraretur, eoque absoluto adstantes Christiani communicarent, confestoque Corpore Christi ab Ecclesia Diaconis voce dimitterentur, qui horis diurnis peragebant stationes, nolebant antelucano sacrificio interesse, ne dimissi ab Ecclesia post acceptum Christi Domini Corpus, a stationibus diurnis in Ecclesia obeundis discedere cogerentur. Hos admonet Tertullianus, ut sacrificio intersint, ut Christi Domini Corpus accipiant, illudque, absolutis stationibus suis, domum secum deferant, domique cum libuerit, absumant. Atque ita & sacrificio Corporis Christi aderunt, & de Corpore Christi participabunt, diurnasque stationes, reservata domi commestione Corporis Christi, in Ecclesia peragent.

III. Intelligenda autem hoc loco est perantiqua veteris Ecclesiæ consuetudo, qua fideles manibus excipiebant Christi Domini Corpus, feminæ quidem velatis, viri autem nudis, quod vel statim in Ecclesia absumebant, vel absumendum, cum vellent, domum deferebant, & custodiebant, si vellent in arca. Hanc consuetudinem indicat Tertullianus lib. 2. ad uxorem cap. 5. pag. 169., ubi eam deterret, si vidua superfit, a contrahendis nuptiis cum viro infideli, cui Christianos ritus, infidelibus occultandos, celare non poterit. *Latebisne tu*, inquit, *cum lectulum, cum corpusculum tuum signas? Cum etiam per noctem consurgis oratum? Non sciet maritus quid secreto ante omnem cibum gustes? Et si scierit, panem non illum credit esse, qui dicitur?* Eucharisticum Christianorum panem pueri in-

Eucharistiæ participandæ ritus Tertulliani, & Cypriani ætate.

Crucis signo frequentissime se, suaque veteres Christiani, Tertulliano teste, signabant.

 fan-

fantis sanguine adspersum esse Gentiles credebant, & prædicabant. Quoniam vero mentio facta est consuetudinis, qua Christiani veteres se frequentissime signo crucis signabant, quam in Catholicis ridendi Protestantes irrident, præclarius de ea Tertulliani testimonium affero lib. de Corona pag. 102. edit. Venet. an. 1744. *Ad omnem*, inquit, *progressum atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad calciatum, ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quæcumque nos conversatio exercet, frontem crucis signaculo terimus. Harum, & aliarum hujusmodi disciplinarum, si legem expostules scripturarum, nullam invenies: traditio tibi prætendetur auctrix, consuetudo confirmatrix, & fides observatrix.* Quid ad hæc Lutherani? Quid Calviniani? Quid Anglicani? Sed ad antiquissimum de Eucharistia usum me refero. S. Cyprianus Martyr, Scriptor III. Sæculi lib. de spectaculis pag. 415. col. 1. edit. Pamel. de Christiano gentilium spectaculorum spectatore, qui secum Eucharistiam de more deferens, ad obscenos ludos tendebat, hæc habet: *Festinans ad spectaculum, dimissus,* (ab Ecclesia) *& adhuc gerens secum, ut assolet, Eucharistiam inter corpora obscena meretricum tulit.* Item lib. de Lapsis pag. 243. col. 2. de lapso in idololatriam, Sacerdotibus irascente, quod suis manibus Eucharistiam de more non traderent, hæc habet. *Quod non statim Domini Corpus inquinatis manibus accipiat, aut ore polluta Domini sanguinem bibat, Sacerdotibus sacrilegus irascitur.* Itaque contra Beausobrii mendacia de sacrificio incruento corporis, & sanguinis Christi Domini, deque reali presentia ejusdem corporis, atque sanguinis locupletissimos testes habemus Tertullianum temere a Beausobrio citatum, Sæculi II. scriptorem, & Cyprianum Martirem scriptorem Sæculi III.

IV. Vituperat Beausobrius lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 3. pag. 631., & 632. tom. 2. Ecclesiæ Catholicæ sacrificia, templa, altaria, sacras imagines, quæ nulla fuisse in primitiva Ecclesia, auctoritate Tertulliani, Origenis, Minutii Felicis, atque Arnobii

bii temere & impudenter affirmat: verumque Dei cultum novis hisce superstitionibus assidue, ut inquit, catholicos corrupisse, ausu temerario contendit. Jam vero ad hæc Beausobrii mendacia atque calumnias, quandoquidem ad ritus primitivæ Ecclesiæ ad tertium usque sæculum vaferrime provocat, respondeo, Sævientibus non modo contra christianos homines, sed etiam contra res omnes christianas immanissimis Gentilium persecutionibus, trium & eo amplius sæculorum spatio, quibus religionem christianam extinguere penitus satagebant, publica profecto christianorum sacrificia, templa publica, publica altaria, publicæque imagines sacræ, oculis Gentilium exposita omnino esse non poterant: erant tamen occulta, atque abdita; quinetiam illis ipsis temporibus, si quando paululum persecutionum vis deferbuerat, oppressisque christianis aliquantulum respirare licebat, hæc ipsa publica quoque fuerunt. Patent civibus Romanis omnibus, omnibusque exteris, & peregrinis subterranei illi meatus, in quibus primi christiani, ad exemplum servatæ a se religionis, recrudescentibus persecutionibus, sepulti potius, quam abditi delitescebant. Extant in his arenariis omnium oculis conspiciendæ sacræ ædiculæ in templi formam extructæ, extant altaria, cruces, imagines sacræ, sacra vasa, monumenta certissima sacrificiorum, religiosique cultus, quem primis Ecclesiæ sæculis christiani veteres Deo exhibebant. Imperante Alexandro Severo, quod is non nimis alienum animum a Christianis haberet, publicum Deo templum Romæ a Christianis dedicatum est. De quo Lampridius scriptor Gentilis in vita Alexandri Severi pag. 376. hæc litteris commendavit. *Cum christiani quemdam locum, qui publicus fuerat, occupassent, contra popinarii dicerent, sibi cum deberi, Alexander rescripsit, melius esse, ut quemodocumque illic Deus colatur, quam popinariis dedatur.* Quod autem sæculo III. publica extarent in Africa christianorum templa, ante motam ineunte sæculo IV. a Diocletiano contra Christianos persecutionem testis est Optatus Milevitanus ejusdem sæ-

Sacrificia, altaria, templa publica, sævientibus persecutionibus christiani habere non poterant: quæ occulta, præsertim in subterraneis arenariis habebant.

Templum christianorum publicum Romæ, imperante Alexandro Severo.

Templa Christianorum publica Sæculo III. in Africa ante indictam a Diocletiano persecutionem.

sæculi scriptor, de qua hæc posteritati mandavit lib. 3. contra Parmen. pag. 76., & 77. *Ista persecutio, quæ fuit sub Diocletiano & Maximiano. Quo tempore fuerunt & impii judices bellum christiano nomini inferentes. Ex quibus ex provincia proconsulari ante annos LX., & quod excurrit, fuerat Anelinus; in Numidia, Florus. Sæviebat bellum christianis indictum. Alii urgebantur templa Dei vivi subvertere, alii Christum negare, alii leges divinas incendere, alii thura ponere.* Profecto si anno CCCIII., quando indicta a Diocletiano persecutio est, urgebantur Afri christiani templa Dei vivi subvertere, profecto jam pridem, labente Seculo III. habebant christiani in Africa templa Dei vivi, quæ subvertere cogebantur.

V. Quoniam vero Beausobrius testes producit contra præsentis Ecclesiæ Catholicæ Sacrificium, & ea quæ ad Sacrificium pertinent, Tertullianum, Origenem, Minutium Felicem, Arnobium, antiquiores Ecclesiæ scriptores, dico Tertullianum, quem supra retuli num. 11. libro de Oratione ad christianos ætatis suæ cap. 14. pag. 135., præclarissimis verbis commemorare sacrificium Corporis Christi, commemorare aram, in qua Sacerdotes Christi Domini Corpus in sacrificium offerunt Deo, commemorare fideles sacrificio adstantes, & de sacrificio participantes sumptione Corporis Christi. Præterea lib. 3. contra Marcionem cap. 22. pag. 410., verbis illis Malach. 1. 11. *Ab ortu Solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus; & in omni loco sacrificatur nomini meo oblatio munda*, Tertulliano interprete prænuntiantur futura christianarum *Ecclesiarum sacramenta, & munditiæ*, ut inquit, *sacrificiorum*. Item lib. de Idololatr. cap. 7. pag. 88., contra christianos illos sculptores invehitur, qui fingebant Idola Gentilibus, ubi mentionem facit Ecclesiæ, domus Dei, & Corporis Christi, quod vi sacrificii conficitur, quodque manibus excipiebant ad Eucharisticam mensam primi fideles. Audiatur; *Tota die ad hanc partem zelus fidei perorabit, ingemiscens Christianum* (Sculptorem) *ab Idolis in Ecclesiam*

Sacrificium Corporis Christi, aram, Sacerdotes Tertullianus Sæculi II. scriptor commemorat.

se pani & vino Eucharistico, nisi religiosum obsequium contendit Beausobrius lib.9. Histor. Dogmat. Manich. cap.1. pag.390, & 591. tom.2; propterea quòd hæc alimenta non sunt deinceps quid commune, sed mysticum, teste Augustino lib.20. contra Faustum cap.13. pag.243. tom.8. cujus hæc verba sunt, *Noster autem panis, & calix non quilibet, sed certa consecratione Mysticus fit nobis*, idest, interprete Beausobrio, mera figura, memoria, repræsentatio, & mera significatio secreta Corporis, & Sanguinis Christi Domini est, quod significat vox ista *Mysticum*. Addit præterea Beausobrius ex Augustino non deberi Eucharistiæ, nisi religiosum honorem, non autem stuporem tanquam quid mirum, quia signum hoc non ab Angelis, sed ab hominibus fit. De quibus signis hæc Augustinus habet lib.3. de Trin. cap.10. num.20. pag.569. tom.8. *Quia hæc hominibus nota sunt, quia per homines fiunt, honorem tanquam religiosa possunt habere, stuporem tanquam mira non possunt*. Hactenus Beausobrii mendacia, fraudes, ineptiæ, fallaces argutiolæ, cavillationes. His ego par pari refero, atque respondeo, Afros catholicos ætate Augustini Pani, & Vino Eucharistico verum exhibuisse adorationis cultum, qui soli Deo debetur, & cultus Latriæ dicitur, quòd in Pane, & Vino Eucharistico, Augustino teste, verum Christi Domini corpus, vera Christi Domini caro, verus Christi Domini sanguis continetur. Quod producta supra S. Doctoris testimonia præclarissime docent. Præterea S. Doctor Sermone 227. ad infantes, idest Neophytos, seu nuper baptizatos, quibus Ecclesiæ Catholicæ de Pane, & Vino Eucharistico doctrinam tradit, hæc habet pag. 677. tom.5. *Memor sum promissionis meæ. Promiseram enim vobis, qui baptizati estis, sermonem, quo exponerem mensæ Dominicæ Sacramentum, quod modo etiam videtis, & cujus nocte præterita participes facti estis. Debetis scire quid accepistis, quid accepturi estis, quid quotidie accipere debeatis. Panis ille, quem videtis in Altari, sanctificatus per verbum Dei, Corpus Christi est. Calix ille, immo, quod habet Calix sanctificatum per verbum Dei*, San-

Eucharisticus panis, Augustino teste, Corpus Christi est, Eucharisticum vinum, eodem teste, Sanguis est Christi.

Sanguis Christi est. Eadem omnino tradit S. Doctor sermone 272. habito ad Infantes, idest Neophytos die Pentecostes tertio pag. 769. tom. 5, cujus est hoc exordium: *Hoc, quod videtis in Altare Dei etiam transacta nocte vidistis. Sed quid esset, quid sibi vellet, quam magnæ rei Sacramentum contineret, nondum audistis. Quod ergo videtis panis est, & calix, quod vobis etiam oculi vestri renuntiant: quod autem fides vestra postulat instruenda, Panis est Corpus Christi, Calix Sanguis Christi*. Et paulo infra. *Audis*, inquit, *Corpus Christi*, & *respondes, Amen*. Item lib. 12. contra Faustum cap. 10. pag. 165. tom. 8. *Habet*, inquit, *magnam vocem Christi Sanguis in terra, cum eo accepto ab omnibus gentibus respondetur, Amen. Hæc est clara vox Sanguinis, quam Sanguis ipse exprimit ex ore fidelium eodem Sanguine redemptorum*. Extremis his duabus sententiis nobis declaratur communis temporum illorum ritus in administratione Panis, & Vini Eucharistici. Consecratus Ecclesiæ minister in distributione Panis Eucharistici sumpturos singulos admonebat dicendo, CORPUS CHRISTI: Accipientes autem respondebant, AMEN, nimirum, *Ita est: Corpus est Christi*. Pariter in distributione Vini Eucharistici singulos admonebat de potu, quem erant sumpturi dicendo, SANGUIS CHRISTI. Accipientes autem singuli respondebant, AMEN, nimirum, *Ita est: Sanguis est Christi*.

In Eucharistico Pane & Vino contineri verum Christi Domini Corpus, verum Christi Domini Sanguinem clarioribus verbis, quibus est usus, significare Augustinus non poterat.

III. Jam vero clarioribus verbis, quibus est usus, significare Augustinus non poterat, in Pane, & Vino Eucharistico contineri verum Christi Domini Corpus, verum Christi Domini Sanguinem. Si enim Augustinus cum suis Afris Catholicis in ea fuisset sententia, in qua re vera & ipse, & universa Ecclesia catholica semper fuit, & est, & futura est, nimirum in Pane, & Vino Eucharistico contineri verum Christi Domini Corpus, verum Christi Domini Sanguinem, dicat mihi Beausobrius cum universo Calvinianorum grege, quibusnam verbis clarioribus, quibus est usus, suam hanc sententiam significare poterat? Profecto nullis. Dixerit fortasse Beausobrius: Si in ea sententia Augustinus fuis-

fuisset, verbis his usus esset, In Pane, & Vino Eucharistico est realiter præsens Corpus, & Sanguis Christi, vel, sub speciebus Panis, & Vini Eucharistici est realis præsentia Corporis & Sanguinis Christi. Nihil profecto minus. Hæc dicere S. Doctor nec poterat, nec debuerat. Etenim voces istæ, præsentia realis, realiter præsens, species vel accidentia panis & vini scholasticæ voces sunt, quæ Augustini ætate non modo in usu non erant, sed etiam prorsus inauditæ, & ignotæ, quas etiam si nosset, si adhibuisset, non clarius, sed obscurius suam significasset sententiam. Quid enim clarius, quid planius, quid apertius significaté poterat Augustinus de veritate hujus Sacramenti, quam dicendo ad Neophytos, quos de Eucharistia erudiebat, *Panis ille, quem in Altari videtis, Corpus est Christi: Vinum illud in Calice, quem videtis, Sanguis est Christi*. Item quod testimonium præclarius de Corpore, & Sanguine Christi Domini in pane & vino Eucharistico, quam hinc administrantium Antistitum, atque dicentium, *Corpus Christi, Sanguis Christi*, illinc accipientium fidelium, & ad singula respondentium, *Amen, Amen*, nimirum: *Ita est, Ita est: Corpus Christi est, Sanguis est Christi*. Urgeo hic Beausobrium cum suis Calvinianis, & dico. Nunquam & nuspiam Augustinus, cum sæpenumero de sacramento Eucharistiæ ageret, his Calvinianis verbis est usus, Panis hic, quem videtis, memoria & repræsentatio est Corporis Christi: Vinum hoc, quod videtis, memoria & repræsentatio est Sanguinis Christi, sed semper, ubique, summaque constantia docuit, Panem illum Corpus Christi Domini esse, Vinum illud Sanguinem esse Christi Domini; atque idcirco cultu divino adorandum; quod impium omnino fuisset, si utrumque tale non esset, sed memoria mera, mera figura, repræsentatio, & significatio secreta Corporis, & Sanguinis Christi, ut impie Beausobrius cum suis Calvinianis mentitur.

In Eucharistiæ distributione vetus Ecclesiæ ritus.

IV. Ad malitiosam illam Beausobrii interpretationem, qua Græcam vocem *Mysticum* perperam interpretatur de eo, quod habet secretam repræsentationem, signi-

Contra Eucharistiam continentem corpus, &

sanguinem Christi male Beausobrius interpretatur Græcam vocem Mysticum, ab Augustino adhibitam.

significationemque secretam, itaut Panis Eucharisticus, & Eucharisticum Vinum nihil aliud sint, nisi mera repræsentatio secreta, meraque secreta significatio Corporis, & Sanguinis Christi. idque Augustinus docuerit verbis illis. *Noster panis, & calix, non quilibet, sed certo consecratione Mysticus fit nobis*. Dico apud omnes linguæ Græcæ peritos proprie & severe *Mysticum* nihil aliud significat, nisi *Sacrum Arcanum*. Jam vero quid magis Sacrum, quam Christi Domini Corpus & Sanguis? Quid magis Arcanum, quam idem Corpus, & Sanguis non sub propria corporis humani, humanique sanguinis; sed sub aliena prorsus specie quotidiani panis, & vini? Interpretatio igitur germana & genuina superioris Augustinianæ sententiæ talis est. Peracta consecratione quod erat panis & vinum fit factum arcanum Corpus & Sanguis Christi sub aliena specie panis, & vini. Quod pertinet ad Augustini sententiam a Beausobrio supra deprompta ex lib.3. de Trinit. pag.569. tom.8. plenius illam affero, quæ est hujusmodi; *Quia hæc hominibus nota sunt, quia per homines fiunt, honorem tanquam religiosa possunt habere, stuporem tanquam mira non possunt. Itaque illa, quæ per angelos fiunt, quo difficiliora & ignotiora, eo mirabiliora sunt nobis*. Paulo vero infra in exemplum eorum, quæ per Angelos fiunt, dat conversionem virgæ Mosaycæ in serpentem, in exemplum autem eorum, quæ per homines fiunt lapidem, quem Jacob erexit in titulum fundens oleum desuper. Audiatur. *Assumpta est virga ad significationem, & in serpentem angelica facultate mutata est. quæ facultas cum desit homini, assumpta est tamen, & ab homine lapis ad talem aliquam significationem. Inter factum angeli & factum hominis plurimum distat: illud & mirandum & intelligendum est; hoc autem tantummodo intelligendum*. Nimirum conversio illa Virgæ in serpentem facta per angelos, miranda est, quia hominis superat facultatem, item intelligenda est, quia serpens ille, qui magorum serpentes devoravit, Augustino auctore, Christum significabat: contra vero erectio lapidis in titulum, & effusio desuper

Contra Eucharistiam continentem corpus, & sanguinem Christi perperam Beausobrius interpretatur Augustini locum ex libris de Trinitate.

per olei, facta a Jacob, miranda plane non est, nec ullum habet stuporem, quia actio hominis est, quæ hominis facultatem non superat: intelligendum est autem lapidem illum erectum in titulum, & oleo perfusum pariter Christum Dominum significare. Jam vero, ut ad Eucharistiam veniamus, impositio panis, & vini Eucharistici super altare, utriusque consumptio peracta celebratione, actiones hominis sunt, quæ quatenus sub sensus cadunt, quatenus sensus nostros percellunt, soloque testimonio sensuum notæ sunt nobis, honorem tanquam religiosi ritus habere possunt, stuporem tanquam mira, non possunt. Quod autem illis actionibus significatur fidelibus, quod ab his intelligitur, nimirum occulta conversio panis in corpus, & occulta conversio vini in sanguinem Christi Domini, quæ divina virtute fit, catechumenis, quibus hæc occultantur ignota, ex testimonio fidei, non honorem solum, sed etiam habent stuporem. Sed hæc ipsa ab ipsomet Augustino accipiantur citata a Beausobrio libro eodem cap.10. num.21. pag.570. tom.8. cujus hæc verba sunt. *Sicut infantes* (*idest* catechumeni) *non noverunt, quod in altari ponitur, & peracta pietatis celebratione consumitur, unde vel quomodo conficiatur, unde in usum religionis assumatur .... Dicaturque illis auctoritate gravissima, cujus Corpus, & Sanguis sit*. Profecto quæ contra Eucharistiam, eadem contra baptismum objicere poterat Beausobrius. Etenim actiones dumtaxat externæ, quæ in administratione baptismi, per hominem fiunt, honorem tanquam religiosæ possunt habere, stuporem tanquam mira non possunt. Num idcirco occulta peccatorum ablutio, occulta sanctificatio, ignota infidelibus, Fidelibus nota, honorem apud hos, tanquam religiosa potest habere, stuporem tanquam mira non potest?

Eucharistiæ mysterium catechumenis occultatum.

V. Pergit in suis scurrilitatibus, putidisque argutiolis Beausobrius contra realem præsentiam Corporis & Sanguinis Christi Domini in pane & vino Eucharistico lib.9. Histor. Dogmat. Manich. cap.1. pag.591, & 592. tom.2. quibus tali pacto Augustino calvinianam

sententiam attribuit. Si Augustinus putasset sub speciebus panis, & vini Eucharistici contineri Corpus, & Sanguinem Christi, exprobrare Manichæis non poterat, quod docerent in spicis, sarmentis, & alimentis contineri Jesum patibilem. Eadem enim esset Manichæorum & Augustini doctrina & disciplina de re omnino simili. Illa vero Augustini irrisio de commestione Jesu patibilis in alimentis, scilicet, *Ore aperta expectatis quis inferat Christum, tanquam optimæ sepulturæ, faucibus vestris*, quæ habetur lib.20. contra Faust. cap.11. pag.242. tom.8. optime caderet in catholicos de commestione Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus panis & vini Eucharistici. Nonne nostræ ætatis catholici ore aperto presbyterum expectant, qui adveniens in eos inferat Corpus Christi, & immortali ejus corpori novum det sepulturæ genus? Hactenus Beausobrius. Ad hæc respondeo, Jure meritoque Manichæis exprobrat Augustinus maxime absurdam & impiam fabulam de Jesu patibili in omnibus herbis, frugibus, pomis, ceterisque alimentis, quæ gignuntur e terra, quam fabulam Faustus Manichæorum episcopus apud Augustinum lib.20. cap.2. pag.237. tom.8. his docuit verbis, *Ex Spiritus-Sancti viribus ac spiritali profusione terram quoque concipientem, gignere patibilem Jesum, qui est vita, & salus hominum, omni suspensus ex ligno. Quapropter & nobis circa universa, & vobis similiter erga panem, & calicem par religio est.* Hæc Faustus. Jam vero Jesus patibilis, quidquid in contrarium Beausobrius blateret, apud Manichæos Dei Filius erat. quod apertissime Faustus verbis illis significat, *Patibilem Jesum, qui est vita ac salus hominum*. Hebraica enim vox *Jevschâh*, in Jesum Græca & Latina voce conversa, Deum Salvatorem sonat, qui, teste etiam Fausto, vita & salus hominum est. Ex his autem manifeste contra Beausobrium, etiam ex testimonio Fausti, consequitur, christianos Augustini ætate Corpus & Sanguinem Christi Domini in pane & vino Eucharistico divino coluisse cultu, quo Manichæi patibilem Jesum suum in universis rebus colebant, At vero inter patibilem Manichæo-

Jesus patibilis, Deique Filius, ex omni ligno pendens, impia fuit Manichæorum fabula,

nichæorum Jesum in universis rebus, & inter Corpus & Sanguinem Christi Domini in pane, & vino Eucharistico non modo nulla similitudo est, quam temerarius, mendax, & insanus Beausobrius affirmat, sed maxima etiam est discrepantia, & repugnantia.

Eucharistiæ doctrina ejusq. usus apud Catholicos maxime differt ab impia Manichæorum fabula de eorum Jesu patibili.

VI. Etenim de corpore & sanguine Christi Domini in pane & vino Eucharistico adest divina auctoritas in illis Christi Domini verbis, quæ nullum relinquunt ambigendi locum apud Matth. 26. 27. de pane eucharistico *Hoc est corpus meum*: de vino eucharistico, *Hic est Sanguis meus*. Item apud Jo: 6. 36. *Caro mea VERE est cibus, & sanguis meus VERE est potus*. Rursum Apostolus 1. Cor. 11. 23. *Dominus Jesus, in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens fregit, & dixit, accipite & manducate: Hoc est corpus meum*. & v. 25., *similiter & calicem, postquam cœnavit, dicens. Hic calix novum testamentum est in meo sanguine* & v. 27. *Quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis, & sanguinis Domini*. Ad hæc accedit perpetua, universalis, nec intermissa unquam doctrina catholicæ Ecclesiæ, quæ a Christo Domino per Apostolos, eorumque successores omnium ætatum episcopos, ad hæc usque nostra tempora ad nos sine intermissione ulla pervenit: eademque doctrina in omnibus omnium sæculorum, omniumque rituum antiquissimis Liturgiis præclarissime continetur. Contra vero de Jesu patibili in cæpis, alliis, cucurbitis, racemis vitium, & pomis, quæ ex arborum ramis pendent, alia testimonia non adsunt, nisi deliria, & somnia Manichæorum. Præterea docebant de suo Jesu patibili Manichæi, eum a terra concipi, e terra gigni, in herbis, in frugibus, in cucurbitis, in arborum pomis ligari, atque in solis Electorum ventriculis, a vinculis quibus cum materia constringitur, liberandus. nec modo hominum, sed belluarum etiam commune pabulum esse: item ab Auditoribus Manichæorum, quibus solis talis potestas erat, in cucurbitis, quas præcidebant, vulnerari, pati, & a coquis minutatim concidi, elixari, torreri: arbores vero cruces esse dicebant,

cebant; poma autem, quæ ex ramis arborum pendent, Jesum esse patibilem a cruce pendentem prædicabant. Hinc urbanæ & liberales Augustini facetiæ de Manichæis, quæ maxime discrepant ab illiberalibus Beausobrii contra Catholicos scurrilitatibus. Ecce verba S. Doctoris lib. 20. contra Faustum cap. 11. pag. 292. tom. 8. quæ sunt de Manichæorum Jesu patibili. *Cum omnes arbores crucem ipsius esse dicatis, unde a Fausto prædicatur,* omni suspensus ex ligno *cur non sicut illum verum Jesum, bonum opus faciens Joseph ille ab Arimathia de cruce deposuit, ut sepeliret; ita & vos poma decerpitis, ut Jesum de ligni suspensione depositum vestro ventre sepeliatis? Aut unde pium est, Christum sepulchro condere; impium, deponere?* Jam vero quis unquam Catholicorum de corpore & sanguine Christi in pane & vino Eucharistico talia non dico deliria, sed monstra affirmavit, qualia de suo Jesu patibili Manichæi prædicarunt? Postremo Augustinus ibidem cap. 13. pag. 243. paucis his verbis demonstrat discrimen maximum inter Jesum patibilem Manichæorum, & corpus & sanguinem Christi in pane, & vino Eucharistico catholicorum. *Vobis per fabulam vestram in escis omnibus Christus ligatus apponitur, adhuc ligandus vestris visceribus, solvendusque ructatibus . . . . Quomodo ergo comparas panem & calicem nostrum, & parem religionem dicis errorem longè a veritate discretum; pejus desipiens quam nonnulli, qui nos propter panem & calicem Cererem, ac Liberum colere existimant? . . . A Cerere & Libero paganorum Diis longe absumus, quamvis panis & calicis sacramentum, quod ita laudastis, ut in eo nobis pares esse volueritis, nostro ritu amplectamur.*

Eucharistiæ mysterium ex disciplina arcani non modo infidelibus sed catechumenis etiam antiquitas occultatum.

VII. Animadvertendum est hic diligenter, Augustinum disciplina arcani prohibitum, quæ vetabat aperire infidelibus christiana mysteria, ne ex his occasionem arriperent infideles vexandi christianos, non ea claritate in libris contra Faustum locutum esse de arcano Eucharistico mysterio, qua usus est cum de eo verba faceret ad fideles, ut patet ex S. Doctoris sententiis supra productis, quas ex sermonibus ab eo habitis ad neophy-

phytos de Eucharistia decerpsimus, Hinc illa contra Faustum hominem infidelem Augustini de Eucharistia verba: *Panis mysticus, certa consecratione, panis & calicis Sacramentum, ritus noster*: nec de ea amplius, nec enucleatius quidquam. Adeo severa erat Augustini ætate disciplina arcani de Eucharistiæ mysterio, ut catechumenis quoque hoc mysterium occultaretur. Hinc S. Doctor serm. 132. cap. 1. num. 1. tom. 5. lectis coram catechumenis, qui cum fidelibus baptizatis in Ecclesia aderant, illis apud Jo. verbis 6. 56. *Caro mea vere est cibus: & sanguis meus vere est potus: qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in manet, & ego in ille*, prohibitus disciplina arcani, ea publice declarare coram catechumenis nefas duxit. Audiatur. *Qui audistis hæc*, inquit, *nondum omnes intellexistis. Qui enim baptizati & fideles estis*, *quid* Christus *dixerit*, *nostis*. *Qui autem inter vos adhuc catechumeni, vel audientes vocantur, potuerunt esse cum legeretur audientes, numquid & intelligentes*? Mox ad catechumenos conversus eorum dubitationem his verbis significat. *Et forte modo cum Evangelium legeretur, dixistis in cordibus vestris, putamus quid est, quod dicit*, Caro mea vere cibus est, & sanguis meus vere potus est? *Quomodo manducatur caro Domini, & bibitur sanguis Domini?* Ad hæc Augustinus catechumenis mysterium quod ignorant se declaraturum promittit, postquam fuerint baptizati, quos ut ad baptismum festinent, hac spe proposita, verbis his cohortatur: *Velatum est. sed si volueris, erit revelatum. Accede ad professionem, & solvisti quæstionem . . . . . Ecce Pascha est, da nomen ad baptismum, si non te excitat festivitas, ducat curiositas, ut scias quid dictum sit, Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in illo*.

VIII. Decentius Eugubinus Episcopus ad Innocentium I. scripserat. Utrum per acolythos mittenda esset Eucharistia presbyteris, qui diebus Dominicis in parœciis, idest, in Ecclesiis suburbanis celebrabant. Antiquitus enim presbyteri ad significandam suam cum Episcopo communionem cum ipso feriatis diebus cele-

Eucharistia per acolythos presbyteris, qui diebus Dominicis in suis titulis celebrabant, ab

rba-

Episcopo antiquitus mittebatur.

brabant, qui idcirco concelebrantes appellabantur. Cum autem diebus Dominicis, in quibus populo adstandum est Sacrificio, una Ecclesia capere omnes non posset, presbyteri singuli in singulis titulis, idest, in singulis suis Ecclesiis rem divinam faciebant. Itaque Episcopus ad significandam suam cum suis presbyteris communionem diebus Dominicis, in quibus secum concelebrare non poterant, ex oblatis particulas singulas presbyteris singulis per Acolytos transmittebant, quas demissas in calice, ipsi cum sanguine cum celebrabant assumerent. Jam vero ad inquisitionem Decentii hæc Innocentius respondet, epistola ad eumdem scripta anno 416. apud Coustant. 25. cap. 5. num. 8. pag. 860. *De FERMENTO vero, quod die Dominica per titulos mittimus, superflue nos consulere voluisti, cum omnes Ecclesiæ nostræ intra Civitatem sint constitutæ. Quarum presbyteri, quia die ipsa propter plebem sibi creditam nobiscum convenire non possunt, idcirco FERMENTUM a nobis confectum per Acolytos accipiunt, ut se nostra communione, maxime illa die, non judicent separatos. Quod per parœcias* (Ecclesias suburbanas) *fieri deberi non puto; quia nec longe portanda sunt Sacramenta, nec nos per cœmeteria* (extra Civitatem) *diversa constitutis presbyteris destinamus: & presbyteri eorum conficiendorum jus habeant, atque licentiam*. Sed quorsum hæc? nimirum, ut intelligatur arcani disciplina de occultando Eucharistiæ mysterio in Ecclesia antiquitus servari solita, Innocentio teste, qui ad hoc occultandum mysterium, si forte ejus epistola in infidelium manus pervenisset, utitur hac voce *Fermentum*, nota fidelibus, infidelibus autem ignota. Profecto in Ordine Romano *Fermenti* vocabulo Eucharistiam sæpe significari v. c. Mabillonius observat. Quinetiam ipsemet Christus Dominus, qualis in cœlo regnat, in encyclio epistolarum ad Leonem Augustum missarum codice epist. 17. tom. 4. Concil. Labet. pag. 920. *Fermentum* appellatur: qua voce Episcopi Phœniciæ maritimæ utuntur, ubi Concilium Calcedonense laudant, quod, *eos, qui prodigiose, non ex Dei Genitrice Vir-*

Eucharistiæ mysterium ob disciplinam arcani Innocentius I. occultat.

gine

-gine nostrum FERMENTUM *credant, destruxit.* Hæc tetigi ad coercendam Beausobrii, atque gregalium ejus Calvinianorum audaciam, si quando apud antiquos Scriptores, servandi gratia disciplinam arcani invenerint voces ambiguas, quibus Eucharistiæ mysterium de industria occultatur.

DISSERTATIO XI.

De Beausobrii mendaciis contra incruentum Sacrificium Corporis, & Sanguinis Christi, in Ecclesia Catholica celebrari solitum.

I. LAudat Faustum Beausobrius lib.9. Histor. Dogm. Manich. cap.3. pag.629., 630., & 631. tom.2. quod hic Manichæorum Episcopus pie dixerit. *Pagani aris, delubris, simulacris, victimis, atque incenso Deum colendum putant. Ego ab his in hoc quoque multum diversus incedo, qui ipsum me, si modo sum dignus, rationabile Dei templum puto. vivum vivæ majestatis simulacrum Christum Filium ejus accipio, aram mentem bonis artibus & disciplinis imbutam: honores quoque divinos, ac sacrificia in solis orationibus, & ipsis puris ac simplicibus pono.* apud Aug. lib.20. contra Faustum cap.3. pag.237. tom.8. His autem ex verbis, præter alia, contendit Beausobrius Catholicæ Ecclesiæ sacrificium alienum esse ab antiquo primitivæ Ecclesiæ sacrificio; quod puris dumtaxat precibus peragebatur, Tertulliano teste, qui ad Scapulam scribens cap.2. pag.69., *Sacrificamus*, inquit, *quomodo præcipit Deus pura prece*; scilicet sine thure & victimis, ut hic animadvertit Rigaltius. Jam vero præstat integrum afferre Tertulliani locum, qui est hujusmodi: *Sacrificamus pro salute Imperatoris, sed Deo nostro & ipsius, sed quomodo præcipit Deus pura prece. Non enim eget Deus conditor universitatis odoris aut sanguinis alicujus. Hæc enim Dæmoniorum pabula sunt.* Tertullianus igitur secundi sæculi scriptor ad Scapulam Africæ Proconsulem, Idolorum cultorem, & immanissimum Christiani nominis hostem, quem a Christia-

Sacrificium Christianorum proprium ex disciplina arcani celat Tertullianus Scapulæ Christianorum in Africa persecutori.

norum cæde nititur revocare, scribit, Afros christianos pro Imperatoris salute, non pecudum victimas Deo sacrificare: quoniam nidore & sanguine victimarum, quæ dæmoniorum pabula sunt, non delectatur Deus, sed pura prece, quam Deus præcepit, nimirum Matth. 544. *Orate pro persequentibus, & calumniantibus vos*: & per Apostolum 1. Tim. 2.2. ubi præcipiuntur fidelibus orationes, *Pro Regibus & omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus*. Non loquitur igitur Tertullianus ad Scapulam scribens, hominem Idolorum cultorem, & acerbissimum christiani nominis hostem de vero, proprio, & singulari apud Christianos sacrificio corporis, & sanguinis Christi Domini, quod ex inveterata Ecclesiæ consuetudine non pro infidelibus, sed pro solis fidelibus, vivis atque defunctis offertur: quodque nefas erat, & Christianæ disciplinæ contrarium infidelibus, quibus christiana mysteria occultabantur, patefacere.

Sacrificium Corporis Christi, ejusdem in Eucharistia participationem, aram in qua offertur Tertullianus ad Christianos scribens apertissimis verbis commemorat.

II. Contra vero ubi Tertullianus Christianos alloquitur, perspicuis utitur verbis, quibus aperte significatur Eucharisticum Sacrificium Corporis Christi Domini. Hæc enim habet lib. de Oratione Christianis inscripto cap. 14. pag. 135. *Stationum diebus non putant plerique sacrificiorum orationibus interveniendum, quod statio solvenda sit accepto corpore Domini. Ergo devotum obsequium Eucharistia resolvit? An magis Deo obligat? Nonne solemnior erit statio tua, si & ad aram Dei steteris? Accepto corpore Domini & reservato, utrumque salvum est, & participatio Sacrificii, & executio officii.* Commemorat hic Tertullianus Sacrificium Corporis Christi, de quo adstantes Christiani participabant: commemorat aram, in qua hoc Sacrificium conficitur, commemorat Corpus Christi, quod in Eucharistia fideles accipiunt, & accipiendo de Sacrificio Corporis Christi participant. Antiquas quasdam veteris Ecclesiæ consuetudines tangit hic Tertullianus, quæ declarationem desiderant, ut intelligatur quid in suis Afris Christianis reprehendat, quæque præcipiat. Christianorum stationes

Stationes Christianorum Tertulliani ætate, quæ, & quales fuerint.

Explicans vero qualis esset cultus a Manichæis exhibitus divinis his luminibus, ut universis rebus, sequenti cap. 2. dixit: *Quapropter & nobis circa universa, & vobis similiter erga panem, & vinum par religio est*. Si enim divinum cultum non modo Soli & Lunæ, sed etiam universis rebus Manichæi præstitissent, dicendi essent omnium Idololatrarum maximi. Atqui accusationem Idololatriæ ab Augustino Manichæis illatam Faustus apud S.Doctorem ibidem constantissime confutavit his apertissimis verbis, *Religionem nostram nihil cum Gentilibus habere commune*. Ad hæc respondeo, Faustus Manichæorum Episcopus, dum testatur se Solem & Lunam tanquam DIVINA lumina colere, satis aperte significat lumina hæc, utpote DIVINA ex Dei natura constare: atque idcirco cultu divino, qui Latriæ dicitur, lumen utrumque colere Manichæos. Profecto Augustinus lib. de Hæres. hæres. 46., quæ Manichæorum est, pag. 11. tom. 8. hæc de Manichæis testatur, *Naves, quas esse Lunam & Solem volunt, de substantia Dei pura perhibent fabricatas*. Accedit eodem alterum testimonium Fausti, stulte ac temere utpote sibi contrarium, a Beausobrio citatum. Cum enim constet non modo ætate Augustini, & in Africa; sed semper & ubique Catholicos cultu divino Panem, Vinumque Eucharisticum veneratos esse. si Manichæi non modo Solem, & Lunam, sed universa adorabant, eodem prorsus cultu, ut inquit Faustus, quo Panem Vinumque Eucharisticum adorant Catholici; manifestum est Manichæos præter Solem & Lunam universa cultu divino adorasse. Hic autem Manichæorum cultus erat maxime consentaneus eorum errori, utpote qui docebant, omnia constare ex divinæ naturæ partibus simul permistis cum partibus sempiternæ naturæ malæ. Testis est Titus Bostrensis lib. 3. adversus Manich. pag. 934., qui de Manichæis hæc narrat. *Omnia venerantur; nec aliud sciunt, quam omnia adorare. omnia pro sua licentia verterunt in Deos; vicerunt Gentiles, & multitudine, & vanitate*.

Solem & Lunam, tanquam partes divinæ naturæ cultu Latriæ Manichæi, Fausto teste, adorabant, quo Catholici Eucharistiam adorant.

Manichæi universa, tanquam partes divinæ naturæ latriæ cultu adorabant.

IX. Quod autem de Idololatria Augustinus accusa-

 verit

Manichæos de Idololatria nunquam Augustinus accusavit.

verit Faustum; iisque ab hac accusatione Manichæos suos vindicaverit, pura & mera Beausobrii mendacia sunt. His quidem verbis exorditur Faustus cap. 1. lib. 20, *Cur Solem colitis, nisi quia estis Pagani, & Gentium Schisma?* At hæc non Augustini, nec ullius Catholici, sed Fausti verba sunt, talia sibi objicientis sub aliena persona. Cui S. Doctor ibidem cap. 5., *Ut quid*, inquit, *tibi objicis, quod siquis tibi objiciat, nescis cum quo agat? Neque enim vos Paganos dicimus, aut Schisma Paganorum, sed habere cum eis quamdam similitudinem, eo quod multos colatis Deos.* Faustus vero in confutatione objectionis, quam sibi sub emendicata & aliena persona proposuerat, duo affert discrimina Paganos inter & Manichæos, quorum unum ad sententiam, alterum ad ritum colendi pertinet. In sententia discrepant, teste Fausto, Manichæi a Paganis, quod hi unum dumtaxat principium rerum omnium constituunt: Manichæi vero duo, nimirum Deum bonorum omnium principium; & Hylen principium malorum omnium. Item in ritu colendi discrepant Manichæi a Paganis, quod; *Pagani*, inquit ibidem cap. 3., *aris, delubris, simulacris, victimis, atque incenso Deum colendum putant.* Contra vero Manichæi hæc omnia rejiciunt, & sanctitate, pietate, precibus, supplicationibus, invocationibus, adorationibus Deum colendum censent. Exclusa igitur vera & propria Idololatria, quæ cultus divinus simulacrorum est, & constituto a Paganis ritu colendi Deos, a quibus aberant Manichæi, & Solem & Lunam, & cetera cœlestia corpora, resque naturales omnes, tanquam divinæ naturæ particulas, divino cultu Latriæ Manichæi adorabant. Itaque, Fausto teste, differentia religiosi cultus erga Solem, & Lunam, quæ Paganos a Manichæis secernebat, in eo posita erat, quod diverso ritu, diversisque opinionibus Solem & Lunam Latriæ cultu utrique adorabant.

Solem, & Lunam in suis precibus tanquam divina numina, Manichæi invocabant,

X. Manichæos nec Solem, nec Lunam in precibus suis invocasse: nec interiorem, nec exteriorem utrique sideri adorationem detulisse, ipsomet Augustino teste, contendit Beausobrius lib. 9. Histor. Dogmat. Ma-

Manich. cap. 1. pag. 598., & 599. quoniam, ut loquit, Augustinus non criminatus est Manichæos, quod invocarent Solem, & Lunam, verum quod orarent facie ad Solem conversa. Mentitur hic iterum, iterumque, inveterata sibi mentiendi consuetudine, Beausobrius. Etenim Augustinus nequaquam criminatus est Manichæos, quod orarent facie ad Solem conversa. Antiqui enim Christiani, teste Tertulliano, Joanne Damasceno, & Augustino ipso, conversi ad orientem Solem, orabant, ut num. VI. a nobis supra demonstratum est. Reprehendit igitur Manichæos S. Doctor, quod id facerent, *Contra fidem*, nimirum, ad Solem preces suas dirigendo, Solem in auxilium sibi invocando, Solem denique tanquam Deum suum adorando; quod contra fidem est. Itaque exteriori cultu divino Solem & Lunam Manichæi colebant. Quod pertinet ad interiorem cultum, qui opinionem consequitur de natura utriusque Sideris, & hic divinus erat. Judicabant enim Manichæi, atque docebant, Solem, & Lunam de pura Dei substantia constare, lucemque purissimam, qua resplendent, ipsammet esse naturam Dei. Talia testatur testis locupletissimus Augustinus, diuturnus Manichæorum olim Auditor, postea vero invictissimus impugnator lib. de Heref. ad Quodvultdeum hæref. 46., quæ Manichæorum est, pag. 11. tom. 8. cujos hæc verba sunt, *Manichæi quasdam naves esse Lunam & Solem volunt. Quas itidem naves de substantia Dei pura perhibent fabricatas. Lucemque istam corpoream in his navibus, ubi eam purissimam credunt, Dei dicunt esse naturam.* Itaque Solem, & Lunam tanquam duo Numina, quorum divina esset natura, adorabant, & quidem adoratione illa suprema, quæ soli Deo debetur, testibus, præter Augustinum, Archelao, Tito Bostrensi, Epiphanio, Theodoreto, Leone Magno, Socrate, aliisque plurimis prætermissis testibus locupletissimis, quibus omnis debetur fides, nulla vero Beausobrio, omnium mendacissimorum hominum mendacissimo. Demonstrata sunt igitur Beausobrii mendacia, quæ ad Solis Lunæque cultum pertinent a Manichæis usitatum.

Solem & Lunam tanquam duo Numina ex Dei natura constantea Manichæi latriæ cultu adorabant.

DIS-

clesiam venire, de adversarii officina in domum Dei . . . eas manus admovere corpori Domini, quæ dæmoniis corpora conferunt. Origenes vero scriptor Sæculi III. lib 8. num. 17. pag. 755. tom. 1. edit. Parif. in suis pro christiana religione vindiciis contra Celsi calumnias, hominis impii, Epicurei, acerrimique hostis christiani nominis, qui, fæviente Marci Aurelii persecutione, duos contra christianos edidit libros, Origenes, inquam, in his vindiciis nec sacratum ædium, nec altarium, nec sacrificii christiani mentionem facit. Sed quid inde? Num hæc idcirco negat? Nihil profecto minus. Sed ut reticenda erant, sic reticet. Non deerant ea ætate, quamvis occultæ gentilibus, sacræ christianorum ædes, non deerant altaria, clanculum a christianis antelucana sacrificia celebrabantur. Sic ætate nostra in iis regionibus, in quibus Calviniana hæresis dominatum tenet, & liber catholicæ religionis cultus est interdictus, Catholici, qui cum Calvinianis promiscue vivunt, sacras ædes habent, habent altaria, sacras imagines, sacrificia, sed quæ summa cura & industria Calvinianis Catholici nominis hostibus occultant. Hęc eadem consuetudo religiosissime tribus presertim primis Ecclesiæ Seculis, ſęvientibus Gentilium persecutionibus servata est. Quanquam Origenes tractatu 28. in Matthęum Christianarum Ecclesiarum mentionem facit, quas ſęviente Maximini persecutione flammis gentiles consumpserunt. *Scimus*, inquit, *& apud nos terræ motum factum in locis quibusdam, & factas fuisse quasdam ruinas; ita ut qui erant impii extra fidem, causam terræ motus dicerent christianos; propter quod & persecutiones passæ sunt Ecclesiæ, & incensæ sunt*. Pręterea homil. 10. in Jesum Nave Origenes christianos Sacerdotes commemorat, quorum est sacrificia offerre, commemorat Ecclesias, altaria commemorat, in quibus sacrificatur, horumque ornamenta non tacet: *Sciendum est*, inquit, *quantum ex hujusmodi figurarum adumbrationibus edocemur, quod siqui tales sunt in nobis, quorum fides hoc tantummodo habet, ut ad Ecclesiam veniant, & inclinant caput suum Sacer-*

dotibus

Sacrificia, & cetera christiana mysteria Origenes contra Gentiles scribens ex disciplina arcani non manifestat.

Altarium, Sacerdotum, Ecclesiarum ad Christianos scribens Origenes, III. seculi scriptor mentionem facit.

debent, officia exhibeant, servos Dei honorent; ad ornatum quoque Altaris, vel Ecclesiæ aliquid conferant, non tamen adhibent studium, ut mores suos excolant, sciant sibi, qui tales sunt, partem sortemque ab Jesu Domino cum Gabonitis esse tribuendam. Similia habet Origenes hom. 11. in Numeros.

Sacrificia & secreta christiana, fassa, teste Cæcilio gentili apud Minutium, antiqui christiani ex disciplina arcani occultabant.

VI. Venio nunc ad Minutium Felicem. Is, ut fertur, Sæculi III. Scriptor, persecutionibus contra christianos maxime nobilitati, Dialogum Romæ evulgavit Cæcilium inter & Octavium, quorum primus gentilis, alter christiani personam sustinebat. Cæcilius Gentilis hæc Octavio Christiano, ejusque sociis exprobrat pag. 361. *Cur occultare, & abscondere quidquid illud colunt magnopere nituntur? Cum honesta semper publico prodeant, scelera secreta sint? Cur nullas aras, templa nulla, nulla nota simulacra, nunquam palam loqui, nunquam libere congregari sustinent?* At ex his gentilis hominis verbis nihil aliud infertur, nisi christianos lege ab ipsis perquam pie ac prudenter lancita, quæ disciplina arcani appellatur, omnem dedisse operam, ut christiana doctrina, christiani ritus, atque mysteria christiana ignota omnino essent gentilibus, ne, sævientibus præsertim Gentilium contra Christianos persecutionibus, christiana sacra in malam partem Gentiles interpretarentur, moxque occasionem arriperent perdendi christianos. Hæc autem christianorum consuetudo sacra sua gentilibus occultandi, quam Cæcilius reprehendit, ignota ipsis non erat. Hinc gens christiana ab eodem Cæcilio ibidem pag. 359. *Latebrosa, & Lucifuga natio* appellatur. Quid ad hæc Minutius personam gerens Octavii Christiani? Num gentilibus christiani nominis inimicissimis patefacere debuit sacras christianorum ædes, ritus, altaria, sacrificia, sacramenta, mysteria? Nihil profecto minus. Quid ergo respondet? Ecce tibi Minutii verba ibidem pag. 393. *Putatis nos occultare quod colimus, si delubra, si aras non habemus? Quod enim simulacrum Deo fingam, cum, si recte existimes, sit Dei homo ipse simulacrum? Templum quod Deo extruam, cum totus hic mundus ejus opere fabri-*

bricatus eum capere non possit? Et cum homo latius maneam intra unam ædiculam vim tantæ majestatis includam? Nonne melius in nostro dedicandus est mente? In nostro imo consecrandus est pectore? Negat igitur Minutius Cæcilio optimeque negat, christianos habere delubra, templa scilicet in quibus Deorum simulacra Gentiles venerabantur; negat habere aras, in quibus victimæ a Gentilibus adolebantur; negat Dei simulacrum habere, quod naturam Dei declararet, quemadmodum simulacra Jovis, Junonis, Minervæ apud Gentiles qualis esset illorum Numinum natura significabant. Negat cum Salomone, cujus hæc verba sunt lib. 3. Reg. cap. 8. *Si cælum, & cæli cælorum te capere non possunt, quanto magis domus hæc, quam ædificavi?* Christianos habere templa, in quibus Dei immensitas & majestas inclusa contineatur, quemadmodum Gentiles Deos suos in suis templis inclusos contineri censebant. At hæc eadem doctrina est præsentis Ecclesiæ. Tacet quidem Minutius sacras christianorum ædes in privatorum domibus custoditas, in quibus noctu ad sacra peragenda conveniebant fideles; sacrificia tacet antelucana; tacet altaria, sacramenta, mysteria; sed hæc omnia, ne majori contra christianos odio exardescerent, Gentilibus tacenda erant omnino. Itaque neque Minutii Felicis confessio, neque ejus silentium Beausobrii mendacius quidquam suffragantur.

Sacrificia, para, aras apud christianos esse Minutius contra gentiles scribens negat; de sacrificiis, ariisque christianos omnino tacendis tacet.

VII. A vindicato Minutio ad vindicandum a Beausobrii calumniis Arnobium accedo. Is ineuntis sæculi IV. scriptor, cum nondum esset christianus, sæviente Diocletiani persecutione anno CCCIII. libros septem contra Gentiles edidit. Talis autem Arnobio fuit causa scribendi. Admirabili viso admonitus a Deo in somnis, ut christianam religionem amplecteretur, quam Afer in Africa vehementer oderat, & perdere nitebatur, se ad Episcopum, ut inter christianos reciperetur, contulit, a quo primum, cum sibi de fraude do loque malo suspectus esset, rejectus est. Itaque Arnobius, ut verum, atque sincerum animum suum episcopo, ceterisque christianis patefaceret, septem com-

Arnobius ineuntis sæculi IV. scriptor quis, qualisque fuerit, curque contra Gentiles scripserit.

memoratos contra Gentiles libros evulgavit, in quibus non christianorum mysteria ignota sibi defendenda suscipit, sed Gentilium contra christianos accusationes atque calumnias confutandas aggreditur. Libro hujus operis 6. pag. 223. hæc sunt, quæ Arnobio teste Gentiles exprobrabant christianis, in quibus se triumphare stulte ac temere nostræ ætatis hæretici arbitrantur: *In hac consuestis parte*, inquit Arnobius, *crimen nobis maximum impietatis affigere, quod neque ædes sacras venerationis ad officia construamus; non deorum alicujus simulacrum constituamus, aut formam, non altaria fabricemus, non aras.* At vero quid est illud quod hoc apud Arnobium loco Gentiles exprobrabant christianis? nimirum, quòd delubra domicilia deorum, in quibus venerarentur Deos, non construerent christiani: quod nulla erigerent simulacra Deorum, non dicata *Diis* altaria, non aras haberent, in quibus thura adolerent, & vina Diis libarent. Tales eo loco fuisse Gentilium contra christianos exprobrationes his verbis testatur Arnobius; *Quod non Deorum alicujus simulacrum constituamus, non cæsorum sanguinem animantium demus, non thura, atque fruges salsas, non denique vinum liquens paterarum effusionibus inferamus.* Jam vero quid ad has exprobrationes christianorum nomine, quorum personam induerat Arnobius? Audiatur. *Ab hujusmodi ritibus cessamus, quod Deos arbitramur, & credimus (si modo Dii certi sunt, & nominis hujus eminentia præditi) honorum hæc genera, aut risui habere, si rideant; aut indigne perpeti, si motibus exasperentur irarum.* Postremo Arnobius, quatenus christianorum consuetudines scire potuit, Diocletiani edictum de comburendis christianis libris, christianisque Ecclesiis divino cultui dicatis evertendis refellens, hæc habet Beausobrio, ejusque gregalibus minime placitura: *Nostra quidem scripta cur ignibus meruerint dari? cur immaniter conventicula dirui? in quibus summus oratur Deus, pax cunctis & venia postulatur magistratibus, exercitibus, regibus, familiaribus, inimicis, adhuc vitam degentibus, & resolutis corporis vinctione.* Consuetudo ergo christianorum erat, ter-

Sacrificia, aras, victimas, delubra in honorem Deorum repudiari a christianis Arnobius docet.

tertio Ecclesiæ sæculo orandi non modo pro vivis, sed etiam pro defunctis, resolutis corporis vinctione, ut inquit Arnobius. Quid ad hæc protestantes, qui Purgatorium negant? Factum est ergo satis Beausobrii calumniis, atque mendaciis, quibus non suffragantur nec silentium, nec verba quorumdam scriptorum veterum, qui ad tertium usque sæculum floruerunt, ad explodendum Ecclesiæ catholicæ Sacrificium, neque ea, quæ ad Sacrificium pertinent.

Purgatorium esse ex consuetudine Ecclesiæ orandi pro defunctis Arnobius testatur ab ipso seculo III.

VII. Quoniam vero Beausobrius ad rejiciendum Ecclesiæ catholicæ Sacrificium, & sacra omnia, quæ ad Sacrificium sunt necessaria, ad prima tria Ecclesiæ sæcula vaferrime provocat, in quibus christiani se, ritus suos, & sua mysteria penitus occultabant: atque in his ipsis prioribus sæculis, ut maxima fuit multitudo Martyrum, qui effuso sanguine illustrarunt Ecclesiam; ita exiguus fuit Doctorum numerus, qui litteris tuerentur, & exornarent Ecclesiam, fraudes tamen Beausobrii non metuens, me intra fines priorum sæculorum contineo, tresque, præter supra commemoratos, antiquioris ætatis scriptores produco, Justinum scilicet martyrem, Irenæum, & martyrem Cyprianum. Et Justinus quidem martyr, medii II. sæculi scriptor Dial. cum Triph. num. 117. pag. 209. edit. PP. Maurin. hæc habet. *Quæ ergo per illius nomen sacrificia ipsi offerunt ea, quæ a Jesu Christo præscripta, idest, quæ in Eucharistia panis, & calicis a christianis in omni terrarum loco offeruntur, hæc omnes in antecessum, Deus grata sibi esse testatur*. Ergo Justino teste, erant II. sæculo Ecclesiæ Sacerdotes christiani, qui in omni terrarum loco Sacrificia Deo offerebant. Hæc autem Sacrificia a christianis Sacerdotibus offerebantur in Eucharistia panis, & calicis, idest, in pane & vino Eucharistico, quæ jam præscripta & præcepta a Jesu Christo fuerunt, qui postquam dixit, *Hoc est Corpus meum: Hic est Sanguis meus*, protinus addidit Apostolos eorumque successores alloquens, *Hoc facite in meam commemorationem*. Luc. 22. 16. Quid autem sit panis hic Eucharisticus, quid Eucharisticus iste calix his perspi-

Sacrificia corporis, & Sanguinis Christi, ab ipso præscripta Deo per universum mundum a christianis offerri, testatur Justinus Martyr II. sæculi scriptor.

cue verbis Justinus idem declarat Apol. 1. n. 66. pag. 83, ubi etiam illorum temporum Liturgiam tradit, nimirum docet, Carnem, & Sanguinem esse Jesu Christi. Audiatur: *Neque enim*, inquit, *ut communem panem, neque ut communem potum illa sumimus; sed quemadmodum per verbum Dei caro factus Jesus Christus Salvator noster & carnem & sanguinem habuit nostræ salutis causa; sic etiam illam, in qua per preces ipsius verba continentem gratiæ actæ sunt, alimoniam, ex qua sanguis & carnes nostræ per mutationem aluntur, incarnati illius Jesu & carnem & sanguinem esse edocti sumus.* Hæc igitur sunt, quæ Justinus Martyr apertis perspicuisque verbis hoc loco docet, nimirum, Quemadmodum per Incarnationem Jesus Christus Salvator noster veram carnem, & verum sanguinem habuit, ita alimoniam illam ex pane, & vino Eucharistico, per consecrationem, veram carnem, verumque sanguinem esse Jesu Christi.

Eucharisticum panem & vinum verum Corpus, & Sanguinem esse Jesu Christi, Justinus Martyr II. sæculi scriptor affirmat.

IX. Sanctus Irenæus sancti Polycarpi discipulus, qui auditor fuerat sancti Joannis Apostoli, sæculi II. scriptor lib. 4. contr. Hæres. cap. 17. num. 5. pag. 249. edit. PP. Maurin. hæc de perantiqua primitivæ Ecclesiæ doctrina, & disciplina nobis testatur. *Jesus suis discipulis dans consilium, primitias Deo offerre de suis creaturis, eum qui ex creatura panis est accepit, & gratias egit dicens, Hoc est meum Corpus. Et calicem similiter, qui est ex ea creatura, quæ est secundum nos, suum Sanguinem confessus est, & novi Testamenti novam docuit oblationem, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens in universo mundo offert Deo in novo Testamento, de qua in duodecim prophetis Malachias* (cap. 1. 10.) *sic præsignificavit.* Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum: & munus non accipiam de manu vestra. Ab ortu enim Solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda; quia magnum est nomen meum in gentibus dicit Dominus Omnipotens: *manifestissime significans per hæc, quoniam prior quidem populus cessabat offerre Deo, omni autem loco Sacrificium offertur ei, &*

Sacrificium Corporis, & Sanguinis Christi Malachia vaticinio in universo mundo celebrandum Irenæus II sæculi scriptor testatur.

et & hoc purum: nomen autem ejus glorificatur in gentibus. Jam vero Irenæus Malachiæ vaticinium de novo sacrificio futuro, quod, repudiatis veteribus Judæorum sacrificiis, Deo per universum orbem offerendum prædicitur, de sacrificio Corporis & Sanguinis Jesu Christi in pane, & vino Eucharistico veracissime cum ceteris Patribus interpretatur: quod Sacrificium a Christo Domino verbis his institutum, *Hoc est Corpus meum: Hic est Sanguis meus*, Apostoli a Domino ipso acceperunt; Ecclesia vero ab Apostolis acceptum in universo mundo, abrogatis Sacrificiis veteris Testamenti, offert illud Deo in novo, ut Irenæus inquit, Testamento. Ex his autem consequitur, quoniam Beausobrius hæc improbat, necessitas construendi templa, erigendi altaria, parandi sacra vasa, supellectilem sacram, vestes sacerdotales, & quidquid est necessarium ad offerendum Deo divinissimum hoc Sacrificium, eo majori splendore, quo fieri potest. Præterea Irenæus ibidem cap. 18. num. 1, & 2. pag. 250. hæc addit: *Igitur Ecclesiæ oblatio, quam Dominus docuit offerri in universo mundo, purum Sacrificium reputatum est apud Deum, & acceptum est ei ... Et non genus oblationum reprobatum est. oblationes autem & illic, oblationes autem & hic: Sacrificia in populo, Sacrificia in Ecclesia; sed species immutata est tantum, quippe cum jam non a servis, sed a liberis offeratur*. Pergit S. Irenæus & docet christianam Ecclesiam a Christo Domino edoctam in universo mundo offerre Deo Sacrificium in ejus conspectu purum, ipsique acceptum, quod Sacrificium supra docuerat, Corpus & Sanguinem esse Christi Domini. Non enim, Irenæo teste, Christus Dominus abrogando Sacrificia Judaica, omne sacrificium sustulit; sed unum cum altero commutavit, nimirum abrogatis Sacrificiis Judaicis, christiana Sacrificia substituit, & subrogavit: quæ non ejusdem rationis & naturæ sunt; quoniam Sacrificium christianum multo excellentius est, utpote populi liberi, quam Sacrificium Judaicum, utpote populi servi. Victima enim Sacrificii christiani Corpus, & Sanguis Christi Domini est, contra vero victimæ Sacrificii Judaici, nonnisi aves & pecudes erant. X.San-

X. Sanctus Cyprianus Martyr medii sæculi III. Scriptor tot testimoniis tamque præclaris de sacrificio corporis & sanguinis Christi, quod in suæ ætatis Ecclesia celebrabatur, Beausobrii, ejusque gregalium fauces constringit, ut respirare his omnino non liceat. Ex multis pauca quædam lego. Is epist. 63. ad Cæcilium Episcopum pag. 146. col. 1. edit. Pamel. reprehendens Sacerdotum quorumdam abusum in oblatione calicis hæc habet, *Quidam vel ignoranter vel simpliciter in calice Dominico sanctificando, & plebi ministrando, non hoc faciunt quod Jesus Christus Dominus & Deus noster sacrificii hujus auctor & Doctor fecit & docuit.* Itaque Cypriano teste, Jesus Christus Dominus & Deus noster auctor, & Doctor est sacrificii illius quod Sacerdotes sanctificando calicem, Deo offerunt, & plebi christianæ distribuunt. Item ibidem col. 2. *In Sacerdote Melchisedech sacrificii Dominici Sacramentum præfiguratum videmus . . . . quod Melchisedech Sacerdos Dei summi fuit, quod panem & vinum obtulit. Nam quis magis Sacerdos quam Dominus noster Jesus Christus, qui sacrificium Deo Patri obtulit, & obtulit hoc idem quod Melchisedech obtulerat, idest panem & vinum, suum scilicet corpus & sanguinem?* Et rursum ibidem pag. 149. col. 2. *Si Jesus Christus Dominus & Deus noster, ipse est summus Sacerdos Dei Patris, & sacrificium Patri seipsum primus obtulit, & hoc fieri in sui commemorationem præcepit, utique ille Sacerdos vice Christi fungitur, qui id quod Christus fecit imitatur. & sacrificium verum & plenum tunc offert in Ecclesia Deo Patri, si sic incipiat offerre secundum quod ipsum Christum videat obtulisse.* Præclarissime docet locis his Cyprianus, Christum Dominum in pane, & vino Eucharistico, quando in ultima cœna cum suis discubuit discipulis, Deo Patri obtulisse sacrificium corporis, & sanguinis sui: quod fieri in sui commemorationem præcepit ab his Sacerdotibus, qui ejus vice in hoc ipso sacrificio funguntur; quodque fecit ipse imitantur, offerendo Deo Patri in Ecclesia, verum plenumque sacrificium, eo modo quo Christus in ultima cœna sacrificium corporis & sanguinis sui ob-

Sacrificium corporis, & sanguinis Christi in pane & vino Eucharistico, cujus præfigurator Melchisedech, institutor Christus, ministri Sacerdotes Cyprianus Martyr III. sæculi scriptor affirmat.

obtulit Patri suo. Præterea epist. 54. ex Synodo ad Cornelium Papam pag.110. col.2. hæc habet; *Episcopatûs nostri honor grandis & gloria est, pacem dedisse Martyribus, ut Sacerdotes Dei, qui sacrificia Dei quotidie celebramus, hostias & victimas præparemus.* Decreverat Synodus Carthaginiensis, cui Cyprianus præfuit, ut impendente persecutione, daretur pax pœnitentibus, illos Ecclesiæ reconciliando, quo alacriores & fortiores fierent ad subeundum martyrium: idque Christianorum Sacerdotum munus esse docet, quod Sacerdotes, qui quotidie Dei sacrificia, quotidiana immolatione corporis & sanguinis Christi, celebrant, hostias & victimas in futuris martyribus Deo præparent.

Sacrificium corporis, & sanguinis Christi Cypriani ætate quotidie a Sacerdotibus celebrari solitum.

XI. Rursum epistola 34. ad Clerum & plebem suam pag.67. col.2. hæc Cyprianus habet. *Sacrificia pro eis semper, ut meministis, offerimus, quoties martyrum passiones, & dies anniversaria commemoratione celebramus.* Item epist.37. ad Clerum pag.72. col.1. *Dies eorum*, inquit, *quibus excedant adnotate, ut commemorationes eorum inter memorias martyrum celebrare possimus. Quamquam Tertullus . . . . . scripserit, & scribat, & significet mihi dies, quibus in carcere beati fratres nostri ad immortalitatem gloriosæ mortis exitu transeunt, & celebrentur hic a nobis oblationes & sacrificia ob commemorationes eorum, quæ cito vobiscum Domino protegente celebrabimus.* Consuetudinem ætatis suæ, quæ eadem est ac ætatis nostræ apud nos catholicos, nimirum celebrandi quotannis anniversaria celebritate diem obitus Sanctorum Martyrum commemorat hic Cyprianus. Hac de causa præcipit per litteras Clero, & Plebi suæ, ut accurate adnotent dies, quibus beati Martyres & Confessores, qui in carceribus erant & vinculis, excedunt è vita, ut diebus eorum festis in Sanctorum Martyrum & Confessorum gloriosam commemorationem *oblationes*, ut inquit, *& sacrificia* a se tunc absente, deinde, ut propediem sperat, apud illos præsente celebrentur. Epistola autem autem 66. ad Clerum & Plebem Furnitanorum pag.160. col.2. hæc statuit: *Cum jam pridem in Concilio Episcoporum constitutum sit,*

Sacrificia corporis & sanguinis Christi diebus festis sanctorum martyrum quotannis Cypriani ætate celebrari solita.

ne-

Sacrificia corporis & sanguinis Christi a Sacerdotibus pro defunctis fidelibus Cypriani ætate celebrari solita.

aequis de Clericis, & Dei ministris tutorem vel curatorem testamento suo constituat, quando singuli divino Sacerdotio honorati, & in Clerico ministerio constituti nonnisi altari & sacrificiis deservire, & precibus & orationibus vacare debeant. Erant igitur Cypriani ætate, idest sæculo III., in christiana Ecclesia Sacerdotes, erant altaria, erant sacrificia, quibus celebrandis Sacerdotio & Clericali munere ornati assiduam operam dabant. Item ibidem pag. 161. col. 1. hæc Cyprianus memorat: *Quod Episcopi antecessores nostri religiose considerantes, & salubriter providentes censuerunt, nequis frater excedens ad tutelam vel curam Clericum nominaret; ac siquis hoc fecisset non offerretur pro eo, nec sacrificium pro dormitione ejus celebraretur. Neque enim ad Altare Dei meretur nominari in Sacerdotum prece, qui ab Altari Sacerdotes, & ministros voluit avocare.* Decretum, & Canonem perantiquum ab Episcopis antecessoribus suis constitutum hac epistola Cyprianus commemorat, quod idcirco non improbabile est ad II. Ecclesiæ sæculum pertinere. Hoc autem decreto sancitum fuit, ne sacrificia, quæ, ea ætate sicuti & nostra, pro fidelibus defunctis in christiana Ecclesia celebrari solebant, pro defuncto offerrentur, qui Clericum tutorem vel curatorem pupillorum suorum post obitum suum testamento instituisset. Hæc autem legitima causa fuit hujusmodi Canonis, atque Decreti, nimirum, quod non mereatur in Sacerdotum sacrificantium prece defunctus ille nominari, qui cum viveret, Dei Sacerdotes, & ministros, negotiis civilibus implicando, ab Altare Dei voluit avocare. Tandem epistola 55. pag. 120. col. 2. ad Cornelium Papam contra temerarios conatus christianorum quorumdam, qui a cultu veri Dei ad falsorum Numinum cultum defecerant, his verbis Cyprianus invehitur, *Quid superest, quam ut Ecclesia Capitolio cedat, ac recedentibus Sacerdotibus, ac Domini Altare removentibus, in Cleri nostri sacrum venerandumque consessum Simulacra, atque Idola cum aris suis transeant?* Commerat hic Cyprianus christianas Ecclesias, Altaria, Sacerdotes christianos, item Capitolina Gentilium tem-

Digitized by Google

templa, aras, Idola; hæc illis contraria, & in contentionem vocata. Erant igitur ætate Cypriani, idest, III. Ecclesiæ sæculo, apud Christianos Ecclesiæ, erant Sacerdotes, erant Altaria, atque idcirco sacrificia a Sacerdotibus ad Altaria operantibus Deo oblata. Hæc autem monumenta de Sacrificiis, Sacerdotibus, & Altaribus primitivæ Ecclesiæ tam multa, tam perspicua, tam explorata sunt, ut Calvinianus Basnagius, cui perspecta penitus erant; gregales suos admonuerit, ut de sacrificio aliquo in secta sua instituendo sedulo deliberarent. Mentitur igitur more suo Beausobrius affirmando primis tribus Ecclesiæ sæculis, quæ utpote minus cognita provocat, nulla fuisse, quæ apud Catholicos hac ætate sunt, sacrificia, nec ea quæ pertinent ad hujusmodi sacrificia.

XII. Duos irrepsisse errores in Catholicorum nostræ ætatis Ecclesiam nugax Beausobrius garrit, qui nondum, ut blaterat, nati erant ætate Augustini, scilicet, panem, & vinum converti in corpus & sanguinem Jesu Christi. Item, Presbyterum offerre Deo in sacrificium Personam Domini, ejus corpus, ejus sanguinem, & divinitatem. Hæc illa lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 676. tom. 2. Ad singula jam respondeo: Presbyterum offerre Deo corpus & sanguinem Jesu Christi, verissima, atque certissima Ecclesiæ catholicæ doctrina est, quam Jesus Christus præclarissime tradidit Ecclesiæ suæ, quando in ultima cœna dixit, *Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus. Hoc facite in meam commemorationem. Hæc quotiescumque feceritis, in meam memoriam facietis.* Presbyterum nostrum autem offerre Deo in sacrificium personam, & divinitatem Domini, idest, Verbi divinitatem atque personam Beausobrii mendacium & calumnia est. Offert Sacerdos Deo Patri in sacrificio incruento illud ipsum, quod Dei Filius obtulit Patri suo in sacrificio cruento. Atqui Dei Filius in sacrificio cruento non obtulit Patri suo nisi suum corpus & sanguinem. Ergo Sacerdos in sacrificio incruento non offert Deo Patri nisi corpus, & sanguinem Filii ejus. Cum enim sacrificium sit argumentum Domini,

In sacrificio Altaris presbyterum juxta catholicos offerre Deo divinitatem & personam verbi Beausobrii calumnia est.

 quod

quod supra victimam habet is, cui victima offertur; eo ipso inter victimam quæ offertur, & personam cui offertur, non solum distinctio, sed etiam inæqualitas præstantiæ intercedat necesse est. Itaque neque divinitus divinitati, cum nulla distinctio sit, neque Persona divina divinæ Personæ, cum nulla inæqualitas præstantiæ sit, potest in sacrificium offerri. Quod autem in sacrificio panis & vinum convertatur in corpus & sanguinem Jesu Christi a prima sui origine usque ad hæc nostra tempora constans atque perpetua Ecclesiæ doctrina fuit. Miror autem & vehementer miror Beausobrii temeritatem, quod affirmare audeat ætate Augustini ignotam fuisse Catholicæ Ecclesiæ doctrinam de incruento sacrificio corporis & sanguinis Christi, deque corpore ejusdem & sanguine in pane, & vino Eucharistico. Præclarissima Augustini testimonia sunt de corpore, & sanguine Christi Domini in pane & vino Eucharistico, quæ loco suo produxi, atque iterum refero. Sermone 227. habito ad Neophytos, quibus christianam doctrinam de pane, & vino Eucharistico ipsis credendam tradit pag. 677. tom. 5. hæc docet. *Panis ille quem videtis in Altari, sanctificatus per Verbum Dei Corpus Christi est. Calix ille, immo quod habet calix, sanctificatum per Verbum Dei, sanguis Christi est.* Et rursum Serm. 272. ad eosdem Neophytos, idest, novos christianos, quibus, quid ipsis de fide credendum sit in pane, & vino Eucharistico præclarissime inculcat, eadem quæ supra his similibus verbis confirmat pag. 769. tom. 5. *Hoc quod videtis in Altare etiam transacta nocte vidistis: sed quid esset, quid sibi vellet, quam magnæ rei Sacramentum contineret, nondum audistis. Quod ergo videtis panis est, & calix, quod vobis etiam oculi vestri renuntiant, quod autem fides vestra postulat instruenda, Panis est Corpus Christi, Calix est Sanguis Christi*, idest, vinum quod habet calix, ut superiori loco dixerat. Ad has præclarissimas Augustini voces de corpore, & sanguine Christi Domini in pane, & vino Eucharistico obstringit oculos, & aures obturat Beausobrius; atque incredibili prorsus temeritate

Eucharisticum panem & vinum corpus & sanguinem esse Jesu Christi apertissimè Augustinus testatur

tate affirmare audet, hanc præsentis catholicæ Ecclesiæ doctrinam errorem esse nondum natum ætate Augustini.

XIII. Quod autem pertinet ad verum & proprium sacrificium veri & proprii corporis & sanguinis Jesu Christi, quod Augustini ætate in christiana Ecclesia fuisse Beausobrius temere negat, præter Irenæum, Justinum, Cyprianum, Tertullianum, Origenem, quos testes locupletissimos supra produxi, audiat quid Augustinus, ad quem temere provocat, lib. 20. contra Faustum Manichæorum Episcopum cap. 18. pag. 245. tom. 8. testetur: *Hebræi*, inquit, *in victimis pecorum, quas offerebant Deo multis & variis modis, sicut re tanta dignum erat, prophetiam celebrabant futuræ victimæ, quam Christus obtulit. Unde jam christiani peracti ejusdem sacrificii memoriam celebrant sacrosancta oblatione, & participatione corporis, & sanguinis Christi*. Ergo, ætatis suæ teste Augustino, christiani sacrosancta oblatione offerebant assidue sacrificium incruentum corporis, & sanguinis Jesu Christi, in memoriam sacrificii cruenti, quod oblatione corporis & sanguinis sui, semel in cruce obtulit Christus. Præterea lib. 22. de Civ. Dei cap. 10. pag. 508. tom. 7. hæc Augustinus testatur de ætatis suæ ritu, & doctrina: *Nec martyribus nostris non templa sicut diis, sed memorias sicut hominibus mortuis quorum apud Deum vivunt spiritus, fabricamus; nec ibi erigimus altaria, in quibus sacrificemus martyribus, sed uni Deo & martyrum & nostro: ad quod sacrificium, sicut homines Dei, qui mundum in ejus confessione vicerunt, suo loco & ordine nominantur, non tamen a Sacerdote, qui sacrificat, invocantur: Deo quippe non ipsis sacrificat, quamvis in memoria sacrificet eorum; quia Dei Sacerdos est, non illorum. Ipsum vero sacrificium Corpus est Christi, quod non offertur ipsis, quia hoc sunt & ipsi*. Affirmat hic verbis apertissimis Augustinus Dei Sacerdotes christiano suæ ætatis ritu in altaribus supra martyrum tumulos erectis soli Deo sacrificare, quod sacrificium, ut inquit, corpus est Christi. Negat autem, & optime negat, Corpus Christi offerri in sacrificium Martyribus

Sacrificium corporis & sanguinis Christi, præter Patres III sæculi, Augustinus in Ecclesia Christiana celebrari solitum apertissimis verbis testatur.

quoniam, ut inquit, hoc corpus sunt & ipsi. Martyres enim ad corpus mysticum Christi pertinent, cujus mystica membra sunt. At irreligiosum maxime & impium esset si verum & proprium corpus Christi offerretur corpori mystico Christi, quale corpus sunt martyres Christi. Denique factum memorabile refero, quod, Augustino auctore, contigit vi oblati ab Hipponensi Presbytero in sacrificium corporis Christi. Audiatur apud Augustinum lib. 22. de Civ. Dei cap. 8. num. 6. pag. 503. tom. 7. *Vir Tribunitius Hesperius apud nos est, habet in territorio Fussalensi fundum Zubedi appellatum, ubi cum afflictione animalium & servorum suorum domum suam spirituum malignorum vim noxiam perpeti comperisset, rogavit nostros, me absente, Presbyteros, ut aliquis eorum illò pergeret, cujus orationibus cederent. Perrexit unus, obtulit ibi sacrificium corporis Christi, orans quantum potuit, ut cessaret illa vexatio. Deo protinus miserante cessavit.* Constat igitur contra Beausobrii mendacia ætate Augustini certissimam christianæ Ecclesiæ doctrinam fuisse, qualis modo est, semperque futura est, panem vinumque Eucharisticum verum Christi corpus & sanguinem esse, quod in verum propriumque sacrificium offertur ab Ecclesiæ catholicæ Sacerdotibus ad Altare Dei operantibus.

XIV. Eucharistiam antiquitus appellatam fuisse sacrificium, quia commemoratio erat sacrificii a Salvatore oblati contendit Beausobrius lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 677. tom. 2. idque suadere nititur auctoritate Augustini lib. 20. contra Faustum cap. 21. tom. 8., cujus hæc verba sunt: *Hujus sacrificii caro & sanguis per victimarum similitudinem promittebatur; in passione Christi per ipsam veritatem reddebatur; post ascensum Christi per sacramentum memoriæ celebratur.* Ad hæc respondeo. Eucharistia in ratione sacrificii non est mera & pura commemoratio, sed vera & propria iteratio illius sacrificii, quod Patri suo in Cruce obtulit Dei Filius. Itaque differentia non in re ipsa, quæ eadem est: sed in his quæ rei accidunt, tota versatur. Etenim sacrificium Crucis cruentum fuit;

Sacrificium Eucharisticum, Augustino teste, non

fuit; sacrificium Altaris est incruentum. In sacrificio Crucis Patri obtulit Christus Dominus corpus & sanguinem suum in propria humani corporis, & sanguinis humani figura: In sacrificio autem Altaris ipsemet Christus Dominus, qui Sacerdos est in æternum secundum ordinem Melchisedech, qui panem & vinum obtulit, offert Patri suo corpus & sanguinem suum in aliena specie & figura quotidiani panis & vini. Idcirco, ne a speciebus propriis panis & vini, quæ alienæ sunt ab humano corpore & sanguine, novi christiani nuperrime baptizati in capitalissimum errorem incurrerent, confestim eos Augustinus admonuit, hisque verbis de mysterio recondito certissimos fecit Sermone 227. supra commemorato. *Panis ille, quem videtis in altari sanctificatus per verbum Dei, Corpus est Christi. Calix ille, imme quod habet calix, sanctificatum per verbum Dei, sanguis est Christi*. Et iterum ad eosdem Neophytos Serm. 272. *Quod videtis panis est & calix, quod vobis etiam oculi vestri renuntiant: quod autem fides vestra postulat instruenda, Panis est Corpus Christi: Calix est sanguis Christi*. Hæc Augustinus de Eucharistia in ratione Sacramenti. In ratione autem sacrificii hæc S. Doctor docet lib. 20. contra Faustum cap. 18. pag. 245. tom. 8. *Christiani peracti ejusdem sacrificii* (cruenti) *memoriam celebrant sacrosancta oblatione, & participatione corporis & sanguinis Christi*. At vero oblatio sacrosancta corporis & sanguinis Christi, quæ in memoriam peracti sacrificii cruenti a Christianis celebratur, quid aliud est, nisi incruentum corporis & sanguinis Christi sacrificium? Præterea lib. 22. de Civ. Dei cap. 10. pag. 508. tom. 7. de sacrificio, quod in altaribus supra martyrum tumulos erectis Dei Sacerdotes ætate sua offerebant hæc inquit: *Ipsum vero sacrificium corpus est Christi*. Verba autem Augustini a Beausobrio citata non modo illi non prosunt, quinimmo maxime obsunt, quæ talia sunt: *Hujus sacrificii caro & sanguis post ascensum Christi per sacramentum memoriæ celebratur*. Itaque Augustino teste, sacrificium, quod post ascensum Christi in ejus Ecclesia cele-

non est mera commemoratio, sed vera iteratio sacrificii a Christo Domino oblati.

Eucharisticus panis ex Augustino, non mera figura, sed verum est corpus Christi: Eucharisticum vinum non mera figura, sed verus est sanguis Christi.

Sacrificium christianum ex Augustino oblatio est corporis & sanguinis Christi in memoriam peracti sacrificii cruenti.

celebratur, caro, & sanguis Jesu Christi est: quod sacrificium in memoriam Christi Domini, ut ipse præcepit quando dixit, *Hoc facite in meam commemorationem*, celebratur. Sacramentum autem dicitur ab Augustino, quod in eo aliud videtur, aliud intelligitur: quod enim videtur panis & vinum est; quod autem intelligitur Christi Domini corpus & sanguis est, in alimentum animæ spiritalem, quod alimentum præcipuus & singularis est fructus istius sacramenti. Sed ipsemet Augustinus sui interpres accedat, qui Serm. 272. pag. 770. tom. 5. ad novos fideles nuper baptizatos, quos sic interrogantes inducit: *Quomodo est panis corpus ejus? Et calix, vel quod habet calix, quomodo est sanguis ejus?* quibus sic continuo respondet. *Ista, Fratres, ideo dicuntur sacramenta, quia in eis aliud videtur, aliud intelligitur. Quod videtur speciem habet corporalem; quod intelligitur, fructum habet spiritalem*,

In sacrificio altaris ex Augustino aliud videtur, aliud intelligitur; videtur enim panis & vinum, intelligitur autem corpus & sanguis Christi.

XV. Sacrificium Ecclesiæ aliud non esse, nisi illud quo ipsamet Ecclesia, quæ corpus Mysticum Christi est, offert seipsam Deo Beausobrius contendit lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 677., & 678. tom. 2. Hoc autem probare nititur illis Apostoli verbis 1. Cor. 10. 17. *Unus panis, unum corpus multi sumus omnes, qui de uno pane participamus*. Item Rom. 12. 1. *Obsecro itaque vos fratres per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum*. Tandem concludit, sacrificium illud, quod, ut Augustinus inquit, nec Petro, nec Paulo, ne Cypriano, sed soli Deo offertur, juxta S. Doctorem, aliud non esse, nisi Mysticum Ecclesiæ sacrificium. Ad has Beausobrii cavillationes in promptu responsio est. Concedo, Ecclesiam Christi corpus ejus mysticum esse. Concedo hoc mysticum Christi corpus, quod est Ecclesia offerri Deo in sacrificium. Nego tamen & libera voce nego, sacrificium mysticum, quo seipsam offert Deo in sacrificium Ecclesia, & unicum, & proprium, & verum esse sacrificium Ecclesiæ. Etenim præter hoc my-

mysticum & symbolicum sacrificium est in Ecclesia verum & proprium sacrificium veri corporis, & veri sanguinis Christi Domini, quod a Dei Sacerdotibus ad altare Dei operantibus offertur Deo in pane, & vino Eucharistico. De hac certissima veritate christiana nos certos facit ipsemet Christus Dominus, cujus hæc verba sunt apud Matth. cap. 26. *Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus.* Item concedo verbis illis Apostoli, *Unus panis, unum corpus multi sumus omnes, qui de uno corpore participamus*, significari mysticum Christi Domini corpus; sed simul affirmo, proxime præcedentibus Apostoli verbis, quæ Beausobrius malitiose reticuit, significari verum & proprium Christi Domini corpus, verum & proprium Christi Domini sanguinem. Ecce tibi non mancam, non mutilam, sed integram Pauli sententiam. *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? Et panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? Quoniam unus panis unum corpus multi sumus omnes, qui de uno pane participamus.* Quibus verbis docet Apostolus, nos omnes participando de pane Eucharistico, qui panis corpus Domini est, panem unum mysticum, & corpus unum mysticum Christi Domini fieri. Item concedo verbis illis Apostoli a Beausobrio citatis ex epistola ad Rom. 12. 1. significari mysticum, & symbolicum sacrificium fidelium; sed præter hoc sacrificium mysticum, aliud sacrificium est in Ecclesia non mysticum, & symbolicum, sed verum & proprium, nimirum sacrificium veri corporis, & veri sanguinis Christi Domini in pane & vino Eucharistico, quod Deo offertur a Dei Sacerdotibus, ad altare Dei nomine Christi operantibus.

Præter sacrificium mysticum, quo Ecclesia offert seipsam Deo, existit apud christianos verum & proprium sacrificium veri corporis, & sanguinis Christi.

XVI. Quod autem pertinet ad Augustinum dico, mendacium esse Beausobrii falso & temere affirmantis, sacrificium illud, quod nec Petro, nec Paulo, nec Cypriano, ut Augustinus loquit, offertur, mysticum dumtaxat, atque symbolicum esse sacrificium. Plurima enim, eaque præclarissima S. Augustini testimonia sunt, de vero & proprio sacrificio veri & proprii corpo-

De sacrificio vero & proprio veri & proprii corporis & sanguinis Christi in pane & vino Eucharistico multa atque præclara S. Augustini testimonia.

poris, & sanguinis Christi Domini, quod in Ecclesia Catholica celebratur. Docuit sæpenumero Augustinus in pane & vino Eucharistico verum & proprium corpus, verum & proprium sanguinem Christi Domini contineri. Etenim locis sæpe commemoratis ex Serm. 227., & Serm. 272., qui sunt de Sacramento Altaris, ut scirent novi fideles, quid Christi Ecclesia profiteatur de pane, & vino Eucharistico, & quid deinceps in his ipsi sumpturi erant hæc apertissimis verbis testatur, quibus nihil planius, nihil clarius, nihil evidentius significari poterat: *Panis ille, quem videtis in altari, sanctificatus per verbum Dei, corpus est Christi. Calix, imme quod habet calix, sanctificatum per verbum Dei, sanguis est Christi*. Et rursum Serm. altero: *Quod videtis Panis est, & Calix, quod vobis etiam oculi vestri renuntiant. quod autem fides vestra postulat instruenda, Panis est Corpus Christi. Calix est sanguis Christi*. Itaque, Augustino teste, Panis Eucharisticus sanctificatus per hoc verbum Dei, *Hoc est corpus meum*, Corpus est Christi. Et vinum Eucharisticum sanctificatum per hoc verbum Dei, *Hic est sanguis meus*, Sanguis est Christi. Profecto nec panis ille, in altari positus ante Neophytorum oculos, erat Ecclesia Dei, mysticum Christi corpus: nec vinum illud Ecclesia Dei erat, mysticus, si licet dicere, Christi sanguis. Atqui tale corpus, talis sanguis, Augustino teste, a Christianis sacrosancta oblatione in sacrificium offertur: *Christiani*, inquit S. Doctor. lib. 20. contra Faust. cap. 18. pag. 245. tom. 8., *peracti ejusdem sacrificii memoriam celebrant sacrosancta oblatione & participatione corporis & sanguinis Christi*. Dixerat Vincentius Victor, cujus errores Augustinus refellit, pro parvulis ante baptismum mortuis offerendum esse sacrificium corporis Christi. Quem Augustinus redarguens lib. 1. de Anima, & ejus Orig. cap. 9. num. 10. pag. 228. tom. 10. *Quis*, inquit, *offerat corpus Christi, nisi pro eis qui sunt membra Christi?* Quania profecto membra parvuli illi non sunt, qui decedunt sine baptismo, per quem homines fiunt membra Christi. Jam vero, Augustino auctore, offertur in

sa-

facrificium corpus Chrifti pro iis qui funt membra Chrifti; fed hæc funt myfticum corpus Chrifti; ergo, Auguftino auctore, offertur in facrificium corpus Chrifti pro myftico corpore Chrifti; ergo, auctore eodem, Corpus Chrifti, quod in facrificium offertur pro myftico corpore Chrifti, non eft corpus myfticum, fed verum & proprium Chrifti Domini corpus, ne dicatur, myfticum corpus Chrifti offerri in facrificium pro myftico corpore Chrifti; atque idcirco idem pro eodem, quo nihil dici poteft abfurdius. Quis enim dixerit, victimam pro victima, & facrificium offerri pro facrificio? Præterea Enar. 1. in Pfal. 33. num. 5. pag. 157., & 158. tom. 4. hæc Auguftinus habet: *Erat autem, ut noftis, facrificium Judæorum antea fecundum ordinem Aaron in victimis pecorum, & hoc in myfterio: nondum erat facrificium corporis, & fanguinis Domini, quod fideles norunt qui Evangelium legerunt, quod facrificium nunc diffufum eft toto orbe terrarum*. Item epiftola 29. ad Alypium num. 4. pag. 37. tom. 2. *Carnalem*, inquit, *populum Judæorum in illo templo, ubi nondum corpus & fanguis Domini offerebatur, non folum vinolenta, fed nec fobria quidem unquam celebraffe convivia*. Docet locis his Auguftinus, loco pecudum in Ecclefia Judaica, quæ profecto veræ & propriæ pecudes erant, fucceffiffe in Ecclefia Chriftiana facrificium corporis, & fanguinis Chrifti, quod corpus non myfticum, fed verum corpus Chrifti Domini eft, ficut fanguis ille non myfticus, nullus enim Ecclefiam fanguinem Chrifti myfticum appellavit, fed verus & proprius eft fanguis Chrifti. Hoc autem facrificium corporis & fanguinis Chrifti diffufum effe toto terrarum orbe Auguftinus teftatur; atque idcirco facrificium effe proprium Ecclefiæ Catholicæ, quæ fola toto terrarum orbe diffunditur. Denique lib. 1. contra Crefcon. Donatif. cap. 25. num. 30. pag. 274. tom. 9. hæc habet: *Quid de ipfo corpore, & fanguine Domini, unico facrificio pro falute noftra ... nonne idem Apoftolus dicat, etiam hoc perniciofum male utentibus fieri? Ait enim, Quicumque manducaverit panem, & bi-*

berit calicem Domini indigne reus erit corporis, & sanguinis Domini. Nullus dixit, Ecclesiam esse sanguinem Christi mysticum. Nullus dixerit, Ecclesiam sacrificium esse, & unicum sacrificium esse pro salute nostra, idest, pro salute Ecclesiæ, cum nos omnes Catholici Ecclesia simus. Concludendum est igitur contra Calviniani hominis cavillationes, hoc unicum sacrificium pro salute nostra, idest, pro salute totius Ecclesiæ, verum & proprium corpus, verum & proprium sanguinem Christi Domini esse.

XVII. Dignum sane animadversione est, Augustinum, cum sæpenumero in suis disputationibus agat de Sacrificio Altaris, deque pane & vino Eucharistico, semper & ubique affirmate, panem illum, & vinum illud corpus & sanguinem esse Christi Domini: Item Ecclesiæ Christianæ sacrificium corporis & sanguinis Christi Domini sacrificium esse; quin unquam, vel uspiam addat aliquid, quo significetur exclusa realis præsentia corporis, & sanguinis Christi. Profecto si Augustinus in Calviniana sententia fuisset, quod temere & impudenter Beausobrius contendit, semel saltem populum sibi commissum admonuisset de absentia veri corporis, & veri sanguinis Jesu Christi in pane & vino Eucharistico, ne populus præsertim rudis adorando Eucharisticum panem & vinum Idololatra fieret. Sed contra factum ab Augustino est, qui apertis verbis sæpenumero docuit, adorandum esse Eucharisticum panem, & vinum, & quidem cultu latriæ, qui soli Deo debetur. Dicendum igitur Beausobrio erit, nova in Augustinum contumelia, Sanctum Doctorem dedita opera populum sibi commissum in Idololatriam impulisse. Etenim Enat. 1. in Psal. 21. pag. 70. tom. 4. hæc habet. *Manducaverunt corpus humilitatis Domini sui etiam divites terræ, nec sicut pauperes saturati sunt usque ad imitationem, sed tamen adoraverunt*. Et rursum epistola 140. ad Honoratum de Gratia Novi Testamenti cap. 27. num. 66. pag. 339. tom. 2. de superbis divitibus ad Eucharisticam mensam accedentibus cum pauperibus de quibus dictum est,

Eucharisticum panem, in sacrificium oblatum Latriæ cultu adorandum esse Augustinus docuit; quod sine Idololatria fieri non potest, nisi sit corpus Christi.

Edent

Edent pauperes & saturabuntur: contra vero de illis, *Manducaverunt, & adoraverunt omnes divites terræ*, hæc S. Doctor habet: *Et ipsi adducti sunt ad mensam Christi, & accipiunt de corpore, & sanguine ejus; sed adorant tantum, non etiam saturantur; quoniam non imitantur*. Et paulo infra, *Et ipsi veniunt ad mensam, manducant & adorant: non tamen saturantur, quia non esuriunt, & sitiunt justitiam: tales enim saturabuntur*. Enar. autem in Psal. 98. num. 9. pag. 799. tom. 4. recitatis illis Deuteronomii verbis 6.13. *Dominum Deum tuum adorabis*, quæ sunt de adorando Deo cultu latriæ, qui soli Deo debetur, hæc docet de adoranda Christi Domini carne in pane Eucharistico: *Ipsam carnem nobis manducandam ad salutem* (Christus) *dedit. nemo autem illam carnem manducat, nisi prius adoraverit, quam non solum non peccemus adorando, sed peccemus non adorando*. Perspicuum igitur exploratumque est, in pane & vino Eucharistico, Augustino teste, verum & proprium corpus, verum & proprium sanguinem Christi Domini contineri; atque utrumque in sacrificium Deo Patri, a Dei Sacerdotibus in Ecclesia Catholica offerri.

XIX. Beausobrius lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 678. tom. 2. abutitur his Augustini verbis ex lib. 22. de Civ. Dei cap. 10. pag. 508. tom. 7. *Ipsum vero sacrificium corpus est Christi, quod non offertur ipsis* (ideft Martyribus) *quia hoc sunt & ipsi*. Itaque, auctore Augustino, ideo corpus Christi non martyribus, sed Deo in sacrificium offertur, quia & ipsi Martyres sunt hoc corpus; sed Martyres non sunt nisi corpus Christi mysticum; ergo, Augustino auctore, ideo corpus Christi non martyribus, sed Deo in sacrificium offertur, quia hoc Christi corpus non est nisi corpus mysticum, repugnat enim corpus Christi mysticum in sacrificium offerri corpori Christi mystico, quale corpus sunt martyres Christi. Abutitur præterea Beausobrius his Augustini verbis ex lib. 10. de Civ. Dei cap. 20. pag. 195. tom. 7. *Cujus rei sacramentum quotidianum esse voluit Ecclesiæ sacrificium; quæ cum ipsius capitis corpus sit, seipsam per ipsum discit offerri*. His

Bb 2 antem

autem verbis contendit Beausobrius sacrificium christianorum non esse nisi sacrificium corporis Christi mystici, quale corpus Ecclesia est, quæ seipsam Deo offert per Jesum Christum, quemadmodum seipsum obtulit Jesus Christus. Sacramentum autem quotidianum ab Augustino dicitur hoc sacrificium, quia repræsentatio & figura perpetua est sacrificii Jesu Christi. Hæc versutus homo Beausobrius. Ad hæc respondeo, corpus Christi mysticum, capite constat, & membris. Caput hujus corporis mystici Christus Dominus est. Hujus corporis membra, & beati cives in patria, & peregrini fideles in via sunt. Audiatur S. Doctor epistola 142. ad Saturninum num. 1. pag. 350. tom. 2. *In illa*, inquit, *Ecclesia sumus, quæ propitio Deo, licet usquequaque porrecta, & toto orbe diffusa sit, unum tamen corpus est magnum unius capitis magni, quod caput ejus est ipse Salvator*. Et rursum in Psal. 56. pag. 396. tom. 4. *Totus Christus caput est & corpus. Caput est ipse Salvator noster: corpus autem ejus Ecclesia toto orbe diffusa, ad eam pertinentibus etiam his qui fuerunt ante nos, & his qui futuri sunt post nos usque in finem sæculi*. Item Serm. 137. in Evang. Jo. num. 1. pag. 462. tom. 5. *Dominus noster Jesus Christus, qui jam pro nobis passus est & resurrexit, caput est Ecclesiæ, & est corpus ejus Ecclesia... Cum ergo sit ille caput Ecclesiæ, & sit corpus ejus Ecclesia, totus Christus & caput & corpus est*. Jam vero martyres, qui regnant cum Christo, quorum caput est Christus, hujus capitis membra sunt. Ecclesia vero militans, quæ est in terris, communicat in sacrificio altaris cum Ecclesia triumphante, quæ in cœlis est; maxime vero cum his martyribus, quorum expressam mentionem facit in sacrificii celebratione. His positis, corpus mysticum, cujus caput est Christus, & cujus membra sunt martyres, non mutilum, non sine capite, sed totum & integrum, in quantum capite constat & membris, Deo in sacrificium offertur. Itaque Augustino auctore, quia martyres corpus mysticum Christi sunt, quorum mysticum caput est Christus, ideo hoc corpus mysticum, quod

Ecclesia tum militans, tum triumphans corpus mysticum Christi est, cujus caput est Christus.

Sacrificium corporis mystici, sacrificium est proprii corporis Christi; quod cor-

quod habet Christum pro capite, & pro membris martyres, martyribus in sacrificium offerri non potest. Nec enim membra membris, multoque minus caput membris potest in sacrificium offerri. Concludendum est igitur, auctore Augustino, verum, & proprium corpus Christi, qui caput mysticum Ecclesiæ est simul cum martyribus mysticis membris suis, Deo in sacrificium offerri. Quod pertinet ad alteram Augustini sententiam, non modo inepte, sed etiam insane a Beausobrio objectam, refero verba ipsa S. Doctoris integra loci commemorati, ubi hæc habet de Christi Domini sacrificio, in quo, ut inquit, *Sacerdos est ipse offerens, ipse & oblatio. Cujus rei sacramentum, quotidianum esse voluit Ecclesiæ sacrificium; quæ cum ipsius capitis corpus sit, seipsam per ipsum discit offerre. Hujus veri sacrificii multiplicia variaque signa erant sacrificia prisca sanctorum . . . Huic summo veroque sacrificio cuncta sacrificia falsa cesserunt.* His autem verbis præclarissime significatur sacrificium quotidianum, quod diebus singulis in Ecclesia Catholica celebratur. In hoc enim admirabili sacrificio, ut Augustinus inquit, Christus ipse est & Sacerdos offerens & oblatio, scilicet Sacerdos simul & victima. Hujus autem rei sacramentum, scilicet, mysterium hoc Sacerdotis simul & victimæ, Christus ipse voluit esse quotidianum Ecclesiæ suæ sacrificium, quod diebus singulis in Ecclesia celebratur. Ecclesia autem ad exemplum capitis sui, scilicet Christi, qui offert seipsum Deo in sacrificium, discit seipsam per manus ipsius Deo in sacrificium offerre. Hoc autem sacrificium quod diebus singulis in Ecclesia Catholica celebratur jure optimo dicitur ab Augustino sacrificium summum & verum. Quod enim sacrificium majus, quam sacrificium corporis & sanguinis Christi Domini? Item, quod sacrificium verius, quam sacrificium illud, in quo, quantum est ex vi & exigentia verborum, ponitur corpus separatum a sanguine, & ponitur sanguis separatus a corpore, in quo statu non potest victima naturaliter vivere? Itaque Augustini sententiæ male a Beausobrio usurpatæ contra Sa-

Corpus mysticum constat capite, quod est Christus, & membris, qualia Sancti Martyres sunt.

In sacrificio altaris Christus ex Augustino Sacerdos simul est & victima, qui se Deo offert; ad cujus exemplum Ecclesia per ipsum se Deo offert.

Sacrificium altaris ex Augustino summum & verum est sacrificium.

Sacrificium corporis & sanguinis Christi Domini, quod in Ecclesia Catholica celebrator, tantum abest ut ejus temeritati faveant, ut potius mirifice obsint.

XX. Sacrificium igitur christianorum est, quemadmodum semper fuit, oblatio corporis, & sanguinis Jesu Christi in pane, & vino Eucharistico. Contra vero Faustus Manichæorum Episcopus apud Augustinum lib. 20. cap. 4. pag. 267. tom. 8. suæ ætatis catholicis exprobrat, quod Paganorum sacrificia in Agapes verterint. *Sacrificia Paganorum*, inquit, *vertistis in Agapes*. Accusationes Fausti Beausobrio non displicent, quas expendens lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 3. pag. 633. tom. 2. affirmare audet, Paganismum jam dudum ab Augustini ætate simul cum Paganis in Ecclesiam irrepere cœpisse; postea vero terribilibus incrementis auctum esse. Ad has Fausti & Beausobrii calumnias respondeo, A primis christianæ Ecclesiæ incunabulis celebratæ sunt Agapes a christianis. Testis est Apostolus 1. Cor. 11. 21. de Dominica cœna ex qua Agapes exortæ sunt. *Convenientibus vobis in unum jam non est Dominicam cœnam manducare. Unusquisque enim suam cœnam præsumit ad manducandum. Et alius quidem esurit, alius autem ebrius est*. Tertullianus II. Sæculi scriptor Apologet. cap. 39. pag. 34. his verbis contra Gentilium calumnias defendit atque describit christianas Agapes: *Cœna nostra de nomine rationem sui ostendit. Id vocatur* Ἀγάπη, *quod dilectio penes Græcos. Inopes quosque refrigerio isto juvamus. Nihil vilitatis, nihil immodestiæ admittit. Non prius discumbitur, quam oratio ad Deum prægustetur. Editur quantum esurientes capiunt. Bibitur quantum pudicis est utile. Ita saturantur, ut qui meminerint etiam per noctem Deum adorandum sibi esse: Ita fabulantur, ut qui sciunt Dominum audire. Ut quisque de scripturis sanctis, vel de proprio ingenio potest, provocatur in medium Deo canere. Hinc probatur, quomodo biberit. Æque oratio convivium dirimit*. Similia Augustinus habet lib. 20. contra Faustum cap. 20. pag. 246. tom. 8., ubi, *Agapes*, inquit, *nostræ pauperes pascunt, sive frugibus, sive carnibus*. Et paulo infra

Agapes christianæ primis Ecclesiæ sæculis celebratæ.

infra Fausti calumniam repellens, *Quoniam*, inquit, *plerumque in Agapibus etiam carnes pauperibus erogantur, misericordiam christianorum similem dicitis sacrificiis Paganorum*. Neque vero quod ad eam usque ætatem in usu erant apud christianos Agapes, idcirco pro christianis sacrificiis Agapes habendæ sunt. De Christiano enim sacrificio corporis & sanguinis Jesu Christi hæc Augustinus habet, ibidem cap. 8. pag. 245., quæ in christianas Agapes minime cadunt. *Hebræi in victimis pecorum, quas offerebant Deo multis & variis modis, sicut re tanto dignum erat, prophetiam celebrabant futuræ victimæ, quam Christus obtulit. Unde jam Christiani peracti ejusdem sacrificii memoriam celebrant sacrosancta oblatione & participatione corporis, & sanguinis Christi. Manichæi vero nescientes quid damnandum sit in sacrificiis gentium, & quid intelligendum in sacrificiis Hebræorum, & quid tenendum, vel observandum in sacrificio christianorum, vanitatem suam sacrum afferunt diabolo.*

Agapes christianæ, christiana sacrificia non erant.

DISSERTATIO XII.

De Beausobrii mendaciis contra cultum, quem Ecclesia catholica sanctis Martyribus adhibet.

I. FAustus Manichæorum Episcopus apud Augustinum lib.20.cap.4. p.237. tom.8. his verbis tanquam de impio & sacrilego martyrum cultu accusat catholicos: *Vertistis Idola in martyres, quos votis similibus colitis. Defunctorum umbras vino placatis & dapibus*. Iniquam Fausti criminationem contra cultum, quem Ecclesia catholica Sanctis Martyribus exhibet, approbat, & ratam habet Beausobrius lib.9. Histor. Dogmat. Manich. cap.3. pag.633, tom.2. At vero utriusque calumnias his verbis Augustinus redarguit libro commemorato cap.21. pag.246. quibus pium Martyrum cultum a christiano populo usitatum ab antiquis Manichæorum, novisque Calvinianorum falsis criminationibus vindicat. Audiatur. *Populus christianus memorias Martyrum*

Martyrum cultus, Augustino teste, latriæ cultus non est, quibus non templa, non altaria, non sacerdotes, non sacrificia dicantur, sed soli Deo.

rum religiosa solemnitate concelebrat, ad excitandam imitationem, & ut meritis eorum consocietur, atque orationibus adjuvetur: ita tamen ut nulli Martyrum, sed ipsi Deo Martyrum, quamvis in memoriis Martyrum, constituamus Altaria. Quis enim Antistitum in locis Sanctorum Corporum assistens Altari, aliquando dixit, Offerimus tibi Petre, aut Paule, aut Cypriane? Sed quod offertur, offertur Deo, qui Martyres coronavit, apud memorias eorum quos coronavit. Et rursum ibidem pag.247. *Hic*, inquit, *cultu*, *qui* Græcæ λατρεία *dicitur*, *latine uno verbo dici non potest*, *cum sit quædam proprie divinitati debita servitus*, *nec colimus*, *nec colendum docemus nisi unum Deum*. *Cum autem ad hunc cultum pertineat oblatio sacrificii*, *unde Idololatria dicitur eorum*, *qui hoc etiam Idolis exhibent*; *nullo modo tale aliquid offerimus aut offerendum præcipimus*, *vel cuiquam Martyrum*, *vel cuiquam sanctæ animæ*, *vel cuiquam Angelo*. Item ibidem: *Hujus sacrificii caro & sanguis per victimarum similitudinem promittebatur ante adventum Christi*; *in passione Christi per ipsam veritatem reddebatur*; *post ascensum Christi per Sacramentum memoriæ celebratur*. Dissimilitudo igitur inter cultum quem Idolis Pagani adhibebant, & cultum illum quem catholici suis Martyribus præstant, maxima sane est, qualem Augustinus præclarissime exhibet.

Inter martyrum cultum apud catholicos, & cultum Idolorum apud Gentiles, Augustino teste, discrimen maximum.

II. Profecto Pagani Idola sua divino latriæ cultu colebant, qui soli debetur divinitati. Putabant enim in Idolis suis Deos, quorum formam & figura simulacra illa præseferebant, habitare: *In Simulacris Dii habitant*, dicebant Gentiles apud Arnobium quondam Gentilem lib.6. contra Gentes pag.241. Contra vero Christiani religioso quidem, minime vero divino latriæ cultu, qui soli Deo debetur, Martyres colunt suos. Duo enim insignia, præter templa & Sacerdotes, divini cultus testimonia habemus, nimirum Sacrificia, & Altaria. At nulli Martyrum, Augustino teste, sed soli Deo etsi supra tumulos Martyrum, construuntur Altaria. Nulli quoque Martyrum,

rum, nulli beatæ animæ nullique Angelo ab ullo Antistite ad Altare Dei operante, eodem teste, sed soli Deo sacrificium corporis, & sanguinis Christi offertur. Templa itaque Altaria, Sacerdotes, & Sacrificia, quæ tribus primis Ecclesiæ sæculis, ut loco suo demonstravimus, apud Christianos fuerunt, ætate quoque Augustini, quemadmodum nostra, fremat per me licet quantum potest Beausobrius, & existunt, & existent, & extiterunt. Placet hic contra Faustum hominem Manichæum, & contra Beausobrium Calvinianum hominem præclarissimum aliud S. Doctoris testimonium depromere ex serm.273. num.6. & 7. pag.773. tom.5, ubi manifestum discrimen Augustinus affert inter *Deorum* cultum apud Gentiles, & cultum Martyrum apud catholicos, quod est hujusmodi: *Quid vobis dicam de hominibus illis, quos Pagani pro Diis coluerunt, quibus templa, Sacerdotes, Altaria, sacrificia exhibuerunt . . . . . . Nos Martyres nostros, quibus illi nulla ex parte sunt conferendi, pro Diis non habemus, non tanquam Deos colimus: Non eis templa, non eis altaria, non sacrificia exhibemus. Non eis Sacerdotes offerunt. Absit . . . . . Etiam apud memorias Sanctorum Martyrum cum offerimus, nonne Deo offerimus? Habent honorabilem locum Martyres sancti. Attendite. In recitatione ad Altare Christi loco meliore recitantur, non tamen pro Christo adorantur. Quando audistis dici apud memoriam Sancti Theogenis a me, vel ab aliquo fratre, & collega meo, vel ab aliquo Presbytero, Offero tibi Sancte Theogenes? aut, Offero tibi Petre? aut, Offero tibi Paule? Nunquid audistis? Non fit. Non licet.* Disputatio hæc S. Doctoris de longe dissimili & dispari cultu *Dei*, & sanctorum Martyrum apud catholicos, Dogmatica tota est, quæ cum Fausto Manichæo Calvinianum Beausobrium mendacem ostendit.

III. Ad alteram accusationem de christianorum conviviis, Gentilium ritu, ad tumulos Martyrum his verbis significatam, *Defunctorum umbras vino placatis, & dapibus*, alia sunt quæ in conviviis hujusmodi Augustinus non improbat, alia quæ reprehendit, sed quæ lon-

Ad martyrum tumulos synaxes epulares de se honestæ, ebriosorum abusu turpes.

longe distat ab Idolorum cultu apud Paganos, *Qui se* inquit ibidem cap.21. pag.247., *in memoriis Martyrum inebriant, quomodo a nobis approbari possunt, cum eos, etiamsi in domibus suis id faciant, sana doctrina condemnet? Sed aliud est, quod docemus, aliud quod sustinemus, aliud quod praecipere jubemur, aliud quod emendare praecipimur; & donec emendemus, tolerare compellimur. Alia est disciplina Christianorum, alia luxuria vinolentorum, vel error infirmorum. Veruntamen & in hoc ipso distant plurimum culpae vinolentorum, & sacrilegorum. Longe quippe minoris peccati est, ebrium redire a Martyribus, quam vel jejunum sacrificare Martyribus. Sacrificare Martyribus dixi; non dixi sacrificare Deo in memoriis Martyrum, quod frequentissime facimus, illo duntaxat ritu, quo sibi sacrificari novi testamenti manifestatione praecipit: quod pertinet ad illum cultum, qui latria dicitur, & uni Deo debetur.* Invaluerat praesertim in Africa consuetudo celebrandi in solemnitatibus Martyrum, atque ad eorum tumulos honesta convivia quibus pascendos pauperes invitare solebant. Consuetudinis hujus origo, Augustino teste, perindulgens ea aetate caritas Ecclesiae fuit, quae, ut faciliorem viam veniendi ad Ecclesiam aperiret Gentilibus, indulgebat novis christianis, ut ea ipsa convivia diebus festis Sanctorum Martyrum ad eorum tumulos celebrarent, quae antea diebus festis falsorum Numinum apud Idola sua celebrare solebant. Sed audiatur S. Doctor de hujusmodi consuetudine, quae ineunte Ecclesiae saeculo v., Africanam praesertim Ecclesiam, de consilio Afrorum Episcoporum obtinuit. Talia Augustinus narrat epistol.29. ad Alypium num.9. pag.39. tom.2., cujus haec verba sunt. *Post persecutiones tam multas, tamque vehementes, cum facta pace turbae Gentilium in christianum nomen venire cupientes hoc impedirentur, quod dies festos cum Idolis suis solerent in abundantia epularum & ebrietate consumere, nec facile ab his perniciosissimis & tam vetustissimis voluptatibus se possent abstinere, visum fuisse majoribus nostris, ut huic infirmitatis parti interim parceretur, diesque festos, post eos quos relinquebant, alios in*

Ad Martyrum tumulos Patres nonnulli epularea Synaxes Gentilibus ad Ecclesiam venientibus indulserunt.

in honorem sanctorum Martyrum vel non simili sacrilegio, quamvis simili luxu celebrarentur. S. Gregorius Thaumaturgus, teste S. Gregorio Nysseno ejus vitæ scriptore, primis Neocæsareæ christianis, quod cum Gentiles essent apud Idola sua opiparis mensis accumbebant, ad eorum conversionem promovendam, indulsit, ut diebus festis sanctorum Martyrum religiosis in Ecclesia conviviis se exilararent. Gregorius Magnus, qui exeunte sæculo VI. præfuit Ecclesiæ, Mellito Abbati in Britanniam tunc Gentilem proficiscenti præcipit, ut indulgeat Gentilibus ad Ecclesiam venientibus religiosa convivia apud Sanctos Martyres, conviviorum loco quæ celebrabant cum Gentiles essent in sacrificiis falsorum Numinum. Hæc ille lib. 9. epist. 71. ad Mellitum Abbatem, *Quia boves solent in sacrificia dæmonum multos occidere, debet eis etiam hac de re aliqua solemnitas immutari, ut in die dedicationis, vel natalitiis Sanctorum Martyrum . . . religiosis conviviis solemnitatem celebrent . . . . ut dum eis aliqua exterius gaudia reservantur, ad interiora gaudia consentire facilius valeant*. Laudat Pammachium Nolanus Paulinus in epistola ad eum scripta apud Paulin. Illustrat. pag. 29. & 30., quod Pammachius in funere uxoris suæ Paulinæ anno 397. ad opipare paratum convivium in basilica S. Petri pauperes invitaverit.

IV. Verum hæc consuetudo specie quidem honesta, sed reipsa admodum periculosa, cum paulatim in crapulas & ebrietates deflexisset, sicut nocturnæ Agapes, ita diurnæ epulares synaxes prorsus sublatæ sunt. Sanctus quidem Ambrosius, Augustino teste lib. 6. Confes. cap. 2. num. 2. tom. 1. Synaxes hujusmodi ad martyrum tumulos ne fierent hac de causa ab Ecclesia Mediolanensi prohibuit, *Ne ulla occasio se ingurgitandi daretur ebriosis, & quia illa quasi parentalia superstitioni Gentilium essent simillima*. Mirum quanto labore contenderit Augustinus, ut ex Africa extirparetur talis consuetudo. Cum esset adhuc presbyter vehementem ad Aurelium Carthaginensem hac de re dedit epistolam, quæ est XXII., in qua num. 3. pag. 21., hæc sunt, quæ deplorat, *Commessationes, & ebrietates ita concessæ & lici-*

A Martyrum tumulis, & solemnitatibus epulares synaxes propter abusus sublatæ.

licitæ putantur, ut in honorem etiam beatissimorum Martyrum, non solum per dies solemnes . . . . . sed etiam quotidie celebrentur. Epistola vero 29. ad Alypium Thagastensem Episcopum narrat verba a se habita ad populum Hipponensem, qua cohortatione sua perfecit, ut Hipponensis populus a perniciosa consuetudine illa prorsus cessaret. Præclara sunt hujus epistolæ verba illa num. 4. pag. 37. quibus commemoratur sacrificium corporis & sanguinis Jesu Christi, quod in christianis templis offertur. *Adjunxi*, inquit, *deinde, ipsum adhuc carnalem populum Judæorum in ille templo, ubi nondum corpus & sanguis Domini offerebatur, non solum vinolenta, sed ne sobria quidem unquam celebrasse convivia*, Tandem Augustini opera in Hipponensi Concilio, celebrato anno 393., conditus est Canon ille, qui deinceps inter Canones Concilii Carthiginensis III. receptus est. *Ut nulli Episcopi, vel Clerici in Ecclesia conviventur . . . . Populi etiam ab hujusmodi conviviis, quantum fieri potest, prohibeantur*.

Ad martyrum tumulos, catholicos vino & dapibus voluisse umbras defunctorum placare, Fausti, & Beausobrii calumnia est.

V. Catholicos ætate Augustini ad Paganorum exemplum, defunctorum umbras vino placare atque dapibus, quod eis exprobrat Faustus, se demonstrare existimat Beausobrius lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 683, & 684. tom. 2. auctoritate Ambrosii, qui libro de Elia & Jejunio cap. 17. hæc habet: *Sicut illi, qui calices ad sepulcra martyrum deferunt, atque illic in vesperam bibunt, & aliter se exaudiri non posse credunt. O stultitiam hominum, qui ebrietatem sacrificium esse putant, qui existimant, illos ebrietate placere, qui jejunio passionem sustinere didicerunt*. Ad hæc dico, Faustus iniquus catholicorum accusator est, ut ejus adjutor & collega Beausobrius. Catholicos ætate Augustini vinum & dapes ad martyrum tumulos attulisse, ut ritu gentilium defunctorum umbras placarent, Fausti & Beausobrii manifesta calumnia est. Neque vero Ambrosius, loco malitiose, & inepte a Beausobrio producto, reprehendit ebriosos illos christianos, quod vino & dapibus defunctorum umbras se placaturos putarent, quemadmodum Gentiles, qui mæstas umbras cir-

circa defunctorum tumulos oberrantes, libato vino, appositisque dapibus a mæstitia ad jucunditatem se revocare existimabant. Ebrietatem ad martyrum tumulos in eis reprehendit Ambrosius, a qua quo magis eos deterreat, ita se gerere affirmat, perinde ac si putarent, se vino madidos a sanctis martyribus exauditum iri, seque inebriando placatos sibi martyres, atque propitios futuros. Quamquam epulares illæ synaxes ad martyrum tumulos non omnium catholicorum erant, sed paucorum: nec Afrorum omnium, nec sapientiorum, sed vel simplicium & rudium, vel minus religiosorum: hique non defunctorum umbras, ut Faustus calumniatur & Beausobrius, se placare credebant, sed per merita martyrum cibos illos sibi a Deo benedici sperabant, quibus & ipsi, & secum pauperes reficerent. Testis est Augustinus lib.8. de Civ. Dei cap.27. num.1. pag.166. tom.7, cujus hæc verba sunt. *Quicumque epulas suas eo deferunt* (ad tumulos martyrum) *quod quidem a christianis melioribus non fit, & in plerisque terrarum nulla est talis consuetudo, tamen quicumque id faciunt, quas cum apposuerint, orant, & auferunt, ut vescantur, vel ex eis etiam indigentibus largiantur, sanctificari eas sibi volunt per merita martyrum, in nomine Domini martyrum*. Hanc consuetudinem secum ex Africa Monnica Augustini mater filium secuta Mediolanum detulit, non quidem defunctorum umbras placandi causa; sed honorandi memorias martyrum, & indigentibus largiendi studio. De qua Augustinus lib.6. Confes. cap.2. num.1. pag.86, & 87. tom.1. hæc litteris commendavit: *Cum ad memorias Sanctorum, sicut in Africa solebat, pultes, & panem, & merum attulisset, atque ab ostiario prohiberetur, ubi hoc episcopum* (Ambrosium) *vetuisse cognovit, pie atque obedienter amplexa est . . . . Illa cum attulisset canistrum cum solemnibus epulis prægustandis, atque largiendis, plusquam unum pocillum pro suo palato satis sobrie temperatum non ponebat. Et si multæ essent, quæ illo modo videbantur honorandæ memoriæ defunctorum, idipsum unum, quod ubique poneret, circumferebat, quod cum suis præsentibus per sorbitiones exi-*

exiguas partiretur, quia pietatem ibi quærebat, non voluptatem.

VI. Irridet Augustinum Beausobrius lib.9. Histor. Dogmat. Manich. cap.5. pag.684, & 685. tom.2, quòd lib.8. de Civ. Dei cap.27. dixerit, *Quicumque epulas suas ad martyrum tumulos deferant, santificari sibi eas valuat per merita martyrum*. Modum hunc santificandi alimenta, tanquam non minus novum quam peregrinum, exsibilat Beausobrius; neque in eo ullum habere locum merita martyrum, quorum meritis se consociare velle christianum populum non est, nisi martyres imitari, quod Augustinus dixit lib.20. contra Faustum cap.21. pag.246. Nisi arbitremur, inquit, significare Augustinum voluisse, virtutem quamdam santificantem, & cineribus martyrum inhærentem, efflari ex solidis eorum tumulis adfæcundandum vinum, impositasque tumulis epulas, & ad santificandos, qui alimentis talibus vescerentur, quemadmodum, Augustino auctore, flores reliquiis S. Stephani applicari curationes morborum, quæ vires naturæ superant, attulerunt. Hæc insulsus, temerarius, & impius Sannio, atque scurra Beausobrius. Jam vero verba illa Augustini, *Quicumque epulas suas ad martyrum tumulos deferunt, santificari sibi eas volunt per merita martyrum*, nihil aliud significant, nisi christianos illos velle & orare, ut Deus per merita martyrum dignetur alimenta illa tumulis eo[illegible] imposita benedicere, ut ad salutem animæ & corporis sibi prosint. Quid novi, præter temeritatem suam, quid peregrini, quid [illegible]dentis, quid superstitiosi, videt in his Beausobrius? Profectò in lege veteri panis impositus supra mensam propositionis santificatus dicitur, idest, a Deo benedictus. De quo a sacerdote Achimelech David, ejusque esurientibus socius subministrato dicitur lib.1. Reg. cap.21. 6. *Dedit ei sacerdos santificatum panem. neque enim erat ibi panis, nisi tantum panes propositionis, qui sublati fuerant a facie Domini, ut ponerentur panes calidi.* Quare igitur superstitiosum est, si panis impositus supra tumulos martyrum, in quibus exstruebantur altaria, per merita martyrum santi-

Martyrum tumulis christiani quidam epulas imponebant, ut eas Deus per merita martyrum benediceret.

sanctificatus, nimirum a Deo benedictus censeatur? At, inquit, nihil ad hanc santificationem conferre poterant merita martyrum, quorum non manebat, nisi memoria, atque idcirco merita illa dapes super tumulos eorum impositas santificare non poterant. Ad hæc dico, non merita martyrum, sed Deus propter martyrum merita santificabat dapes supra martyrum tumulos positas. Memoria meritorum martyrum multo magis apud Deum, quam apud homines manet; quæ merita obsequia sunt Deo præstita, quæ possunt movere Deum ad retributionem, in beneficium etiam eorum, qui martyres venerantur, quique per merita martyrum sibi, alimentisque suis Dei benedictionem implorant. Consociare autem se meritis sanctorum martyrum, ut Augustinus loquitur, perinde se habet ac imitando virtutes, maxime vero patientiam sanctorum martyrum, ea sibi merita comparare, quæ sibi martyres compararunt. Perquam autem impiæ, & execrabiles Beausobrii scurrilitates sunt, quæ de santificandi virtute e cineribus sanctorum martyrum per solida tumulorum latera vaporis instar evolante, impositasque dapes fœcundante, & de floribus reliquiis S. Stephani admotis ridendus irridet. Contactum fimbriæ vestimentorum Christi, umbram prætereuntis Petri, admota ægris Pauli sudaria multa & insignia miracula sunt consecuta. Audeat nunc scurra sacrilegus, & dicat, ex corpore Christi Domini, ex Petri & Pauli corpore virtutem miraculorum vaporis instar erupisse, & fimbriam Christi, & umbram Petri, & Pauli sudaria fœcundasse, ut miracula tanquam fætus effunderent, cum ceteris suis insulsis, temerariis, atque sacrilegis scurrilitatibus.

Martyrum merita, multum apud Deum pro nostra salute valent.

De martyrum miraculis ad eorum tumulos patratis Beausobrii scurrilitates exploduntur.

VII. Gentiles usus fuisse pulte ad nutriendos Deos Manes, idest, animas mortuorum Beausobrius refert lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 685, & 686. tom. 2, quod Tertulliani auctoritate confirmat, qui libro de Spectaculis & meminit pultis pridianæ & parentalium. Cum autem ab Augustino dicatur mater ejus Monnica pultem ad Martyrum tumulos adferre solita, verisimile est eam, aliosque illius ætatis christia-

stianos ad Martyrum tumulos attulisse pultes, ut animas defunctorum ritu gentilium nutrirent, & parentalia cum eis celebrarent. Ad hæc respondeo, Non ignoramus Gentiles nutriendis, non modo Manibus, seu defunctorum umbris; sed suis etiam majoribus diis & pultes, & dapes exquisitissimas apposuisse. De pultibus hæc Tertullianus habet lib. de Spectaculis, a quibus ætatis suæ christianos conatur avertere cap. 12. pag. 78. *Pultes pridianæ sine pompa diaboli, sine invitatione dæmonum non sunt*. Epulas Jovi, ceterisque Diis a Pontificibus primum, deinde ab epulonibus paratas fuisse, quibus Dii nutrirentur, quæ sacrificia epularia appellata sunt, testis est Tullius lib. 3. de Oratore cap. 19. pag. 366. & 367. Cum enim Pontifices, quorum erat lege Numæ Pompilii Romanorum regis, epulas parare Jovi, ceterisque Diis, tot instruere mensas propter multitudinem sacrificiorum satis non essent, triumviri primum, mox septemviri epulones creati sunt, quibus sacrificiorum epularium cura demandata est. De triumviris epulonibus audiatur Cicero loco supra commemorato. *Pontifices veteres propter sacrificiorum multitudinem tres viros epulones esse voluerunt, cum essent ipsi a Numa, ut etiam illud ludorum epulare sacrificium facerent, instituti*. Ridet & merito ridet Arnobius lib. 7. adversus Gentes pag. 172. Gentilium hæc sacrificia epularia: *In hoc*, inquit, *diutius loco huic causæ vel maxime necessario immoramur, insistimus, inhæremus, cupientes addiscere quid cum pultibus Deo sit, quid cum libis, quid diversis cum farribus, confectionis jure multiplici, atque impensorum varietate conditis? Opiparis Numina cœnis afficiuntur, aut prandiis, ut innumeras conveniat excogitare his dapes? Aversionibus stomacorum laborant, & ad expellenda fastidia saporum varietas quæritur*. Et rursum ibidem pag. 280. *Jovis epulum cras est, Jupiter enim cœnat, magnisque implendus est dapibus, jamdudum inedia gestiens, & anniversaria interjectione jejunus*.

Sacrificia gentilium epularia, epulones, parentalia quæ, & quanta.

VIII. Quod ad parentalia pertinet, de quibus Tertullianus lib. de Spectaculis cap. 12. male a Beausobrio cita-

citatus agit, hæc non epularum, mortuorum umbras nutriendæ causa, sed profusi ad defunctorum tumulos humani sanguinis sacrificia erant, quibus propitios atque placatos sibi Manes futuros Gentiles putabant. Hæc enim eo loco Tertullianus habet: *Quoniam animas defunctorum humano sanguine tanquam propitiari creditum est, captivos vel mali status servos mercati in exequiis immolabant. Postea placuit impietatem* (gladiatoria) *voluptate temperare. Itaque quos paraverant armis, quibus tunc & qualiter poterant eruditos* (scilicet gladiatores) *tantum ut occidi discerent, mox adjecto die Inferiarum ad tumulos erogabant. Ita mortem homicidiis consolabantur .... Quod ergo mortuis litabatur, utique parentationi deputabatur. Quæ species proinde Idololatriæ est, quoniam & Idololatria parentationis est species. Tam hæc, quam illa mortuis ministrat.* Quod autem Monnica, aliique illius ætatis christiani pultes ad martyrum tumulos attulerint, ut animas defunctorum ritu gentilium nutrirent, & parentalia cum his peragerent, exploratissimum est Beausobrii mendacium. Veteres quidam Africani episcopi, Sanctus Gregorius Thaumaturgus, Sanctus Gregorius Magnus, ut narratum est num. III., Gentilibus ad Ecclesiam venientibus indulserunt, ut repudiatis epulis ad Idolorum aras, festis diebus Sanctorum Martyrum ad eorum tumulos christianæ se jucunditati darent, modicis poculis, moderatisque dapibus; quo faciliorem eis aperirent viam veniendi ad Ecclesiam. Nunquam vero commemoratis Patribus in mentem venit, ut novi christiani dapes ad martyrum tumulos afferendo, his animas defunctorum nutrirent, & execranda cum Gentilibus agerent parentalia. Probare quidem Augustinus non potuit synaxes has epulares ad Martyrum tumulos, quæ magnopere, ut tollerentur, curavit, non quòd parentalia gentilium essent, sed propter ebrietates & crapulas, in quas sæpenumero defluebant. Ambrosius autem dapes ad martyrum tumulos prohibuit, *Ne ulla occasio*, ut Augustinus refert, *se ingurgitandi daretur ebriosis, & quia illa quasi parentalia superstitioni gentilium essent simillima.* Profecto si chri-

Synaxes epulares Christianorum ad Martyrum tumulos parentalia gentilium non erant.

christiani attulissent pultes ad martyrum tumulos, ut his animas defunctorum nutrirent, non quasi parentalia superstitionis gentilium simillima dixisset, sed tanquam vera & propria gentilium parentalia majoribus exsecrationibus interdixisset Ambrosius.

Martyrum tumulis dapes impositas virtutem sanctificandi inducere non error veterum christianorum, sed nova est Beausobrii calumnia.

IX. Christianos Augustini ætate in ea superstitione fuisse, qua putabant, oblationes positas supra tumulos martyrum vim quamdam sanctificantem contrahere, vel saltem intercessione martyrum, his cibis utendo, se gratiam admodum abundantem obtinere ex productis Augustini verbis de matris suæ Monnicæ oblationibus contendit Beausobrius lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 686., & 687. tom. 2. At hæc mera Beausobrii calumnia est. Narrat quidem Augustinus lib. 6. Confess. cap. 2. pag. 87. tom. 1., Monnicam matrem suam consuevisse vini poculum supra martyrum tumulos ponere, *Unde*, ut inquit, *dignationem sumeret*. Idest, unde vini sorbillum, quod Deus benedicere dignatus esset, sumeret. Jam vero hæc *dignatio*, Beausobrio maledico & temerario interprete, gratia sanctificans est, ab eo vino ebibita, quod supra tumulos martyrum fuerat impositum. Fateor Augustinum, quamquam non hoc loco, sed lib. 8. de Civ. Dei cap. 27. tom. 7. dixisse, Cibos impositos tumulis martyrum sanctificari. At hæc santificantis gratiæ sanctificatio non est, sed Dei benedictio, qua tales cibi benedicuntur a Deo. Jam vero de multiplici sanctificationum genere Augustinus ipse audiatur lib. 2. de peccat. merit. & remis cap. 26. num. 42. pag. 42. tom. 10., cujus hæc verba sunt: *Non unius modi est sanctificatio. nam & cathecumenos secundum quemdam modum suum per signum Christi, & orationem, & manus impositionem puto sanctificari: & quod accipiunt,* (salem) *quamvis non sit corpus Christi, sanctum est tamen, & sanctius quam cibi, quibus alimur, quoniam* (cathecumenorum) *Sacramentum est. Verum & ipsos cibos, quibus ad necessitatem sustentandæ hujus vitæ alimur, sanctificari idem Apostolus dixit per verbum Dei & orationem, qua oramus, atque nostra*

cor-

corpuscula refectari . . . Et conjuges infideles in conjugibus fidelibus santificari dicit eo ipso loco ita loquens (1. Cor. 7. 14.) *Santificatur enim vir infidelis in uxore, & sanctificatur mulier infidelis in fratre*. Arbitror Beausobrium Eulogias non improbare, quarum perantiquus fuit usus, qui adhuc servatur in orientali Ecclesia. Eulogiæ enim panis reliquiæ sunt, quæ supersunt ex pane in sacrificium oblato. Eologiam Græci appellant, quæ vox benedictionem latine sonat. Item Antidoron, quia loco doni Eucharistici iis distribui olim solebat, qui aliqua de causa impediti ab Eucharistia abstinebant. De Eulogia, seu Antidoro his verbis Codinus loquitur lib. de Offic. Aulæ Constantinop. cap. 17. *Finita Liturgia, & pane SANTIFICATO, quod Antidoron nominamus, populo distributo*. Hæc panis santificatio, de qua Codinus, non est nisi benedictio, unde Eulogia Græce est nominata. Itaque dignatio illa, illa apud Augustinum sanctificatio ciborum, qui tumulis martyrum imponebantur, aliud quidpiam non erat, nisi Dei benedictio, qua Deus per merita martyrum alimenta illa ad salutem animæ & corporis benedicere dignabatur. Hac autem consuetudine illius ætatis christiani non superstitiose, non impie, sed pie judicabant se martyres honorare, Deum exorantes, ut per merita sanctorum martyrum sibi alimenta illa benedicere dignaretur.

Eulogiæ orientalis Ecclesiæ quæ, & quales sint.

X. Novis semper mendaciis, atque calumniis Beausobrius indulget. Etenim lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 687. tom. 2. effrænatas catholicorum libidines in sacris convivijs, & in ipsis templis Augustini ætate affirmat, atque reprehendit. At vero quas effranatas cujusque generis catholicorum libidines affirmat, dicere debebat crapulas, dumtaxat & ebrietates, easque non catholicorum omnium, sed quorumdam dumtaxat Afrorum, quos Augustinus reprehendit. Præterea ebrietatum hujusmodi defensionem inique Augustino Beausobrius attribuit, quam defensionem in ipsis S. Doctoris verbis, quæ tamen depravat, nosque restauramus, apparere confirmat. Te-

Synaxes epulorum ad tumulos martyrum, Episcoporum disciplina, Augustini sententia multis mendaciis, & calumniis a Beausobrio notantur.

ſtatur eo loco Auguſtinus, ideſt, lib. 20. contra Fauſtum cap 21. pag. 247. tom. 8., ſe condemnare ebrietates in privatis domibus, atque idcirco, multoque magis eas ſe in ſacris templis probare non poſſe. Teſtatur ſe ſobrietatem docere, ſe ſobrietatem præcipere. Teſtatur ſe curare, ut mala illa conſuetudo tollatur, quam, *Donec emendemus*, inquit, *tolerare compellimur*. Hæc Auguſtini verba, *Donec emendemus* fraudolenter Beauſobrius ſupprimit, & occultat, ut ſuadeat, Auguſtinum ebrietatum defenſionem ſuſcepiſſe. Quantum Auguſtinus allaboraverit ad tollendam ex Africa pravam illam quorumdam conſuetudinem patet tum ex graviſſima ejus epiſtola 22. hac de re ad Aurelium Carthaginenſem data, tum ex ejus epiſtola 29. ad Alypium Thagaſtenſem, tum ex Canone Hipponenſis Concilii, cui S. Doctor præfuit anno 393., & cujus opera inter Canones Concilii Carthaginenſis III. receptus eſt, quorum monumenta dedi numero IV. Jam vero ſuntne hæc hominis ſuſcipientis defenſionem ebrietatum, quæ in ſacris conviviis & templis ab ebrioſis quibuſdam exercebantur? Eſtne hæc intolerabilis Epiſcoporum indulgentia erga populos, ut loco commemorato calumniatur Beauſobrius, quandoquidem Afri Epiſcopi, quantum fieri poterat, a conviviis illis populos ſibi commiſſos deterrebant? Tandem Beauſobrius ex his Auguſtini verbis, *Longe minoris peccati eſt ebrium redire a martyribus, quam vel jejunum ſacrificare martyribus*, contendit Sanctum Doctorem ab omni religioſo creaturarum cultu, atque idcirco a martyrum cultu, maxime abhorruiſſe; quoniam apud S. Doctorem quilibet religioſus creaturarum cultus ſcelus eſt longe majus quam ebrietas, quamvis in ipſis Eccleſiis. Tales ineptas interpretationes Calvinianis ſuis non nobis venditet Beauſobrius. Sacrificium Dei cultus eſt, & quidem omnium maximus, & præſtantiſſimus, *qui Latria dicitur, & ſoli Deo debetur*, ut inquit objecto loco Auguſtinus. Itaque, auctore Auguſtino, non quilibet religioſus cultus creaturis exhibitus, ut contendit Beauſobrius, ſed ſacrificium,

cium, quod est divinus Latriæ cultus, & soli Deo debetur, majus crimen est, si martyribus offeratur, quam in ipsis etiam Ecclesiis ebrietas. *Sacrificare martyribus dixi*, pergit ibi Augustinus, *non dixi sacrificari Deo in memoriis martyrum, quod frequentissime facimus*.

XI. Ingenita sibi ferocitate invehitur Beausobrius lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 670. tom. 2. contra cultum ab Ecclesia IV., & V. Sæculi sanctis martyribus, eorumque reliquiis adhibitum: quod cultus ille superstitiosus fuerit, & paganismum restauraverit: quod Patres illius ætatis cineribus martyrum virtutem miraculorum tribuerint: quod commentitia miracula martyrum falsis historiolis, quales sunt de miraculis Parisii Diaconi Janseniani, evulgaverint, fuisseque populis in Ecclesia legerint, cujus consuetudinis auctor Augustinus, in cujus Ecclesia, tanquam Apostolorum Acta, ficta & commentitia miracula martyrum legebantur: quod docuerint invocandos martyres, sicut pagani heroas suos, & dæmones invocabant. Ad singulas hominis impudentis & temerarii calumnias respondeo, Cultus ab Ecclesia IV., & V. Sæculi, quemadmodum a nostræ ætatis catholica Ecclesia, martyribus eorumque reliquiis adhibitus, nec superstitiosus est, nec cultui similis, quem Idololatræ diis, heroibusque suis exhibuerunt. Neque vero Catholica Ecclesia sanctis martyribus, eorumque reliquiis templa dedicat, altaria consecrat, sacrificia offert, Sacerdotes initiat, vina libat, thura tanquam Diis adolet, ut diis, heroibusque suis Idololatræ, sed quæ cultus divini sunt soli Deo exhibet. Nec cineribus martyrum, quos ut decet pie veneratur, virtutem miraculorum attribuit, sed soli Deo, qui ad preces sanctorum martyrum, non naturalia modo, sed beneficia etiam quæ superant naturæ vires nobis largitur. Hæc autem non ficta, nec commentitia, sed certa atque explorata miracula sunt, certissimis argumentis, & testibus fide dignissimis, expensa, discussa, & comprobata. Libelli autem de miraculis patrocinio sanctorum martyrum a Deo impetratis, quos scurra Beausobrius, tanquam

Martyrum cultus ab Ecclesia IV., & V. Sæculi exhibitus longe dissimilis ab eo quem Diis suis Pagani exhibebant.

Martyrum cineribus miraculorum virtutem nunquam attribuit Ecclesia, sed soli Deo, martyribus impetrantibus.

Martyrum precibus miraculis comprobatis non divinam, sed humanam tantum adhibet Ecclesia fidem.

quam fabellas de miraculis Parisii Diaconi Janseniani, ridendus irridet, non modo in Ecclesia Hipponensi, sed in ceteris etiam Ecclesiis, ea ætate, ad augendam populi fidem atque pietatem, legebantur. non quidem tanquam Apostolorum Acta, ut homo impudens calumniatur, quibus divina debetur fides; sed tanquam acta hominum probatissimorum, quæ non aliam fidem exigunt præter humanam. Quod ad Sanctorum martyrum invocationem pertinet, certum est, eos esse Deo caros, intimos, familiares, amicos, quos non ut Deos, sed tanquam patronos, advocatos, & suffragatores nostros apud Deum invocamus, qui curam habent suorum clientum, pro quibus obsecrant, nostrasque postulationes Deo offerunt. Vidit Joannes in Apocalypsi cap. 5. 8. *Viginti quatuor seniores habentes phialas aureas, plenas adoramentorum, quæ sunt orationes Sanctorum*, quas Deo offerebant. Petrus certior a Deo factus de morte sibi impendente, assidue se oraturum promittit post obitum suum pro discipulis suis 1. Pet. cap. 1. 15. *Dabo*, inquit, *operam*, *& frequenter habere vos post obitum meum, ut memoriam horum faciatis*. Judas Machabæus 2. Machab. cap. 15. vidit, *Oniam, qui fuerat summus Sacerdos, orare pro omni populo Judæorum*, a quo de Jeremia audivit, *Hic est fratrum amator, & populi Israel: hic est qui multum orat pro populo, & universa sancta civitate Jeremias Propheta Dei*.

Martyres in cœlo regnantes ritè ab Ecclesia invocantur.

XII. Pergit Beausobrius eodem loco mendaciis, calumniis, & contumeliis contra Sanctos Patres. Affirmat Augustinum, aliosque Patres nunquam voluisse in religionem christianam introducere religiosum martyrum cultum; sed solum ad religionem christianam paganos adducere voluisse compendiaria miraculorum via, quæ martyribus tribuebant. Hac de causa per quam faciles fuerunt in admittendis & promulgandis tot visis, falsisque prodigiis. Hinc Idololatria, & superstitio, quæ timere debebant, nihil eos commoverunt: putantes se ab his malis liberare Ecclesiam quibusdam adhibitis distinctionibus divini cultus latriæ, & cul-

cultus honoris exhibendi martyribus, non tanquam diis, sed tanquam divinis hominibus. Profecto semper illis horrori fuit omnis religiosus creaturarum cultus. Sancti Augustini verba in suo de vera religione libro cap. 55. pag. num. 108. pag. 587. tom. 1. id aperte demonstraut. *Non sit*, inquit, *nobis religio cultus hominum mortuorum: quia si pie vixerunt, non sic habentur, ut tales quærant honores; sed illum a nobis coli volunt, quo illuminante lætantur meriti sui nos esse consortes. Honorandi ergo sunt propter imitationem, non adorandi propter religionem.* Hactenus Beausobrius. Jam vero vides impium & exsecrabile facinus a Beausobrio homine temerario Augustino aliisque Sanctis Patribus attributum. Ergone Augustinus aliique Patres falsa miracula, & falsa visa divinitus facta promulgarunt in vulgus, ut hac non compendiaria via, sed compendiaria impietate Paganos ad christianam religionem allicerent? Quo quid impius, quid exsecrabilius excogitari potest. Cadit ne in sanctissimos, sapientissimosque Patres in rebus ad religionem pertinentibus mentiri, decipere, fallere, circumvenire infideles, & justissimis deceptorum infidelium vituperationibus religionem christianam veritatis magistram atque sinceritatis subjicere? Quod autem Patribus horrori fuerit religiosus omnis, idest, pius omnis sanctorum martyrum cultus, dicitur quidem a Beausobrio, sed temere dicitur. Neque id suadet auctoritas Augustini, quam improbe affert. Reprobat quidem Augustinus illum martyrum cultum, qui soli Deo debetur, minime verum cultum inferioris gradus & ordinis; quandoquidem aperte affirmat, Martyres honorandos esse propter imitationem, quos revera imitando honoramus, & eo quidem honore quo maxime delectantur, quoties ad honorem sanctorum martyrum virtutes eorum imitamur: non autem adorandos esse propter religionem. Religio enim, quæ cultus Dei definitur ab Augustino, martyres adorandos prohibet: quoniam soli Deo adoratio debetur, dicente Christo Domino apud Matth. 4. 10. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies*: Et pro-

Martyrum falsa miracula Patres promulgasse atrox Beausobrii calumnia est.

Martyrum cultum, qui latriæ dicitur, reprobat Augustinus, minime vero cultum inferioris ordinis, qui duliæ appellatur,

prohibente Angelo, ne se, sed solum Deum, adoraret Joannes Apoc. 22. 8. verbis his, *Vide ne feceris: Deum adora*. Quod autem religio cultus Dei definiatur ab Augustino colligitur ex illis S. Doctoris verbis lib. 10. de Civ. Dei cap. 1. num. 3. pag. 182. tom. 7.; ubi de cultu illo, qui soli Deo debetur. hæc habet; *Quæ itaque λατρεία græce nuncupatur, & latine interpretatur servitus, sed ea qua colimus Deum; vel quæ θρησκεία græce, latine autem religio dicitur, sed ea quæ nobis est erga Deum: vel quam illi θεοσέβειαν appellant, nos vero non uno verbo exprimere, sed Dei cultum possumus appellare, hunc ei tantum Deo deberi dicimus, qui verus est Deus*. Itaque apud Augustinum hæc quatuor nomina, Latria, Threschia, Theosebia, Religio idem omnino significant, nimirum singularem & propriam Dei servitutem, singularem & proprium Dei cultum, qui soli Deo debetur. Itaque verba illa Augustini, *Non sit nobis religio cultus hominum mortuorum*, perinde se habent ac verba ista, *Cultus hominum mortuorum non sit nobis primarius ille & singularis Dei cultus, qui soli Deo debetur*. Actiones propriæ hujus divini cultus, quæ soli Deo debentur sunt Augustino auctore adoratio, templorum dedicatio, constructio altarium, sacrificiorum oblatio, sacerdotum initiatio, & rei cujuslibet consecratio, quæ nec Sanctis Martyribus, nec Sanctis Angelis exhiberi possunt. Proposita enim hac quæstione ibidem num. 1. *Utrum etiam sibi, an tantum Deo suo, qui etiam noster est, placeat (Angelis) ut eis sacra faciamus, & sacrificemus, vel aliqua nostra, seu nos ipsos religionis ritibus consecremus?* continuo num. 2. respondet, *Hic est divinitatis, vel si expressius dicendum est, deitatis debitus cultus*. Ex his autem habes, distinctiones illas, quas Beausobrius temere reprehendit, cultus latriæ, & inferioris gradus & ordinis, qui duliæ dicitur, antiquissimas esse, quas a Patribus Græcis, qui multis sæculis nos præcesserunt, accepimus.

Martyribus exhiberi religionem illam Augustinus vetat, quæ proprius & singularis est cultus Dei.

XIII. Ut Sanctorum Martyrum, eorumque reliquiarum cultum explodat Beausobrius lib. 9. Histor. Dog-

Dog mat.-Manich. cap.5. pag.671. tom.2. nos fraudolenter ad Patres illos revocat, qui primis tribus admodum obscuris Ecclesiæ sæculis floruerunt, quorum in tanta Ecclesiæ perturbatione, sævientibus contra christianos persecutionibus, perpauca extant monumenta mandata litteris. Nihilotamen minus his incommodis non perturbor, & conditionem etsi minus æquam accipio, & intra perangustos adolescentis Ecclesiæ terminos me contineo. Jam vero de Cathedra, quam insederat Jacobus Apostolus, Eusebius scriptor sæculi IV. lib.7. Histor.Eccles. cap.19. hæc posteritati mandavit: *Jacobi illius cathedram, qui primus Hierosolymorum Episcopus ab ipso Salvatore, & ab Apostolis est constitutus, & quem fratrem Domini cognominatum fuisse divina testantur volumina, ad nostra usque tempora conservatam, fratres illius Ecclesiæ jam inde a majoribus magna prosequuntur reverentia; satis superque declarantes qualiter tum antiquiores, tum nostri temporis christiani viros sanctos ob ipsorum erga Deum amorem debito semper honore veneratı sunt, & hactenus venerantur.* De ossibus Sancti Polycarpi Martyris, qui floruit ineunte sæculo II. Ecclesia Smirnensis apud Eusebium lib.4. Histor.Eccl. cap.15.pag.146. edit. Vales. hæc posteritati mandavit; *Nos demum ossa illius gemmis pretiosissimis cariora, & quovis auro puriora colligentes ubi decebat condidimus. Quo etiam in loco nobis, si fieri poterit, convenientibus, concedet Deus natalem ejus martyrii diem cum hilaritate & gaudio celebrare.* Pontius S. Cypriani Diaconus, de quo Hieronymus lib. de Viris Illustr. cap.68. *Pontius Diaconus Cypriani usque ad diem passionis ejus cum ipso exilium sustinens egregium volumen vitæ & passionis Cypriani reliquit*, Pontius, inquam, in vita S. Cypriani apud Pamelium scribit, quemdam christianum tesserarium omnem dedisse operam, ut sibi daretur copia commutandi vestes suas cum vestibus Sancti Cypriani: *Qui nihil aliud*, inquit Pontius, *ambiebat in rebus obduxtis quam ut proficiscentis ad Deum Martyris sudores jam sanguineos possideret.* S. Optatus Milevitanus lib.1. contra Parmenianum pag.18. hæc narrat de origine Schismatis

Martyrum cultum, ut explodat Beausobrius ad Patres frustra & malitiose nos revocat, qui primis tribus Ecclesiæ sæculis floruerunt.

De Martyrum, eorumque reliquiarum cultu primis tribus Ecclesiæ sæculis testimonia certissima producuntur.

smatis Donatiani: *Hoc apud Carthaginem post ordinationem Caeciliani factum esse Schisma nemo est qui nesciat per Lucillam scilicet nescio quam. fœminam factiosam, quæ ante concussum persecutionum turbinibus pacem, cum adhuc in tranquillo esset Ecclesia, cum correptionem Archidiaconi Caeciliani ferre non posset, quæ ante spiritalem cibum & potum os nescio cujus Martyris, si tamen Martyris, libare dicebatur; & cum præponeret calici salutari os nescio cujus hominis mortui, etsi Martyris, sed nec dum vindicati, cum confusione irata discessit. Irascenti & dolenti, ne disciplinæ succumberet, occurrit subito persecutionis orta tempestas.* Hæc autem contigerunt vel exeunte sæculo III. vel ineunte IV. Ex his autem apparet consuetudo apud Christianos sæculi III. ossa Martyrum religiose apud se custodiendi, & religiose deosculandi. Quem cultum cum Lucilla intempestive præstaret ossi incerti Martyris, vel nondum Martyris declarati, ideo animadversum in eam a Cæciliano est.

XIV. Ut autem gradatim demonstrem primis tribus Ecclesiæ sæculis cultum Sanctorum Martyrum, eorumque reliquiarum, miraculis quoque ad eorum tumulos confirmatum, ordine temporum monumenta certissima exhibeo ex sinceris & genuinis Sanctorum Martyrum actis, quæ scriptor clarissimus Theodoricus Ruinart, doctrina, pietate, & integritate præstans, diligentissime conquisivit, accuratissime expendit, atque ex perantiquis codicibus in lucem edidit. De ossibus Sancti Ignatii Martyris, Episcopi Antiocheni, qui anno Christi 107. Martyrium consummavit, hæc in ejus actis habentur num. 7. pag. 10. edit. Veronen. *Sola asperiora* (duriora) *sanctorum Ossium* (a leonibus) *derelicta sunt, quæ in Antiochiam reportata sunt, & in capsa reposita, sicut thesaurus inappretiabilis.* De Sanctæ Symphorosæ & septem filiorum ejus corporibus ad annum Christi 120. hæc in actis leguntur num. 4. pag. 21. *Post hæc quievit* (Adriani) *persecutio anno uno, & mensibus sex, in quo spatio omnium Martyrum honorata sunt corpora, & constructis tumulis condita cum omni diligentia.* De S. Polycarpo martyre, præter ea

quæ

quæ narravimussupra ex Encyclica Smirnensis Ecclesiæ apud Eusebium ad annum Christi 166., ex eadem uberiore apud Ruinart epistola hæc habemus : *Diabolus hoc excogitavit, ut corpus ejus a nostris non posset auferri ; quamvis multi essent, qui Sanctis ejus optarent communicare cineribus. Summisit autem Nicetem interpellare Rectorem, ut reliquiæ ejus negarentur omnibus christianis, asserens quod relictis omnibus huic fundendo esset oratio singulorum . . . Contentione itaque nostra & Judæorum visa, Centurio posuit corpus in medium. Nos collegimus ut aurum, gemmamque pretiosam, & sepulturæ ossa mandavimus. Conveniatisque alacriter factus ad diem natalem que martyrii.* De religioso cultu, & de miraculis ad tumulum SS. Martyrum Epipodii & Alexandri ad annum Christi 178. hæc in eorum actis narrantur n. 12., & 13. pag. 67. *Quo in recessu venerabilia corpora religiosa provisione demersa sunt : Quia Gentilium furor extremam denegans sepulturam, in corpora exanimata sæviebat. Postea vero venerabilem locum religiosorum cultus fervovit, & prodidit reverentia deducta per posteros, & virtutes plurima, quæ Sanctorum potentiam prodiderunt . . . . In locis illis mirabilia ista mostrantur, ejectio Dæmonum, debilitatum curatio, restauratio sanitatum, quæ ita pene quotidiana, & iis majora proveniunt, ut credulitas, etiamsi spontanea non fuerit, existentibus miraculis exigatur.* De miraculis & cultu ad tumulum sancti adolescentis & Martyris Symphoriani in persecutione Marci Aurelii anno Christi 180. hæc in ejus actis relata sunt num. 8. pag. 71. *Martyr delatus ad Fontem, qui extra publicum campum est, & ibi in parva cellula sepultus, semper tamen virtutibus se publicavit ; ita ut ipsis quoque Gentilibus ob miracula, & sanitatum beneficia in maximo honore eo tempestate haberetur.* De venerandis reliquiis Sancti Saturnini Martyris, & Episcopi Tolosani imperante Decio anno Christi 250., martyrio coronati, cujus venerabile corpus piæ quædam fortesque fœminæ terræ mandarunt, hæc in ejus actis habemus num. 5. pag. 110. *Paucis id temporis christianis, ipsisque propter furorem Gentilium sancti viri corpus humare me-*

tuentibus, duæ tantum mulierculæ sexûs infirmitatem fidei virtute vincentes, & viris omnibus fortiores, & sui Sacerdotis exemplo eredo ad tolerantiam passionis animatæ, beati viri corpus ligneo feretro immissum, quam maxime in proximo loco coactis apte ferebatur condiderunt: Ut venerandas sibi sanctas reliquias non tam sepelire, quam abscondere viderentur. ne forte sacrilegæ mentis homines, si aliquid cognati corporis tumulo viderent honoris adhiberi, effossum statim corpus in frusta discerperent, & eriperent etiam ipsam tenuem sepulturam.

XV. De pio & religioso cultu in Sanctos Martyres Triphonem & Respicium anno Christi 250. in persecutione Decii martyrio coronatos, hæc in eorum actis num.6. pag.130. continentur. *Convenerunt autem religiosi viri, & Sacerdotes Domini, & dedicaverunt martyrium illorum* (sacram Martyrum ædem) *cum omni honore, atque disciplinæ reverentia participaverunt mysterium redemptionis nostræ* (Eucharistiam) *commendantes animas suas sanctis beatorum Martyrum patrociniis*. De Reliquiis Sanctorum Martyrum Fructuosi Episcopi, & Diaconorum ejus Augurii, & Eulogii, a fidelibus pie ac religiose collectis, sibique vindicatis, qui martyrium consummarunt in persecutione Valeriani & Gallieni anno Christi 259. hæc in eorum genuinis actis habemus num.6. pag.193. *Superveniente nocte ad amphyteatrum cum vino festinantes pervenerunt, quo semiusta corpora extinguerent, quo facto, eorumdem Martyrum cineres, prout quisque potuit, vindicavit*. De Matre S. Martyris Mariani in ejus actis a teste præsente, in persecutione Valeriani & Gallieni anno Christi 259. hæc referuntur num.13. pag.199. *Complectebatur in filii corpore suorum viscerum gloriam, & in ipsa cervicis vulnera frequens osculum pietas religiosa figebat*. In actis sinceris & genuinis Sancti Martyris Bonifacii, qui martyrium consummavit apud Tharsum Ciliciæ in persecutione Diocletiani & Maximiani hæc habentur, quæ & religiosum martyrum cultum, & eorum miracula testantur. Aglaes nobilis matrona Romana, mandat ministro suo Bonifacio, qui Martyr hac occasione fuit, ut

ut peregre proficiscatur ad conquirenda corpora & reliquias martyrum, quibus religiosum cultum adhibeat, quorum meritis & ipsa, & cultores eorum salvi fiant: *Affer nobis*, inquit num. 2. pag. 250, *reliquias*, *idest*, *corpora Sanctorum Martyrum; sicque modo servientes, atque ministrantes eis, necnon & oratorias domos ædificantes eis dignas, per sanctas passiones eorum salvemur tam nos, quam & alii multi*. Cum autem ipsemet Bonifacius, qui martyrum corpora quovis pretio redimenda conquirebat, Martyr occubuisset, & socii itineris ejus corpus ad Aglaem deferrent, Angelus his verbis de adventu corporis Sancti Martyris Bonifacii Aglaem admonuit, ut ibidem narratur num. 15. pag. 254. *Aliquando servum tuum* (Bonifacium) *nunc autem fratrem nostrum, suscipe sicut Dominum, & reconde eum bene*. Quibus ab Angelo auditis, *Consurgens Aglaes confestim accepit secum Clericos, & viros religiosos, & sic cum hymnis & canticis spiritualibus, & omni veneratione obviavit sancto corpori, & reposuit illud stadiis ab Urbe Roma quinque in via quæ Latina nuncupatur, donec ædificaret ei domum dignam passione ejus. In quo etiam loco exuberant beneficia orationum S. Martyris usque in hodiernum diem; ita ut etiam dæmones expellantur, & omnes varias infirmitates repellit, quibus detinetur humanum genus*. Ad reliquias corporis sui alludens futurus Martyr S. Theodotus Ancyranus, qui passus est in persecutione Diocletiani & Maximiani anno Christi 303. Phrontonem Presbyterum requirentem reliquias Martyrum, quibus sacram ædem parabat, his verbis est allocutus, ut extat in actis Sancti Theodoti Martyris a Nilo præsente teste descriptis num. 12. pag. 300. *Nostrum est sollicitius agere, seu potius Dei, reliquias tibi submministrare: tuum vero praparare diligenter ædem sacram. Quapropter obsecro Pater, ne cuncteris in opere; sed cura, ut quamprimum illud perducas ad finem. Cito enim advenient reliquiæ*. Quæ autem cito advenerunt reliquiæ corpus ipsum fuerunt Sancti Theodoti Martyris, qui propediem reliquias Phrontoni reliquiarum veneratori promiserat. Habes igitur pluri-

plurima, eaque certissima, atque exploratissima monumenta de religioso cultu, & christiana veneratione Sanctorum Martyrum, eorumque reliquiarum sacrarum, vel tribus primis Ecclesiæ sæculis, contra fraudolentos, & malitiosos Beausobrii conatus.

XVI. Suadere contendit Beausobrius lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 6. pag. 671. tom. 2. quem cultum Diis heroibusque suis Pagani exhibebant, eumdem Martyribus suis jamdudum ab Augustini ætate Catholicos exhibere. Id autem sibi demonstrandum hac, ut inquit, Augustini responsione contra accusationem Fausti temere assumit: *Nos Martyribus nostris non templa sicut Diis, sed memorias sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum vivunt spiritus, fabricamus*. His datis, affirmat ex verbis Arnobii quem auctorem adhibet, Paganos non templa Diis heroibusque suis, sed memorias duntaxat & monumenta, quemadmodum Martyribus suis Catholici, fabricasse. Item affirmat Catholicos opinari animas suorum Martyrum habitare in tumulis, in quibus cineres eorum quiescunt, quemadmodum de suis heroibus opinabantur Pagani. Id autem probare nititur, quod S. Stephanus dicatur apparuisse ubi ejus erant reliquiæ: Et Sanctum Augustinum populo promisisse: *Sanctum Stephanum in suis cineribus vigilaturum* pro salute Africæ, quæ tamen fere devastata fuit a Gotis, & Vandalis, antequam ipse oculos clauderet. Hæc omnia Beausobrii mendaciis, calumniis, & contumeliis redundant. Et primo quidem Augustini verba a Beausobrio citata extant lib. 22. de Civ. Dei cap. 10. pag. 508. tom. 7. ubi nulla omnino mentio fit Fausti, nullaque ibi est Augustini disputatio cum Fausto. Itaque verba illa Augustini responsio non sunt contra accusationem Fausti, quæ non ex libris de Civ. Dei, sed ex libris contra Faustum repetenda est. Sed hæc officiosa Beausobrii mendacia sunt. Præterea Augustinus loco de Civ. Dei, pro loco de libris contra Faustum a Beausobrio citato, discrimen quod inter cultum, quem Diis suis Pagani exhibebant, & cultum quem Martyribus suis præstant Christiani, non constituit in eo tantum,

Beausobrii infidelitas in citandis Augustini sententiis,

tum, quod Pagani Diis suis templa, christiani vero Martyribus suis memorias solum & monumenta ædificant; sed in eo etiam, multoque magis, quod Diis suis Pagani aras statuunt, sacerdotes instituunt, sacrificia faciunt. Contra vero Christiani nihil horum Martyribus suis, sed omnia hæc soli Deo offerunt. Eadem S. Doctor confirmat lib. 20. contra Faustum cap 21. pag. 246. tom. 8., quæ sunt vera Augustini responsio contra falsam accusationem Fausti, quæque Beausobrius malitiose præterit. Venio nunc ad Arnobium temere objectum a Beausobrio, quo Auctore contendit, Paganorum templa nihil aliud fuisse nisi memorias & monumenta ad excitandam memoriam suorum heroum. Audiatur igitur quid de veris & propriis Paganorum templis a Paganis Diis suis erectis homo gentilis apud Arnobium quoddam gentilem lib. 6. contra Gentes pag. 226. loquatur. *Templum*, inquit. *hoc Martis, hoc Junonis, & Veneris. Apollo hic habitat, in hoc manet Hercules, in illo Summanus*. Cui continuo Arnobius, *Non prima*, inquit, *& maxima contumelia est Deos habitationibus habere districtos?* Tum Gentilis. *Idcirco*, inquit, *attribuimus Diis templa, ut eos possimus eorum, & cominus contueri, assari de proximo, & cum præsentibus* [in Idolis] *quodammodo venerationum colloquium miscere*. Postremo. Arnobius sic disputationem concludit pag. 230. contra Gentilium templa, hoc nomine inscripta, & vulgo appellata, & Diis eorum erecta, quibus, & sacerdotes initiabant, & construebant aras, & victimas immolabant, quæ divini cultus certissima sunt argumenta: *Satis igitur*, inquit, *ut opinor ostendimus templa Diis immortalibus aut inaniter constructa, aut contra decus aut potentiam creditum contumeliosis opinationibus fabricata*. Ad extrema Beausobrii mendacia, extremasque calumnias, & contumelias respondeo, Quis unquam Catholicorum eò usque insanivit, ut crederet, animas Sanctorum Martyrum ibi habitare, ubi cineres eorum quiescunt? At enim, ut fertur, apparuit Stephanus, ubi ejus erant reliquiæ. Quid inde? Ergone opinabantur idcirco Catholici Stephani animam

Inter cultum Martyribus a Christianis & Diis suis a Paganis exhibitum multum & magnum discrimen.

Templa apud Paganos domicilia Deorum erant in quibus habitare arbitrabantur.

Martyrum animas in suis cineribus habitare, non christianorum opinio, sed Beausobrii calumnia est.

eo in loco habitare? Vides, quam temeraria vox & interpretatio? Apparuit Christus Dominus in cœnaculo, ubi erant ejus discipuli congregati. Ergone isti idcirco opinabantur in cœnaculo Christum Dominum habitare? Augustini locum Beausobrius non indicat, quo maledice more suo exprobrat sancto Doctori & falsum vaticinium, & ridiculam opinionem de animarum præsentia in cineribus Sanctorum Martyrum. Consului omnes Augustini Sermones de Sancto Stephano, & Sermone dumtaxat 117. num. 5. pag. 886. tom. 5. hæc de Sancto Stephano verba reperi. *Qui inter lapides inimicorum dormivit, quomodo in suis cineribus vigilabit?* Oratoria hæc verba sunt, & concinna antithesis, & metaphora, Augustino maxime familiaris, quæ vaticinium nullum, nullam absonam opinionem significant; sed adhibita dumtaxat sunt ad excitandam in auditoribus suis spem de Sancti Stephani patrocinio, cujus cineres pie ac religiose venerabantur.

Beausobrii calumnia est censuisse Augustinum animam S. Stephani in suis cineribus habitare.

XVII. Non aliam opinionem de Diis suis terrestribus habuisse Paganos ab ea, quam de Martyribus suis habent Catholici Beausobrius affirmat lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. pag. 671., & 172. tom. 2. Ut enim Catholici nullam in suis Martyribus divinitatem se agnoscere profitentur, ita Pagani in suis Diis terrestribus divinitatem nullam agnoscebant. Id autem confirmare nititur Beausobrius auctoritate Platonis, qui lib. 5. de repub. pag. 464. hæc habet. *Quod pertinet ad hos excellentes homines, credimus eorum animas fieri sanctos dæmones terrestres maxime beneficos, qui a malis impendentibus mortales preservant, quorum protectores sunt, atque conservatores.* Addit Beausobrius Paganorum religionem erga suos mortuos illustres magis consentaneam rationi fuisse, quam Catholicorum religio sit erga suos Martyres. Ad singula Beausobrii mendacia respondeo. Opinabantur Pagani suos terrestres Deos veros esse Deos, eorumque naturam esse divinam. Indicant id sacra, indicant leges, indicant templa seu delubra, indicant aræ,

Deos omnes suos divino cultu tanquam veros Deos Pagani colebant, secus vero Martyres suos christiani.

aræ, indicant sacrificia, indicant Sacerdotes, quæ Pagani semideis, heroibusque suis constituerunt. Hic autem cultus soli divinitati debetur. Itaque divinitatem in diis suis, cujuscumque generis essent, agnoscebant Pagani, quos divino cultu venerabantur. Cicero lib.2. de legibus pag.440. his genuinis illorum temporum verbis perantiquam legem a Romanis veteribus sancitam de cultu Diis omnibus cœlestibus heroibusq. suis exhibendo producit: *Constructa a Patriis delubra in urbibus habento: Divos & eos, qui cœlestes semper habiti sunt, colunto: & ollos, quos in cœlum merita vocarint, Herculem, Liberum, Æsculapium, Castorem, Pollucem, Quirinum*. At Hercules, Liber, Æsculapius, Castor, Pollux, Quirinus illustres Heroes, semideique apud Gentiles erant. His autem templa, his aras, his sacrificia, his sacerdotes, his flamines Romani constituerunt, ut monumenta vetera testantur. Profecto Dionysius Halicarnassæus accuratissimus rerum Romanarum scriptor lib.1. hæc de cultu Herculis posteritati tradidit. *Postquam condita Herculi ara ab Evandro fuisset, & sacrificium factum, ferunt incolas regionis ab Hercule rogatos, ut quando se ultra inter Deos recepissent, servarent honores ipsius perpetuos, quotannis juvencum intemeratum mactantes, & ritu Græco peragentes ad sacrificium*. Itaque ex divino cultu soli Deo debito, quo Pagani semideos suos, illustresque Heroas colebant, manifestum est contra Beausobrii mendacia, eos censuisse, semideos, & illustres heroas Deos veros esse, eorumque naturam vere esse divinam. His accedunt Paganorum Apotheoses, quibus demortuos homines inter cœlestes Deos referebant. Venio nunc ad Platonem nobis a Beausobrio objectum. Quid autem senserit Plato de heroum animis a corpore separatis optimus ejus discipulus & interpres Plotinus est consulendus apud Augustinum lib.9. de Civ. Dei cap.11. pag.173. tom.7. qui hæc de Plotino Platonico refert: *Dicit animas hominum dæmones esse, & ex hominibus fieri Lares, si bonæ meriti sunt*,

Lares, Lemures Manes Dii erant apud Platonicos, veteresque Gentiles, quos parentalibus sacrificiis placabant.

funt, Lemures, ſi mali, vel Larvas; Manes autem Deos dici, ſi incertum eſt bonorum eos, ſeu malorum eſſe meritorum. Itaque quos Plato dicit ſanctos dæmones terreſtres Dii Lares apud eum ſunt, quibus dicata ſacraria, conſtructæ aræ, oblata ſacrificia, & Gallo litatum. Hinc ſacraria domeſtica Lararia a Gentilibus appellabantur, in quibus Diis Laribus ſacrificabant. Lampridius in vita Alexandri Severi cap. 29. ſcribit Alexandrum Severum in Larario rem divinam matutinis horis factitaſſe ad effigies Deorum. Manes vero a Gentilibus tanquam veri Dii habebantur, quibus parentalia quotannis ſacrificia fiebant. Cicero ad hanc perantiquam legem lib. 2. de Leg. pag. 441. *Deorum Manium jura ſancta ſunto. Hos leto datos divos habento*, hæc tradit ibidem pag. 448. *Venio nunc ad Manium jura, quæ majores noſtri & ſapientiſſime inſtituerunt, & religioſiſſime coluerunt. Februario autem menſe, qui tunc extremus anni menſis erat, mortuis parentari voluerunt . . . Hoſtiæ autem maximo parentare pietatis eſſe adjunctum D. Brutus putabat.* Lemures etiam ne obeſſent antiqui Gentiles ſacrificiis placabant, quorum dies feſtos Idibus Maii Lemuria appellarunt, de quibus Ovidius in Faſtis lib. 5. v. 4. 20.

Ritus erit veteris nocturna Lemuria ſacri:
Inferias tacitis Manibus illa dabunt.

Porro Inferiæ ſacrificia erant quibus dii Manes a veteribus placabantur. Cum igitur conſtet de cultu divino, & quidem ſupremo, qualis eſt ſacrificium, quo Gentiles ſuos omnes Deos ſuperos, atque inferos venerabantur, a quo maxime abhorrent Catholici in eo, quem deferunt ſuis martyribus, cultu; adhuc tamen audet Beaulobrius non modo comparare, ſed etiam præponere maxime impium & ſacrilegum cultum, quem Pagani veteres Diis heroibuſque ſuis exhibuerunt pio, & maxime religioſo cultui, quem Catholici a primis Eccleſiæ ſæculis ad hæc uſque noſtra tempora ſanctis martyribus, eorumque reliquiis deferunt.

XVIII. Templa martyribus ſuis dedicata fuiſſe a Catholicis, quemadmodum Idolis ſuis a Paganis Beauſo-

sobrius contendit lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 673. tom. 2. idque confirmare nititur non modo Evagrii, & Theodoreti testimonio, sed ipsiusmet Augustini, qui lib. 8. de Civ. Dei cap. 26. pag. 165. tom. 7. de Mercurio inquit, *Videtur dolere quod memoriæ martyrum nostrorum templis eorum, delubrisque succederent*. Ex quibus Beausobrius concludit veram fuisse accusationem illam Fausti contra Catholicos, *Idola vertistis in martyres, quos votis similibus colitis*. Respondeo, Si templa Martyrum, si templa in honorem martyrum excitata vel inscribuntur, vel vulgo dicuntur, non popularia verba attendenda sunt, sed quid verbis hujusmodi ex genuina & severa hac de re Catholicæ Ecclesiæ doctrina significetur statuendum est. Itaque vocibus & inscriptionibus istis, exempli gratia, Templum Petri, Templum in honorem Principum Apostolorum, nihil aliud ex Doctrina Catholica significatur, nisi Templum Deo dicatum, in quo non divino, sed religioso infra divinum cultu colitur Petrus, in quo non divino, sed religioso infra divinum honore honorantur Principes Apostolorum. Quæ autem genuina & germana hac de re Catholicæ Ecclesiæ doctrina sit, ex Pontificalibus maxime libris constituendum est. Jam vero in Pontificali Romano, quo utuntur Catholici Episcopi in Templorum, Altariumque dedicatione p. 2. pag. 219. edit. Vatic. preces istæ adhibentur: *Omnipotentem Deum supplices deprecamur, ut locum istum nomini suo ædificandum per serenissimam pietatem suam benedicere, sanctificare, & conservare dignetur*. Ergo ex doctrina Ecclesiæ locus, in quo ædificandum est templum, nomini Dei dedicatur. Item ibidem pag. 213. *Domine Deus, qui licet cælo & terris non capiaris, domum tamen dignaris habitare in terris, ubi nomen tuum invocetur*. Ergo ex doctrina Ecclesiæ christiana templa Domus Dei sunt, in quibus nomen Dei invocatur. Præterea ibidem pag. 281. *Sanctificetur & consecretur hoc templum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus-Sancti in honorem Dei, & gloriosæ Virginis Mariæ, atque omnium Sanctorum, ad nomen*

Martyrum templa dicuntur, quod in his Deo dedicatis martyres sancti religioso, non divino cultu, coluntur.

 & me-

& memoriam Sancti N. Ergo ex doctrina Ecclesiæ honor exhibendus in christianis templis, quæ consecrantur, hoc ordine gradatim descendit, ut honor primus, qui Latriæ dicitur, Deo debeatur, secundus, qui appellatur Hyperduliæ, gloriosæ Virgini Mariæ, tertius, qui duliæ nominatur, omnibus Sanctis, & separatim sancto alicui singulari, cujus fert nomen, & memoriam revocat templum. Denique ibidem: *Omnipotens sempiterne Deus altare hoc, quod in honorem tuum, & in memoriam Sancti tui N. nos indigni consecramus, virtute tuæ benedictionis sanctifica.* Ergo ex doctrina Ecclesiæ consecrantur christiana altaria in honorem quidem Dei, in memoriam vero singularium, quorumque sanctorum. In his igitur ad Deum precibus in templorum, altariumque dedicatione a Catholica Ecclesia adhibitis, vel nulla nisi Dei mentio fit, vel primo semper loco nominatur Deus, cui primarius Latriæ cultus debetur. Venio nunc ad Augustinum a Beausobrio nobis objectum, qui non templa templis, sed memorias nostrorum martyrum Deorum templis successisse affirmat. Quin etiam sequenti capite 27. apertissime negat S. Doctor martyribus nostris a nobis templa constitui. Audiatur: *Nec tamen nos*, inquit, *eisdem martyribus templa, sacerdotia, sacra, & sacrificia constituimus; quoniam non ipsi, sed Deus eorum nobis est Deus. Honoramus sane memorias eorum, tanquam sanctorum hominum Dei.* Contra vero Gentiles in templis Diis suis, qui homines quondam fuerant, consecratis, divinos ipsis tribuebant honores. *In omnibus litteris Paganorum*, inquit S. Doctor superiori cap. 26., *aut non inveniri, aut vix inveniri Deos, qui non homines fuerint, mortuisque divini honores delati sint.* Factum est ergo satis superioribus Beausobrii mendaciis.

Martyrum memoriæ, in quibus religiosiori cultu coluntur, non templa templis, in quibus divino cultu colebantur Dii, ex Augustino successerunt.

XIX. Ad ostentationem eruditionis multa Beausobrius profundit lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5, pag. 675. tom. 2. Docet templa martyrum primum, passimque deinceps, appellata fuisse *Martyria*: præterea *Basilicas*, idest, *Palatia*, in quibus martyres præsentes esse, preces suas audire, sibique miraculis opem fer-

ferre censebant Catholici. Quanquam Augustinus incertus esse videtur, quis auctor talium esset miraculorem, Deusne, an martyres ipsi lib. 22. de Civ. Dei cap. 10. pag. 508. tom. 7. ubi hæc habet: *Faciunt ista Martyres* (idest Miracula) *vel potius Deus, vel orantibus, vel cooperantibus eis*. Ad hæc dico: Ædificia dedicata Diis, quæ apud Paganos *Templa*, *Fana*, *Delubra* vulgo nominabantur, apud antiquos christianos, repudiatis Paganorum vocabulis, hujus generis ædificia Deo, in memoriam & honorem sanctorum martyrum, consecrata, *Memoriæ*, *Basilicæ*, item latine *Dominica*, græce *Kyriaca*; item *Eucteria* & *Proseuclerîa* græce, latine *Oratoria*, item græce *Martyria* appellata sunt; modo generatim & universe *Ecclesiæ*, dicuntur. Martyria apud S. Doctorem, pro Ecclesiis, Basilicis, & Memoriis, quibus vocibus frequentissime utitur S. Doctor, nunquam me legisse recordor. *Ad memoriam Sancti Cypriani*, *Ad memoriam S. Stephani*, *Ad memoriam viginti Martyrum*, *Ad memoriam Martyrum Mediolanensium Protasii & Gervasii*, *& sic de ceteris*, familiarissimæ voces Augustini sunt. Quas vero dicit memorias martyrum, Deorum, quæ dicuntur, templis S. Doctor opponit lib. 22. de Civ. Dei cap. 10. pag. 508. tom. 7. *Miraculis*, inquit, *quæ per memorias nostrorum martyrum fiunt*, *nullo modo comparanda sunt miracula*, *quæ facta per templa perhibentur illorum*. Et paulo infra, *Nos martyribus nostris non templa sicut Diis*, *sed Memorias sicut hominibus mortuis*, *quorum apud Deum vivunt spiritus*, *fabricamus*. Quod autem *Basilicæ*, & *Palatia* idem omnino sonent, falsum omnino est. Si enim vim nominis interpretari velis *Basilica* Græce, *Regia* Latine est. Sed hæc tanquam leviora, quæ magis ad eruditionem, quam ad religionem pertinent, prætermitto. Illud prorsus intolerabile Beausobrii mendacium est, censere Catholicos, martyres præsentes esse in suis tumulis, & basilicis, ibique audire, & exaudire preces suorum clientum, eorumque indigentiis opitulari. Arbitror nec unam inter Catholicos aniculam esse, nec rusticanum unum ita

Martyrum ædes sacræ multis, diversisque nominibus a Latinis Græcisque christianis appellatæ.

Martyres in suis tumulis habitare Beausobrii impudens calumnia est, quod hæc Catholici censeant.

ita rudem & hebetem, qui tales fabulas credat. Sed his calumniis atque mendaciis in catholicæ religionis contemptum a suis Pastoribus Calviniani greges pascuntur. Ad illam autem incertitudinem Augustini, quanquam ad religionem non pertinet, dico falso illam a Beausobrio jactari. Etenim verbis illis Deum potius miraculorum auctorem Augustinus significat, secus vero martyres, quos in operandis miraculis vel orantes, vel tanquam Dei ministros cooperantes dumtaxat affirmat, ne Deos martyres, sed unum martyrum, nostrumque Deum, utpote miraculorum omnium auctorem, credamus. Ecce integra S. Doctoris verba loco commemorato: *Faciunt autem ista* (miracula) *Martyres, vel potius Deus, vel orantibus, aut cooperantibus eis, ut fides illa proficiat, qua eos, non Deos esse nostros, sed unum Deum habere nobiscum credamus.*

Miraculorum auctor certissimus Deus est in Augustini sententia.

XX. Addit eodem loco Beausobrius superstitionem insolitam esse, quod Concilium Trullense præceperit demolitionem omnium altarium sub quibus martyrum reliquiæ non erant. At non insolita superstitio, sed pervetusta, & maxime usitata religio est constructio altarium supra reliquias martyrum. Supra martyrum tumulos, quos memorias Augustinus appellat, ætate Augustini erigebantur a Christianis altaria. Audiatur S. Doctor lib. 22. de Civ. Dei cap. 10. pag. 508. tom. 7. *Nos*, inquit, *martyribus nostris non templa sicut Diis, sed memorias sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum vivunt spiritus, fabricamus; nec ibi erigimus altaria, in quibus sacrificemus martyribus, sed uni Deo, & Martyrum, & nostro.* Præterea lib. 8. de Civ. Dei cap. 27. pag. 166. tom. 7. *Quis*, inquit, *audivit aliquando fidelium stantem sacerdotem ad altare, etiam super sanctum corpus martyris ad Dei honorem cultumque constructum, dicere in precibus, Offero tibi sacrificium Petre, vel Paule, vel Cypriane?* Item lib. 20. contra Faustum Manichæorum episcopum cap. 21. pag. 246. tom. 8. *Populus*, inquit, *christianus memorias Martyrum religiosa solemnitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & ut*

Supra martyrum tumulos antiquitus erigebantur altaria.

ut meritis eorum consocietur, atque orationibus adjuvetur. ita tamen ut nulli Martyrum, sed ipsi Deo martyrum, quamvis in memoriis Martyrum, constituimus altaria. Quis Antistitum in locis sanctorum corporum assistens altari, aliquando dixit, Offerimus tibi Petre, aut Paule, aut Cypriane? S. Paulinus Nolanus episcopus in die Natali S. Felicis hæc cecinit.

Spectant de superis altaria tota fenestris.
Sub quibus intus habent sanctorum corpora sedem.

S. Ambrosius epistola 54. ad Marcellinam Sororem, *Cum Basilicam*, inquit, *dedicare vellem, mihi tanquam uno ore interpellare cœperunt dicentes, Sicut in Romana, sic Basilicam dedices. Respondi, Faciam, si Martyrum reliquias invenero.* Inventis autem corporibus sanctorum martyrum Gervasii & Protasii, ut dixit, ita fecit. S. Hieronymus contra Vigilantium, qui Calvinianorum dux fuit, in repudiando præsertim sanctorum martyrum, eorumque reliquiarum cultu, sic Vigilantium confutat. *Male ergo facit Romanus episcopus, qui supra mortuorum hominum Petri & Pauli, secundum nos ossa veneranda, secundum te vilem pulvisculum, offert Domino sacrificia, & tumulos eorum Christi arbitratur altaria.* Hinc inveterata illa apud multos Catholicos consuetudo in tumuli formam construendi altaria, mensam lapideam, in qua sacrificium offertur, sustinentis. Multo igitur antiquior est Concilio Trullensi non superstitio, ut Beausobrius blaterat, sed pius religiosusque ritus construendi altaria, quæ reliquias sanctorum martyrum inclusa contineant.

Martyrum reliquiæ altaribus inclusæ ex perverso christianorum ritu.

XXI. Contendit Beausobrius lib. 4. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 678, & 679., tom. 2. teste Fausto, Catholicos tribuisse martyribus honores illos, quos diis subalternis exhibebant Pagani; quales honores his verbis indicat Plato lib. de repub. pag. 464. *Nos his divinis hominibus monumenta ponemus, quæ præcepit Oraculum. Nos honorabimus & adorabimus eorum tumulos, quoniam sepulcra sunt dæmonum*, idest, animarum beatarum. Adorare autem perinde est, ac prosterni. At hujus ætatis catholicos ultra progressos esse

Beau-

significandam veram & propriam adorationem, quæ soli Deo debetur. Exemplo contenti erimus uno, sed omnium præstantissimo. Diabolum, qui se adorandum a Christo Domino obtulerat, hac adhibita voce rejectus a Jesu est Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies*. Quid quod Plato hujusmodi Heroas homines divinos appellat? Quid, quod oraculum, ut refert Plato, divinos honores mortuis heroibus, idest, Diis Laribus præcepisse significatur? Angelicani vero Senatorii ordinis Cherbury vel ignoravit, vel ignorare se simulavit divinum cultum, quem Heroibus suis Herculi, Bacco, Æsculapio, Quirino exhibebant Pagani. His enim & dedicabant templa, & sacrabant aras, & immolabant victimas, & sacerdotes, flaminesque initiabant. Ex his divinis honoribus nullum omnino martyribus suis catholici exhibent.

Heroibus suis Pagani cultum divinum tribuebant.

XXII. Quid sit civilis, quid religiosus cultus, quæque utriusque principia, arbitratu suo Beausobrius decernit lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 679. & 680. tom. 2. ut religiosum Sanctorum Martyrum cultum, a quo vehementer homo Calvinianus abhorret, explodat. Dico igitur, cultus civilis est ille, qui alicui adhibetur propter ejus præstantiam in bonis & meritis, quæ non excedunt statum naturæ. Cultus religiosus est ille, qui alicui adhibetur propter ejus præstantiam in bonis & meritis, quæ naturæ statum excedunt. Ut autem ad civilem disciplinam pertinet constituere civiles ritus, quibus colendi sunt homines naturalibus bonis præstantes; ita ad Ecclesiæ disciplinam, non ad Beausobrii temeritatem pertinet, religiosos ritus decernere, quibus supernis bonis præstantes homines colendi sunt. Templorum dedicatione, consecratione altarium, oblatione sacrificiorum, sacerdotum initiatione, vera & propria adoratione, in Ecclesia Catholica non colitur, nisi Deus. At vero piis invocationibus, precibus, deosculationibus, capitis & corporis inclinationibus, similibusque ritibus ab Ecclesia constitutis, primum Virgo Deipara, deinde Sancti Angeli,

Cultus civilis & religiosus in quo differant.

Cultus civilis ritus auctoritate civili, religiosi, Ecclesiæ auctoritate statuuntur.

Cultus religiosi gradus designantur.

geli, & beatæ animæ, cives, domestici, familiares, & ministri Dei religioso cultu coluntur, qui cultus in Deum, beatorum omnium amantissimum Patrem & Dominum refluit. Definitio autem religiosi cultus, quam Beausobrius constituit, vera omnino non est, scilicet: *Cultum illum religiosum esse, qui partem aliquam alicui defert illius honoris, quem homines exhibent enti supremo, quemque ipse acceptare vult, tanquam testimonium venerationis, quam ei profitentur, & dependentiæ quam habent ab ejus potentia.* Etenim corporis prostrationes, & inflexiones genuum, exempli gratia, pars aliqua sunt illius honoris, quem homines exhibent enti supremo. Num igitur homines regis imperio & dominio subjecti cum corpora ei prosternunt, & genua inflectunt, & hæc servitutis auctoramenta rex ipse acceptare vult, tanquam testimonium sibi debitæ venerationis, suique dominii & potentiæ, num, inquam, idcirco hujusmodi homines non civilem, sed religiosum cultum regi domino exhibent? Altera de religioso cultu intolerabilis absurditas Beausobrii est, qua statuit, ceremonias innoxias cultu civili exhibitas alicui creaturæ, ut inflexiones genuum, manus deosculationes, capitis, vel corporis inclinationes, noxias, superstitiosas, ipsamque Idololatriam repente evadere, si religioso cultu creaturæ cuilibet adhibeantur. Ergo, Beausobrio auctore, non modo inflexiones genuum, sed simplices etiam salutationes, quæ fiunt sibi manum deosculando, caput vel corpus inclinando, si regis alicujus meiri, si fratribus, si amicis, si ministris adhibeantur, officia & ceremoniæ sunt non modo innocentes, sed etiam laude dignæ: contra vero, Sacrarum ceremoniarum magistro Beausobrio, si Beatissimæ Virgini, quia mater Dei est; si Angelis sanctis, quia ministri Dei sunt; si sanctis Martyribus, quia filii & amici sunt Dei, & Christi Domini fratres, pia hæc officia deferantur, Idololatria statim evadunt, totidemque Idola Virgo Deipara, Sancti Martyres, & Sancti Angeli fiunt: quo quid potest vel excogitari dementius, vel affirmari audacius. At vetitum, inquit, erat ne talis honor, manus

De cultu religioso Beausobrii sententia absurda.

Ritus Deos suos adorandi apud Paganos oscula manibus suis impressa.

nus scilicet deosculatione, redderetur Soli. Respondeo, Pagani sibi manum coram Sole, suisque Idolis deosculando, significabant se Deos suos adorare. Impiam hanc Solis Lunæque adorationem a Gentilibus usitatam indicat, & detestatur Sanctus Job verbis his cap. 21. *Si vidi Solem cum fulgeret, & Lunam incedentem clare. Et lætatum est in abscondito cor meum, & osculatus sum manum meam ore meo. Quæ est iniquitas maxima, & negatio contra Deum Altissimum.* Locum hunc spectans Hieronymus lib. 1. contra Rufin. num. 19. pag. 475. edit. Veronen. *Qui adorant*, inquit, *solent deosculari manum, & capita submittere, quod se beatus Job elementis, & Idolis fecisse negat.* De Cæcilio Pagano apud Minutium Felicem in Octavio pag. 352. hæc narrantur. *Cæcilius simulacro Serapidis denotato, ut vulgus superstitiosus solet, manum ori admovens, osculum labiis impressit.* At negat Beausobrius Solem a Paganis habitum Deum esse. Sed temere profecto negat. Quis enim ignorat apud Persas Solem Deum maximum existimatum, divinisque honoribus cultum? Quis ignorat apud Romanos Solem tanquam præcipuum Deum adoratum, cui & dedicata templa, & sacratæ aræ, & creati flamines, & equus victima immolata? De cultu divino Solis, qui Phœbus, Apollo, & Hyperion est apud Veteres, hæc Ovidius cecinit lib. 1. Fast. v. 390.

Sol a Paganis Deus habitus, & divino cultu honoratus.

Placat equo Persis radiis Hyperiona cinctum,
Ne detur celeri victima tarda Deo.

Ad extremum in laudem Solis Beausobrius concludit, *Cur igitur non deferam Soli, quem video, qui me videt, (Nam Pagani, & Christiani Philosophi animatum Solem existimarunt) cur, inquam, non deferam Soli honorem illum, quem Martyri exhibere possum, quem non video, seu, cujus non nisi cineres, & imaginem video?* Quid hæc ad nos? Siqui fuerunt minuti & obscuri philosophi, etsi Christiani, e Platonis ludo prodeuntes, qui Solem animatum putaverint, vehementer errarunt. Nos non Solem, sed Martyres nostros vivere, & apud Deum nostrum vivere credimus, neque in hoc erramus. At Solem, inquit, video, qui me, si est ani-

Cultum Solis cultui martyrum ratione absurda Beausobrius præfert.

animatus, videt; martyres vero non video. Ergo quem Martyribus honorem negat, quia eos non videt, deneget etiam Deo, quem non videt. Asino vero, quem videt, & quem animatus Asinus videt, vel civilem vel religiosum honorem, ut ipsi libuerit, Beausobrius exhibeat.

Cultum Martyrum apud Augustinum civilem esse non religiosum Beausobrii mendacium est.

XXIII. Cultum Martyrum ad civilem cultum Augustinum revocasse affirmat Beausobrius lib.9. Histor. Dogmat. Manich. cap.5. pag.680, & 681. tom.2. Id autem suadere nititur duplici testimonio Augustini, quorum primum producit ex lib.20. contra Faustum cap.21. pag.247. ubi hæc habentur. *Colimus ergo Martyres eo cultu dilectionis, & societatis, quo & in hoc vita coluntur sancti homines Dei*. Alterum testimonium extat lib.8. de Civ. Dei cap.27. num.1. pag.166. tom.7. quod sincere prolatum est hujusmodi. *Quæcumque igitur adhibentur religiosorum obsequia in martyrum locis, ornamenta sunt Memoriarum, non sacra, vel Sacrificia mortuorum, tanquam Deorum*. Unum hoc ex insignioribus Beausobrii mendacium est. Etenim eo ipso cap.21. temere a Beausobrio citato hæc habentur. *Populus autem christianus memorias martyrum religiosa solemnitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & ut meritis eorum consocietur, atque orationibus adjuvetur, ita tamen ut nulli martyrum, sed ipsi Deo martyrum, quamvis in memoriis martyrum, constituamus altaria. Quis enim Antistitum in locis sanctorum corporum assistens altari, aliquando dixit, Offerimus tibi Petre? aut Paule? aut Cypriane? sed quod offertur, offertur Deo, qui martyres coronavit, apud memorias eorum quos coronavit*. Itanevero non religiosus, sed civilis est cultus christiani populi, RELIGIOSA Solemnitate concelebrare memorias martyrum, ut sanctis eorum meritis consocietur, atque orationibus adjuvetur? Non religiosus, sed civiles est cultus, supra tumulos martyrum, & in locis, ubi jacent sancta martyrum corpora, construere & erigere altaria, in quibus Dei Sacerdotes Sacrificia offerant Deo? Si cultus iste religiosus non est, quis cultus unquam religiosus erit? At Augustinus paulo infra dicit, *Colimus martyres eo cultu dilectionis, & societatis, quo in hac vita coluntur sancti homines Dei*.

Quid

Quid tum? Cultus, quo in hac vita coluntur a nobis sancti homines Dei, quia sancti homines Dei sunt, non civilis, sed religiosus est cultus. Quamquam Augustinus verbis illis nihil aliud significare vult, nisi nos religioso quidem, non autem divino Latriæ cultu, qui soli Deo debetur, nostros martyres colere. Sic enim ibi prosequitur S. Doctor, *At illo cultu, qui Græce λατρεία dicitur, Latine uno verbo dici non potest, cum sit quædam proprie divinitati debita servitus, nec colimus, nec colendum docemus, nisi unum Deum*, Quod autem pertinet ad alterum locum a Beausobrio depromptum ex lib.8. de Civ. Dei cap.27. dico ibi manifeste significari religiosum martyrum cultum, nec alium ibi cultum negari Martyribus, nisi divinum Sacrificiorum cultum. *Quæcunque*, inquit, *adhibentur religiosorum obsequia in Martyrum locis, ornamenta sunt memoriarum, non sacra vel Sacrificia mortuorum, tanquam Deorum*. At religiosorum obsequia, idest obsequia religiosa, quid aliud sunt, nisi religiosus cultus? Dixerat eodem loco Augustinus de honore delato sanctis martyribus, *Honoramus memorias eorum, tanquam sanctorum hominum Dei*. At honor delatus martyribus, tanquam sanctis hominibus Dei, non civilis, sed religiosus est honor. Item ibidem dixerat, stare *Sacerdotem ad altare supra sanctum corpus martyris ad Dei honorem, cultumque constructum*. At constructio altaris supra sanctum corpus martyris, in quo Deo Sacrificium offert Sacerdos, non quilibet religiosus, sed religiosissimus est martyris cultus. Constat igitur de Beausobrii mendacio contra religiosum martyrum cultum.

Cultus Martyrum apud Augustinum religiosus quidem, sed non divinus cultus Latriæ est.

XXIV. Eamdem incudem assidue quidem, sed frustra tundit Beausobrius lib.9. Histor. Dogmat. Manich. cap.5. pag.681. tom.2. contendens Semideos, Heroas, dæmonesque suos, in eodem numero habitos, eodemque ritu cultos fuisse a Paganis, quo jamdudum Martyres a christianis. Cogor igitur iterum, iterumque Beausobrii mendacia, atque calumnias ostendere. Pagani Heroas, Semideosque suos, tanquam inferioris ordinis Deos, templis, delubris, aris, victimis, sacrificiis,

Cultu divino Heroas, Semideosque suos colebant Pagani.

ficus, & sacerdotiis colebant: contra vero christiani veteres ab his divinis honoribus erga Martyres suos, quos homines meros putabant, omnino abhorrebant. Audiatur Augustinus lib.8. de Civ. Dei cap.27. num.1. pag.166.tom.7. *Nec tamen nos*, inquit, *eisdem martyribus sacerdotia, sacra, sacrificia constituimus, quoniam non ipsi, sed Deus eorum nobis est Deus*. Præterea Paganis forte comparantibus Deos, vel Semideos suos cum martyribus nostris, quam comparationem temere Beausobrius instituit, hæc Augustinus & ipsis, & futuro Beausobrio respondet lib.22. de Civ. Dei cap.10. pag.508. tom.7. *An dicent etiam se habere Deos ex hominibus mortuis, sicut Herculem, sicut Romulum, sicut alios multos, quos in Deorum numerum receptos opinantur? Sed nobis martyres non sunt dii; quia unum eundemque Deum, & nostrum scimus, & martyrum... Denique illi tolerbus diis suis, & templa ædificaverunt, & statuerunt aras, & sacerdotes instituerunt, & sacrificia fecerunt: nos autem martyribus nostris non templa sicut diis, sed Memorias sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum vivunt spiritus, fabricamus. nec ibi erigimus altaria, in quibus sacrificemus martyribus, sed uni Deo & martyrum & nostro: ad quod sacrificium, sicut homines Dei, qui mundum in ejus confessione vicerunt, suo loco & ordine nominantur: non tamen a Sacerdote, qui sacrificat, invocantur. Deo quippe, non ipsis sacrificat, quamvis in Memoria sacrificet eorum; quia Dei Sacerdos est, non illorum. Ipsum vero Sacrificium Corpus est Christi*. His Augustini verbis omnia Beausobrii, collegarumque ejus mendacia, calumniæ omnes, omnesque impii & temerarii conatus funditus evertuntur. Quod pertinet ad Platonicorum dæmones, medios inter cœlestes Deos & homines, his quoque divinos honores eorum quidam deferendos censuerunt. Profecto Apuleius Platonicorum nobilissimus, dæmonem Socratis, *Deum* nominat in eo libro, quem inscripsit, *De Deo Socratis*. Augustinus vero egregius quondam Platonicus lib.10. de Civ. Dei cap.1. num.1. pag.181. tom.7. de Platonicis, quos *Omnium Philosophorum merito nobilissimos* dicit, hæc litteris

Cultus Martyrum apud Augustinum maxime alienus a cultu Semideorum Heroumque apud Paganos.

Cultum divinum etiam suis dæmonibus, tanquam diis Platonici detulerunt.

teris commendavit. *Ipsi quoque, sive cedentes vanitati errorique populorum, sive, ut ait Apostolus* (Rom. 1. 21.) Gravescentes in cogitationibus suis, *multos Deos colendos ita putaverunt, ut quidam eorum etiam dæmonibus divinos honores sacrorum, & sacrificiorum deferendos esse censerent.*

XXV. Novis semper mendaciis atque calumniis cultum Sanctorum Martyrum insectatur Beausobrius. Etenim lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 681, & 682. tom. 2. affirmat, novos christianos in christiana Ecclesia invenisse homines in Deos conversos, scilicet Martyres. Itaque detulisse martyribus cultum illum, quem antea Idolis suis deferebant; a quo tamen cultu sapientiores quidam episcopi, quemadmodum antiqui philosophi alieni erant. De impio & sacrilego cultu, quem ætate Augustini christiani martyribus deferebant ipsummet sanctum Doctorem testem adhibet lib. 1. de Mor. Eccl. Cathol. cap. 34. num. 75. pag. 531. tom. 1, cujus hæc verba sunt: *Novi multos esse sepulcrorum, & picturarum adoratores: novi multos esse, qui luxuriosissime super mortuos bibant, & epulas cadaveribus exhibentes super sepultos seipsos sepeliant, & voracitates, & ebrietates suas deputent religioni.* Novos christianos invenisse in Ecclesia christiana homines, idest, martyres in Deos conversos, eisque cultum illum, quem antea Idolis suis detulisse, mera, licet non nova, Beausobrii calumnia est. Nunquam enim Ecclesia Christiana templis, aris, sacrificiis, sacerdotiis, victimis, adorationibus, quæ divini cultus insignia sunt, quibus Idola sua Pagani, martyres suos coluit, quos non Deos, ut sua Idola Pagani, sed sanctissimos homines, Deoque carissimos judicat, & judicavit. Ab hoc divino cultu erga martyres suos, non modo sapientiores Episcopi, sed christianus etiam populus semper abhorruit. Contra verò antiqui philosophi vel omnes, vel fere omnes Polytheistæ, idest, cultores fuerunt plurium Deorum. De Pythagora quidem omnium philosophorum principe, a quo philosophi nomen ad posteriores manavit hæc Augustinus testatur lib. 7. de Civ. Dei cap. 35. pag. 144. tom. 7.

Cultum, quem Idolis suis antea deferebant, novos christianos detulisse martyribus, mera Beausobrii calumnia est.

Cultu divino Deos suos antiqui Philosophi Pythagoras, Socrates, Plato, & Platonici colendos censuerunt.

tom. 7. *Numa hydromantiam facere compulsus est, ut in aqua videret imagines Deorum, a quibus audiret, quid in sacris constituere atque observare deberet. Quod genus divinationis Varro a Persis dicit allatum, quo & ipsum Numam, & Pythagoram postea philosophum usum fuisse commemorat, ubi adhibito sanguine etiam inferos perhibet sciscitari.* Socrates, cujus sanctissimos, ut inquit, mores Erasmus admiratus, vix se continere potuisse, quin exclamaret, *Sancte Socrates*, Socrates, inquam, ut est apud Platonem primarium ejus discipulum, moriens mandavit, ut pro se Æsculapio Gallus immolaretur. De Platone autem, atque Platonicis hæc Augustinus litteris commendavit lib. 8. de Civ. Dei cap. 12. pag. 154. tom. 7. *Ex quibus* (Platonicis) *sunt valde nobilitati Græci, Plotinus, Jamblicus, Porphyrius, in utraque autem lingua, idest, & Græca, & Latina, Apuleius Afer extitit Platonicus nobilis. Sed hi omnes, & ceteri ejusmodi, & ipse Plato diis plurimis esse sacra facienda putaverunt.* Superstitiosæ vero consuetudines & execrabiles ebrietates jamdudum a Manichæis exprobratæ catholicis, & modo a Beausobrio iterum decantatæ, non omnium christianorum erant, sed dumtaxat Afrorum, eorumque non omnium, nec doctiorum, nec sapientiorum, nec honestiorum, sed turpiorum, rudium, imperitorum. Has vero Manichæorum exprobrationes, quas Beausobrius instaurat, reprimit Augustinus his verbis eodem loco. *Nolite nobis colligere professores nominis christiani, nec professionis suæ vim aut scientes, aut exhibentes. Nolite consectari turbas imperitorum, qui vel in ipsa vera religione superstitiosi sunt, vel ita libidinibus dediti, ut obliti sint quid promiserint Deo.* Et paulo infra facta comparatione maximæ multitudinis Catholicorum cum paucitate magna Manichæorum ita prosequitur: *Nec mirum est in tanta copia populorum, quod non nobis desint, quorum vita vituperata decipiatis incautos, & a catholica salute avertatis, cum in vestra paucitate magnas patiamini angustias.* Quod ad Ecclesiam Catholicam pertinet, illa profanas superstitiones nec unquam probavit, nec probat, nec probatu-

Cultus superstitiosus a quibusdam dumtaxat Afris, quem Ecclesia reprobat, Manichæis exhibitus.

batura est, sed reprobat, damnat, castigat: *Nunc vos illud admoneo*, pergit Augustinus alloquens Manichæos, *ut aliquando Ecclesiæ Catholicæ maledicere desinatis, vituperando mores hominum, quos & ipsa condemnat, & quos quotidie tanquam malos filios corrigere studet*. Hæc Manichæis Augustinus, sed & Calvinianis, in quos optime cadunt, dicta putemus.

XXVI. Miram novitatem in religioso cultu accidisse sæculo Ecclesiæ IV. affirmat Beausobrius lib.9. Histor. Dogmat. Manich. cap.5. pag.682. tom.2. Primis enim, inquit, Ecclesiæ sæculis usque ad initium sæculi IV. christiani mortuorum cultum assidue exprobrarunt Paganis. Contra vero labente sæculo IV. Julianus Apostata illum ipsum mortuorum cultum exprobravit christianis. At Alexandrinus Cyrillus Juliani opus sexaginta annis, postquam editum fuerat, confutavit. Hæc autem verba Cyrilli sunt, qualia a Beausobrio citantur; *Nos non dicimus sanctos martyres Deos esse, nec solemus eos adorare, scilicet cultu religioso, sed solum cultu affectionis, & honoris*. Nego novitatem ullam inductam esse a christianis in sanctorum martyrum cultu, qui in eodem semper statu permansit apud Catholicos a primo Ecclesiæ sæculo usque ad hæc nostra tempora. De sanctorum martyrum, eorumque reliquiarum cultu prioribus tribus Ecclesiæ sæculis usitato certissima & præclarissima monumenta dedi a numero XIII. usque ad numerum XVI. hujus Dissertationis. Christiani vero jure meritoque exprobrarunt Paganis cultum hominum mortuorum, quia tanquam Deos cultu divino colebant mortuos homines, dum viverent, flagitiosissimos, incestos, adulteros, latrones, crudeles, immanes, quales fuerunt Saturnus, Juppiter, Mars, Mercurius, Juno, Venus, cæterique dii, deæque Paganorum fere omnes. Contra vero christiani colunt religioso quidem, non autem divino cultu animas Sanctorum Martyrum, quæ cum Christo vivunt & regnant, pro quo vitam cum sanguine inter supplicia acerbissima profuderunt: *Qui venerunt de tribulatione magna, & laverunt stolas suas, & dealbaverunt eas in sangui-*

In cultu sanctorum Martyrum nulla facta est in Ecclesia novitas.

Cultu divino homines flagitiosissimos colebant Pagani. Sanctissimos martyres pio, non divino cultu colunt christiani.

sanguine agni: ut dicitur Apoc. 7. 14. Venio nunc ad Julianum Apostatam, & ad Sanctum Cyrillum Alexandrinum, quorum verbis abutitur Beausobrius. Exprobrabat christianis Julianus, quòd repudiatis diis suis immortalibus, unum quemdam hominem colerent, sic Jesum Christum Filium Dei appellabat, & alios plures homines calamitosos, tales erant apud Julianum martyres, misera duræ legis, agrestis, & barbaræ mancipia. Ecce verba Juliani apud Cyrillum Alexandrinum lib. 6. contra Julianum pag. 202. col. 2. edit. Luteti: *Vos unum hominem potius colitis, & plures alios miseros, eosque legi duræ, agresti, & barbaræ subditos*. Non reprehendit Julianus, quòd homines mortuos, sed quòd homines miseros, subjectos legi moriendi pro Christo, in suis Martyribus colant christiani. Quid ad hæc Cyrillus? Audiatur ibidem pag. 203. col. 1. *Nos quidem Sanctos Martyres non Deos esse dicimus, neque adorare eos solemus cultu Latriæ, quod est manifestum, sed cultu communionis, & honoris*. Non negat Cyrillus nos colere Sanctos Martyres σχετικῶς, cultu scilicet pio, & religioso; sed negat nos adorare martyres cultu Latriæ προσκυνεῖν λατρευτικῶς. De religioso autem Sanctorum Martyrum cultu hæc præclarissime ibidem Cyrillus declarat pag. 204. col. 2. *Nos autem, ut dixi, non dicimus Sanctos Martyres factos esse Deos; sed illos omni reverentia venerari solemus, eorumque loculos honoramus*. Nec præclarioribus, nec proprioribus verbis, præ his quæ Cyrillus adhibet, significari poterat religiosus Sanctorum Martyrum cultus. Infideli igitur interpretatione Beausobrius male fidus interpres Sanctum Cyrillum interpretatur.

Colto non divino, sed religioso Sanctos Martyres honorari a christianis Cyrillus Alexandrinus contra Julianum apostatam docet.

XXVII. Fausto objicienti Catholicis: *Idola vertistis in Martyres, quos votis similibus colitis*, Augustinus respondet lib. 20. contra Faustum cap. 21. pag. 247. tom. 8. *Illo cultu qui Græce λατρεία dicitur, latine uno verbo dici non potest, cum sit quædam proprie divinitati debita servitus, nec colimus, nec colendum docemus nisi unum Deum. Cum autem ad hunc cultum pertineat oblatio sacrificii, unde Idololatria dicitur eorum, qui hoc etiam Ido-*

Idolis exhibent, nullo modo tale aliquid offerimus, aut offerendum præcipimus, vel cuiquam martyri, vel cuiquam sanctæ animæ, vel cuiquam Angelo. Optimam hanc Augustini responsionem Beausobrius vere ridendus irridet lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 682., & 683. tom. 2. Et primo quidem contumeliose reprehendit, Augustinum vix prima elementa linguæ Græcæ attigisse. Mox tres errores in Augustini verbis affirmat. 1. Quod dixerit Latriam significare cultum, qui divinitatis est proprius. 2. Quod adjunxerit, propter solum sacrificium Idolis oblatum Idololatriam appellari. 3. Quod objicienti Fausto a Catholicis Idolorum loco locatos martyres, votisque similibus honoratos, responderit, supremum sacrificii cultum, qui Deo supremo debetur, martyribus non deferri a Catholicis. Neque vero Pagani diis suis subalternis eundem cultum, quem Deo supremo, detulerunt. Pythagoras enim, Plato, Porphyrius, Hierocles optime segregarunt cultum supremi Dei a cultu ministrorum ejus, quique in supremum Deum redundabat. Hæc Beausobrius. Expendamus singula. Augustinus vix prima Græcæ linguæ elementa noverat. Audivimus Beausobrium. Audiamus modo Augustinum: *Homerus*, inquit, *mihi amarus erat puero. Credo etiam Græcis pueris Virgilius ita sit, cum eum sic discere coguntur, ut ego illum.* Hæc de seipso Augustinus lib. 1. Confes. cap. 14. num. 23. pag. 55. tom. 1. Cogebatur igitur Augustinus puer a suis Ludimagistris Homerum discere, Poetam Græcum intellectu perquamdifficilem. Ergo quamvis invitus puer & coactus perdiscendo Homero operam suam navabat. Qui igitur fieri potest, ut vix prima Græcæ linguæ elementa noverit? Præterea legit Augustinus senex, Græcum Epiphanii commentarium de Hæresibus, nondum latinitate donatum, ut constat ex ejus epistola ad Quodvultdeum 22. num. 2. pag. 622. tom. 2. quo usus est libro de Hæresibus ad Quodvultdeum. Item Græcorum Patrum Græca volumina evolvit, e quibus Græce, & Latine contra hæreticos in suis opusculis sententias deprompsit. Denique in

Augustinum vix prima Græcæ linguæ elementa novisse, Beausobrii mendacium est.

in Augustini opusculis frequens occurrit Græcarum vocum interpretatio, & plurium sacræ scripturæ locorum restitutio ex Græcorum Codicum collatione. Mendacium igitur Beausobrii est, Augustinum vix prima Græcæ linguæ elementa delibasse.

[Latria ex institutione, & consuetudine Ecclesiæ divinum cultum significat.]

XXVIII. Venio nunc ad errores quos temere attribuit Augustino Beausobrius. Ad primum dico, vox hæc Latria ex perantiqua Ecclesiæ institutione & consuetudine cultum significat, qui divinitatis est proprius. Cum enim admodum dispar atque dissimilis cultus sit, quo Deo, & quo Sanctis Angelis, beatisque hominibus servitur, ad significandam inæqualem hanc servitutem instituit Ecclesia, ut vocibus λατρεία, & λατρεύω singularis ea servitus significaretur, qua soli Deo servitur: his autem vocibus δουλεία, & δουλεύω significaretur servitus illa, quæ præstatur beatis Angelis & hominibus. Quanquam consuetudinem hanc apud scriptores etiam canonicos passim usitatam reperio. Consului Græcum Testamentum Novum. Quoties significatur propria & singularis servitus, quæ soli Deo debetur, toties usurpatam reperi Græcam vocem λατρεύω: contra vero, ubi sermo est de servitute, quæ præstatur rebus personisque creatis, hæc semper significatur voce δουλεύω, nunquam vero voce λατρεύω. Quinetiam animadverti uno eodemque loco, ubi bis servitus nominatur, primo hominibus, secundo Deo exhibenda: præstandam hominibus voce δουλεύω; Deo exhibendam, voce λατρεύω significari. Actor. 7. 7. Stephanus Judæos alloquens, prædictionem Dei factam ad Abraham commemorat, ex Lib. Genes. 15. 14. *Gentem cui servierint, judicabo ego, dixit Dominus; & post hæc exibunt, & servient mihi in loco isto.* Ubi servitus, qua Hebræi in Ægypto servituri erant Ægyptiis, effertur voce δουλεύσουσι: Servitus vero, qua servituri Deo erant in Palæstina, effertur voce λατρεύσουσι.

[Idololatriam dici sacrificium Idolis exhibitum rectissime Augustinus docuit.]

Quod autem Augustinus dixerit, propter solum sacrificium Idolis oblatum, Idololatriam appellari, alterum est Beausobrii mendacium. Augustinus enim eo loco Fausti calumniam refellens, nihil aliud dixit, nisi Sacrificium Idolis

lis exhibitum Idololatriam esse, talemque ut est nominari. Quod est manifestum. Quod autem Augustinus accusationi Fausti non responderit, dicendo non deferri a Catholicis supremum sacrificii cultum martyribus suis, tertium est Beausobrii mendacium. Accusatio Fausti de Catholicorum Paganismo est hujusmodi: *Vertistis Idola in martyres, quos votis similibus colitis.* Hæc autem verba quid aliud significant, nisi, *Eo cultu martyres vestros colitis, quo Idola sua colunt Pagani?* Atqui certum exploratumque est, Paganos Idola sua, idest, Deorum suorum cujuscunque generis & ordinis simulacra, templis, aris, sacerdotiis, maxime vero victimis & sacrificiis coluisse. Ergo si hujusmodi cultum Catholici martyribus suis non deferunt, ut Augustinus hic & alibi passim demonstrat, ad falsam criminationem Fausti egregie responsum ab Augustino est. At Pythagoras, inquit, Plato, Porphyrius, Hierocles supremum sacrificii cultum diis inferioribus non detulerunt. Quid inde? Num quatuor isti Philosophi universitas Paganorum sunt. Quanquam Philosophorum omnium sanctissimus Socrates, qualis a philosophis posterioribus habitus est, Æsculapio minorum gentium Deo, Platone teste, post obitum suum Gallo litandum mandavit. Quod & Tertullianus confirmat lib. de Corona pag. 106. edit. Venet. verbis his. *Ego mihi* (ut comedam) *gallinaceum macto, non minus quam Æsculapio Socrates.* Plato, Porphyrius, ceterique omnes Platonici, ut est apud Augustinum lib. 8. de Civ. Dei, cap. 12. pag. 154. tom. 7. *Diis plurimis esse sacra facienda putaverunt.* Pythagoram Hydromantia usum, ut in aqua facies Deorum videret, resque futuras divinaret, tradit Augustinus lib. 7. de Civ. Dei cap. 35. pag. 144. tom. 7. Quare verisimile admodum est, Pythagoram victimis Deos suos conciliasse sibi. De Hierocle Platonico idem statuendum est, quod de ceteris Platonicis, qui diis plurimis, Augustino teste, sacra facienda putaverunt.

Eo cultu Martyres a Christianis, quo Idola a Paganis coli temere Faustus objecit.

Cultu divino antiqui Philosophi minores etiam Deos coluerunt.

XXIX. Ut Vigilantio Beausobrius, ita Augustinus Hieronymo in quæstione de cultu sanctorum martyrum,

Contra cultum reliquiarum sanctorum antiquissimi hæreticorum nostræ ætatis hæreticis prolusere.

rum, eorumque reliquiarum consonat. Prolusit enim Beausobrio decem & quatuor Sæculis ante hæreticus Vigilantius, iisdemque calumniis, inurbanis jocis, atque scurrilitatibus, quibus Beausobrius, cultum sanctorum martyrum, eorumque cinerum, & tumulorum est insectatus. Audiatur S. Hieronymus lib. contra Vigilant. scripto anno 406. num. 1. pag. 387. tom. 2. edit. Veronen. *Exortus est subito Vigilantius, seu verius dormitantius, qui immundo spiritu pugnet contra Dei spiritum, & martyrum neget sepulcra veneranda*. Quanquam, Hieronymo teste, Eunomius Vigilantio antiquior cultum sanctorum martyrum, eorumque miracula irrisit: *Rides*, inquit ibidem num. 9. pag. 395. *de reliquiis martyrum, & cum auctore hujus hæreseos Eunomio Ecclesiis Christi calumnias struis*. Quinetiam multo antiquiores Vigilantio hæreticos ejus hæresi prolusisse auctor est Hieronymus ibidem num. 9. pag. 395. & 396. quos Tertullianus sæculi secundi scriptor confutavit: *Scribit contra hæresim tuam*, inquit, *quæ olim erupit adversus Ecclesiam, ne in hoc quasi repertor novi sceleris glorieris, Tertullianus vir eruditissimus insigne volumen, quod Scorpiacum vocat, quæ olim appellabatur Caina hæresis: & multo tempore dormiens, vel sepulta a dormitantio suscitata est*. Calumniæ vero, irrisiones, scurrilesque joci a Vigilantio primum, deinde a Beausobrio usitati, sunt qui sequuntur. Hæc enim verba Vigilantii sunt apud Hieronymum ibidem num. 4. pag. 390. *Quid necesse est, te tanto honore, non solum honorare, sed etiam adorare illud nescio quid, quod in modico vasculo transferendo colis? Quid pulverem linteamine circumdatum adorando osculans? Prope ritum Gentilium videmus sub prætextu religionis introductum*. Item num. 9. pag. 395. *Ergone cineres suos amant animæ martyrum, & circumvolant eos, semperque præsentes sunt, ne forte si aliquis precator advenerit, absentes audire non possint?* Præterea admodum impie contra consuetudinem piam invocandi sanctos martyres, eorumque auxilium in rebus nostris adversis implorandi hæc ibidem evomit num. 7. pag. 392. *Dum vivimus, pro*

or-

nobis orare possumus, postquam autem mortui fuerimus, nullius sit pro alio exaudienda oratio; præsertim cum martyres ultionem sui sanguinis obsecrantes, impetrare nequiverint. Quid plura? Ad extremum ibidem num. 8. pag. 364. tanquam Idolorum cultum vituperat cereos accensos ad sepulcra martyrum, eorumque pervulgata miracula Vigilantius explodit.

XXX. Audivimus in Vigilantio Beausobrium; audiamus & contra Beausobrium, & contra Vigilantium Hieronymum. Ad objectam Martyrum apud catholicos adorationem, perinde ac si apud nos Martyres essent Dii, ibidem num. 5. pag. 391. respondet Hieronymus: *Quis, insanum caput, aliquando Martyres adoravit? Quis hominem putavit Deum?* Ad explosas mortuorum martyrum preces, quibus pro suis clientibus Deo supplicant, hæc ibi Hieronymus num. 7. pag. 395. *Si Apostoli*, inquit, *& Martyres adhuc in corpore constituti possunt orare pro ceteris, quando pro se adhuc debent esse solliciti, quanto magis post coronas, victorias, & triumphos?* Ad vituperatos cereos accensos ad sepulchra martyrum, quos Pagani ad simulacra Deorum accendebant, num. 8. pag. 364., *Illud*, inquit, *fiebat Idolis, & idcirco detestandum est: hoc fit Martyribus, & idcirco recipiendum est.* Ad irrisa miracula martyrum, sic ab Eunomio, & Porphyrio mutuata Vigilantii argumenta convellit num. 11. pag. 397. *Signa, & virtutes, quæ in basilicis martyrum fiunt, forte in morem Gentilium, imo potiusque Porphyrii & Eunomii, has præstigias dæmonum esse confingis; & non vere clamare dæmones, sed sua simulare tormenta.* Inveteratam vero, & universalem Ecclesiæ consuetudinem venerandi religioso cultu reliquias & cineres sanctorum martyrum confirmat Hieronymus, suæ, superiorisque ætatis exemplis, quibus Vigilantii audaciam coercet num. 9. pag. 395. *Male ergo facit Romanus episcopus, qui super mortuorum Petri & Pauli ossa veneranda offert Domino sacrificia, & tumulos eorum Christi arbitratur altaria; & non solum unius urbis, sed totius orbis errant Episcopi, qui ingrediuntur basilicas mortuorum?* Item ibidem num.

Cultum reliquiarum sanctarum Hieronymus contra Vigilantium propugnat.

num. 5. pag. 391. *Ergo sacrilegus fuit Constantius Imperator, qui sanctos reliquias Andreæ, Lucæ, Timothei transtulit Constantinopolim, apud quas dæmones rugiunt?* Præterea eodem loco pag. 392., *Omnes episcopi non solum sacrilegi, sed fatui etiam judicandi, qui rem vilissimam, & cineres dissolutos in serico, & vase aureo portaverunt? Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquiis?* Quam autem pio, religiosoque cultu sanctos martyres Hieronymus reveteretur, his declaravit verbis ibidem pag. 398. *Quando*, inquit, *iratus fuero, & aliquid mali in meo animo cogitavero, & me nocturnum phantasma deluserit, basilicas martyrum intrare non audeo: ita totus & corpore, & animo contremisco.* Jam vero, satis superque satisfactum arbitror mendaciis, fraudibus, contumeliis, & calumniis omnibus, quibus hactenus Beausobrius cultum sanctorum martyrum ab omni universalis Ecclesiæ memoria usque ad hæc nostra tempora usurpatum, eorumque cultores, & defensores vituperare, omnique ignominia afficere ausus est.

DISSERTATIO XIII.

De Beausobrii mendaciis contra miracula, quæ in Catholica Ecclesia narrantur.

I. Beausobrius sibi optime conscius nulla prorsus in Calviniana sua secta, ut in hæresibus ceteris, haberi miracula, ut notam hanc maxime insignem, certissimamque veræ Ecclesiæ Catholicæ ab ea tollat, lib. 4. Histor. Dogmat. Manich. cap. 3. pag. 650., & 651. tom. 2. scurrilibus jocis, contumeliisque ea miracula irridet, quæ plurima, Augustino teste, lib. 22. de Civ. Dei cap. 8. tom. 7., in Africa facta sunt, patrocinio potissimum S. Stephani Protomartyris, cujus reliquiæ eò fuerant deportatæ, & in maxima veneratione, uti decebat, habitæ. Jam vero: Beausobrius Calvinianus est homo: testamentum novum repudiare non potest. His igitur armis hominem impium aggredior. Pro-

Miracula, quæ in Ecclesia sua futura Christus promisit impie Beausobrius irridet.

Promiserat Christus Dominus insignia miracula, quæ consecutura erant fidem eorum, qui in eum crediturl erant, tanquam certissimas exploratissimasque notas Ecclesiæ suæ, veræ fidei custodis, verbis his apud Marc. 16. 18. *Signa autem eorum, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia ejicient. linguis loquentur novis, serpentes tollent: & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: super ægros manus imponent, & bene habebunt.* Præterea Jo. 14. 12. futuris fidelibus suis miraculorum virtutem verbis his Jesus Christus promisit. *Qui credit in me opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet.* Promissionem res ipsa consecuta est. De prodigiis, quæ per Apostolorum manus fiebant, hæc habentur Act. 5. 12. *Per manus autem Apostolorum fiebant signa, & prodigia multa in plebe.* De prodigiis factis per Stephanum, cum versaretur in terra, cujus modo regnantis in cælo temere negantur, ut mox videbimus, a Beausobrio prodigia, scriptum est Act. 6. 8. *Stephanus autem plenus gratia, & fortitudine faciebat prodigia, & signa magna in populo.* Quoniam vero Beausobrius totus est in rejiciendis miraculis, quæ ad martyrum tumulos fiunt, ut eorum cultum religiosum explodat; aliàs vero ad testimonia nos revocat priorum trium Ecclesiæ sæculorum, conditionem accipiens, profero genuina, sincera, germanaque acta a v. c. Theodorico Ruinart in lucem edita Sanctorum Martyrum Epipodii & Alexandri, qui passi sunt anno Christi 178., in quibus hæc habentur num. 13. pag. 67. *Venerabilem locum religiosorum cultus servavit, & prodidit reverentia deducta per posteros, & virtutes plurimæ, quæ sanctorum potentiam prodiderunt. In locis illis mirabilia ista monstrantur, ejectio dæmonum; debilitatum curatio, restauratio sanitatum, quæ ita pene quotidiona, & his majora proveniunt, ut credulitas, etiamsi spontanea non fuerit, existentibus miraculis exigatur.* Rursum de miraculis ad tumulum sancti adolescentis & Martyris Symphoriani in persecutione M. Aurelii anno Christi 180., hæc in genuinis actis ejus continentur num. 8. pag. 71. *Martyr delatus ad fontem, qui extra publicum*

Miracula primis Ecclesiæ sæculis ad Martyrum tumulos facta demonstrantur.

campum est, & ibi in parva cellula sepultus, semper autem virtutibus se publicavit; itaut ipsis quoque Gentilibus ob miracula & sanitatum beneficia in maximo honore ea tempestate haberetur. De miraculis ad tumulum S. Bonifacii martyris ineunte sæculo IV. martyrio coronati, hæc in pervetustis sincerisque actis ejus recensentur num. 15. pag. 254. *In quo etiam loco exuberant beneficia orationum Sancti Martyris usque in hodiernam diem, ita ut etiam dæmones expellantur, & omnes varias infirmitates repellit, quibus detinetur humanum genus*. Postremo miraculorum, quæ ab origine Christianæ Ecclesiæ per consequentes ætates usque ad hæc nostra tempora in Catholica Ecclesia celebrantur, extant monumenta certissima cum apud Sanctos Patres, tum apud christianarum rerum Historicos. Quare si Calviniana secta, & ceteræ omnes hæreses, miraculis caret, certissima nota caret, qua vera & sincera Christi Domini Ecclesia ab omni falsa, & adulterina hæreticorum conjuratione secernitur, atque dignoscitur.

II. Sed jam me refero ad Beausobrium, ejusque scurriles jocos, & impios sales. Quidquid, inquit loco supra commemorato, Stephani reliquias tangebat, pulvisculus ex reliquiarum arcula collectus, flores reliquiis admoti, puellæ tunica reliquiarum thecæ imposita, momento temporis, omnia miraculorum gravida fiebant. Jam vero ad scurrilitates impudentis scurræ, etsi non dignæ sint responsione, respondeo. De miraculis Christi Domini hæc inter cetera habemus Matth. 14. 16. *Obtulerunt ei omnes male habentes, & rogabant, ut vel fimbriam vestimenti ejus tangerent: Et quicumque tetigerunt, salvi facti sunt*. Item de femina illa, quæ fluxu sanguinis laborabat, Matth. 9. 20. dicitur, *Tetigit fimbriam vestimenti ejus*. Cui Jesus, *Confide*, inquit, *filia. Fides tua te salvam fecit. Et salva facta est mulier ex illa hora*. De miraculis quæ fiebant per Apostolum Petrum habemus Act. 5. 15. *Ita ut in plateas ejicerent infirmos, & ponerent in lectulis ac grabatis, ut, veniente Petro, saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus suis*.

Miracula, quæ ex contactu vestit Jesu Christi, atque illum Pauli, ex umbra Petri consecuta fuere, Beausobrii temeritatem demonstrant.

fuis. De miraculis vero factis per Apostolum Paulum hæc narrantur Act. 19. 12. *Virtutesque non quaslibet faciebat Deus per manum Pauli, ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore ejus sudaria, & semicinctia, & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur*. Hæc non ad humanam, sed ad divinam pertinent fidem. Num ista irrisurus est impius miraculorum irrisor Beausobrius? Dicturusne est, ut de pulvisculo, de floribus, de tunica, Stephani miracula irridens, Fimbria vestimentorum Christi miraculorum gravida erat? Gravida miraculorum erat umbra Petri? Erant miraculorum gravida sudariola, & subligacula Pauli? Quis non dico pius, non dico christianus; sed quis non nisi insanus hæc dixerit? Apud Catholicos miraculorum auctor & effector est Deus. Hinc de miraculis Pauli dictum est Act. 19. 12. *Virtutes non quaslibet faciebat Deus per manum Pauli*. Advocati nobis atque Patroni ad impetranda miracula Sancti Martyres sunt, ceterique immortales Patriæ beatissimæ cives. Ratio autem impetrandi miracula preces, obsecrationesque sunt, maxime vero certa, firma, & stabilis in Deum fides. Hinc frequentissimæ illæ Christi Domini testificationes ad eos, quibus impertiebat miracula, *Fides tua te salvum fecit: Fides tua te salvam fecit*. Jam vero, cum miracula, Jesu Christo sponsore, certissima insignia sint veræ ejus Ecclesiæ, eaque in nulla hæreticorum secta, sed in una Catholica Ecclesia contingant, nil mirum, si miracula, quæ plurima Augustinus narrat, Beausobrius tanquam aniles fabulas irridet; ne Calviniani probentur, longe a vera Christi Domini Ecclesia aberrare. At vero talium miraculorum non solum auditor diligens, sed etiam spectator certus Augustinus fuit, quæ & Mediolani, & Carthagine, & Hippone-Regio contigerunt, ut S. Doctor lib. 22. de Civ. Dei cap. 8. libera voce confirmat. Itaque vel Beausobrius in negandis, vel Augustinus in narrandis miraculis mendax dicendus est. Avertat a nobis Deus, ut Augustinum in affirmandis miraculis mendacem dicamus. Mendacissimus igitur in negandis miraculis, quæ Augu-

Miraculorum auctor Deus, impetratores martyres, modus hæc obtinendi fides.

Miracula sunt nota certissima veræ Christi Domini Ecclesiæ.

gustinus locupletissimus testis affirmat, dicendus est Beausobrius.

Miraculorum, quæ Augustinus narrat, certissimi, plurimique testes.

III. Inter miracula, quæ Augustinus ætate sua contigisse narrat, quædam sunt, quorum præsens testis ipsemet fuit. Præclarissimum illud est de cæco illuminato ad feretrum Sanctorum Martyrum Gervasii, & Protasii, quod Mediolani contigit, ubi tunc Imperator aderat, spectante ingenti populi multitudine. Sed Augustinus ipse audiatur commemorato lib. 22. de Civ. Dei cap. 8. num. 2. pag. 501. tom. 7. *Miraculum*, inquit, *quod Mediolani factum est, cum illic essemus, quando illuminatus est cæcus, ad multorum notitiam potuit pervenire, quia & grandis est civitas, & ibi erat tunc Imperator, & immenso populo teste res gesta est, concurrente ad corpora martyrum Gervasii & Protasii quæ cum laterent, & penitus nescirentur, episcopo Ambrosio per somnium revelata reperta sunt, ubi cæcus ille depulsis veteribus tenebris, lumen vidit*. Distinctius & enucleatius hoc miraculum narrat S. Doctor lib. 9. Confes. cap. 7. num. 16. pag. 113. tom. 1. de inventione corporum Sanctorum Martyrum Protasii & Gervasii scribens, ubi hæc habet. *Cum propalata & effossa digno cum honore transferrentur ad Ambrosianam basilicam, non solum quos immundi vexabant spiritus sanabantur, verum etiam quidam plures annos cæcus, civitatique notissimus, cum populi tumultuantis lætitiæ causam quæsisset, atque audisset, exsilivit, eoque se ut duceret, suum ducem rogavit. Quo perductus impetravit admitti, ut sudario tangeret feretrum pretiosæ in conspectu tuo mortis sanctorum tuorum. Quod ubi fecit, atque admovit oculis, confestim aperti sunt. Inde fama discurrens, inde laudes tuæ ferventes*. Ecce tibi nova materia scurræ nostro Beausobrio ridendi miracula, quæ in Ecclesia Catholica fiunt, Sudarium contactu feretri, sustinentis corpora Sanctorum Martyrum, virtute fœtum pariendi miracula, ut de rebus Stephani reliquiarum attactu miraculorum fœcundis irrisit. Narrat præterea Augustinus eodem lib. 22. de Civ. Dei cap. 8. num. 3. Innocentii viri primarii salutem, repente precibus a Deo impetratam ab

diu-

diuturna fistula, qua laborabat, quæ sobito evanoit, st, Alypio, Evodio Uzalensi, Aurelio tunc diacono, mox Carthaginensi episcopo, aliisque præclarissimis testibus præsentibus, atque spectantibus. Item eodem loco num. 22. pag. 506. narrat S. Doctor insigne miraculum, quod Hippone contigit, se, frequentissimoque Hipponensi populo præsente atque spectante ad altare in quo reliquiæ S. Stephani Protomartyris servabuntur. De quo hæc S. Doctor habet. *Unum est apud nos factum, non majus, quam illa quæ dixi, sed tam clarum, atque illustre miraculum, ut nullum arbitrer esse Hipponensium, qui hoc non vel viderit, vel didicerit, nullum qui oblivisci ulla ratione potuerit.* Quod ad miraculorum multitudinem pertinet, quæ per Sanctum Stephanum a Deo in Africa facta sunt, ubi monumenta plura reliquiarum ejus fuerant constructa, hæc S. Doctor habet commemorato lib. num. 20. pag. 506. *Si miracula sanitatum, ut alia taceam, ea tantummodo velim scribere, quæ per hunc martyrem, idest, gloriosissimum Stephanum, facta sunt in Colonia Calamensi, & in nostra, plurimi conficiendi sunt libri, nec tamen omnia colligi poterunt, sed tamen de quibus libelli dati sunt, qui recitarentur in populis. Id namque fieri voluimus, cum videremus antiquis similia divinarum signa virtutum etiam nostris temporibus frequentari; & ea non debere multorum notitiæ deperire. Nondum est autem biennium, ex quo apud Hipponem regium capit esse ista memoria, & multis, quod nobis certissimum est, non datis libellis, de iis quæ mirabiliter facta sunt, illi ipsi qui dati sunt, ad septuaginta ferme numerum pervenerant, quando ista conscripsi. Calamæ vero, ubi & ipsa Memoria prius esse cæpit, & crebrius dantur, incomparabili multitudine superant.*

Miraculorum mira multitudo ad tumulos reliquiarum S. Stephani.

IV. Jam vero miracula, quæ Augustinus narrat, non pervetusta sunt, sed nuperrima, quæ eo superstite contigerunt; nec ea ex remotissimis locis incerta fama ad aures Augustini detulit; sed quæ Mediolani, & Hippone, ubi aderat, facta sunt, quorum interdum spectator ipse fuit, & per universam Africam, quam inco-

Miraculorum, quæ Augustinus narrat, veritas demonstratur.

incolebat, auditor assiduus. nec talium miraculorum mulierculæ, vel de infima plebe homines obscuri testes, sed præclarissimi, omnique fide dignissimi viri, ut Augustinus ipse, Ambrosius Mediolanensis, Evodius Uzalensis, Aurelius Carthaginensis, aliique plures episcopi, gravissimique presbyteri, denique Imperator Valentinianus II., qui Mediolani aderat, ubi repente cæcus ad corpora Sanctorum Martyrum Protasii & Gervasii lumen recepit: horum autem quamplures, quando hæc Augustinus in lucem edidit, adhuc erant superstites. Postremo Augustinus talia refert miracula in libris de Civitate Dei, quos contra Gentiles edidit, qui irruptionem Gothorum in Urbem, ejusque direptionem, & vastitatem, Alarico rege barbarorum & duce, anno 410., iratis tribuebant Diis, quod Imperatores christiani Idolorum cultum sustulerint. Occasio vero narrandi, quæ commemorato cap. 8. lib. 22. de Civ. Dei narrat miracula, Augustino fuit objectio illa Gentilium, quæ habetur initio commemorati capitis 8, *Cur*, inquiunt, *nunc illa miracula, quæ prædicatis* (per Apostolos) *facta esse, non fiunt?* Quibus, præter cetera, Augustinus respondit, *Etiam nunc fiunt miracula in ejus nomine, sive per sacramenta ejus, sive per orationes, vel Memorias Sanctorum ejus.* Mox recentissima miracula narrat, quæ Beausobrius vere ridendus irridet. Deinde sequenti capite 9. *Pro ista*, inquit, *fide mortui sunt* (Martyres), *qui hæc a Domino impetrare possunt, propter cujus nomen occisi sunt. Pro hac fide præcessit eorum mira patientia, ut in his miraculis tanta ista potentia sequeretur.* Sequenti vero capite 10. S. Doctor demonstrat quantum intersit inter præstigias dæmonum, quæ fiunt apud Gentiles, & miracula martyrum, quæ fiunt apud Christianos. Postremo contra Gentiles pro nostris martyribus sic concludit: *Credamus ergo eis & vera dicentibus, & mira facientibus. Dicendo enim vera passi sunt, ut possent facere mira.* Sed quorsum hæc? nimirum ut intelligatur, quousque, non dico temeritas, non dico impietas, sed quousque Beausobrii stultitia pervenerit.

Miracula, quæ Augustinus narrat temere, impie, & fatue Beausobrius explodit.

Tan-

Tanta in eo mentiendi libido fuit, ut non improbabilia quæcunque, sed incredibilia prorsus mendacia profuderit, quibus gregem suum Calvinianum pasceret, hisque pascuis deciperet. Credibilene est Augustinum scribentem contra Gentiles miraculorum inopiam objicientes christianis, ficta & commentitia miracula eis venditasse, eaque plura & recentia, quæ in illis ipsis locis contigerint, in quibus frequentes aderant cum Christianis Gentiles, eorumque miraculorum, præter Valentinianum Imperatorem, plurimos locupletissimos, præclarissimosque testes nominaverit, quorum plures adhuc erant superstites, qui de falsis miraculis apud se factis Augustinum certissime redarguissent? Hæc animadvertere Beausobrius debuerat, antequam miracula ab Augustino narrata tanquam fabulas aniles exploderet, si vel probitatis, vel pudoris umbram retinere voluisset.

V. Sed ad reliqua progrediamur. Beausobrius, ut rejiciat miracula facta per reliquias S. Stephani in Africa, quorum testis est Augustinus, negat inventionem corporis Sancti Stephani, quæ innititur incertæ, ut ait, relationi Luciani Presbyteri, factum continenti, cujus falsitas & absurditas omni, ut inquit, ex parte incurrunt in oculos. Causa autem potissima negandi hæc Beausobrio est Hieronymi silentium, qui anno 415., cui tribuitur talis inventio, Bethleemi erat. Item silentium Socratis & Sozomeni, silentium denique Evagrii, qui Socrate, & Sozomeno posterior fuit. Hæc Beausobrius lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 3. pag. 351. tom. 2. Jam vero, rejicit Beausobrius tanquam rem fictam & commentitiam relationem Luciani presbyteri de Inventione corporis Sancti Stephani. At non eam tanquam fictam & commentitiam rejicit Baronius, non Pagius, non Tillemontius, non Photius, non Gennadius, non Idatius, non Marcellinus Comes, non Beda, non Avitus, non Augustinus, non Maurini PP. qui ad calcem tom. 7. Operum Sancti Augustini ex Codice Floriacensi quingentorum annorum Luciani epistolam ediderunt, quæ hanc inscriptionem præfert:

Stephani Protomartyris detinitus inventæ reliquiæ contra Beausobrium demonstrantur.

fert: *Epistola Luciani ad omnem Ecclesiam de revelatione corporis Stephani primi Martyris, & aliorum*. Non denique universa Ecclesia, quæ singulis annis III. Non. Aug. diem festum celebrat inventionis corporis Sancti Stephani. Hi omnes auctores certissimi, & locupletissimi testes sinceram & genuinam testantur relationem Luciani Presbyteri, quam Beausobrius incredibili temeritate tanquam fictam & commentitiam fabulam explodit. Gennadius quidem Presbyter Massiliensis scriptor sæculi V. lib. de Viris Illustr. cap. 46. hæc habet de Luciano: *Lucianus presbyter vir sanctus, cui revelavit Deus temporibus Honorii, & Theodosii Augustorum locum sepulcri, & reliquiarum corporis S. Stephani Martyris primi. scripsit ipsam revelationem ad omnium Ecclesiarum personas Græco sermone*. Idatius Episcopus, gente Hispanus, scriptor sæculi V. in Fastis Consularibus ad Consulatum Honorii X., & Theodosii VI., id est, anno 415., hæc posteritati mandavit; *His COSS. S. Stephanus primus Martyr revelatur S. Presbytero Luciano die VI, feria, quæ fuit III. Non. Decembr., in Jerosolymis, S. Joanne episcopo præsidente: & extant ex his gestis epistolæ supradicti presbyteri, & S. Aviti episcopi Bracarensis, qui tunc in Jerosolymis degebant*. De Avito Gennadius lib. de Viris Illustr. cap. 47. hæc literis commendavit. *Avitus presbyter, homo Hispanus genere, ante relatam Luciani presbyteri scripturam in latinum transtulit sermonem, & addita epistola sua per Orosium occidentalibus dedit*. Sed Avitus ipse audiatur, qui cum Orosio altero Hispano presbytero in Palæstina versabatur, quando divinitus Luciano presbytero sepulcrum S. Stephani Protomartyris commonstratum est. Is epistola ad Palchonium episcopum, Clerum, & plebem Bracarensem, quæ extat in Append. ad tom. 7. operum S. August. edit. Maurin. pag. 2. hæc scribit: *Misi vobis per S. filium, & compresbyterum meum Orosium reliquias de corpore Beati Stephani primi Martyris... Ut autem nulla posset esse dubitatio, ipsam ad vos subditam scriptis meis sancti presbyteri*, (nimirum Luciani) *cui hæc revelata sunt, epistolam conscriptionemque transmisi*,

misi, quam, me pro fide veritatis plenius cognoscenda rogante & expetente, dictavit Græco primum sermone, sed per me postea in latinam versa est. De Orosio autem Gennadius lib. de Viris Illustr. cap. 39. hæc posteritati mandavit. *Hic est Orosius, qui ab Augustino pro discenda animæ ratione ad Hieronymum missus, rediens reliquias beati Stephani primi Martyris, tunc nuper inventas, primus intulit occidenti.*

VI. Postremo Augustinus Serm. 318., quem habuit ad populum Hipponensem anno 425., quo apud Hipponem cœpit esse Memoria Sancti Stehani, scilicet decem annis post inventionem corporis beatissimi Protomartyris, num. 1. pag. 886. tom. 5. his exorditur verbis, quibus relationem confirmat Luciani presbyteri. *Exspectat sanctitas vestra scire quid hodie in isto loco positum sit. Reliquiæ sunt primi & beatissimi Martyris Stephani .... Hujus corpus usque ad ista tempora latuit; nuper autem apparuit, sicut solent apparere sanctorum corpora martyrum, revelatione Dei, quando placuit Creatori. Sic ante aliquot annos, nobis juvenibus apud Mediolanum constitutis, apparuerunt corpora sanctorum Martyrum Gervasii & Protasii ..... Verum autem revelatum fuit ei, qui res ipsas inventas monstravit. Præcedentibus enim signis locus demonstratus est; & quomodo fuerat revelatum, sic & inventum est. Multi inde reliquias acceperunt, quia Deus voluit, & huc venerunt. Commendatur ergo caritati vestræ & locus & dies, utrumque celebrandum in honorem Dei, quem confessus est Stephanus. Nos in isto loco non aram fecimus Stephano, sed de reliquiis Stephani aram Deo. Grata sunt Deo hujusmodi altaria.* At enim Hieronymus Bethlemiticus nullam relationem Romam transmisit rei admodum memorabilis. Fateor. At opus non erat, ut hæc Hieronymus scriberet, ne acta, ut dicitur, ageret. Noverat enim id factum esse a Luciano Presbytero Palæstino, qui sibi ignotus esse non poterat. Lucianus enim Ecclesias omnes de eo quod contigerat in Palæstina certiores fecerat. His enim exorditur verbis Encyclicas litteras suas ad omnes Ecclesis datas.

Stephani Protomartyris inventis reliquiis nihil obest Hieronymi, Socratis, Sozomeni, & Evagrii silentium.

Lucianus Sancta Ecclesiæ, & omnibus Sanctis, qui sunt in Christo Jesu in universo mundo salutem. Idipsum indicat Augustinus verbis illis Tract. 120. in Jo. num. 4. pag. 586. tom. 3. *Quod certo modo*, inquiens, *in revelatione corporis beatissimi Stephani omnibus gentibus declaratur*. At Socrates & Sozomenus nullam mentionem faciunt facti maxime insignis. Quid tum? Num duorum scriptorum silentium vocibus clarissimis prævalet tot tantorumque auctorum, quos supra produxi, quorum plures ea ipsa ætate, atque eo ipso loco, quo hæc contigerunt, manebant? Fortasse Socrates & Sozomenus silentio prætereunt factum, quod notissimum erat omnibus, & in maxima celebritate erat apud omnes Ecclesias, cujus memoriam deleri non posse putabant. At tacet Evagrius Socrate atque Sozomeno posterior. Quid inde? Necessario tacet. Evagrius enim scriptor sæculi VI. Ecclesiasticam Historiam suam sex libris comprehensam exorsus est ab anno Christi 431., idest ab Ephesina Synodo. Qui igitur fieri potuit, ut Evagrius narraret rem, quæ sexdecim annis præcesserat annum 431., quem annum initium esse voluit historiæ suæ? Sed hæc hactenus de Beausobrii mendaciis atque calumniis contra miracula, quæ, sponsore Christo, in ejus Ecclesia fiunt, facta, & futura sunt, tanquam signa certissima veræ ejus Ecclesiæ.

DISSERTATIO XIV.

De Beausobrii mendaciis contra vitam, & mores Catholicorum Sæculi V.

I. FAustus apud Augustinum lib. 20. cap. 4. pag. 327. tom. 8. hæc ætatis suæ, idest, sæculi V., Afris catholicis exprobrat. *Solemnes Gentium dies cum ipsis celebratis, ut Kalendas. & solstitia: De vita certe mutastis nihil*. Accusationem Fausti approbat, & ratam habet Manichæorum Patronus Beausobrius lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 687., & 688. tom. 2. Cum autem ad primam accusationis partem nihil omnino

nino Augustinus responderit, silentium hoc S. Doctoris Beausobrius temere interpretatur pro accusatione evidenter vera, quæ negari omnino non potuit. Contra ego Augustini silentium interpretor pro accusatione evidenter falsa; & idcirco qualibet responsione indigna. Si divinare licet, arbitror Faustum verbis illis, *Solemnes gentium Dies eum ipsis celebratis, ut Kalendas, & Solstitia*, Exprobrasse Catholicis Kalendas Januarias, quibus Gentiles solemnia Jani & Junionis, item Jovis & Æsculapii in Insula Tyberina celebrabant; catholici vero Kalendis iisdem diem Festum Circumcisionis Domini nostri Jesu Christi celebrabant, & celebrant. Solstitia vero a Fausto catholicis exprobrata suspicor esse solstitium hibernum quo a catholicis nativitas Domini Jesu Christi, a Gentilibus vero Lararia celebrabantur. Sed conjecturis omissis ad Augustini silentium me refero, cui tota innititur Beausobrii calumnia. Profecto Augustinus solitus reprehendere omnia suorum Afrorum vitia, omnesque superstitiones, nunquam, & nusquam in libris suis de Gentilium Kalendis, nec de Gentilium solstitiis ab eis celebratis Afros suos reprehendit. Itaque hoc Augustini silentium certissimum argumentum est Augustini ætate Afros catholicos, nec Gentilium Kalendas, nec Gentilium solstitia, nec solemnes Gentilium dies cum eis celebrasse. Præterea Augustinus rogatus a Carthaginensi Diacono, & Catechista Deogratias, ut sibi mitteret exemplum cohortationis habendæ ad Neophytos, qui ad Ecclesiam venerant, qua admonitione revocarentur a præteritis vitiis, & superstitionibus, Sanctus Doctor in expetitæ cohortationis exemplo ad Deogratias misso, nec unum quidem verbum habet de eavendis solemnibus Gentilium diebus, deque eorum Kalendis, atque solstitiis. Hæc enim sunt quæ reprehendit in multis Afris catholicis, a quibus ut sibi caveat novus omnis christianus his verbis cohortatur lib. de Catechizandis rudibus ad Deogratias cap. 25. num. 48. pag. 213. tom. 6. *Multos visuros es ebriosos, avaros, fraudatores, aleatores, adulteros, fornicatores, remedia sacrilega sibi alligantes,*

Festi Gentilium dies a christianis V. sæculi celebrati, Fausti, & Beausobrii calumniæ sunt.

tes, præcantatoribus, & mathematicis, vel quarumque impiorum artium divinatoribus deditos. Animadversurus etiam es, quod illæ turbæ impleant Ecclesias per dies festos christianorum, quæ implent theatra per dies solemnes Paganorum. Inter Paganas superstitiones ab Augustino in Catholicis suis Afris commemoratas, hoc loco, ubi maxime opus erat, ne verbum quidem de Paganorum Kalendis, atque solstitiis ab Afris Catholicis celebratis.

II. At Tertullianus, inquit Beausobrius, christianis sæculi II., quo ipse floruit, exprobrat Saturnalia, Januaria, Brumalia, Matronalia. Hæc enim habet lib. de Idololatria cap. 14. pag. 94. de suis Afris christianis: *Nobis, quibus sabbata extranea sunt, & neomeniæ, & feriæ a Deo aliquando dilectæ, Saturnalia, & Januariæ, & Brumæ, & Matronales frequentantur .... O melior fides nationum in suam sectam, quæ nullam solemnitatem christianorum sibi vendicat? Non dominicum diem, non Penthecosten, etiamsi nossent, nobiscum communicassent, timerent enim, ne christiani viderentur. Nos, ne ethnici pronuntiemur, non veremur.* Ecce tibi ridiculum Beausobrii argumentum. Christiani secundi sæculi, Tertulliano teste, solemnes Gentilium dies celebrabant. Ergo, etiam christiani quinti sæculi eosdem Gentilium dies celebrabant. Christiani plures, qui sæculo primo a Judaismo venerant ad Ecclesiam, reliquias quasdam veteris religionis retinuerunt; quemadmodum christiani non pauci secundi sæculi, Tertulliano teste, ad Ecclesiam a Gentilitate venientes reliquias quasdam præteritæ superstitionis conservarunt. Num idcirco infamanda est Ecclesia primi & secundi sæculi, quam tamen Beausobrius ad vituperandam Ecclesiam sæculi quinti sæpenumero summis laudibus in cœlum effert? Num, auctore Beausobrio, statuendum est sæculi quinti christianos, Mosaicas institutiones, & Gentilium superstitiones coluisse, quia his indulgebant primi & secundi sæculi novi christiani? Reliquias Gentilitatis Catholica Ecclesia, nec modo probat, nec probavit unquam, nec unquam est probatura, quamvis

Ex festis Gentilium diebus quosdam christianis secundi sæculi celebratos, non sequitur eosdem dies festos a christianis quinti sæculi celebratos esse.

vis obtinere statim non potuit, ut reliquiæ hujusmodi primo subitoque ictu præciderentur. At Faustus, inquit eodem loco Beausobrius, umbram ipsam Idololatriæ timebat. Ille nimirum Faustus, qui cum suis Manichæis Solem & Lunam utpote ex pura Dei natura, resque omnes, utpote partes ex Dei natura constantes, ut loco suo demonstratum est, cultu divino adorabat. Is, inquam, Faustus, Beausobrio auctore, umbram ipsam Idololatriæ timebat.

Idololatriæ umbram ipsam timuisse Faustum mendacium Beausobrii est.

III. Vitam & mores Catholicorum sæculi v. nihil discrepare a Paganorum moribus atque vita, quæ Fausti calumnia est, Beausobrius confirmat lib.9. Histor. Dogmat. Manich. cap.5. pag.700. tom.2. Quod ut suadeat, testem producit Salvianum Massiliensem presbyterum, sæculi v. scriptorem, qui lib.8. de Gubernatione Dei pag.268. edit. Rittersh. anno 1611. Africanos ætatis suæ, idest, sæculi v., quo Augustinus floruit, vitiis omnibus ceterarum nationum, sine ullis earum virtutibus, inquinatos corruptosque fuisse, his verbis testatur. *Adeo exclusa originalis naturæ sinceritate, alteram quodammodo in his naturam vitia fecerunt. Exceptis enim paucissimis Dei Servis, ubi non omnia execratione digna? Gothorum perfida gens, sed pudica; Alanorum impudica, sed hospitalis; Saxones crudelitate efferi, sed minus perfidi, Franci mendaces, sed castitate venerandi .... Impuritas eorum, atque blasphemiæ hi, admiscenda non sunt, quia illis, quæ supra diximus, aliarum gentium vitia, in his autem sua ipsorum vicerant.* Ad hæc respondeo. Salvianus octo illis de Gubernatione Dei libris, ut demonstret Dei æquitatem in barbarorum ætatis suæ irruptione, & universi fere Romani Imperii vastitate, & direptione, atque christianos ætatis suæ a vitiis deterreat, vehementissime invehitur non in solos sæculi v. Africanos, sed in Romanos, in Gallos, in Hispanos, quin etiam in universos Catholicæ Ecclesiæ christianos, quorum omnium flagitia, æstu quodam declamatorio abreptus, non modo acriter & acerbe insectatur, verum etiam præter modum exaggerat. Exempla quædam effervescentis ejus in

Catholicorum sæculi v. vitam & mores, nihil discrepasse a Paganorum moribus, atque vita Fausti & Beausobrii calumniæ sunt.

Salvianus scriptor sæculi v. non in solos Afros, sed in omnes fere Catholicos præter modum, declamatorio æstu quodam invehitur.

chri-

christianos omnes declamationes exhibeo. Lib. 3. pag. 59. edit. Balut. de Universa Ecclesia, deque christianis omnibus talia profundit: *Ipsa Ecclesia, quæ in omnibus debet esse placatrix Dei, quid est aliud quam exacerbatrix Dei? aut præter paucissimos quosdam, qui mala fugiunt, quid est aliud pene omnis cœtus christianorum, quam sentina vitiorum? Quotum enim quemque invenies in Ecclesia, non aut ebriosum, aut helluonem, aut adulterum, aut fornicatorem, aut raptorem, aut ganeonem, aut latronem, aut homicidam, & quod his omnibus pejus est prope hæc cuncta sine fine?* Quid autem de Gallis efferat Salvianus Gallus lib. 7. pag. 155., & sequentibus, audiat Beausobrius pariter Gallus: *In omnibus*, inquit, *Gallis, sicut divitiis primi fuere, sic vitiis. Nusquam enim improbior voluptas, nusquam inquinatior vita, nusquam corruptior disciplina ... Quid dicam de lupanaribus, muneris quippe criminis, etiam lupanar puto .... Apud Aquitanos, quæ civitas in locupletissima ac nobilissima sui parte non quasi lupanar fuit? Quis potentum ac divitum non in luto libidinis vixit? Quis non se barathro sordidissimæ colluvionis immersit? Quis conjugi fidem reddidit? ... Quis Aquitanorum divitum non hoc fuit? Quem non sibi ancillæ impudicissimæ aut adulterum, aut maritum jure dixerunt?* Nec clementiorem se, nec moderatiorem exhibet cum Hispanis Salvianus, de quibus hæc habet ibidem lib. 7. pag. 160. *Sed forte hoc in Aquitanis tantum? Transeamus etiam ad alias mundi partes, ne de solis tantummodo Gallis dixisse videamur. Quid? Hispanias nonne vel eadem, vel majora forsitan vitia perdiderunt?* Postremo in Romanos facta comparatione cum Gothis, sic acerbe & immoderate Salvianus ibidem invehitur: *Esse inter Gothos non licet scortatorem Gothum: soli inter eos præjudicio nationis ac nominis permittuntur impuri esse Romani ... Impudicitiam nos diligimus, Gothi exsecrantur: puritatem nos fugimus, illi amant: fornicatio apud illos crimen, atque discrimen est, apud nos decus ... Putamus nos posse salvos esse, quando omnis impuritatis scelus, omnis impudicitiæ turpitudo a Romanis admittitur, & a barbaris vindicatur.*

tur? Hic nunc illos requiro, qui meliores nos putant esse, quam barbaros dicunt, quid horum vel paucissimi Gothi faciunt, vel quid non horum Romani omnes, vel pene omnes. Objurgatio igitur perquam acerba Salviani nec intra terminos moderationis se continet, nec singularis est contra solam Africam, ut Beausobrius contendit, sed universum Romanum Imperium, Universamque Ecclesiam uno eodemque declamatorio jure comprehendit. Profecto ceteri illius ætatis scriptores, haud hanc nobis exhibent Ecclesiæ Catholicæ, labente sæculo quinto, faciem.

IV. Plane Augustinus, sæculi v. scriptor, longe aliam ab ea, qua Faustus & Beausobrius atris coloribus pingunt, formam Catholicæ Ecclesiæ, qualis erat ætate sua, nobis exhibet. Duos edidit Augustinus libros, quorum alter *De Moribus Ecclesiæ Catholicæ*, alter *De Moribus Manichæorum* inscribitur. Causa autem commemoratos libros scribendi ea fuit, quam ipsemet lib. 1. Retract. cap. 7. pag. 6. tom. 1. his verbis declarat: *Jam baptizatus cum Romæ essem, nec ferre tacitus possem Manichæorum jactantiam de falsa & fallaci continentia, vel abstinentia, qua se ad imperitos decipiendos veris christianis, quibus comparandi non sunt, insuper præferunt, scripsi duos libros, unum De moribus Ecclesiæ Catholicæ, alterum De moribus Manichæorum*. Jam vero Augustinus libro de Moribus Ecclesiæ Catholicæ, qualis erat ætate sua, nimirum sæculo quinto a numero 65., ubi sic exorditur: *Accipite Manichæi perfectorum christianorum, quibus summa castitas non laudanda tantum, sed etiam capessanda visa est, mores, & continentiam singularem*, usque ad numerum 78, exhibet præclarissima integerrimæ vitæ, morumque sanctissimorum exempla in infinita fere multitudine catholicorum hominum ex omni genere, institutione, ordine, & conditione. Recenset ingentis multitudinis Anachoretas, Cænobitas, Feminas Deo devotas, Episcopos, Presbyteros, Diaconos, Laicos christianis virtutibus, sanctissimisque moribus præstantissimos. De Anachoretis sæculi v. narrat infinitam fere christianorum hominum multitudinem

Catholicæ Ecclesiæ sanctitas, qualis esset Augustini ætate, eodemque teste declaratur.

nem per Ægyptum præsertim, totumque Orientem dispersam, qui ab omni frequentia & societate hominum segregati per diem, & noctem in Dei contemplatione assidui vigilabant, abstinentissimam agentes vitam, solo pane constituto tempore sibi delato, solaque aqua ad Solis occasum contenti. De Cœnobitis in communem sanctissimamque vitam congregatis, agrosque incolentibus, refert horum tria, hisque plura hominum millia sub uno omnium Patre, & Moderatore vitam agentes suam, seque in labore, patientiaque animi & corporis exercentes, tenui victu, cultuque vix necessario utentes, in edomandis vitiis, christianisque virtutibus excolendis occupati, atque ab omni humanarum rerum cura remoti soli Deo vacabant, atque angelicam potius, quam humanam vitam agèbant. His S. Doctor adjungit feminas Deo devotas, easque plurimas, quæ a religiosis viris domicilio & societate sejunctæ, communem, piam, castissimamque vitam traducebant, lanificio corpus, pietate animum sustentantes. Narrat præterea S. Doctor se vidisse Mediolani & Romæ diversoria plurimorum hominom plena, qui uni presbytero omnes obtemperabant, hique christiana caritate, sanctitate, & pietate præstantes, qui, ne cuiquam oneri essent ad exemplum Pauli Apostoli labore manuum suarum sobrium parcumque victum sibi quærebant, Hos incredibilia fere jejunia servare solitos narrat ita, ut perpetuum triduum, atque etiam quatriduum sine ullo cibo, & potu transigerent. Neqoe admirabilem hanc abstinentiam solis viris, sed feminis etiam plurimis esse communem, quæ remotæ a viris, communi contubernio una habitantes, lana, telaque victitabant, quibus præerant probatissimæ quædam, & spectatissimæ feminæ in instituendis, componendisque christianis moribus, tradendisque christianis doctrinis, atque virtutibus apprime peritæ, atque optime comparatæ. Postremo narrat multos se cognovisse Episcopos, Presbyteros, Diaconos, viros optimos atque sanctissimos, singulari virtute præditos, qui in extirpandis populi vitiis, reformandis moribus, revo-

can-

canda pietate, tradendaque sana doctrina, egregiam, assiduamque operam suam collocabant.

V. Quibus narratis, ad Manichæos Augustinus conversus lib. de Moribus Ecclesiæ Catholicæ cap. 34. num. 74. pag. 531. tom. 1. *Istis*, inquit, *si potestis obsistite, istos intuemini, istos sine mendacio, si audetis, & contumelia nominate. Istorum jejuniis vestra jejunia, castitati castitatem, vestitum vestitus, epulas epulis, modestiam modestiæ, caritatem denique caritati, & quod res maxime postulat præcepta præceptis conferte.* At Secundinus, inquit Beausobrius lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 12. pag. 788. tom. 2., confidenter affirmat maxima esse cum Romæ, tum alibi catholicorum vitia, libidines, & clandestina flagitia, maxime feminarum, quæ aperire veretur, ne cognoscentibus offendiculo sint atque exemplum peccandi. Hæc enim habet epistola ad Augustinum num. 4. pag. 371. tom. 8. *Sed vereor clandestina eorum publicare, ne ab aliis ordita crimina geminentur.* At quis est Secundinus iste? nimirum obscurus quidam Manichæorum Auditor, imperitus, illiteratus, ignarus, qualem se prodit in ea miseranda ad Augustinum epistola. Eo autem loco Secundinus deplorat, & admodum pueriliter ætatis suæ vitia, quorum facit auctorem diabolum: nec ea singularia esse catholicorum vitia, nec singularis ullius nationis, & gentis, sed multitudinis esse propria affirmat. Præterea Beausobrius loco supra commemorato scribit, Augustinum, quamvis curaverit, vindicare Catholicos a vitiis, quæ ipsis Manichæi exprobrabant, tamen re ipsa cum Manichæis interdum convenisse de malefactis Catholicorum, quod his verbis S. Doctor significat lib. 1. de Gen. contra Manichæos num. 41. pag. 491. tom. 1. *Hujus autem ætatis quasi vespera, quæ utinam nos non inveniat, si tamen nondum cœpit: illa est, de qua Dominus dicit, putas enim veniens filius hominis inveniet fidem supra terram?* Ad hanc ineptissimam Beausobrii animadversionem dico, eo loco Augustinum explicare allegorice septem dies, qui in rerum omnium creatione libro Geneseos numerantur,

Catholicæ Ecclesiæ sanctitas sæculo v. vindicatur ab accusationibus Secundini, & a calumniis Beausobrii.

L l diem-

diemque septimum interpretari de septima & ultima ætate mundi, in qua, atrocissime persequente Antichristo, fidelium fides maxime periclitabitur, de hac ætate Augustinus dicit, *Quæ utinam nos non inveniat, si tamen nondum cæpit*. Hæc autem extrema verba, more ceterorum Patrum, sacrorumque oratorum, scripta ab Augustino sunt ad revocandos fideles a malefactis, ad eos deterrendos a vitiis salutaremque timorem his incutiendum. Quid? sæculo v. ætas illa cæpit, in qua filius hominis veniens, vix fidem inveniet super terram, Augustini interprete Beausobrio, sæculo v., exclusis ab eo Catholicis, ut & omnibus infidelibus, vera fides in illis dumtaxat Manichæis erat? idque, si fides habenda Beausobrio est, ipsomet Augustino auctore, qui in suis contra Manichæos libris assiduus est in vituperanda impia, & obscena Manichæorum doctrina, flagitiosa vita, perditissimisque moribus? Quibus omnibus disputatis, constat de Beausobrii fraudibus, & mendaciis contra vitam & mores Catholicorum sæculi v.

DISSERTATIO XV.

Beausobrii mendacia de honesta vita, honestisque moribus Manichæorum sæculi v.

I. MAnichæos ætate Augustini, opinione communi, maxime vero facta cum Catholicis comparatione, habitos fuisse homines sanctos affirmat Beausobrius lib.9. Histor.Dogmat.Manich. cap.12. pag.788. tom.2. idque confirmare nititur auctoritate Augustini, qui lib. de Moribus Ecclesiæ Catholicæ cap.1. num.2. tom.1. de Manichæis inquit, *Vitæ castæ, & memorabilis continentiæ imaginem præferunt*. Ad hæc respondeo, Certum est non modo Augustini ætate, sed præteritis etiam, atque sequentibus ætatibus, atque etiam facta comparatione cum nequioribus, Manichæos habitos semper fuisse tanquam omnium nequissimorum hominum nequissimos. Tales habiti sunt a Diocletiano, & Maxi-

Manichæorum vita & mores in omni eorum ætate perditissimi.

Maximiano Herculeo, etsi impiis Principibus, qui sex & viginti annis ante indictam ab eis contra christianos persecutionem ad Julianum Africæ Proconsulem tale decretum anno 287. dederunt. *Manichæos audivimus, eos nuperrime, veluti nova inspinata prodigia, in hunc mundum de Persica adversaria nobis gente progressa, vel exorta esse; & multa facinora ibi committere. Jubemus auctores quidem ac principes, una cum abominandis scripturis eorum, severiori pœnæ subjacere, itaut flammeis ignibus exurantur... Siqui ad hanc inauditam, & turpem, atque per omnia infamem sectam vel doctrinam Persarum se transtulerunt, eorum patrimonia fisco nostro associari facies.* Laudat Diocletiani & Maximiani contra Manichæos decretum christianus, piusque Imperator Valentinianus III. Novella sua, ubi impias obscenasque Manichæorum turpitudines his narrat verbis. *Superstitio Paganorum quoque damnata temporibus, inimica publicæ disciplinæ, & hostis fidei christianæ ad excidium sui clementiam nostram non immerito provocavit. Manichæos loquimur, quos execrabiles, & toto orbe pellendos omnium retro principum statuta judicarunt. Nec dissimulationem crimina nuper detecta patiuntur. Quæ enim, & quam dictu audituque obscena in judicio beatissimi Papæ Leonis coram Senatu amplissimo, manifesta eorum confessione patefacta sunt? Adeout eorum, qui diceretur Episcopus & voce propria proderet, & omnia scelerum eorum secreta perscriberet, quod notitiam vestram latere non potuit, quibus tutam non est negligere tam detestandam divinitatis injuriam, & impunitum relinquere scelus, quo non solum corpora deceptorum, sed etiam animæ inexpiabiliter polluuntur... Neque aliquid nimium in eos videtur posse decerni, quorum incesta perversitas religionis nomine lupanaribus quoque ignota, vel pudenda committit.* Tales habiti sunt Manichæi, nimirum tanquam nequissimorum omnium nequissimi, a Theodosio minore, qui anno 428, tale decretum contra Manichæos evulgavit. *Qui ad imam usque nequitiam pervenerunt Manichæi, nusquam in Romanum locum conveniendi, morandique habeant facultatem. Manichæi etiam*

de civitatibus pellendi, & ultimo supplicio tradendi; quoniam his nihil relinquendum loci est, in quo ipsis quoque elementis fiat injuria. Tales denique habiti sunt Manichæi Augustini ætate ab universo populo Carthaginensi, ab Africanis Episcopis, quin etiam ab universa Africa in duobus publicis, legitimis, solemnibusque judiciis, Carthagine habitis, quorum alteri Augustinus interfuit. confidentibus non paucis Episcopis apud Ursum Tribunum, ubi exsecranda, atque teterrima Manichæorum mysteria patefacta sunt. Ecce tibi qualis non modo ætate Augustini, sed præcedentibus, & consequentibus etiam ætatibus habiti sunt Manichæi. At non dissimulat Augustinus, inquit Beausobrius, Manichæos universo mundo illusisse specie & imagine vitæ castissimæ, & admirabilis continentiæ, Sed cujusnam castitatis? cujusnam continentiæ? nimirum obscenissimæ, si dicere licet, castitatis, qua se continentes a nuptiis, ne liberos procrearent, turpissimis libidinibus, adversante & repugnante natura, indulgebant. nimirum voracissimæ continentiæ, qua se continentes a vino & carnibus, tanquam naturæ malæ, cibis ceteris incredibili voracitate se ingurgitabant, ut partes æternæ naturæ bonæ a partibus æternæ naturæ malæ ructando & digerendo separarent. Ad exemplum abstinentiæ Electorum propriæ, hæc sunt, quæ narrat, eisque exprobrat Augustinus lib. de Morib. Manich. cap.16. num.58. pag.547. tom.1. *Distenti, & prope crepantes, eos, qui sub vestra disciplina sunt, pueros ad devoranda reliqua crudeli dominatione compellitis: ita ut cuidam sit Romæ objectum, quod miseros parvulos cogendo ad vescendum tali superstitione necaverit.*

Manichæi falsam castitatis, & continentiæ speciem præseferebant.

II. Ut sanctissimam Manichæorum vitam, honestissimosque mores ab Augustini accusationibus Beausobrius vindicet, lib.9. Histor. Dogmat. Manich. cap.12. pag.789.. & 750. tom.2. Fausti verba transcribit apud Augustinum lib.5. contra Faustum cap.1. pag.139. tom.8. quibus Manichæorum episcopus Faustus de vita, & moribus suis hæc prædicat, *Ego patrem dimi-*

Google

dimisi, & matrem, uxorem, filios, & cetera, quæ Evangelium jubet... Ego argentum, & aurum rejeci, & æs in zonis habere destiti, quotidiano contentus cibo, nec de crastino curans, nec unde venter impleatur, aut corpus operiatur solicitudinem gerens... Vides in me beatitudines illas, quæ Evangelium faciunt... Vides pauperem, vides mitem, vides pacificum, puro corde, lugentem, esurientem, sitientem, persecutiones, & odia sustinentem propter justitiam. Turpissime de seipso, deque virtutibus suis, falsis præsertim prædicat Faustus, & cum irrisione legentium imitatur militem gloriosum; nec minori turpitudine talem prædicationem laudat Beausobrius. Vanam Fausti, ceterorumque Manichæorum jactantiam, qua se tanqoam christianos perfectissimos, omnibusque cumulatos laudibus venditabant, hac narratione S. Doctor demonstrat commemorato contra Faustum libro 5. pag. 142. *Adhuc in rebus humanis est ille Constantius* (olim Manichæus) *modo jam frater noster catholicus christianus, qui multos vestrum Romæ in domum suam congregaverat propter implenda præcepta Manichæi, satis quidem vana & inepta, sed tamen quæ magna existimatis: quibus cum infirmitas cederet, dispersi estis quisquis in viam suam. Unde illi, qui in eis perdurare voluerunt, a vestra societate schisma fecerunt. & quia in mattis* (in storeis) *dormiant, Mattaris appellantur. a quorum stratis longe dissimiles fuerunt plumæ Fausti, & caprinæ lodices, qua delicatarum affluentia, non solum Mattarios fastidiebat, sed etiam domum patris sui pauperis Milevitani.* Quibus narratis sic S. Doctor concludit contra fictam & simulatam a Manichæis probitatem vitæ, atque morum: *Auferte ergo perditam simulationem, si de moribus non vultis, saltem de litteris vestris, ne lingua vestra cum vita vestra mendacibus verbis pugnare videatur.* Sequenti vero cap. 7. prædicatas a Fausto putidas & pueriles sanctitatis, virtutumque suarum laudes his verbis S. Doctor irridet: *Si hoc esset justum esse, justificare seipsum, verbis suis volasset in cœlum homo iste, cum hæc loqueretur, sed ego in deliciis Fausti non invehor, notas omnibus Auditoribus Manichæorum, & eis maxime, qui* *sunt*

Fausti & Manichæorum de virtutibus suis falsam ostentationem Augustinus coercet.

fuat Romæ talem propono Manichæum, qualem Constantius requirebat, cum illa præcepta exigebat impleri, non qualem videri nolebat.

Manichæorum tria decantata signacula oris, manuum, & sinus, turpia & nefaria ab Augustino contra Beausobrium demonstrantur.

III. Tria Electorum signacula, ab eis decantata, summis laudibus in cœlum effert Beausobrius lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 12. pag. 791. tom. 2., quorum primum signaculum oris, alterum signaculum manuum, tertium signaculum sinus nominabant. Hæc autem tria Electorum signacula more suo temere Beausobrius interpretatur, primum de temperantia oris a cibis verbisque vetitis, alterum de continentia manuum a malefactis, tertium de custodia sinus, seu animi a malis cogitationibus & voluptatibus. Facta autem comparatione trium apud Electos signaculorum cum tribus Monachorum votis, longe præstare tria Electorum signacula tribus Monachorum votis decernit. Jam vero de tribus Electorum signaculis non mendax Beausobrius, sed verax Augustinus auctor est adhibendus, qui ad trutinam revocans tria hæc decantata ab Electis signacula lib. de Morib. Manich. cap. 10. num. 19. pag. 538. tom. 1.. *Nunc videamus*, inquit, *tria illa signacula, quæ in vestris moribus magna laude ac prædicatione jactatis. Quæ sunt tandem ista signacula? Oris certe, & manuum, & sinus.* Mox nulla hæc religionis & honestatis, sed omnia superstitionis & turpitudinis signacula esse demonstrat. Et primo quidem propter execrandas, quas proferunt, de Deo sententias, nullum in eis esse signaculum oris his verbis ostendit libro commemorato cap. 11. num. 20. pag. 539. Hæc enim sunt, quæ ex eorum sacrilega fabula consequuntur: *Non corruptibilem tantum Deum dicitis, sed corruptum; nec commutabilem, sed commutatum; nec violabilem, sed violatum; nec qui possit indigentiam pati, sed indigentem; nec in quem casura sit, sed in quem ceciderit imbecillitas; nec qui miser esse possit, sed miserum. Animam quippe Deum esse dicitis, vel partem Dei. Nec video quomodo Deus non sit, quæ pars Dei dicitur.* Quod si oris signaculum in eo constituant Electi, ut re vera constituebant, quod a carnibus & vino se continerent,

nerent, & hoc vitiosum esse Augustinus his verbis ibidem declarat cap. 13. num. 27., & 28. pag. 540. *Nisi forte quod non vescimini carnibus, & vinum non bibitis, signaculum oris mirandum, & laudandum putatis. Si ergo parcimoniæ gratia, & coercendæ libidinis, qua escis talibus & potu delectamur & capimur, audio & probo: sed non est ita.* Quorsum igitur Electorum hæc abstinentia? nimirum quia vinum & carnes res malas natura sua esse sentiebant, quæ comedentis animam inquinarent, maxime vero vinum, quod fel esse principum tenebrarum arbitrabantur. Audiatur S. Doctor ibidem cap. 15., & 16., num. 37., & 44. pag. 543., & 545. *Carnes*, inquit, *de ipsis sordibus dicitis esse concretas. Quocirca cum anima carnem deserverit, animos sordes reliquas fieri, & ideo eorum, qui vescuntur carnibus, animam coinquinari ... Jam vero, quæ tanta perversio est, vinum putare fel principum tenebrarum, & uvis comedendis non parcere?* Eadem his verbis S. Doctor confirmat lib. de Hæres. ad Quodvultdeum hæres. 46., quæ Manichæorum est hæresis pag. 18. tom. 8. *Nec vescuntur carnibus, tanquam de mortuis vel occisis fugerit divina substantia, tantumque ac tale inde remanserit, quod jam dignum non sit Electorum ventre purgari. Et vinum non bibunt dicentes fel esse principum tenebrarum, cum vescantur uvis; nec musti aliquid vel recentissimi sorbent.*

IV. Alterum signaculum, scilicet manuum, quo se a ceteris secernebant Electi, in eo locaverant, quod ab animalium nece, ab evellentis herbis, a decerpendis pomis, tanquam ab homicidiis se continebant. Ridiculum plane Manichææ sanctitatis insigne. De hoc Electorum signaculo hæc Augustinus litteris commendavit lib. de Morib. Manich. cap. 17. num. 54., & 57. pag. 548., & 549. tom. 1. *Sed jam ad manuum signaculum considerandum, tractandumque veniamus. Ac primum quidem, quod ab animalium nece, & ab stirpium laceratione vos temperatis ... Arborem necare, ut vos dicitis, homicidium est, aut necare animalia ... Jam quod poma ipsi non decerpitis, herbamque non vellitis.*

sed

sed tamen ab Auditoribus vestris decerpi, & avelli, atque afferri vobis jubetis, non ut iis qui afferunt tantum, sed ut iis etiam quæ afferuntur prodesse possitis, quis bene considerans ullo modo toleravit? Hæc eadem, quæ in signaculo manuum, Electorum proprio sunt posita his narrat Augustinus verbis lib. de Hæres. ad Quodvultdeum Manichæorum hæres. 46. pag. 12. tom. 8. *Electi nihil in agris operantes, nec poma carpentes, nec saltem folia ulla vellentes, expectant hæc afferri usibus suis ab Auditoribus suis, viventes de tot ac tantis secundum suam vanitatem homicidiis alienis. Monent etiam eosdem Auditores suos, ut si vescuntur carnibus, animalia non occidant, ne offendant principes tenebrarum, a quibus omnem carnem dicunt originem ducere.*

V. Tertium vero Electorum signaculum, quod sinus signaculum appellabant, tetrum, obscenum, exsecrandum omnino est. De hoc nefario atque exsecrabili Electorum signaculo hæc sunt, quæ S. Doctor testatur eodem libro cap. 18. num. 65., & 66. pag. 550., & 551. *Restat signaculum sinus, in quo multum incerta est castitas vestra.* Etenim admodum incerta erat Electorum castitas. Abstinebant enim a nuptiis, & cælibem vitam profitebantur, at non amore castitatis, sed horrore procreationis, qua humanas animas, partes apud eos divinæ naturæ, ligari cum carne censebant, quæ in eorum sententia pars erat eternæ naturæ malæ. Itaque nefaria Electorum doctrina falsam castitatis speciem præseferebat. At ex adjuncta altera eorum institutione de separanda ab herbis, pomis, & seminibus omnibus, manducando ac digerendo, anima bona a materia mala, quam tetrum contra castitatem, adversante natura, ab Electis facinus exerceretur, malo ab Augustino, quam a me audiri. Hæc enim habet loco commemorato: *Jam vero cum vehementer satagitis, ne per concubitum anima ligetur in carne, & vehementer asseritis per sanctorum cibum animam de seminibus liberari, nonne confirmatis o miseri, quod de vobis homines suspicantur? Cur enim de tritico, & de faba, & de lenticula, aliisque seminibus, cum*

his

bis vescimini, liberare vos velle animam creditur, de animalium seminibus non credatur?..... Et quia non possunt ab Auditoribus vestris purganda vobis talia semina afferri, secretam de vobis ipsis inter vos fieri talem purgationem; & ideo illis, ne vos deferant, occultari. Quod suspicio flagitii admodum consentanei Electorum doctrinæ, eorumque consuetudini, temeraria non fuerit, ex manifesta Electorum quorumdam confessione declaratur apud S. Doctorem testem de auditu lib. de Nat. Boni cap. 47. pag. 367., tom. 8., cujus hæc verba sunt. *Hoc se facere quidam confessi in publico judicio perhibentur, non tantum in Paphlagonia, sed etiam in Gallia, sicut a quodam Romæ Christiano Catholico audivi: ut cum interrogarentur cujus auctoritate scripturæ ista facerent, hoc de Thesauro suo prodidisse. Isti autem cum hoc eis objicitur, solent respondere, nescio quem inimicum suum de numero suo, hoc est, Electorum suorum deseruisse, schisma fecisse, atque hujusmodi spurcissimam hæresim condidisse.* Eamdem pestiferam Manichæorum doctrinam de liberanda ab Electis anima bona in omnibus inclusa seminibus per comestionem & digestionem, consecuta est exsecranda confectio horribilis eorum Eucharistiæ, quod in duobus judiciis Carthaginensibus publicis atque legitimis, & in publico judicio Romano, cui Leo M. præfuit, patefactum est, Leone ipso teste, Serm. 15. cap. 4. tom. 1. Item Serm. 23. cap. 4. tom. 1. Item epist. 15. ad Turrib. Astur. Epis. cap. 16. tom. 2. Item Epist. 8. ad Epis. per Ital. cap. 1. tom. 2. edit. Cacciar. Itaque tria Electorum signacula turpia, tetra, flagitiosa, obscena, impia, & sacrilega sunt. Hæc autem, auctore Beausobrio, tria illa sunt Electorum signacula, quæ multo magis recte rationi sunt consentanea, quam tria Monachorum vota. Atqui Monachorum vota, paupertatem scilicet, castitatem, & obedientiam, & exemplo, & doctrina sua Christus Dominus commendavit, commendarunt Apostoli, christiana antiquitas commendavit: contra vero turpissima Electorum signacula Beausobrius solus commendat: ceteri omnes scriptores,

M m non

non modo qui pia, sed etiam qui sana mente sunt, eum Augustino vitoperant, ac detestantur. Patefacta sunt igitur Beausobrii mendacia de honesta vita, deque honestis Manichæorum moribus, qui Sæculo V. extiterunt.

DISSERTATIO XVI.

De Beausobrii mendaciis in vindicanda flagitiosa vita, & flagitiosis Manichæorum moribus.

Manichæorum flagitiosa vita ex nefaria eorum doctrina profluens ab Augustino demonstratur.

I. Sanctus Augustinus libro de Moribus Manichæorum, quem librum anno 388. Romæ conscripsit, in Africa vero evulgavit anno 389., ante quam presbyter esset, quod contigit anno 391. cap. 18. num. 68. pag. 551. tom. 1. hæc habet de Manichæorum Electis, qui severissimam continentiam, singularemque sanctitatem ostentabant. *Novem annos totos magna cura & diligentia vos audivi, nullus mihi Electorum vestrorum innotescere potuit, qui secundum hæc præcepta, non aut deprehensus in peccato, aut certe suspicioni subditus fuerit.* Deinde narrat Electorum flagitia, quin etiam Episcoporum, eaque non pauca, maximeque tetra, obscæna, sacrilega, quæque moderatoribus sectæ delata prorsus impunita tolerabantur. Hæc autem facili lapsu ex obscenissima eorum doctrina manabant. Duo ibi Augustinus attingit, quæ seminaria sunt obscenitatum teterrimarum. Audiatur loco commemorato num. 65. *Nonne vos estis*, inquit, *qui filios gignere, eo quod animæ ligentur in carne, gravius putetis esse peccatum, quam ipsum concubitum? Nonne vos estis, qui nos solebatis monere, ut quantum fieri posset, observaremus tempus, quo ad conceptum mulier, post genitalium viscerum purgationem, apta esset, eoque tempore a concubitu temperaremus, ne carni anima implicaretur?* Alterius obscenissimæ turpitudinis ex Electorum doctrina tanquam ex fonte manantis, scilicet de ratione separandi a seminibus omnibus animam bonam a natura mala non improbabilem suspicionem his verbis eodem loco

loco Augustinus perstringit : *Cum vehementer asseritis, per sanctorum cibum animam de seminibus liberari, nonne confirmatis o miseri quod de vobis homines suspicantur? Cur cum de tritico, & de faba, & de lenticula, aliisque seminibus, cum his vescimini, liberare vos velle animam creditur, de animalium seminibus non creditur? . . . Et quia non possunt ab Auditoribus vestris purganda a vobis talia semina afferri, quis non suspicetur secretam de vobis ipsis inter vos fieri talem purgationem, & ideo illis ne vos deserant, occultari?* Quanquam Augustinus, quod anno 388. cum de Moribus Manichæorum scriberet non temere suspicabatur, anno 404., qui sexdecesimus est ab anno 388., libro de Nat. Boni in lucem edito cap. 47. pag. 367. tom. 8. confirmatum narrat confessione ipsa reorum. Audiatur. *Cogit eos,* (idest Electos) *hujus tam nefandi erroris necessitas, ut non solum de pane, & oleribus, & pomis, quæ sola videntur in manifesto accipere, sed inde etiam solvant & purgent partem Dei, unde per concubitum potest, si feminæ utero concepta fuerit, colligari. Hoc se facere quidam confessi esse in publico judicio perhibentur, non tantum in Paphlegonia, sed etiam in Gallia, sicut a quodam Romæ Christiano Catholico audivi. Et cum interrogarentur cujus auctoritate scripturæ ista facerent, hoc de Thesauro suo prodidisse. Isti autem cum hoc eis objicitur, solent respondere, Nescio quem inimicum suum de numero suo, hoc est, Electorum suorum defecisse, atque hujusmodi spurcissimam hæresim condidisse.* Placet hic adjungere singulare flagitium quod de Electis Augustinus narrat lib. de Morib. Manichæorum cap. 19. num. 70. pag. 552. tom. 1. ut crimine ab uno discantur omnes Electi, & quam perdita esset eorum vita, quamque perditi & flagitiosi mores. Hæc enim eo loco habet: *Cum ad ipsos Primates detulissemus conquestam nobis esse mulierem, quod in conclavi, ubi cum aliis feminis erat, de illarum scilicet sanctitate secura, ingressi Electis pluribus, & ab uno lucerna extincta, incertum cujus eorum in tenebris appetita esset complexu, & coacta in flagitium, nisi subsidio clamoris evasisset. Hoc nobis quo-*

quo nefissimum nefas de quanta consuetudine venisse arbitrandum est. Et hoc factum est ea nocte, qua festæ apud vos vigiliæ celebrantur.

Manichæorum flagitia frustra a Beausobrio vindicantur.

II. Quid ad hæc Manichæorum Patronus Beausobrius, ut eos ab objectis ab Augustino flagitiis vindicet? In libro, inquit, de Moribus Manichæorum, qui genus quoddam recriminationis est, non continentur nisi quædam singularia facta, quæ satis non sunt ad infamandam universam sectam. Præterea in eo libro se de quibusdam Manichæorum flagitiis suspicari tantum affirmat. Tandem ea ipsa Manichæorum flagitia Augustinus ipse non credidit novem annorum spatio, quo Manichæorum Auditor fuit, quæ eo tempore ignorare non poterat; quoniam triginta jam effluxerant anni, postquam Jerosolymitanus Cyrillus Catheceses suas evulgaverat, in quibus narrantur incredibiles obscenitates Manichæis attributæ. Hæc Beausobrius lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 5. pag. 700., item cap. 8. pag. 735., & 736. tom. 2. Ad hæc respondeo, Augustini liber de Moribus Manichæorum recriminatio non est, quasi contenderit S. Doctor exprobrata catholicis crimina pluribus & gravioribus Manichæorum criminibus propulsare. Causa enim scribendi libros hujusmodi S. Doctori fuit Manichæorum jactantia, qua se vitæ severitate & abstinentia Catholicis anteponebant. *Jam baptizatus cum Romæ essem*, inquit S. Doctor lib. 1. retract. cap. 7. pag. 6. tom. 1., *nec ferre tacitus possem Manichæorum jactantiam de falsa & fallaci continentia, qua se ad imperitos decipiendos veris christianis, quibus comparandi non sunt, insuper præferunt, scripsi duos libros, unum de Moribus Ecclesiæ catholicæ, alterum de Moribus Manichæorum*. Præterea in libro de Moribus Manichæorum non quædam singularia facta, sed communia & universalia, eaque teterrima Electorum fere omnium flagitia continentur, quæ ad demonstrandam execrationibus omnibus dignam Electorum sectam satis superque sunt, ut legenti patebit. Turpissimam vero obscenitatem exerceri solitam ab Electis, de qua agitur libro commemorato, non audet

det S. Doctor, ingenita sibi moderatione, tanquam jurejurando affirmare; tamen propter turpitudinis illius pervulgatum rumorem, & testimonia allegata, eoque magis propter eorum doctrinam, ex qua quasi necessario talis obscenitas consequebatur, maxime verisimilem atque probabilem de turpitudine illa suspicionem haberi confirmat. Adde quod, nec ipsi Manichæorum Electi turpitudinem illam negabant; sed ut a se eam repellerent, cuidam perfugæ e numero suorum tribuebant, qui sectam illam, in qua talis obscenitas exercebatur, instituit: *Cum hoc eis objicitur*, inquit Augustinus supra commemoratus, *solent respondere, Nescio quem inimicum suum de numero suo, hoc est, Electorum suorum descivisse, atque hujusmodi spurcissimam hæresim condidisse*. Quod autem Augustinus, novennio illo quo Manichæorum Auditor fuit, nullam adhibuerit fidem obscenitatibus, quæ de Manichæorum Electis jactabantur, quamvis eas ex Cyrilli Jerosolymitani Catechesibus non ignoraverit; dico verisimile est Augustinum, cum Auditor Manichæorum esset, Electorum obscenitates penitus ignorasse. Tales enim turpitudines soli Electi, & Electæ in suis nocturnis & clandestinis conventiculis exercebant, quas Auditoribus suis jurejurando obstricti occultabant, ne ab eis flagitiorum horrore deterrerentur.

Manichæorum maxime obscenum flagitium; de quo Cyrillus Jerosolymitanus, cur tamdiu Augustino ignotum?

III. Quod ad S. Cyrillum Jerosolymitanum scriptorem sæculi IV. pertinet, is Catechesi VI. num. 33. edit. Touttee subobscure obscenum Electorum flagitium attingit. Catecheses autem suas habuit Cyrillus ad Jerosolymitanam plebem anno 347., scilicet 70. annis post exortam hæresim Manichæorum, quæ anno 277. serpere cœpit. Jam vero non constat Cyrillum Græcas suas Catecheses divulgasse. quas, si divulgavit, non constat eas ad Augustinum Manichæorum Auditorem, in Africa commorantem, pervenisse: quæ si in Africam, & in Augustini manus tunc pervenerunt, verisimile est juvenem Rhetorici ludi magistrum, & captandis corporis voluptatibus deditum, Græcas Cyrilli Catecheses legere neglexisse, in quarum VI. a obsce-

Manichæorum singulare flagitium frustra a Beausobrio vindicatum.

obscenum Electorum flagitium ambiguis verbis significabatur. Procax vero Electorum facinus illud in feminam honestissimam, quod Augustinus narrat lib. de Morib. Manich. cap. 19. num. 70. pag. 552. tom. 1. tanquam inverisimile, & improbabile Beausobrius explodit lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 9. pag. 791. tom. 2. 1. Quia factum incertum est, & unius feminæ testimonium non est sufficiens. 2. Quia Augustinus dicit hanc pravam consuetudinem stabilitam esse in Electorum vigiliis, quo dato, femina illa non reclamasset. 3. Quia feminæ hujus clamores minime eam liberassent, si tales turpitudines pertinerent ad nocturna Manichæorum sacra. 4. Quia ex dato etiam flagitio non sequitur Manichæorum conventus prostitutiones fuisse, sicut apud Catholicos vigiliæ, & sacra nocturna, prostitutiones non erant, quamvis tot nefaria commercia contegerent, ut necesse fuerit ea interdicere. Jam vero ad singula Beausobrii mendacia respondeo. Factum incertum facinus illud Beausobrius dicit, contra vero Augustinus *notissimum nefas* affirmat. Cuinam fides habenda est, Augustinone, an vero Beausobrio? Testimonium vero feminæ quidem est, sed apud Augustinum spectatissimæ, & probatissimæ, omnique fide dignæ; neque solum unius feminæ, sed multarum, quæ simul aderant in eo conclavi. Præterea Augustinus eo loco non dicit, hanc pravam consuetudinem stabilitam esse in Electorum vigiliis; neque hoc facinus accidisse in conventiculo, quod Manichæi celebrabant in pervigilio suarum festivitatum; quod ab Augustino dictum Beausobrius affirmat; sed id accidisse S. Doctor narrat ea nocte, qua festæ apud Manichæos vigiliæ celebrabantur, non autem in loco, seu conventiculo, in quo tales vigiliæ peragebantur; sed in feminæ illius conclavi, ubi cum aliis feminis domi suæ erat, quo, quamvis noctu, Electos illos, de quorum pudicitia non dubitabat, recepit. Rursum feminam illam nec de Electarum, nec de initiatarum numero fuisse Augustinus affirmat, nec facinus illud accidisse, ubi Electi sua sacra nocturna cum Electis feminis cele-

celebrabant. Tandem clandestinos Electorum conventus prostitutiones fuisse, non ex hoc facto Augustinus docet, sed ex certissimis nuntiis ac testibus & Augustinus, & alii plurimi, gravissimique scriptores affirmant. Itaque omnes Beausobrii animadversiones, quibus contendit Electorum flagitium ab Augustino narratum improbabile esse, totidem ejus mendacia sunt, quibus se mendacissimum manifestat. Quod pertinet ad vituperatas a Beausobrio Catholicorum vigilias, nec ætate Augustini, nec ulla alia ætate nefaria commercia fuerunt, sed sanctissimæ fidelium noctes, quas vigilando, orando, Dei laudes cantando, divina verba audiendo, sacris mysteriis adstando, & participando traducebant. Extant Sermones plures S. Doctoris, quibus populum ad celebrandas sacras vigilias cohortatur. Sermone 219. in vigiliis Paschæ pag. 670. tom. 5. his exorditur verbis de laudibus vigiliarum Sanctarum: *Beatus Paulus Apostolus exhortans nos ad imitationem suam, inter alia multa suæ virtutis insignia, dicit etiam*, In vigiliis multis. *Quanto ergo alacrius in hac vigilia, velut matre omnium Sanctarum vigiliarum, vigilare debemus, in qua totus vigilat Mundus*. Et in fine ejusdem Sermonis, *Vigilemus*, inquit, *& oremus; ut forinsecus, & extrinsecus hanc vigiliam celebremus. Deus nobis loquatur in lectionibus suis. Deo loquamur in precibus nostris*. Posterioribus multis deinde sæculis, in occidentali dumtaxat Ecclesia, excepta vigilia Natalis Domini, vigiliæ ceteræ desueverunt; non propter nefaria commercia, ut mendax Beausobrius loquitur, sed justis aliis de causis.

Vigiliæ Christianorum sanctissimæ consuetudines, non nefaria commercia, ut Beausobrius mentitur, fuerunt.

IV. Omnium flagitiorum flagitiosissimum est, quod Sanctus Augustinus narrat de exsecranda exsecrationibus omnibus Eucharistia, qua Manichæorum Electi utebantur, de qua hæc S. Doctor habet libro de Hæresibus ad Quodvultdeum, anno 428., biennio ante quam moreretur, ad Carthaginensem hunc Diaconum dato, hæresi 46., quæ Manichæorum est hæresis, pag. 11. & 12. tom. 8. *Qua occasione*, inquit, *vel potius exsecrabili superstitione quadam necessitate coguntur Electi eorum*

Manichæorum Eucharistia exsecranda certissimis argumentis ab Augustino demonstrata.

Digitized by Google

eorum velut Eucharistiam conspersam cum semine humano sumere, ut etiam inde, sicut de aliis cibis quos accipiunt substantia illa divina purgetur. Sed hoc se facere negant, & alios nescio quos sub nomine Manichaeorum facere affirmant. Detecti sunt autem in Ecclesia, sicut scis, apud Carthaginem, jam te ibi Diacono constituto, quando instante Ursa tribuno, qui tunc domui regiae praefuit, aliqui adducti sunt, ubi puella illa nomine Margarita istam nefariam turpitudinem prodidit. Quae cum esset nondum annorum duodecim, propter hoc scelestum mysterium se dicebat esse violatam. Tunc Eusebiam quamdam Manichaeam quasi sanctimonialem, idipsum propter hoc ipsum passam, vix compulit confiteri, cum primum illa se asseruisset integram, atque ab obstetrice inspici postulasset: quae inspecta, & quid esset inventa totum illud turpissimum scelus, ubi ad excipiendum & commiscendum concumbentium semen farina substernitur, quod Margarita indicante absens non audierat, similiter indicavit. Et recenti tempore nonnulli eorum reperti, & ad Ecclesiam ducti, sicut gesta episcopalia quae nobis misisti ostendunt, hoc non sacramentum, sed exsecramentum sub diligenti interrogatione confessi sunt: quorum unus nomine Viator, eos qui ista faciunt nomine catharistas, idest, mundatores vel purgatores vocari dicens, cum alias ejusdem Manichaei sectae partes in Mattarios & specialiter Manichaeos distribui perhiberet, omnes tamen has tres formas ab uno auctore propagatas, & omnes generaliter Manichaeos esse negare non potuit. Primum Carthaginense judicium, cui Augustinus interfuit, Maurini Patres referunt ad annum 421. Judicium alterum, absente Augustino, contigit anno 428. cujus Judicii episcopalia gesta a Carthaginensi Diacono Deusdedit missa ad Augustinum sunt. Hæc eadem narrat Possidius Calamensis in vita Magistri sui Augustini cap. 16., quæ extat in Appendice ad tomum X. operum S. Doctoris edit. PP. Maurin. pag. 180. Item Maurini Patres postremi operum S. Augustini editores in ejus vita ab ipsis descripta lib. 8. cap. 3. pag. 306. tom. xi.

V. Velis equisque, ut dicitur, pugnat Beausobrius, ut

ut superiorem S. Doctoris narrationem falsam, ipsumque illos narratorem mendacem esse suadeat. Itaque lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 8. pag. 741., & 742. tom. 2. Augustini silentium de sacrilega Electorum Eucharistia tanquam validissimum telum intorquet; & contra historiam, & contra historicum, librorum objicit de utilitate credendi quem Honorato Augustinus inscripsit, ut amicum suum a Manichæismo, in quem eum olim ipse conjecerat, revocaret. At in hoc libro nulla fit mentio de obscenissima Electorum Eucharistia. Nihil tamen aptius fuisset ad revocandum amicum ab hæresi Manichæorum, quam demonstratio nefariæ Manichæorum Eucharistiæ. Quod validissimum telum Beausobrius jactat, plumbeum pugionem ego demonstro. Argomentum libri de utilitate credendi ad Honoratum Manichæorum Auditorem, quem Augustinus scripsit primo presbyteratus sui anno, scilicet anno 391. his verbis extat lib. 1. Retract. cap. 14. pag. 25. tom. 1. *Presbyter scripsi librum de utilitate credendi ad amicum meum, quem deceptum a Manichæis adhuc eo errore noveram detineri, & irridere in catholicæ fidei disciplina, quod juberentur homines credere, non autem quid esset verum certissima ratione docerentur.* Id apertius S. Doctor declarat libro ipso de utilitate credendi cap. 1. num. 2. pag. 34. tom. 8. verbis sequentibus: *Est igitur mihi propositum, ut probem tibi si possim, quod Manichæi sacrilege ac temere invehantur in eos, qui catholicæ fidei veritatem sequentes, antequam illud verum, quod pura mente conspicitur, intueri queant, credendo præmuniuntur, & illuminaturo præparantur Deo.* Itaque in hoc libro de utilitate credendi Augustinus sibi demonstrare proposuit, Fidem præmittendam esse rationi, contra Manichæos contendentes, rationem præmittendam esse fidei, quo errore deceptus Honoratus in hæresim Manichæorum incidit. At enim patet nullum hic esse locum disputationi de Electorum Eucharistia, vel de clandestinis eorum mysteriis. Sed neque ad hanc digredi materiam Augustinus tunc poterat, quoniam anno 391., ad quem pertinet ejus liber de

Manichæos ab exsecranda eorum Eucharistia frustra Beausobrius vindicare conatur.

utilitate credendi, penitus ignorabat, quæ & qualis esset clandestina Electorum Eucharistia, quam non habuit certo cognitam nisi anno 421. in primo judicio Carthaginiensi. In eadem pariter ignoratione versabatur amicus Augustini Honoratos Manichæorum Auditor. quandoquidem Auditores a clandestinis Electorum mysteriis prorsus prohibebantur, maxime vero de exsecrabili Electorum Eucharistia. Nullum est igitur Beausobrii argumentum ab Augostini silentio petitum, ex libro de utilitate credendi ad Honoratum, in quo nulla fit mentio, quæ nec fieri poterat, de nefaria Electorum Eucharistia.

VI. Nititur iterum Beausobrius quammaxime potest vindicare Manichæorum Electos ab impietate & obscœnitate attributæ eis Eucharistiæ argumentis ab ea disceptatione petitis, quam Augustinus presbyter anno 391. habuit Hippone cum Fortunato Manichæorum presbytero. Etenim Fortunato Augustinum interroganti de moribus Manichæorum, quorum Auditor Augustinus fuerat, atque affirmanti orationi suorum eum interfuisse, S. Doctor respondet disp. 1. num. 3. pag. 68. tom. 8., *Ego in oratione in qua interfui, nihil turpe fieri vidi: sed solum contra fidem animadverti, quod postea didici & probavi, quod contra Solem facitis orationem, præter hoc in illa oratione vestra nihil novi comperi*. Ecce tibi, inquit Beausobrius lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 8. pag. 738. tom. 2., apologiam admodum pressam & expressam cultus Manichæorum. Jam vero apologia a Beausobrio jactata ad hoc unum redigitur, quod Augustinus cum Manichæorum Auditor esset, & tanquam Auditor orationi eorum interfuisset, nihil obscenum, nihil impudicum, libidinosum nihil in ea oratione animadverterit, sed impium dumtaxat Solis cultum, quem tanquam Deum invocabant, atque adorabant. Hæccine est apologia admodum pressa, & expressa cultus Manichæorum? Nihil hic de nefaria Electorum Eucharistia, nihil de nocturnis, clandestinisque eorum mysteriis, quoniam Auditores, e quorum numero Augustinus fuerat, ab his

his prorsus excludebantur: quæ Augustinus non nisi anno 421. in Judicio Carthaginensi primum certo cognovit; atque idcirco anno 391., quo disceptationem cum Fortunato habuit, si non penitus ignoravit, nonnisi subobscuris rumoribus de his aliquid subaudivit, quod argumentis certis in ea cum Fortunato disceptatione probare non poterat.

VII. Urget Beausobrius Manichæorum vindicias pro eorum Eucharistia ea Augustini verba examinans, quæ S. Doctor habuit cum Fortunato disp. 1. num. 3. pag. 68. tom. 8., scilicet. *De moribus vestris plene scire possunt, qui Electi vestri sunt. Nostis autem me non Electum vestrum, sed Auditorem fuisse . . . Quid inter vos agatis, qui Electi estis ego scire non possum. Nam & Eucharistiam audivi a vobis sæpe quod accipiatis: tempus autem accipiendi cum me lateret, quid acciperetis unde nosse potui?* Extant hæc Beausobrianæ vindiciæ lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 8. pag. 738., 739. 740. 741. tom. 2. Quod enim Augustinus, inquit Beausobrius, Electorum Auditor fuerit, non probat eum se continuisse in Auditorum ordine propter horrida illa mysteria, quæ tribuebantur Electis, quæ nec vera esse credebat: eoque magis quod lib. de Utilitate credendi ad Honoratum cap. 1. num. 3. pag. 35. tom. 8. Fatetur Augustinus Auditores moneri ab Electis, ut a corporis voluptatibus caveant. *Fateor*, inquit, *& illos monere sedulo, ut ista caveantur*. Rursum, clandestinus Electorum cultus Auditori Augustino ignotus esse non poterat, cujus catholici ipsi conscios se esse prædicabant. Præterea tempus, quo Manichæi celebrabant Eucharistiam Auditores noverant, & Eucharistiæ erant participes. Quod si hæc ignoravit Augustinus causa fuit, quia scire noluit, nec credebat exsecrabilem Eucharistiam, quæ tribuebatur Electis. Necessarium tamen puravit de impia turpitudine illa Manichæos suspectos haberi, ut Hipponenses fideles ab hæresi preservaret: utque eos, quos Fortunatus depravaverat, ad Ecclesiam revocaret. Hæc Beausobrius. Ad singula hæc respondeo. Profecto Augustinus non se continuit in

in Auditorum ordine propter horrida illa mysteria, quæ peragebant Electi; quoniam, cum Auditor esset, nefaria mysteria illa, a quibus Auditores exclusi erant, ignorabat omnino. Quid ergo Augustinum continuit in Auditorum gradu? Illud potissimum, quod incertis, infirmis, ineptisque argumentis sententiam suam Manichæi muniebant. Audiatur S. Doctor lib. de Utilit. credendi ad Honoratum cap. 1. num. 2. pag. 34. tom. 8. *Sed quæ rursum, inquit, ratio revocabat, ne apud eos penitus hærerem, ut me in illo gradu, quem vocant Auditorum, tenerem, ut hujus mundi spem, atque negotia non dimitterem, nisi quod ipsos quoque animadvertebam plus in refellendis aliis disertos & copiosos esse, quam in suis probandis firmos & certos manere?* At Augustinus testatur, inquit Beausobrius, Electos Auditores suos monere, ut ab hujus vitæ voluptatibus caveant. Quid tum? Ergo ne ex his sequitur, Electos Electasque Manichæorum in clandestinis nocturnisque suis conventiculis, a quibus Auditores suos excludebant, horrida illa mysteria non celebrasse? Nihil profecto minus. Sed cum singularis severitatis, ut ceteri hæretici, simulatores essent, nefarias suas, impias, & horribiles turpitudines Auditoribus suis occultabant, quæ si novissent, nisi omnium hominum nequissimi essent, a Manichæis certissime discessissent, maxime vero Augustinus bonæ indolis natura sua adolescens.

VIII. Ad reliquas Beausobrii animadversiones progredior. Clandestinus, inquit, Electorum cultus Auditori Augustino ignotus esse non poterat, cujus catholici ipsi se conscios esse prædicabant. Profecto clandestinus Electorum cultus Augustino, cum Auditor esset, ut Auditoribus ceteris, omnino erat ignotus. Testatur id apertissime S. Doctor verbis illis, *Eucharistiam audivi a vobis sæpe quod accipiatis, tempus autem accipiendi cum me lateret, quid accipiatis, unde nosse potui?* Ex his Augustini verbis manifestum fit, eum, cum Auditor Manichæorum esset, omnino ignorasse quæ, & qualis esset Electorum Eucharistia. Factus autem Catholicus, & presbyteratus sui anno primo, id-

est,

est, anno 391., quo disceptationem habuit cum Fortunato Manichæorum presbytero, verisimile est, eum aliquid subodorasse de nefaria Electorum Eucharistia; quod indicat verbis illis, *Quid accipiatis, unde scire potui?* Sed cum eo anno 391. testimoniis certis & exploratis careret, quæ nonnisi anno 421. assecutus est, idcirco non est ultra progressus. Nefaria vero Electorum Eucharistia non est facta manifesta & certa Catholicis, nisi anno 421., & iterum anno 428. post pervulgata acta, quæ habita sunt in duplici Judicio Carthaginensi. Postremo nec tempus, quo Electi suam celebrabant Eucharistiam, Auditores noverant, nec talis Eucharistiæ erant participes. Utrumque apertissimis verbis negat coram Fortunato Augustinus. Si hæc falso Augustinus negaverat, ut quæstio de moribus Fortunato adjudicaretur, respondendum Fortunato erat, Conventus nostri Auditoribus omnibus patent. Auditorum omnium communis est cum nostris Electis Eucharistia. Tempus, quo celebramus Eucharistiam, Auditoribus non est ignotum. Nihil apud nos clandestinum, nihil occultum est. At nihil horum, quæ dicta erant maxime necessaria, locutus est Fortunatus, sed tacuit, obmutuit, & causa cecidit. Quod autem Augustinus necessarium censuerit, ut Hipponenses fideles suspicarentur de teterrimo, horribili, & exsecrando Manichæorum flagitio, quod Augustinus falsum putabat, ut eos ab hæresi Manichæa præservaret, eosque, quos Fortunatus abduxerat, ad Ecclesiam revocaret, teterrima, horribilis & exsecranda contra S. Doctorem Beausobrii calumnia est. Licetne falsis teterrimisque criminibus adducere in odium homines, quamvis hæreticos, ut ab hæresi custodiantur catholici, vel ab hæresi revocentur hæretici? Quid censes? Augustinus, omnes Patres, Theologi omnes, omnes Catholici, omnesque non prorus improbi homines negant. Num plures, aut locupletiores quæris auctores? Tritum enim est illud, *Non sunt facienda mala, eoque magis maxima, ut eveniant bona*. Quamquam Beausobrius pejora multo sibi licere arbitratur, qui falsis, gravissi-

vissimisque criminibus, in universo opere suo, in infamiam adducere studet omnes fere Sanctos Patres, maxime vero Augustinum, omnesque Catholicos, ut his calumniis gregales suos Calvinianos in hæretica pertinacia confirmet.

IX. Augustini narrationem de duplici illo Carthaginensi judicio, ubi patefacta est nefaria Electorum Eucharistia, hactenus Beausobrius hasta eminus, modo vero cominus gladio aggreditur lib. 9. Histor. Dogmat. Manich. cap. 9. pag. 749, 750, & 751. tom. 2. Et primo quidem duarum feminarum accusationem nullam esse contendit, quas verisimile est a sceleratis quibusdam pecunia fuisse corruptas, ut in infamiam, & odium adducerent Manichæorum sectam; quemadmodum infimæ conditionis homines, & ab Ecclesia perfugæ christianorum mysteria apud Gentiles de falsis quondam tetrisque ritibus apud Gentiles accusare solebant. Ad hæc respondeo, Feminas illas, Margaritam scilicet & Eusebiam apud Episcopos, quorum gravissimus Augustinus, prudentia, æquitate, & sanctitate præstantes, quorum erat veritatem causæ diligentissime investigare, cum sui honoris jactura, obscenitatem suam, quavis pœna gravissima dignam, ægerrime, adversanteque quammaxime verecundia, confessas esse. Incredibile itaque est spe cujuscunque mercedis adductas, cum innocentes essent, sed reas esse confessas obscenitatis inauditæ, quæ cum honoris jactura, quavis gravissima pœna plectenda esset. Infimæ vero conditionis homines, & ab Ecclesia transfugæ non se puniendos, sed remunerandos, non apud æquos, sed apud iniquos Judices, non episcopos, sed paganos, non sua, sed christianorum crimina falso accusare solebant. 2. Fingamus, inquit, duas Vestales catholicas apud Chosroem Manichæorum Patronum, considentibus Manichæis, testari Catholicorum mysteria meras turpitudines esse, seque fuisse victimas religiosæ libidinis; iniquum profecto esset confessiones hujusmodi habere tanquam argumenta certa, quòd sacrificia Catholicorum turpitudines sint. Ergo idem

Idem statuendum est de confessionibus duarum feminarum in judicio Carthaginensi, de quibus Augustinus. Respondeo, Manichæorum doctrina, mores, & disciplina separandi præsertim per comestionem a feminibus omnibus naturam Dei boni a natura Dei mali, est quammaxime consentanea, quod Augustinus animadvertit, turpitudini exsecrabilis Eucharistiæ, quam duæ illæ feminæ ex Electorum numero, quamvis invitæ & repugnantes, in solemni judicio Carthaginensi, apud Episcopos Judices confessæ sunt. Itaque feminarum illarum confessio firmum certumque argumentum est de exsecrabili Electorum Eucharistia. Contra vero in fabula, quam Beausobrius fingit, confessiones duarum catholicarum Virginum Deo devotarum, quas Vestales catholicas per contemptum Beausobrius appellat, incredibiles prorsus essent apud æquos Judices, quales fuerunt Africani episcopi in judicio illo Carthaginensi, nec credibiles fierent, nisi fortasse apud Cosroem Manichæos rum Patronum, & confidentes secum Manichæorum Judices in Catholicorum caussis iniquissimos, quoniam doctrina, mores, & disciplina Ecclesiæ Catholicæ de omni pudicitia, & honestate servanda, perquammaxime abhorret ab omni turpitudine, & obscenitate.

X. Instat 3, commemorato loco Beausobrius, Manichæi rejiciebant de attributa sibi exsecrabili Eucharistia & testes, & testimonia, quorum doctrina mendaces esse testes hujusmodi declarabat. Ex suæ institutionis doctrina abstinebant Manichæi a carnibus, quibus ceteri homines vivunt, qui igitur fieri potest, ut id comederent, ex quo gignitur caro? Religionis causa abstinebant a nuptiis, quibus ceteri utuntur homines, qui igitur fieri potest, ut in religioso cultu adhiberent rem maxime irreligiosam? Respondeo, Abstinebant a carnibus Manichæorum Electi, quia docebant carnem ab anima separatam partem esse æterni Dei mali. Abstinebant a nuptiis, quia docebant in nuptiarum usu partem Dei boni devinciri &

con-

constringi cum parte Dei mali. Cum autem docerent in feminibus omnibus contineri multo majorem partem Dei boni permistam cum multo minori parte Dei mali, unam ab altera separandam per commestionem, hinc exsecrabilis Electorum Eucharistia oriebatur. Quod pertinet ad alterum Carthaginense judicium habitum anno 428. Viator, inquit Beausobrius, Manichæorum Electus, & in judicium adductus Catharistis, non Manichæis attribuit exsecrandum illud flagitium. At Cathariste, seu Purgatores Manichæi sunt, qui a purgandis per commestionem partibus Dei boni a partibus Dei mali Catharistæ sunt appellati, quod negare Viator non potuit. quemadmodum Manichæi a mattis seu storeis, in quibus decumbebant, vulgo Mattarii dicebantur. Sed audiatur iterum Augustinus producto loco num. IV. *Viator, eos qui ista faciunt nomine Catharistæ, idest, mundatores, vel purgatores vocari dicens cum alias ejusdem Manichææ sectæ partes in Mattarios, & specialiter Manichæos distribus perhiberet, omnes tamen has tres formas ab uno auctore propagatas, & omnes generaliter Manichæos esse negare non potuit.* Sic Reformati, Puritani, Presbyteriani aliud quidquam non sunt nisi Calviniani.

XI. Instat 4. Beausobrius eodem loco, & inquit, Manichæi apud Aug. lib. de Nat. Boni cap. 47. pag. 367. tom. 8. talem teterrimam consuetudinem in nescioquem ab eis perfugam, qui ab eis defecerat, rejiciebant, quique sordidissimam hæresim illam condiderat: quemadmodum Catholici nefaria mysteria, quæ sibi a Gentilibus tribuebantur, jure in Gnosticos rejiciebant. Respondeo, falso rejiciebant Manichæi turpitudinem illam, aliam tamen ab exsecrabili Eucharistia, de qua non agit objecto loco Augustinus, in nescio quem ab eis perfugam; quoniam, prætet quam quod non constabat de tali perfuga consuetudinis illius auctore, certum exploratumque est consuetudinem illam contentaneam omnino esse Manichæorum doctrinæ, quæ in eorum libris continebatur: & in duplici Judicio Carthaginensi consuetudo similis declarata erat. Contra

veto

vero constabat hinc de exsecrandis Gnosticorum mysteriis, illinc de sanctitate doctrinæ, & mysteriorum Christianæ Ecclesiæ Catholicæ. Quocirca jure meritoque Catholici in Gnosticos, injuria vero & immerito Manichæi in incertum & commentitium a se perfugam nefaria mysteria rejiciebant. Postremo Beausobrius contra secundum Carthaginense Judicium, in quo patefactum est nefarium exsecrabilis Eucharistiæ mysterium, reclamat, & inquit, abjectissimos homines illos in judicium illud adductos, formam & speciem hominum præ se ferre, qui ex industria exhibiti fuerant, ut faterentur quidquid Manichæorum adversarii fateri eos volebant: idque ex eo deducit, quòd calamitosi homines illi in sui defensionem afferebant locum ex libro Thesauri vii., quem locum, utpote corruptum ab adversariis Manichæorum, si genuini Manichæi fuissent, non modo non commemorassent, sed rejecissent omnino. Ad hæc respondeo, Manichæos illos in judicium vocatos in sui defensionem attulisse corruptum locum ex vii. libro Thesauri, manifesta Beausobrii fabula est, eaque non paucis mendaciis adspersa. Etenim ne verbum quidem apud Augustinum est de libro Thesauri vii. ab hominibus illis in sui defensionem producto. Item in loco ex libro vii. Thesauri excerpto nihil continetur de obscenitate nefariæ Electorum Eucharistiæ, sed de longe alia obscenitate cœlestium virtutum. Tandem Thesauri locus ille non adulterinus, sed genuinus germanusque est. Sed his prætermissis, de quibus aliis in locis egi, dico, Incredibile omnino est posse reperiri homines, quantumlibet abjectos & calamitosos, qui, cum innocentes sint, nulloque digni supplicio, apud probatissimos Judices se reos mentiantur criminis omnino exsecrandi, & quavis severissima pœnà puniendi: eoque magis quod tantum abest, ut ad confessionem horrendi facinoris accesserint præparati, ut eorum primarius nomine Viator viribus omnibus a se suisque collegis flagitium illud propulsare, & in Catharistas, tanquam in homines a Manichæis alienos, rejicere conatus sit.

Manichæorum exsecrabilis Eucharistia confirmatur publico, solemni, legitimoque judicio habito Romæ a S. Leone M.

XII. Judicium simile solemne, publicum, & legitimum de exsecranda Electorum Eucharistia habitum Romæ est, præsidente Sancto Leone Magno, considentibus presbyteris, & episcopis, adstantibusque nobilissimis viris, & generis utriusque Electis in judicium vocatis, interrogatis, confessis. De quo Leo Magnus hæc posteritati mandavit Serm.15. cap.4. tom.1. edit. Cacciar. *De sacris eorum, quæ apud illos tam obscœna sunt, quam nefanda, quod inquisitioni nostræ Dominus manifestari voluit, non tacemus, ne quisquam putet nos de hac re dubiæ famæ, & incertis rumoribus credidisse. Residentibus itaque mecum episcopis, & presbyteris, ac in eumdem consessum christianis ac nobilibus congregatis, Electos, Electasque eorum jussimus præsentari. Qui cum de perversitate dogmatis sui, & de festivitatum suarum consuetudine multa referarent, illud quoque scelus, quod eloqui verecundum est, prodiderunt, quod tanta diligentia investigatum est, ut nihil minus credulis, nihil obtrectatoribus relinqueretur ambiguum. Aderant enim omnes personæ, per quas infandum facinus fuerat perpetratum, puella scilicet ut multum decennis, & duæ mulieres, quæ ipsam nutriverant, & huic sceleri præparaverant. Præsto erat etiam adolescentulus vitiator puellæ, & episcopus ipsorum detestandi criminis ordinator. Omnium par fuit horum, & una confessio, & patefactum est exsecrarum, quod aures nostræ vix ferre potuerunt.* Eadem de exsecranda, & maxime impia Electorum obscœnitate in frequentissimo, spectatissimoque Judicio Romano, sibi, ceterisque qui aderant in consilio, patefacta Sanctus Leo Magnus narrat Serm.23. cap.4. pag.53, & 54. tom.1. Eadem epist.15. ad Turrib. Episc. Astur. cap.16. col.1. pag.71. tom.2. ubi hæc habentur. *In exsecrabilibus autem mysteriis eorum, quæ quanto immundiora sunt, tanto diligentius occultantur, unum prorsus nefas est, una est obscœnitas, & similis turpitudo. Quam etsi eloqui erubescimus, sollicitissimis tamen inquisitionibus indagatam, & Manichæorum, qui comprehensi fuerant, confessione detectam, ad publicam fecimus pervenire notitiam, ne ullo modo posset dubium videri, quod in judicio nostro, cui non solum frequentissi-*

mo

nia præsentia Sacerdotum, sed etiam illustrium virorum dignitas, & pars quædam Senatus, ac Plebis interfuit, ipsorum, qui omne facinus perpetrarunt, ore reseratum est; sicut ea, quæ ad dilectionem vestram nunc direximus, Gesta demonstrant. De his ipsis certiores facit Leo Magnus omnes per Italiam Episcopos epist.8. pag.34. tom.2. edit.Cacciar. Superioribus præclarissimis testimoniis etsi Leo, prohibente verecundia, apertissimis verbis exsecrandæ Electorum Eucharistiæ obscenissimam commissionem contra naturæ leges non eloquatur, Sermone tamen 74. cap.2. col.1. pag.215. tom.1. edit.Cacciar., quantum satis est, & humana patitur verecundia, his verbis significat; *Carnem tuam* (Manichæe) *inter ipsa tua flagitiosa mysteria polluis; & venenum tibi, quod sumas ex tuis sordibus conficis, & conspergis. Digna prorsus ex alterutra fœditate in utroque polluto, ut cum sacra tua ex te, quæ comedas polluis, & ipse ex tuis sacris turpibus inquineris.* Hæc cum a Leone Valentinianus III. accepisset, Novella sua, quæ est de coercendis, exterminandisque ab Imperio Romano Manichæis, obscenissimam apud Manichæos exsecrabilis Eucharistiæ confectionem verbis his detestatur: *Quæ enim, & quam dictu, auditque obscena in judicio Beatissimi Papæ Leonis, coram Senatu Amplissimo, patefacta sunt? Adeout eorum, qui diceretur Episcopus, & voce propria proderet, & omnia scelerum suorum secreta perscriberet.* At vero teterrimum Manichæorum flagitium, etsi certissimum, manifestissimum, præclarissimum, explotatissimum Beausobrius Manichæorum Patronus, conquisitis undique consutisque mendaciis, ore suo durissimo, singularique temeritate atque impudentia negat. Sed quid mirum? Objectam sibi Calvinianæ hæresis novitatem repellere nititur Beausobrius. Itaque originem Calvinianæ sectæ ab antiquis Manichæis repetit. At impietatis, & obscenitatis infamia Manichæi sunt maxime nobilitati. Vindicandi ergo sunt, & ab impietate doctrinæ, & a morum obscenitate. At id nulla veritate fieri, nulla sinceritate potest. Fiat ergo fraudibus, atque mendaciis. Cum talis sit Beausobrii mens, cum talis sit animus,

Manichæorum exsecrabilem Eucharistiam in judicio Romano a Leone habitam patefactam Valentinianus III. commemorat.

mus, repetat potius originem hæresis suæ ab antiquioribus Gnosticis, & Nicolaitis, qui Manichæos præcesserunt. Non deerunt ipsi mendacia, non deerunt fraudes, quibus ab impietate doctrinæ, & a morum obscenitate etiam Gnosticos vindicet, atque Nicolaitas.

De Historia Critica Manichæi, & Manichæismi, auctore Beausobrio, judicium verum, & genuinum.

XIII. Habes Amice Lector Isaacii Beausobrii, Calviniani Gregis Pastoris, calumnias, contumelias, fraudes, mendacia, quibus historia ejus critica Manichæi, & Manichæismi tota redundat. Non omnia quidem habes ejus mendacia, si enim singula persequi voluissem, nimis multus, & infinitus fere fuissem; multa tamen, eaque gravia & manifesta habes, totque tandem, & talia, ut mendacissimorum hominum mendacissimum prodant. Talis itaque historia vel tibi a te projicienda est, vel, si licet, postquam confutationem meam penitus intellexeris, perquam caute legenda. Habet ille quidem argutum scribendi genus, comptum, concinnum, hilare. Habet copiosam rarioris eruditionis supellectilem. Simulat se a studio partium prorsos alienum, atque unius investigandæ veritatis studiosum, Catholicis non infensum, Augustini, ceterorumque Patrum non cultorem modo, verum etiam veneratorem, quibus malitiosis artibus, & illecebris se blande insinuat, in legentium animos suaviter influit, & ad extremum venefico dente mordet, & perimit. Nisi quis in media Theologia, in Ecclesiastica Historia, & in doctrina Patrum penitus fuerit versatus, vix fieri potest, vel ne vix quidem, quin in hæreticorum errores incurrat, aut ambiguus fluctuet in Catholicæ Ecclesiæ doctrina, aut in contrarias sententias, in his quæ ad fidem pertinent, animus ejus distrahatur. Ab his igitur legendis scriptoribus, quibus nostra ætas redundat, incolumen te Lector Amice serva.

INDEX

INDEX
RERUM, ET VERBORUM.

A

Beau-

C

Cul-

Digitized by Google

D

E

M

N

O

P

R

S

T

V

F I N I S.

005645942

KONSERVIERT DURCH
ÖSTERREICHISCHE FLORENZHILFE
WIEN